Sinteze și Teste

Elena Simina Tănăsescu

Ștefan Deaconu

Drept constituțional și instituții politice

Caiet de seminarii

Ediția a II-a

II 269.525

Editura ALL BECK

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIBL. CENTR. UNIV.
„M. EMINESCU" IAŞI
III 269. 525

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DREPT CONSTITUȚIONAL ȘI INSTITUȚII POLITICE

CAIET DE SEMINARII

– ediția a II-a –

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DREPT CONSTITUȚIONAL ŞI INSTITUȚII POLITICE.
CAIET DE SEMINARII – ed. a II-a
Elena Simina Tănăsescu, Ştefan Deaconu

Copyright © 2002 - Editura **ALL Beck**

Toate drepturile rezervate Editurii **ALL Beck**
Nici o parte din acest volum nu poate fi copiată
fără permisiunea scrisă a Editurii **ALL Beck**
Drepturile de distribuție în străinătate
aparțin în exclusivitate editurii.

Copyright © 2002 by **ALL Beck**
All rights reserved.
The distribution of this book outside Romania,
without the written permission
of **ALL Beck** is strictly prohibited.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Drept constituțional şi instituții politice. Caiet de seminarii
– Elena Simina Tănăsescu, Ştefan Deaconu – ed. a II-a; Bucureşti;
Ed. **ALL Beck**, 2002
344 p.; 24 cm. *(Sinteze şi Teste)*

ISBN 973-655-189-X

342(498)

Editura **ALL Beck** Str. Serg. Nuțu Ion, nr. 2, sector 5,
Bucureşti
Tel.: 01/335.32.39,
01/335.32.44
Fax: 01/335.32.18
E-mail: comenzi@allbeck.ro

Redactor: Nadia-Simona Țăran

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Elena Simina Tănăsescu Ştefan Deaconu

301402

DREPT CONSTITUȚIONAL ȘI INSTITUȚII POLITICE

CAIET DE SEMINARII

– ediția a II-a –

343981
B.C.U. IASI

ACU

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Colecția Sinteze şi Teste

1. **Drept procesual civil. Curs selectiv pentru examenul de licență. Teste grilă**
   Viorel Mihai Ciobanu, Gabriel Boroi
2. **Drept penal. Curs selectiv pentru examenul de licență**
   Gheorghe Nistoreanu, Alexandru Boroi
3. **Teste grilă pentru licență şi examenele de admitere în profesie. Drept civil. Drept procesual civil. Drept penal. Drept procesual penal**
   Viorel Voineag
4. **Drept civil. Culegere de spețe**
   Gabriela Răducan
   Gelu Titus Maravela

342.1/.8(498)
Drept constitutional Romania
28. OCT. 2002
BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

„Învățătura cere înzestrare şi exercițiu"

Protagoras

Introducere
Prezentarea disciplinei de studiu şi a metodei de lucru

La început de carieră juridică studenții se află inevitabil confruntați cu o serie întreagă de dificultăți pe care trebuie să le soluționeze destul de rapid. În încercarea lor de a găsi o rezolvare magică pentru toate aceste probleme deodată există tendința de a face apel la diversele tehnici şi metode „brevetate", sugerate de studenții din anii mai mari. Metoda, chiar dacă nu fundamental greşită, se poate dovedi uneori derutantă. Lucrarea de față îşi propune să ofere o alternativă la această soluție.

Ea reprezintă, în egală măsură, rezultatul cristalizării pe parcursul timpului a unor constante relevate în noianul întrebărilor puse de studenți la fiecare început de an universitar şi doreşte să aducă răspunsurile necesare şi adecvate. În mod special, scopul său este acela de a familiariza studenții anului întâi cu exigențele universitare şi de a le pune la îndemână un instrument de lucru atât de necesar la început de drum.

a) Disciplina de studiu

Disciplina de studiu se intitulează drept constituțional şi instituții politice şi constituie una din disciplinele fundamentale ce vor fi parcurse de studenți în cadrul facultății, structurantă pentru întregul sistem de drept. Programa de învățământ actuală prevede studierea sa în două etape, pe parcursul unui întreg an universitar şi finalizarea cu două examene, unul la disciplina Drept constituțional în sesiunea de iarnă şi altul la disciplina Instituții politice în sesiunea de vară a primului an de studii. Această modalitate de repartizare a materiei a fost realizată în vederea asigurării unei flexibilități pentru studenți, în ideea de a le permite acestora să beneficieze într-o cât mai mare măsură de sistemul de credite introdus relativ recent în învățământul universitar juridic din țara noastră. În acelaşi cadru mai larg se înscriu şi alte eforturi realizate la nivelul organizării şi structurării sistemului de învățământ, toate având drept scop stimularea studiului individual şi cât mai buna pregătire a

studenților. Pentru atingerea acestui scop nu este însă suficient numai efortul cadrelor didactice.

b) Bibliografia

În vederea unei cât mai temeinice pregătiri la dispoziția studenților se află un extrem de bogat material bibliografic. Acesta poate fi consultat nu doar la „domiciliu", ci, mai ales, la sediile numeroaselor biblioteci ce conțin carte juridică şi care se află în Bucureşti: Biblioteca Facultății de Drept, Biblioteca Centrală Universitară, Biblioteca Academiei, Biblioteca Institutului de Cercetări Juridice, Biblioteca Ministerului Justiției, Biblioteca Tribunalului Bucureşti, Biblioteca GDS, bibliotecile diferitelor institute culturale ale statelor care au deschis pe lângă ambasade şi servicii culturale şi/sau institute culturale etc.

Ar fi de dorit ca studenții să reuşească să îndepărteze cât mai rapid, pe cât posibil chiar de la începutul anului întâi, unele „idei de gata" ce se pot dovedi periculoase pe termen lung. Astfel, de pildă, profesorii nu solicită „învățarea pe de rost" a cursului sau manualului universitar pe care l-au redactat, iar studierea şi a altor lucrări de specialitate, departe de a fi interzisă, este călduros recomandată.

O listă bibliografică exhaustivă, fie şi numai pentru singura disciplină a dreptului constituțional, ar fi imposibil de alcătuit. De aceea ne vom mulțumi să menționăm la sfârşitul acestei introduceri doar câteva din cele mai importante lucrări de specialitate publicate recent la noi în țară (manuale sau tratate universitare), fiind de la sine înțeles că lectura oricărei cărți de calitate nu poate fi decât o plăcere intelectuală şi un plus de informație. Reactualizarea periodică a acestei (modeste) bibliografii ar putea constitui una din preocupările oricărui student. Aceasta şi în vederea constituirii, încă din primul an de facultate, a propriei biblioteci juridice.

Alegerea cărților ce vor constitui, pentru început, temelia bibliotecii juridice a proaspătului student în drept nu trebuie lăsată la voia întâmplării. Dacă manualul universitar recomandat este de regulă cel al profesorului care ține şi prelegerile (fie şi numai din rațiuni de ordin pur pedagogic, lesne de înțeles şi care nu mai au nevoie de alte comentarii) celelalte cărți pe care studentul le achiziționează trebuie alese cu multă atenție. Nici sfatul librarului, nici cel al studenților din anii mai mari nu ar trebui să prevaleze alegerii pe care fiecare o face în funcție de necesitățile sale proprii, de nevoia resimțită pentru un plus de informație într-un anumit domeniu sau în funcție de gradul de satisfacție intelectuală sperat a fi găsit în paginile unei cărți. Trebuie precizat totuşi că unele cărți sunt „investiții" sigure şi chiar pentru mult timp de aici înainte. În ceea ce priveşte disciplina Drept constituțional şi instituții politice o astfel de investiție, deosebit de utilă şi necesară pentru orice profesionist, o reprezintă culegerile de texte legislative sau jurisprudențiale. Astfel, culegerile de texte constituționale (vezi Ioan MURARU & Gheorghe IANCU - „*Constituțiile Române*", Ed. Monitorul Oficial, 1999, Bucureşti) sau culegerile

de decizii şi hotărâri ale Curții Constituționale constituie instrumente de lucru indispensabile şi niciodată „demodate".

Nu trebuie uitate nici revistele de specialitate. Deseori, probleme de actualitate nu sunt tratate decât extrem de sumar sau chiar deloc în cuprinsul manualelor sau cursurilor universitare. Este normal deoarece scopul acestui tip de lucrări de specialitate este unul cu precădere pedagogic. Discuții cu privire la anumite aspecte controversate sau cu privire la probleme de detaliu sau de o deosebită subtilitate sunt de aceea de căutat (şi de găsit!) în revistele de specialitate. Fără a avea pretenția exhaustivității, redăm mai jos lista principalelor reviste care publică articole şi studii în domeniul dreptului constituțional. Trebuie să precizăm că enumerarea este doar exemplificativă (şi nu limitativă), completarea sa fiind nu doar dorită, ci chiar sugerată.

1. *Dreptul* - 12 numere pe an;
2. *Studii de drept românesc* - 4 numere pe an;
3. *Revista de drept public* - 2 numere pe an;
4. *Revista română de drepturile omului* - 4 numere pe an;
5. *Analele Universității Bucureşti - Seria Drept* - 4 numere pe an;
6. *Curierul Judiciar* - 12 numere pe an.

În vederea completării bibliografiei, şi nu numai, publicația absolut necesară pentru orice jurist, fie el şi numai în devenire, este Monitorul Oficial al României. Consultarea Monitorului Oficial va trebui să se transforme treptat dintr-o simplă obligație de seminar într-o obişnuință rapid devenită plăcere.

Descoperirile nu se încheie însă aici. Studentul în ştiințe juridice din anul întâi va trebui să „descopere" extrem de rapid şi un vocabular diferit de cel cu care era obişnuit până în acel moment.

c) Vocabularul

În ciuda înşelătoarei aparențe de simplitate, datorată în bună măsură asemănării cu limbajul comun, limbajul juridic poate ridica serioase dificultăți şi poate întinde numeroase capcane, în special studenților din anul întâi. Juristul posedă un vocabular care îi este propriu, format pe parcursul a secole întregi de practică; un fel de cod secret transmis aproape cu religiozitate din generație în generație de jurişti care îl percep ca pe un fel de refugiu - sursă a nenumărate contestații din partea „celorlalți", a ne-jurişti-lor - față de o eventuală vulgarizare a mediului lor specific. În literatura juridică de specialitate de ultimă oră din țara noastră au apărut câteva *dicționare juridice*, unele chiar cu ambiții de generalitate, care pot familiariza studenții din anul întâi cu sensurile tehnic-juridice ale unor concepte cu care vor opera mai târziu şi care, de multe ori, se „ascund" sub denumiri extrem de comune.

- Dicționar juridic pentru militari - Editura Militară, 1975;
- Dicționar de drept constituțional şi administrativ - Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1978;
- Dicționar de drept internațional public - Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982;
- Dicționar de asigurări - Editura Logos, Chişinău, 1993;
- Dicționar bancar şi de asigurări - Editura Dragon, Bucureşti, 1994;
- Dicționar de drept internațional al afacerilor - Editura Lumina Lex, Bucureşti, 1996;
- Dicționar politic: instituțiile democrației şi cultura civică - Editura Şansa, Bucureşti, 1996;
- Dicționar de termeni juridici uzuali - Editura Național, Bucureşti, 1997;
- Dicționar de drept privat - Editura Mondan 94, Bucureşti, 1997;
- Dicționar de dreptul muncii - Editura Lumina Lex, Bucureşti, 1997;
- Dicționar de drept civil - Editura Lumina Lex, Bucureşti, 1997;
- Dicționar de protecția mediului - Editura Lumina Lex, Bucureşti, 1997;
- Dicționar explicativ şi practic de drept penal şi procesual penal - Editura Național, Bucureşti, 1997.

Lectura acestor dicționare, în paralel cu studiul diferitelor discipline, este extrem de utilă, facilitând însuşirea noțiunilor de bază şi evitarea prea bine cunoscutului fenomen al „beției de cuvinte".

d) Metodologie

Considerăm că unele precizări de ordin metodologic privind activitatea la curs şi la seminar ar fi binevenite. Fără a pune vreun moment la îndoială faptul că studenții ştiu deja cum, ce, cât etc. trebuie să pregătească pentru fiecare seminar în parte şi la fiecare disciplină de studiu, ne permitem să ne prevalăm de butada devenită celebră a unui profesor de la Oxford care obişnuia să îşi înceapă cursul spunând „aici pornim de la ideea că nici unul dintre noi nu deține adevărul absolut şi nu are perfectă dreptate întotdeauna; nici chiar cel mai tânăr!". Considerăm deci că unele precizări pot veni în sprijinul activității de pregătire susținută pe care suntem convinşi că studenții o desfăşoară clipă de clipă, ceas de ceas.

1. Despre prelegere

Pregătirea cursului începe chiar cu audierea lui. Oricât ar părea de surprinzător acest adevăr vechi şi banal se dovedeşte a nu fi încă suficient verificat de actualii studenți la drept. Existența unui manual sau a unui curs publicat de către chiar profesorul care „ține" şi cursul magistral nu presupune neapărata identitate a celor două tipuri de informație: scrisă şi vorbită. Şi aceasta pentru motive foarte simple, chiar evidente am putea spune. Profesorul nu este o bandă magnetică ce a înregistrat odată pentru totdeauna un

discurs pe care îl repetă la nesfârşit indiferent de auditoriu şi pe care, la un moment dat în timp, l-a „imortalizat" şi pe un suport de hârtie. El îşi adaptează discursul în funcţie de auditoriu, de reacţiile sale de moment, de evoluţia de ultimă oră a evenimentelor şi a legislaţiei şi de o serie întreagă de alţi factori ce, în mod evident, nu pot şi nici nu trebuie avuţi în vedere la redactarea unui manual universitar. Fireşte că studenţii îşi pot completa informaţiile obţinute la prelegere cu o serie întreagă de alte „surse" de informare, dar acestea nu pot (şi credem noi nici nu îşi propun) să înlocuiască cursul magistral. Datorită caracterului său viu, direct prelegerea poate orienta atenţia studenţilor asupra acelor aspecte ce prezintă o mai mare importanţă, ea permite o mai bună exemplificare a teoriilor abstracte enunţate în manuale, ajută la o mai bună înţelegere a fenomenelor studiate etc. Toate aceste avantaje se evidenţiază cu atât mai mult cu cât în timpul prelegerii studentul trebuie să facă şi efortul suplimentar al „luării de notiţe".

2. Despre notele de curs

Etapa imediat următoare în pregătirea studentului ar trebui să fie aceea în care notele scrise în cadrul cursului sunt revăzute şi aprofundate. Notiţele studenţeşti sunt un etern prilej de discuţii pentru mulţi actori ce intervin în viaţa studenţească, dar în primul rând pentru studenţii înşişi. (Aceasta pentru că şi profesorii ar avea câte ceva de spus referitor la acest subiect...)

În mediul studenţesc gradul de interes pentru notiţele luate la cursuri este destul de variabil şi el fluctuează în funcţie de o serie întreagă de factori (*e.g.* existenţa sau nu a unui manual universitar, debitul verbal şi forţa acustică a discursului, simpatia transmisă din generaţie în generaţie de studenţi pentru un anumit profesor etc.) asupra cărora nu ne vom opri acum în detaliu. Important este însă faptul în sine (al variaţiei gradului de interes - credem că trebuie subliniat) şi mai ales modul cum este el perceput.

Au fost întotdeauna preferate (de către cei care nu urmează cu regularitate prelegerile, evident) notiţele cât mai „fidele" cu putinţă (de genul celor supranumite „închideţi geamul"[1]), dar nu suntem convinşi că acestea ar fi într-adevăr cele mai bune notiţe. Fireşte, aprecierea variază şi ea în funcţie de poziţia de pe care este făcută şi de perspectiva pe care şi-o poate permite autorul.

Credem însă că studentul nu trebuie să noteze tot ce spune profesorul, el se poate limita doar la ceea ce i se pare pe moment a fi mai interesant sau mai important, eventuale întrebări pe care cursul i le naşte sau lucruri care nu

---

[1] Numele provine de la faptul că astfel de studenţi notează absolut tot ce spune profesorul, inclusiv imaginara rugăminte a acestuia că o eventuală fereastră ce ar fi fost deschisă pe parcursul cursului să fie închisă, fără a realiza că acea sintagmă ieşită din „gura aurită a magisterului" nu are de fapt nici o legătură cu materia predată. Un astfel de grad de atenţie şi de concentrare din partea auditoriului departe de a măguli orice profesor îi pune acestuia serioase semne de întrebare cu privire la o serie întreagă de probleme.

sunt suficient aprofundate sau pe care ar dori să le abordeze la seminar. Bineînțeles că trebuie notat planul expunerii, trebuie notate definițiile şi clasificările cele mai importante. În măsura în care se consideră a fi utile, pot fi notate şi exemplele.

Atenție la prescurtările mult prea numeroase şi mult prea personalizate ce riscă să transforme recitirea notelor de curs într-o veritabilă „traducere" a unui limbaj complet străin! Este bine de observat că unele abrevieri sunt utilizate în mod frecvent de mai toți juriştii (de exemplu „M. Of." semnifică „Monitorul Oficial al României", „C. civ." înseamnă „Codul civil" etc.) iar altele, deşi nu au intrat în rândul celor uzitate chiar şi în lucrările de specialitate, constituie o regulă informală (de exemplu „p.j." pentru „persoana juridică" sau „dec. nr. __ CCR" pentru „decizia nr. __ a Curții Constituționale a României")

Astfel şi revederea notițelor se transformă dintr-un calvar al descifrării unor veritabile hieroglife luate în fugă şi cu eterna teamă de a nu „pierde" ceva din spusele profesorului într-o recitire a principalelor probleme tratate la curs şi a principalelor aspecte ce mai necesită discuții pentru o mai bună înțelegere.

3. Despre studiu

Într-o ipoteză ideală, în continuare studentul ar trebui să încerce să fixeze informația astfel receptată prin lectura unuia sau, de preferat chiar, a mai multor manuale universitare. Lectura mai multor cursuri oferă avantajul că permite familiarizarea cu mai multe opinii legate de acelaşi aspect, o mai bună cunoaştere a obiectului de studiu şi înțelegerea mai exactă a diverselor probleme sau controverse pe care respectiva materie le ridică. Ulterior, ar trebui să fie posibilă o mai bună înțelegere a problemei abordate sau lămurirea parțială (de dorit ar fi chiar totală) a întrebărilor pe care audierea cursului magistral le-a pus. După cum arătam încă de la început, informația este pusă la dispoziția studentului, acesta este însă cel care o receptează. Nimeni nu poate realiza procesul învățării în locul studentului şi nimeni nu îl poate obliga pe acesta la o activitate pe care el nu o doreşte. Participarea sa activă la procesul educațional este condiția *sine qua non* a reuşitei acestui proces.

Fireşte, tehnicile, modalitățile de învățare sunt specifice fiecăruia. Două ar fi totuşi indicațiile de ordin general ce pot fi făcute cu privire la acest subiect. Este total greşită părerea conform căreia „la drept nu trebuie decât să înveți pe de rost" completată deseori cu obiectul acestei „învățări" - legile. Nimic mai fals şi nimic mai periculos. *Nu trebuie învățat pe de rost*, reținerea frazelor cuvânt cu cuvânt făcându-se cel mai adesea în detrimentul înțelegerii şi mai ales nu este indicată reținerea pe de rost a textelor normative. Studiile juridice urmăresc însuşirea raționamentului juridic şi învățarea utilizării acestuia şi nu a dreptului pozitiv. Textele normative în vigoare la un moment dat pot fi modificate sau abrogate, raționamentele juridice au anumite „tipare" utilizate de mii de ani şi care încă nu s-au demodat. Evident că noțiunile de

bază, conceptele fundamentale, raționamentele trebuie însușite, dar aproprierea lor nu presupune simplul efort mecanic de reținere, ci și unul cognitiv.

Aceasta nu contrazice o altă „idee de gata" și anume aceea că pentru efectuarea studiilor juridice este necesară o bună memorie. Numai că acest lucru este adevărat pentru aproape toate domeniile. Tocmai pentru a facilita memorizarea indicat ar fi ca procesul învățării să se desfășoare în timp. Mai precis este de preferat studierea cursurilor în mod sistematic, în cadrul unui efort distribuit pe tot parcursul anului universitar, învățarea numită „în salturi" sau „în sesiune" prezentând în afara riscurilor deja bine cunoscute (criză de timp, stres pronunțat, „căderi" fizice sau chiar nervoase etc.) și dezavantajul unei extrem de rapide uitări. Memoria umană (chiar și cea mai prodigioasă) stochează informația primită într-o cantitate mare într-un timp foarte scurt pentru o durată extrem de limitată. Există riscul (nu rareori produs efectiv) ca „vârful de formă" scontat să nu se producă în chiar momentul examenului...

Efortul de învățare aparține deci în întregime studentului. Acesta este însă sprijinit și prin organizarea de seminarii.

4. Despre seminar

Seminarul nu își propune să se constituie într-o simplă reluare a materiei predate la curs, ci dorește să vină în întâmpinarea studenților pentru a îi ajuta în deprinderea unei metode de lucru universitare. Credem că este important să subliniem și aici că exigențele unei veritabile metode de lucru universitare sunt specifice și prezintă numeroase dificultăți, dar au în același timp și nenumărate avantaje și delicii, în măsura în care au fost corect însușite.

Un întreg arsenal de întrebări, exerciții, referate, comentarii etc. desfășurate în cadrul seminariilor urmărește să pună la îndemâna studenților acele instrumente absolut necesare pentru o bună pregătire juridică (de exemplu: mai buna înțelegere a unor aspecte dificile prezentate la curs, oferirea de variante de sistematizare a informației pentru a facilita reținerea ei, deschiderea și a altor perspective de abordare a unor probleme controversate etc.). În cadrul seminarului nu se va urmări reproducerea exactă a cursurilor ce tocmai au fost predate, ci aprofundarea lor și aplicarea lor la cazuri concrete.

De exemplu, una din noțiunile prezentate la cursul despre teoria constituției este și clasificarea legilor fundamentale în funcție de modul lor de adoptare. Exercițiul prin care se solicită studenților să precizeze, în funcție de acest criteriu, tipul în care se încadrează fiecare din Constituțiile cunoscute de statul român modern își propune să dea o aplicație concretă unor noțiuni teoretice presupuse cunoscute (dacă nu și învățate) și, prin repetarea clasificării, (*repetitio mater studiorum est*) facilitarea memorării ei.

Exercițiile și întrebările de la seminar își propun de asemenea lămurirea eventualelor lucruri neînțelese, abordarea unor tematici conexe cursului sau pe care acesta doar le sugerează. Astfel, lucrările de seminar pot fi realizate fie chiar în cadrul timpului rezervat pentru această activitate, fie necesită o pregătire prealabilă pentru ca în sala de seminar să fie trase concluziile.

De exemplu: Una din lucrările de seminar care urmăreşte o participare efectivă a studentului la procesul educațional şi pe care se pune accentul din ce în ce mai mult tocmai pentru că reprezintă metoda ideală de valorificare a studiului individual într-un cadru colectiv este referatul de seminar. Referatele constituie o lucrare scrisă în urma desfăşurării unei cercetări individuale şi prezentată oral în cadrul grupei de studenți. Referatele urmăresc dezvoltarea unor aptitudini de sinteză, de exprimare, de căutare şi rezolvare a unor probleme de drept. Pentru început, temele referatelor sunt sugerate de către îndrumatorul de seminar, existând oricând posibilitatea ca studentul care are şi alte preocupări să formuleze propuneri de teme de referat. Pentru pregătirea unui referat este necesară observarea (şi chiar parcurgerea) următoarelor etape:

- stabilirea unei (modeste pentru început) bibliografii suplimentare;
- înțelegerea şi aprofundarea ei;
- asimilarea unor noțiuni, discuții, argumente, poziții doctrinare, opinii etc.;
- sistematizarea informației astfel acumulate;
- analizarea ei dintr-o perspectivă critică (a nu se confunda cu negativistă sau nihilistă), eventual prin formularea unor concluzii personale;
- sintetizarea tuturor acestor idei într-un plan al referatului;
- prezentarea într-o formă clară, precisă şi cât mai exact posibilă a rezultatului acestui întreg travaliu intelectual.

Prezentarea referatului presupune atât redactarea lui în formă scrisă, cât şi susținerea lui oral, în fața colegilor de grupă. Acest exercițiu prezintă avantajul că obişnuieşte studentul atât cu rigorile expresiei scrise, cât şi cu cele (particulare şi specifice) ale expresiei orale.

O precizare ni se pare în acest context deosebit de importantă: *redactarea unui referat nu înseamnă copierea pur şi simplu din lucrările diverşilor autori a celor mai anarhice şi neinspirat alese şi aranjate pasaje; prezentarea unui referat nu înseamnă citirea cu voce monotonă a câtorva pagini înşeilate în mare grabă în seara dinaintea datei fixate pentru susținere*. Referatul este rezultatul unei munci intelectuale de căutare a unor răspunsuri la întrebări pe care fiecare şi le pune (sau pe care îndrumătorul de seminar le pune în cazul în care studentul nu are nici o întrebare pentru sine!), iar aceste răspunsuri, chiar dacă au fost deja formulate de alții cu mult înainte de data fixată pentru prezentarea referatului, sigur au fost redactate într-o formă diferită de cea pe care fiecare student în parte ar putea să le-o dea. Manifestarea personalității studentului nu numai că este dorită, dar ar trebui să fie şi stimulată prin astfel de exerciții. Ideal ar fi ca, la finalul oricărui referat, fiecare student să poată menționa şi opinia sa proprie, pe care să fie capabil şi să o susțină cu argumente juridice.

Seminarul poate servi şi pentru verificarea corectitudinii informațiilor acumulate de studenți. Scurte testări scrise pot constitui o metodă de verificare a cunoştințelor de bază însuşite de către studenți.

De exemplu: încă de la al doilea curs studenții ar trebui să fie familiarizați cu noțiunea de drept constituțional şi cu definiția disciplinei de studiu. De aceea, un „test-fulger" (orice asociere cu *blietz-krieg* este total neavenită!) care ar solicita unei grupe de studenți ca în cinci minute să scrie pe o coală de hârtie, semnată în prealabil, definiția dreptului constituțional nu ar trebui nici să surprindă, nici să deranjeze ci, dimpotrivă, să fie perceput ca încă un prilej de a demonstra temeinicia aprofundării materiei începând chiar cu definiția sa. Alte exemple: definiția cetățeniei, definiția partidului politic, conținutul teoriei clasice a separației puterilor în stat, competența Curții Constituționale a României etc.

Trebuie totuşi precizat că seminarul presupune şi respectarea unor rigori universitare. În acest context, poate nu se subliniază îndeajuns că în domeniul juridic acele faimoase „cunoştințe generale" sau „idei personale" pot facilita munca individuală a fericitului posesor până la un punct, dar nu reuşesc să o înlocuiască complet! Aportul personal este din plin încurajat, el trebuie totuşi să se sprijine şi pe un minim de suport riguros ştiințific. Altfel riscă să devină un simplu joc al minții, nu întotdeauna benefic nici pentru autor, nici pentru auditoriu.

Cum toată această pregătire este izvorâtă din cea mai pură curiozitate intelectuală, este realizată cu cea mai mare plăcere, iar studentul o efectuează în vederea dobândirii unei cât mai înalte competențe profesionale nu ne îndoim că examinarea de la sfârşitul fiecărei perioade de studiu constituie finalul apoteotic al unei permanente delectări ce a durat însă prea puțin. În acest context, credem că ar fi nimerit să facem câteva precizări şi cu privire la examen.

5. Despre examen

Înainte de toate considerăm deosebit de utile unele informații de ordin general. Dreptul în genere şi dreptul constituțional în special, constituie un domeniu de studiu destul de precis, exact, riguros ştiințific. (Deseori se afirmă despre drept că este matematica ştiințelor sociale.) Altfel spus, domeniul dreptului nu este unul dintre cele care permit „trecerea" unui examen fără ca măcar să se fi deschis vreodată o carte de specialitate! Pe de altă parte, învățarea „pe de rost" este o metodă de studiu deosebit de dăunătoare, în vreme ce aprofundarea unor noțiuni sfârşeşte inevitabil prin reținerea lor cu toate trăsăturile lor specifice. Pregătirea în vederea susținerii unui examen solicită din partea studentului aprofundarea cea mai deplină a materiei, fără a presupune însă învățarea pe de rost a vreunui curs sau manual universitar şi cu atât mai puțin a vreunei legi sau a vreunui cod.

Nu e mai puțin adevărat că studentul are emoții (fireşti, dacă ar fi să dăm crezare unora) înaintea unui examen şi că se poate întâmpla să nu mai poată reda informațiile acumulate în mod temeinic. Examinarea prezintă însă „defectul" că nu permite profesorului examinator „să vadă" ce se petrece „în capul şi mintea" studentului, ci îi lasă doar posibilitatea (infinit mai prozaică,

dar singura existentă în speță) de a analiza „conținutul capului" studentului prin prisma a ceea ce acesta lasă să se vadă! Altfel spus, la examen contează nu numai ce şi cât ştie studentul, dar şi cum ştie studentul să prezinte ceea ce a învățat. Este momentul să subliniem încă o dată rigoarea limbajului juridic şi remarcabila sa precizie.

Cu referire directă la examenul de drept constituțional unele precizări se impun de asemenea.

Examenul se poate desfăşura în formă scrisă sau orală. Indiferent de formă, el nu urmăreşte decât să verifice dacă, ce, cât şi cum şi-a însuşit studentul din masa de informație care i-a fost prezentată pe parcursul unui an universitar. În cazul unui examen oral dialogul este mai mult decât evident, dar şi sub forma sa scrisă examenul rămâne o formă de comunicare. Astfel, prezentarea ansamblului de cunoştințe pe care studentul le-a dobândit trebuie făcută calm, fără stres şi cât mai complet, clar şi concis cu putință. Există mai multe metode de verificare a cunoştințelor. Fără a avea pretenția de a le epuiza încercăm să venim în sprijinul studentului pentru a-l familiariza cu diferite tipuri de întrebări cu care s-ar putea confrunta la examen.

1. Subiecte scurte şi precise care solicită prezentarea materiei cât mai exact cu putință.

De exemplu:

- „campania electorală"
- „moțiunea ca act al Parlamentului"
- „dobândirea cetățeniei la cerere" etc.

2. Subiecte ample, care solicită pe lângă o bună cunoaştere a materiei şi capacitatea de sinteză a studentului.

De exemplu:

- „noțiunea de teritoriu în dreptul constituțional"
- „identificați categoriile constituționale care se bazează pe noțiunea de control şi analizați-le pe scurt"
- „articolul 2 din Constituție şi noțiunea de suveranitate" etc.

3. Subiecte de sinteză care solicită o bună cunoaştere a noțiunilor teoretice şi a jurisprudenței în materie.

De exemplu:

- „regimul juridic al proprietății în jurisprudența Curții Constituționale"
- „libera circulație în practica Curții Constituționale"
- „apariția controlului constituționalității legilor în România" etc.

Ca în nici un alt domeniu, în drept forma şi fondul sunt inseparabile. Ne vom îngădui să încheiem această parte introductivă cu o scurtă precizare referitoare la formă. Indiferent de modul de comunicare ales este bine de ştiut că modalitatea în care ea se realizează influențează şi receptarea conținutului. Neglijarea acestui aspect (*e.g.* a exprimării coerente, a esteticii paginii, a caligrafiei etc.) poate constitui uneori un element care adăugat la multe altele poate conduce la nereuşita la examen. Şi nu doar din considerente pur estetice. Evitarea utilizării paragrafelor în cadrul unei lucrări scrise poate

indica o dezordine generală a ideilor. O exprimare orală anevoioasă poate conduce la ideea unei mai puțin aprofundate studieri a respectivului subiect.

Precizările introductive se opresc aici. Nu ne rămâne decât să sperăm că ele vor fi corect receptate şi cât mai rapid însuşite de către destinatarii lor.

Bibliografie generală selectivă

1. **B. Berceanu** – *Cetățenia. Monografie juridică,* Ed. All Beck, Bucureşti, 1999;

2. **I. Deleanu** – *Justiția constituțională,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1995;

3. **I. Deleanu** – *Drept constituțional şi instituții politice,* Ed. Europa Nova, Bucureşti, 1996;

4. **I. Deleanu** – *Instituții şi proceduri constituționale,* Ed. Servo-Sat, Arad, 1999;

5. **I. Deleanu, M. Constantinescu, A. Iorgovan, I. Vida** – *Alegerile parlamentare şi prezidențiale,* Ed. Regia Autonoma Monitorul Oficial, Bucureşti, 1992;

6. **I. Deleanu, I. Muraru, M. Constantinescu, A. Iorgovan, I. Vida, F. Vasilescu** – *Constituția României comentată şi adnotată,* Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, Bucureşti, 1992;

7. **T. Drăganu** – *Începuturile şi dezvoltarea regimului parlamentar în România până în 1916* , Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1991;

8. **T. Drăganu** – *Introducere în teoria şi practica statului de drept,* Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1992;

9. **T. Drăganu** – *Drept constituțional şi instituții politice. Tratat elementar,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1998, vol. I şi II;

10. **V. Duculescu, G. Duculescu, Constanța Călinoiu** – *Constituția României comentată şi adnotată,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1997;

11. **V. Duculescu, Constanța Călinoiu** – *Crestomație de drept constituțional,* vol. I, II, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1998;

12. **V. Duculescu** – *Protecția juridică a drepturilor omului: mijloace interne şi internaționale,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1998;

13. **V. Duculescu, G. Duculescu, Constanța Călinoiu** – *Drept constituțional comparat,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1999;

14. **M. Enache** – *Controlul parlamentar,* Ed. Polirom, Iaşi, 1998;

15. **D. Gusti** – *Doctrinele partidelor politice,* Ed. Cultura Națională, Bucureşti 1926;

16. **Gh. Iancu** – *Sistemul electoral,* Ed. Monitorul Oficial, Bucureşti, 1998;

17. **C. Ionescu** – *Drept constituțional şi instituții politice,* vol. I, II, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2001;

18. **C. Ionescu** – *Dezvoltarea constituțională a României. Acte şi documente 1741-1991,* Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, Bucureşti, 2000;

19. **M. Lepădătescu** – *Teoria generală a controlului constituționalității legilor,* Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1974;

20. **P. Martin** – *Sistemele electorale şi modurile de scrutin,* Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, Bucureşti, 1999;

21. **I. Muraru, M. Constantinescu, Simina Tănăsescu, M. Enache, Gh. Iancu** – *Interpretarea Constituției. Doctrină şi practică,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2002;

22. **I. Muraru, Simina Tănăsescu** – *Drept constituțional şi instituții politice*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2001;

23. **I. Muraru** - *Protecția constituțională a libertăților de opinie,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1999;

24. **I. Muraru, Gh. Iancu** – *Constituțiile române,* Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, Bucureşti, 1999;

25. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Studii constituționale*, Ed. Actami, Bucureşti, 1995 şi 1998, vol. I şi II;

26. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Curtea Constituțională a României*, Ed. Albatros, Bucureşti, 1997;

27. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Drept parlamentar românesc*, Ed. Actami, Bucureşti, 1999;

28. **P.P. Negulescu** – *Partidele politice*, Ed. Garamond, Bucureşti 1994;

29. **I. Predescu, B. Predescu** – *Mandarul parlamentar şi imunitatea parlamentară,* Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 2002;

30. **Gh. Tănase** – *Separația puterilor în stat*, Ed. Ştiințifică, Bucureşti, 1994;

31. **Simina Tănăsescu** – *Principiul egalității în dreptul românesc,* Ed. All Beck, Bucureşti, 1999;

32. **M. Vlad** – *Ombudsman-ul în dreptul comparat,* Ed. Servo-Sat, Arad, 1998;

33. **Xxx** - *Doctrinele partidelor politice*, Ed. Gramond, Bucureşti, 1996;

34. **Xxx** – *Partidele politice,* Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, Bucureşti, 1993;

35. **Xxx** – *Sisteme electorale contemporane*, Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, Bucureşti, 1996.

BCU IAŞI CLUJ UNIVERSITY LIBRARY

Partea I
Drept constituțional

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul I
Izvoarele formale şi raporturile juridice ale dreptului constituţional român

Bibliografie

Cărţi:

1. **T. Drăganu** – *Drept constituţional şi instituţii politice. Tratat elementar,* vol. I, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1998;
2. **I. Muraru, Simina Tănăsescu** – *Drept constituţional şi instituţii politice*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2001;
3. **A. Năstase** – *Tratatele României 1990-1999: evidenţă cronologică, clasificare pe domenii*, Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, Bucureşti, 2000;
4. **Şt. Deaconu** – *Tratatele României cu vecinii*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2001.

Articole:

1. **Raluca Miga Beşteliu, A. Ciobanu Dordea** – *Tendinţe noi în ceea ce priveşte raporturile între dreptul internaţional şi dreptul intern,* Revista de Drept Public nr. 1/1995;
2. **G. Iosif Chiuzbaian** – *Declaraţia Universală a Drepturilor Omului izvor de drept*, Revista de Drepturile Omului, Anul IV, nr. 4/1994;
3. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Despre blocul constituţionalităţii*, Revista Dreptul nr. 8/1999;
4. **I. Muraru, Simina Tănăsescu** – *Blocul de constituţionalitate, concept specific sistemului constituţional francez*, Revista Dreptul nr. 4/1998;
5. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Prioritatea reglementărilor internaţionale,* în „Studii constituţionale", Ed. Actami, Bucureşti, 1995;
6. **I. Muraru** – *Dispoziţiile Constituţiei şi exigenţele Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului*, Revista de Drepturile Omului, Anul VII, nr. 4/1997;
7. **I. Muraru** – *Prevederile Constituţiei României privind relaţia dintre reglementările internaţionale şi cele interne din domeniul drepturilor omului,* Revista de Drepturile Omului, Anul I, nr. 1-4/1991;
8. **C.L. Popescu** – *Actele şi procedura prin care statul român îşi exprimă consimţământul de a fi legat din punct de vedere juridic prin tratatele internaţionale*, Revista Dreptul nr. 9/1996;
9. **Simina Tănăsescu** – *Influenţa C.E.D.O. asupra dreptului constituţional*, Revista de Ştiinţe juridice nr. 8 (2)/1996.

Exerciții

1. Care dintre din următoarele trei fenomene este mai caracteristic din punct de vedere social: *politic, juridic sau moral?* În ce măsură mai este actuală concepția aristotelică potrivit căreia politica este *„prima dintre științe, cea care le dirijează pe toate celelalte"?*

2. Analizați teoria legitimității statului înțeleasă ca forță de constrângere din următoarele afirmații:

- *„Statul este autoritatea care se bazează pe capacitatea oamenilor de a comanda și de a se supune".*
- *„Statul este o comunitate umană, fixată pe un teritoriu propriu și posedând o organizare; din această organizare rezultă pentru membrii grupului în cadrul statului respectiv o putere supremă de acțiune, de conducere și coerciție, adică de constrângere legală".*

3. Analizați relația care se stabilește între populație, teritoriu și suveranitate, pornind de la rațiunea edictării normei constituționale cuprinse în art. 3 alin. (4) *„Pe teritoriul statului român nu pot fi colonizate sau strămutate populații străine".*

4. Identificați în textul Constituției reguli juridice ce guvernează raporturi exclusiv constituționale, respectiv raporturi aparținând altor ramuri de drept. Arătați prin ce modalitate norme care reglementează relații specifice altor ramuri de drept devin norme de drept constituțional.

5. Ierarhizați izvoarele dreptului constituțional român în funcție de forța juridică a fiecăruia dintre ele, după următorul model:

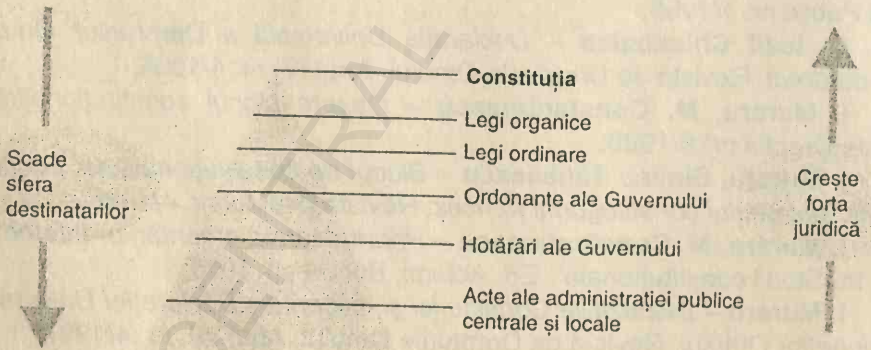

Pe lângă aceste izvoare pot fi luate în considerație ca izvoare ale dreptului constituțional și două categorii aparte de izvoare, și anume:

- *obiceiul (cutuma)* constituie în unele state izvor al dreptului constituțional, el fiind baza unor constituții nescrise care au existat sau există și în prezent, dar și punctul de pornire în elaborarea a numeroase constituții scrise;
- *deciziile interpretative ale Curții Constituționale* care ocupă un loc important în cadrul dreptului constituțional și un loc aparte în cadrul izvoarelor acestui drept. În acest sens, unii autori recunosc calitatea de izvor de drept a acestor decizii, alții nu. Totuși, dinamica dreptului face ca aceste decizii să fie

respectate şi să se ţină cont de ele ca posibile izvoare ale dreptului constituţional.

6. Interpretaţi sistematic articolele 11 şi 20 din Constituţia României; plasaţi tratatele internaţionale în structura izvoarelor formale ale dreptului constituţional român (vezi situaţia specială a tratatelor internaţionale din materia drepturilor fundamentale ale omului).

În baza art. 11 din Constituţia României tratatele internaţionale ratificate de ţara noastră intră în ordinea juridică internă cu forţa juridică a actului de drept intern prin care au fost ratificate. Aceasta înseamnă că tratatele ratificate prin lege organică devin, în urma introducerii lor în sistemul juridic românesc, lege organică, cele ratificate prin lege ordinară capătă rang de lege ordinară etc. De la această regulă, ce constituie principiul în materie, există însă o excepţie.

Doar în materia drepturilor fundamentale ale omului art. 20 din Constituţie instituie o situaţie specială, şi anume el plasează tratatele internaţionale ce ar interveni în această materie imediat după legea fundamentală, acordându-le o forţă juridică superioară legii, dar inferioară Constituţiei.

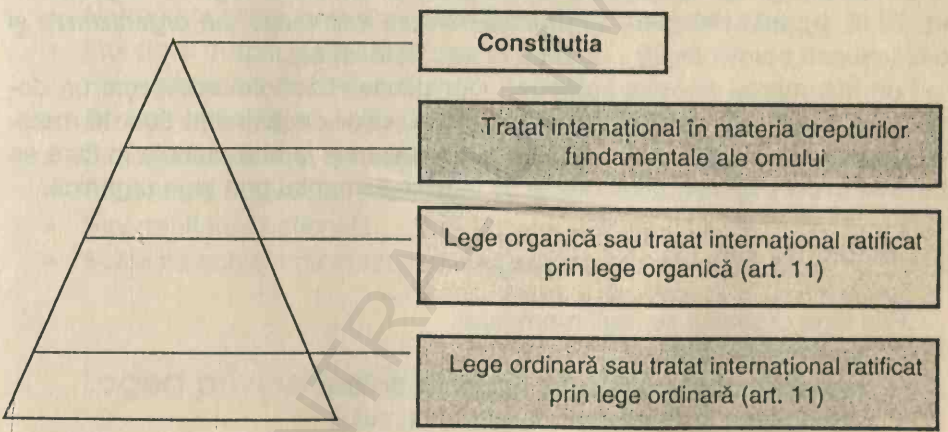

7. Identificaţi în întregime domeniului rezervat legii organice în sistemul de drept românesc, conform Constituţiei României adoptată la 8 decembrie 1991 după următorul model şi apoi grupaţi relaţiile sociale astfel identificate ca aparţinând domeniului legii organice în funcţie de obiectul lor de reglementare.

Textul Constituţiei precizează tipurile de legi pe care le poate adopta Parlamentul României în art. 72. Sunt enumerate mai multe relaţii sociale a căror reglementare trebuie făcută printr-un anumit tip de lege, şi anume cea *organică.* Astfel, sunt enumerate: sistemul electoral, organizarea şi funcţionarea partidelor politice, organizarea şi desfăşurarea referendumului etc., despre care se arată că trebuie reglementate prin lege organică. Aceasta nu epuizează însă domeniul legii organice. Printr-o interpretare sistematică a articolelor Constituţiei României se pot identifica şi alte domenii în care legea organică este cea care trebuie să intervină.

Pentru identificarea acestora textul legii fundamentale utilizează două procedee:

1. Unul este cel direct, de nominalizare în alt text constituțional decât cel al art. 72, a relațiilor sociale a căror reglementare este rezervată legii organice - vezi art. 5 alin. (1) *(„Cetățenia română se dobândeşte, se păstrează sau se pierde în condițiile prevăzute de legea organică")*; art. 12 alin. (4) *(„Stema țării şi sigiliul statului sunt stabilite prin legi organice")*; art. 48 alin. (2) *(„Condițiile şi limitele exercitării acestui drept se stabilesc prin lege organică")*; art. 55 alin. (1) *(...„Organizarea şi funcționarea instituției Avocatului Poporului se stabilesc prin lege organică")*; art. 140 alin. (4) *(„Curtea Constituțională se înnoieşte cu o treime din judecătorii ei, din 3 în 3 ani, în condițiile prevăzute de legea ei organică") etc.*

2. Cel de-al doilea constă într-o interpretare sistematică a mai multor dispoziții Constituționale - vezi art. 41 alin. (1) *(„Dreptul de proprietate, precum şi creanțele asupra statului, sunt garantate. Conținutul şi limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege")* raportat la art. 72 alin. (3) lit. k) *(„regimul juridic general al proprietății şi moştenirii")*; art. 8 alin. (2) *(„Partidele politice se constituie şi îşi desfăşoară activitatea în condițiile legii")* - raportat la art. 72 lit. b); art. 116 alin. (1) *(„Ministerele se înființează, se organizează şi funcționează potrivit legii")* - raportat la art. 72 lit. d) etc.

Prin însumarea acestor procedee Constituția României stabileşte un domeniu rezervat legii organice destul de vast, chiar dacă limitat doar la materiile expres enumerate în art. 72 alin. (3), precum şi la alte articole în care se prevede expres că domeniul respectiv este reglementat prin lege organică.

Articolul 72 alin. (3)

„Prin lege organică se reglementează:

a) sistemul electoral;
b) organizarea şi funcționarea partidelor politice;
c) organizarea şi desfăşurarea referendumului;
d) organizarea Guvernului şi a Consiliului Suprem de Apărare a Țării;
e) regimul stării de asediu şi al celei de urgență;
f) infracțiunile, pedepsele şi regimul executării acestora;
g) acordarea amnistiei sau a grațierii colective;
h) organizarea şi funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătoreşti, a Ministerului Public şi a Curții de Conturi;
i) statutul funcționarilor publici;
j) contenciosul administrativ;
k) regimul juridic general al proprietății şi al moştenirii;
l) regimul general privind raporturile de muncă, sindicatele şi protecția socială;
m) organizarea generală a învățământului;
n) regimul general al cultelor;

o) organizarea administraţiei locale, a teritoriului, precum şi regimul general privind autonomia locală;

p) modul de stabilire a zonei economice exclusive;

q) celelalte domenii pentru care, în Constituţie, se prevede adoptarea de legi organice."

Referate:

- Statul, scopul imanent al societăţii civile;
- Dreptul constituţional, ştiinţă juridică a dreptului public;
- Morala socială, bază a stabilităţii statului;
- Dreptul, unitate şi diversitate a ramurilor, instituţiilor şi normelor sale;
- Dreptul constituţional, „legea din spatele legilor";
- Convertirea precedentului în regulă de drept;
- Locul şi rolul Convenţiei Europene a Drepturilor Omului în sistemul juridic românesc;
- Obiceiul ca izvor al dreptului constituţional;
- Jurisprudenţa Curţii Constituţionale - izvor al dreptului constituţional;
- Norme constituţionale în vigoare fundamentate pe morală;
- Morala şi dreptul constituţional;
- Forţa juridică a normelor de drept constituţional;
- Dreptul constituţional ca ramură a dreptului public;
- Sancţiunea normei de drept constituţional;
- Poporul ca subiect al raporturilor de drept constituţional;
- Suveranitatea naţională;
- Statul ca subiect de drept constituţional.

Legea privind încheierea şi ratificarea tratatelor[1]

Art. 1. (1) Preşedintele României reprezintă statul în relaţiile internaţionale şi, în această calitate, încheie tratate în numele României sau poate da împuterniciri, în acest scop, primului-ministru, ministrului afacerilor externe, altor membri ai guvernului sau unor reprezentanţi diplomatici ai României.

(2) Pe baza împuternicirii date de Preşedintele României, Guvernul ia măsuri pentru iniţierea şi negocierea tratatelor internaţionale care se încheie în numele României.

Art. 2. Guvernul poate negocia şi semna acorduri, convenţii şi alte înţelegeri internaţionale la nivel guvernamental. El aprobă încheierea de acorduri, convenţii şi alte înţelegeri la nivel departamental.

---

[1] Legea nr. 4 din 11 ianuarie 1991 a fost publicată în M. Of., partea I, nr. 5 din 12 ianuarie 1991.

Art. 3. (1) Negocierea şi semnarea tratatelor internaționale încheiate în numele României se fac, pe baza împuternicirii date de către preşedinte, de către delegațiile aprobate de acesta.

(2) Negocierea şi semnarea de acorduri, convenții şi alte înțelegeri internaționale la nivel de guvern sau la nivel departamental se fac pe baza împuternicirii primite de către delegațiile aprobate în acest scop.

Art. 4. (1) Tratatele internaționale semnate în numele României, precum şi acordurile, convențiile şi înțelegerile semnate la nivelul Guvernului român, care se referă la colaborarea politică şi militară, cele care fac necesară adoptarea unor legi noi sau revizuirea legilor în vigoare, precum şi cele care implică un angajament politic sau financiar ori se referă la probleme privind regimul politic şi teritorial al statului sau la statutul persoanelor, drepturile şi libertățile cetățeneşti sau participarea la organizații internaționale, precum şi acelea care prevăd expres aceasta, sunt supuse Parlamentului pentru ratificare prin lege.

(2) Prevederile alin. (1) cu privire la ratificarea de către Parlament se aplică şi pentru aderarea la tratatele internaționale prevăzute în acest alineat.

(3) Denunțarea tratatelor internaționale prevăzute la alin. (1) şi (2) urmează aceeaşi procedură.

Art. 5. (1) Acordurile, convențiile şi alte înțelegeri internaționale care, prin obiectul lor, nu se includ în prevederile art. 4, sunt de competența Guvernului. După negociere şi semnare ele vor fi supuse aprobării acestuia.

(2) Guvernul informează Preşedintele României şi Parlamentul despre orice acord, convenție sau alte înțelegeri internaționale pe care le încheie şi care nu trebuie să fie supuse ratificării.

Art. 6. (1) Acordurile şi înțelegerile în forma simplificată, încheiate de Ministerul Afacerilor Externe prin schimb de note sau scrisori, pot intra în vigoare de la data efectuării lui, fără a fi supuse ratificării sau aprobării ulterioare.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică acordurilor, convențiilor şi înțelegerilor internaționale care, potrivit prevederilor art. 4, fac necesară adoptarea unei legi.

Art. 7. (1) Inițierea, negocierea şi semnarea tratatelor, acordurilor, convențiilor şi altor înțelegeri internaționale, în numele României sau la nivel guvernamental, se fac, cu respectarea dispozițiilor art. 3, de către Ministerul Afacerilor Externe. Ele se pot face şi de către ministerele şi organele centrale ce au primit atribuții şi împuterniciri în acest sens, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe, organul specializat prin care Guvernul asigură coordonarea şi politica unitară în acest domeniu.

(2) Ministerul Afacerilor Externe prezintă guvernului, singur sau, după caz, împreună cu celelalte ministere, propunerile cu privire la semnarea, ratificarea, aprobarea tratatelor, acordurilor, convențiilor şi a celorlalte înțelegeri sau aderarea la acestea ori pentru denunțarea lor.

Art. 8. (1) Împuternicirile pentru semnarea tratatelor, acordurilor, convențiilor şi altor înțelegeri cu caracter guvernamental se consemnează în deplinele

puteri, care se eliberează de Ministerul Afacerilor Externe, fiind semnate de ministrul afacerilor externe, potrivit reglementărilor şi practicii internaţionale.

(2) Preşedintele României, primul-ministru al guvernului şi ministrul afacerilor externe pot negocia şi semna tratate, acorduri, convenţii şi alte înţelegeri internaţionale, fără a prezenta depline puteri.

Art. 9. (1) Ratificarea sau aderarea, respectiv denunţarea tratatelor încheiate în numele României, se consemnează în instrumentele de ratificare sau aderare, respectiv de denunţare, semnate de Preşedintele României, învestite cu sigiliul statului şi contrasemnate de ministrul afacerilor externe.

(2) Instrumentele sus-menţionate urmează a fi schimbate între părţi sau depuse la depozitar, în conformitate cu regulile dreptului internaţional şi practica internaţională.

(3) Aprobarea acordurilor, convenţiilor şi înţelegerilor încheiate la nivelul guvernului se notifică celeilalte părţi contractante sau depozitarului, pe cale diplomatică.

Art. 10. (1) Guvernul ia măsurile necesare pentru aplicarea tratatelor, acordurilor, convenţiilor şi celorlalte înţelegeri internaţionale şi controlează modul în care se realizează acestea.

(2) Guvernul informează periodic Preşedintele României şi Parlamentul în legătură cu problemele pe care le ridică aplicarea unor tratate, acorduri, convenţii şi alte înţelegeri internaţionale, în vederea soluţionării operative a acestora, în deplină concordanţă cu principiile dreptului internaţional şi interesele părţii române.

Art. 11. (1) Legile pentru ratificarea tratatelor internaţionale şi hotărârile pentru aprobarea acordurilor, convenţiilor şi a altor înţelegeri internaţionale, precum şi textele acestora, se publică în Monitorul Oficial.

(2) Parlamentul şi, respectiv, Guvernul pot hotărî ca anumite tratate, acorduri, convenţii sau alte înţelegeri internaţionale să nu fie publicate.

(3) Ministerul Afacerilor Externe asigură publicarea în Monitorul Oficial a datelor şi informaţiilor privind viaţa principalelor tratate, acorduri, convenţii şi a altor înţelegeri internaţionale la care România participă, precum şi înregistrarea lor la Organizaţia Naţiunilor Unite.

B.C.U. „M. EMINESCU" IAŞI

BCU IASI

Legea privind regimul străinilor în România[1]

Capitolul I
Dispoziții generale

Art. 1. (1) În sensul prezentei legi prin străin se înțelege persoana fără cetățenie română.

(2) Dovada cetățeniei străine se face cu pașaportul sau cu alt document de identitate emis de statul al cărui cetățean este străinul. În cazul persoanei fără cetățenie dovada identității și a calității de apatrid se face cu pașaportul sau cu alt document emis de statul în care acesta își are domiciliul.

Art. 2. (1) În România străinii se bucură de protecția generală a persoanei și a averii, garantată de Constituție și de alte legi, precum și de drepturile prevăzute în tratatele internaționale la care România este parte.

(2) Străinii nu pot organiza pe teritoriul României partide politice ori alte organizații sau grupări similare acestora și nici nu pot face parte din acestea, nu pot ocupa funcții și demnități publice civile sau militare și nu pot iniția, organiza sau participa la manifestații ori întruniri care aduc atingere ordinii publice sau siguranței naționale.

(3) De asemenea, străinii nu pot finanța partide, organizații, grupări sau manifestații ori întruniri dintre cele prevăzute la alin. (2).

Art. 3. Pe timpul ședерii în România străinii sunt obligați să respecte legislația română.

Capitolul II
Intrarea, șederea și ieșirea străinilor

Secțiunea I. Intrarea străinilor

Art. 4. Străinii pot intra în România în scop oficial, pentru afaceri, pentru activități de presă, pentru angajare în muncă sau pentru studii, ca turiști, în tranzit ori în alte interese, în condițiile prezentei legi.

Art. 5. (1) Intrarea străinilor pe teritoriul României se poate face în baza documentelor valabile de trecere a frontierei de stat care sunt recunoscute sau acceptate de statul român, precum și a vizei române, dacă prin înțelegeri internaționale nu s-a convenit altfel.

(2) Guvernul poate stabili prin hotărâre exceptarea unilaterală a cetățenilor unor state de la obligativitatea vizelor.

(3) Intrarea străinilor pe teritoriul României se poate face prin orice punct de control pentru trecerea frontierei de stat deschis traficului internațional.

---

[1] Legea nr. 123 din 2 aprilie 2001, publicată în M. Of., partea I, nr. 168 din 3 aprilie 2001.

(4) Trecerea frontierei de stat române de către străini se poate face şi prin alte locuri, în condiţiile stabilite prin acorduri şi înţelegeri între România şi statele vecine.

Art. 6. (1) Viza română se acordă, la cerere, de către misiunile diplomatice şi oficiile consulare ale României.

(2) În punctele de control pentru trecerea frontierei de stat viza română se poate acorda, cu titlu de excepţie, prin reciprocitate şi pe perioade determinate, în condiţiile stabilite prin instrucţiuni comune ale Ministerului Afacerilor Externe şi Ministerului de Interne.

(3) Guvernul poate hotărî în mod unilateral desfiinţarea sau obţinerea vizei române de către cetăţenii unor state în punctele de control pentru trecerea frontierei de stat.

(4) În funcţie de scopul călătoriei viza poate fi: diplomatică, de serviciu, simplă sau de tranzit.

(5) Viza se acordă după cum urmează:

a) viza diplomatică şi viza de serviciu: de către Ministerul Afacerilor Externe; misiunile diplomatice şi oficiile consulare ale României;

b) viza simplă şi viza de tranzit: de către misiunile diplomatice sau oficiile consulare ale României, punctele de control pentru trecerea frontierei de stat, Ministerul Afacerilor Externe sau Ministerul de Interne.

(6) Viza simplă se acordă pentru afaceri, pentru activităţi de presă, pentru angajare în muncă sau pentru studii, în scop turistic, vizită, ori în alte interese, în condiţiile prezentei legi.

(7) Condiţiile de acordare a vizelor se stabilesc prin instrucţiuni comune de către Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul de Interne şi Ministerul Finanţelor Publice.

(8) Sunt exceptaţi de la obţinerea vizei cetăţenii statelor cu care România a încheiat înţelegeri de desfiinţare a vizelor.

Art. 7. (1) Persoanele care au cetăţenia mai multor state se încadrează în regimul de vize stabilit pentru cetăţenii statului care a emis paşaportul prezentat la intrarea în ţară.

(2) Persoanele care au şi cetăţenia română vor fi tratate pe teritoriul României în această calitate, dacă o dovedesc cu documente corespunzătoare, chiar dacă au intrat în ţară cu paşapoarte eliberate de autorităţile altor state.

Art. 8. (1) Acordarea vizei pentru angajare în muncă, studii, activităţi didactice, stagii de documentare, activităţi în domeniul cultelor, umanitare sau în alte domenii se poate face numai după prezentarea avizului, în scris, după caz, al Ministerului Muncii şi Solidarităţii Sociale, al Ministerului Educaţiei şi Cercetării, Ministerului Sănătăţii şi Familiei ori Ministerului Culturii, şi Cultelor sau al altor ministere ori instituţii centrale şi locale interesate.

(2) Dispoziţiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător şi cetăţenilor străini exceptaţi de la obligaţia obţinerii vizei.

Art. 9. (1) Vizele dau dreptul de şedere pe teritoriul României pentru următoarele perioade:

a) pe perioadele stabilite prin înțelegeri bilaterale cu alte state sau în condiții de reciprocitate, în cazul vizelor diplomatice şi de serviciu;

b) până la 30 de zile, cu posibilitatea prelungirii în țară pe noi perioade de până la 6 luni, în cazul vizelor simple pentru angajare în muncă, afaceri, activități didactice, stagii de documentare, activități în domeniul cultelor sau umanitar, activități de presă ori pentru alte activități care nu contravin legilor române;

c) până la 30 de zile, cu posibilitatea prelungirii în țară pe noi perioade de până la un an, în cazul vizei simple pentru studii;

d) până la 60 de zile, cu posibilitatea prelungirii în țară pentru o perioadă de încă 60 de zile, în cazul vizei simple pentru turism, vizită ori în alt interes personal;

e) 3 zile de la data intrării în România, în cazul vizei de tranzit.

(2) Soțului şi copiilor minori ai străinului, a căror şedere în România se prelungeşte în condițiile prezentei legi, li se poate prelungi viza de şedere pe perioada corespunzătoare celei acordate soțului, respectiv părintelui. În situația copiilor minori prelungirea vizei de şedere se face numai în baza acordului ambilor soți, autentificat în condițiile legii.

Art. 10. (1) Prelungirea duratei de valabilitate a vizelor diplomatice şi de serviciu pentru membrii misiunilor diplomatice şi ai oficiilor consulare se face de Ministerul Afacerilor Externe, în condițiile stabilite prin înțelegeri bilaterale sau pe bază de reciprocitate.

(2) Durata de valabilitate a celorlalte categorii de vize poate fi prelungită succesiv de către organele competente ale Ministerului de Interne, pentru perioade corespunzătoare motivelor care justifică solicitarea, cu condiția ca străinul să facă dovada că are mijloace materiale de întreținere într-un cuantum stabilit prin normele metodologice prevăzute la art. 54 alin. (2).

(3) Prelungirea duratei de valabilitate a vizei nu poate depăşi termenul de valabilitate a documentului de călătorie.

(4) Viza de tranzit nu se prelungeşte.

(5) Pe bază de reciprocitate pot fi acordate vize pentru perioade mai mari de un an. Misiunile diplomatice şi oficiile consulare române pot acorda vize care să depăşească termenul de 30 de zile, în condiții de reciprocitate.

(6) În situații motivate, are împiedică străinul, independent de voința lui, să respecte termenul prevăzut la art. 9 alin. (1) lit. e), acestuia i se poate acorda viză simplă pentru interes personal, valabilă până la dispariția cauzelor care îl împiedică să părăsească teritoriul României.

Art. 11. Viza română poate fi refuzată străinului în următoarele cazuri:

a) a desfăşurat, desfăşoară ori există indicii temeinice că intenționează să desfăşoare activități de natură să pună în pericol siguranța națională, ordinea, sănătatea sau morala publică, drepturile şi libertățile cetățenilor;

b) a fost expulzat, returnat, i s-a limitat, i s-a întrerupt sau i s-a ridicat dreptul de şedere în România ori a fost declarat indezirabil;

c) nu face dovada că are mijloace de întreţinere pe timpul şederii în România;

d) a săvârşit infracţiuni în perioada altor şederi în România ori a încălcat reglementările vamale sau pe cele privind trecerea frontierei de stat;

e) intenţionează să tranziteze teritoriul României şi nu posedă vizele de intrare ale ţării de destinaţie şi ale celorlalte state ale căror teritorii urmează să le mai tranziteze, în cazul în care acestea sunt necesare, ori posedă aceste vize, dar există indicii temeinice că intenţionează să rămână pe teritoriul României;

f) suferă de boli care pun în pericol sănătatea publică;

g) a introdus sau a încercat să introducă ilegal în România alţi străini;

h) a încălcat anterior, în mod nejustificat, scopul declarat la obţinerea vizei.

Art. 12. Intrarea în România poate fi refuzată străinului care posedă viza de intrare atunci când, de la acordarea vizei până la prezentarea pentru intrare, s-a stabilit că se încadrează în unul dintre cazurile prevăzute la art. 11.

Art. 13. (1) Se interzice aducerea în România de către companiile de transport a străinilor care nu posedă documente valabile de trecere a frontierei de stat sau care nu îndeplinesc condiţiile privind viza.

(2) În cazul nerespectării dispoziţiilor alin. (1) compania de transport respectivă este obligată să asigure şi să suporte transportul străinilor în cauză la locul de îmbarcare sau într-un alt loc pe care străinul îl acceptă şi unde este acceptat, precum şi cazarea şi întreţinerea acestuia.

Art. 14. (1) Străinilor posesori de paşapoarte simple, provenind din unul dintre statele cunoscute cu tendinţe de emigrare, li se poate acorda viza de intrare în România în condiţiile prezentei legi, dacă prezintă misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare ale României invitaţie scrisă din partea unei persoane fizice sau juridice care are, după caz, domiciliul, reşedinţa ori sediul în România, precum şi o dovadă de asigurare medicală pentru perioada sejurului.

(2) Invitaţia autentificată în condiţiile legii, înregistrată la organele competente ale Ministerului de Interne, trebuie să conţină angajamentul persoanei care invită de a suporta cheltuielile ocazionate de şederea străinului pe teritoriul României, precum şi pe cele impuse de eventuala returnare a acestuia în ţara de origine, de plecare sau de destinaţie, conform prevederilor art. 21.

(3) Invitaţia va fi însoţită de dovada unei garanţii bancare la nivelul stabilit de Ministerul Finanţelor Publice.

(4) Angajamentul persoanei care invită nu este necesar dacă persoana invitată depune în străinătate o garanţie bancară, la dispoziţia misiunii diplomatice sau a oficiului consular român de la care a solicitat acordarea vizei, care să fie folosită pentru acoperirea cheltuielilor necesare în vederea returnării străinilor în ţara de origine, de plecare sau de destinaţie.

(5) În cazuri motivate, stabilite prin normele metodologice aprobate prin hotărâre a Guvernului, poate fi aprobată acordarea de vize străinilor din cate-

goriile prevăzute la alin. (1), în condițiile prezentei legi, fără să fie necesar ca aceştia să prezinte invitații şi dovezi privind constituirea de garanții bancare.

(6) Societățile şi companiile de turism române şi străine, prin intermediul cărora străinii prevăzuți la alin. (1) intră în țară în scop turistic, au obligația să constituie garanții bancare în România, la dispoziția organelor teritoriale competente ale Ministerului de Interne, iar în străinătate, la dispoziția misiunilor diplomatice sau a oficiilor consulare române, în scopul prevăzut la alin. (2) şi (4), la nivelul stabilit de Ministerul Finanțelor Publice.

(7) Pentru restituirea garanțiilor bancare constituite conform alin. (6) este necesar avizul organelor teritoriale competente ale Ministerului de Interne, respectiv al misiunilor diplomatice sau al oficiilor consulare române.

Secțiunea a II-a. Şederea străinilor

Art. 15. (1) Şederea străinilor pe teritoriul statului român este limitată la durata de valabilitate a vizei acordate sau la perioada prevăzută în înțelegerea de desființare a vizelor, încheiată de România cu statul a cărui cetățenie o au.

(2) În cazul încetării motivului care a stat la baza acordării vizei Direcția relații consulare din cadrul Ministerul Afacerilor Externe sau organul competent al Ministerului de Interne, după caz, poate dispune anularea vizei de şedere.

A. Şederea temporară

Art. 16. (1) În cazul unei şederi neîntrerupte mai mari de 15 zile persoana fizică sau juridică ce pune la dispoziție unui străin locuință pentru găzduire sau teren pentru instalarea mijloacelor de cazare mobile este obligată să anunțe organul de poliție din localitatea de şedere în termen de 3 zile.

(2) În situația cazării în hoteluri sau în alte spații amenajate în acest scop străinul va îndeplini formalitățile de luare în evidență la administrația locului respectiv, căreia îi revine obligația ca în termen de 24 de ore să comunice datele necesare organului de poliție din localitatea de şedere.

(3) Persoanele fizice şi juridice nu pot găzdui străini care nu posedă documente de călătorie şi vize valabile şi sunt obligate să anunțe de îndată despre aceasta organul local de poliție.

(4) Străinul care intră în România pentru a-şi stabili reşedința în vederea desfăşurării unora dintre activitățile prevăzute la art. 9 alin. (1) lit. b) are obligația de a se prezenta la organul teritorial competent al Ministerului de Interne, în termen de 15 zile de la data intrării în țară, în vederea luării sale în evidență şi a obținerii legitimației de şedere. Aceeaşi obligație revine şi străinului intrat în țară în condițiile prevăzute la art. 9 alin. (2).

(5) Pentru copiii minori obligația prevăzută la alin. (4) revine părinților acestora.

Art. 17. Străinii veniți temporar în România sunt obligați să părăsească teritoriul statului român în termenul de valabilitate a vizei sau, după caz, în termenul de şedere prevăzut în înțelegerea de desființare a vizelor, încheiată de România cu statul a cărui cetățenie o au.

Art. 18. (1) Prelungirea duratei de valabilitate a vizei trebuie solicitată organelor prevăzute la art. 10 cu cel puțin 24 de ore înainte de expirarea acesteia.

(2) Prelungirea duratei de valabilitate a vizei poate fi refuzată pentru motivele prevăzute la art. 11 lit. a)-d) şi f)-h), precum şi în cazul în care motivele invocate nu corespund scopului declarat al călătoriei şi, respectiv, categoriei de viză.

Art. 19. (1) Ministerul de Interne poate dispune limitarea sau întreruperea dreptului de şedere a străinului care a desfăşurat, desfăşoară ori există indicii temeinice că intenționează să desfăşoare activități de natură să pună în pericol siguranța națională, ordinea publică, sănătatea sau morala publică, drepturile şi libertățile cetățenilor.

(2) În asemenea cazuri Ministerul de Interne poate declara străinul persoană indezirabilă pentru România pe o perioadă determinată.

(3) Măsura limitării sau întreruperea dreptului de şedere a străinilor în țară poate fi contestată pe calea contenciosului administrativ.

Art. 20. Străinul căruia i s-a limitat dreptul de şedere este obligat să părăsească teritoriul statului român până la data stabilită, iar cel căruia i s-a întrerupt acest drept sau a fost declarat indezirabil, în cel mult 48 de ore de la data la care această măsură i s-a adus la cunoştință.

Art. 21. (1) Străinul care nu se conformează prevederilor art. 5 şi ale art. 17-20 poate fi returnat în țara de origine sau de plecare ori poate fi trimis în țara de destinație.

(2) Măsura returnării se dispune de Ministerul de Interne, iar organele sale teritoriale aplică în documentul de călătorie viza de ieşire.

(3) Până la îndeplinirea măsurii prevăzute la alin. (2) străinul care nu dispune de un document de călătorie valabil şi de mijloace materiale poate fi cazat în locuri amenajate special în acest scop de Ministerul de Interne.

Art. 22. (1) Împotriva străinului care a săvârşit o infracțiune poate fi dispusă măsura expulzării, în condițiile prevăzute de Codul penal şi de Codul de procedură penală.

(2) Instanța poate dispune ca până la efectuarea expulzării de către organele de poliție, în conformitate cu dispozițiile Codului de procedură penală, străinul să fie cazat sub supraveghere într-un loc special amenajat în acest scop.

(3) Măsura expulzării nu se dispune, iar în cazul în care a fost dispusă nu poate fi executată, dacă:

a) există temeri justificate că viața sau libertatea străinului este pusă în pericol în statul în care urmează să fie expulzat sau că acesta va fi supus la torturi, tratamente inumane sau degradante;

b) străinul se află în una dintre situațiile în care legea interzice părăsirea teritoriului statului român.

(4) Interdicția de expulzare durează până la dispariția motivelor pe care a fost întemeiată.

(5) Străinul care se află în una dintre situațiile prevăzute la alin. (3) lit. b) poate fi expulzat pentru motive de siguranță națională sau de ordine publică numai în temeiul unei hotărâri judecătorești rămase definitive, potrivit legii.

(6) Dispozițiile alin. (4) se aplică în mod corespunzător și străinului față de care a fost luată măsura prevăzută la art. 21 alin. (1).

B. Stabilirea domiciliului

Art. 23. Străinii își pot stabili domiciliul în România în condițiile prezentei legi.

Art. 24. (1) Stabilirea domiciliului în România se aprobă de Ministerul de Interne.

(2) Cererile pentru stabilirea domiciliului în România se depun în străinătate la misiunile diplomatice ori la oficiile consulare române, iar în țară, la organele teritoriale competente ale Ministerului de Interne.

(3) Condițiile în care se aprobă stabilirea domiciliului străinilor în România se stabilesc prin norme metodologice elaborate în conformitate cu prevederile art. 54 alin. (2).

Art. 25. (1) Străinul căruia i s-a aprobat stabilirea domiciliului în România este obligat să se prezinte în termen de 5 zile de la comunicarea aprobării la organele teritoriale competente ale Ministerului de Interne în a căror rază teritorială urmează să domicilieze, pentru a i se elibera documentul doveditor.

(2) Pentru străinul aflat în străinătate termenul prevăzut la alin. (1) curge de la data intrării în țară.

(3) În cazul în care în termen de 6 luni de la data comunicării aprobării străinul nu își stabilește domiciliul în România, aprobarea își pierde valabilitatea.

(4) Străinul cu domiciliul în România poate ieși sau intra în țară fără viză, dacă are asupra sa, la trecerea frontierei de stat române, pașaportul și carnetul de identitate.

(5) Cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea valabilității vizei anuale sau a carnetului de identitate străinul este obligat să se prezinte la organul teritorial competent al Ministerului de Interne în a cărui rază domiciliază, în scopul aplicării vizei anuale ori al eliberării unui nou carnet de identitate.

(6) În cazul în care străinul cu domiciliul în România solicită plecarea definitivă din țară sau se află în una dintre situațiile prevăzute la art. 19, acestuia i se aplică în pașaport viza de ieșire.

Art. 26. (1) Pentru motivele arătate la art. 19 străinului cu domiciliul în România i se poate revoca dreptul de ședere pe teritoriul statului român.

(2) Măsura revocării dreptului de şedere se dispune de Ministerul de Interne, în conformitate cu normele metodologice prevăzute la art. 54 alin. (2).

(3) În asemenea cazuri Ministerul de Interne poate declara străinul persoană indezirabilă pentru România pe o perioadă determinată.

Art. 27. (1) Străinul căruia i s-a revocat dreptul de şedere este obligat să părăsească teritoriul statului român în termen de 60 de zile de la data la care i s-a comunicat această măsură.

(2) În cazul nerespectării obligaţiei prevăzute la alin. (1) sunt aplicabile prevederile art. 21.

Secţiunea a III-a. Ieşirea străinilor

Art. 28. (1) Străinii pot ieşi din România prin punctele de control pentru trecerea frontierei de stat ori prin alte locuri legal stabilite, în baza documentelor de trecere a frontierei.

(2) Persoana care are cetăţenia mai multor state este obligată să prezinte la ieşirea din ţară paşaportul pe baza căruia i s-a permis intrarea pe teritoriul României.

(3) Sunt exceptate de la prevederile alin. (2) persoanele care fac dovada cu documente că au şi cetăţenia română, chiar dacă au intrat în ţară cu un paşaport eliberat de autorităţile unui alt stat.

(4) În cazul în care paşaportul prezentat la intrarea în România a fost pierdut, furat sau distrus, persoana în cauză trebuie să prezinte la ieşirea din ţară un nou paşaport sau titlu de călătorie emis de misiunea diplomatică sau de oficiul consular al statului care a eliberat paşaportul folosit la intrarea în ţară ori, după caz, de către o altă autoritate competentă.

(5) Organul competent din cadrul Ministerului de Interne poate elibera străinilor aflaţi în una dintre situaţiile prevăzute la alin. (4), al căror stat nu are reprezentanţă diplomatică sau consulară în România, un titlu de călătorie pentru întoarcerea în ţara de origine sau în ţara de plecare.

Art. 29. (1) Străinului nu i se permite ieşirea din ţară în următoarele situaţii:

a) nu prezintă documente legale de ieşire din ţară;

b) este învinuit sau inculpat într-o cauză penală şi magistratul dispune instituirea măsurii interdicţiei părăsirii localităţii în scopul bunei desfăşurări a procesului penal, indiferent de faza în care acesta se află;

c) a fost condamnat prin hotărâre judecătorească rămasă definitivă şi are de executat o pedeapsă privativă de libertate;

d) este urmărit pentru creanţe exigibile datorate unor persoane fizice, persoane juridice sau statului, iar executarea acestora nu este garantată; în acest caz măsura se ia la cererea celor interesaţi, dacă plata creanţelor a fost dispusă prin hotărâre judecătorească rămasă definitivă sau dacă există un alt titlu executoriu.

(2) În situaţiile prevăzute la lit. b) şi c) măsura de a nu permite părăsirea ţării va fi luată de organul competent din cadrul Ministerului de Interne numai

în baza solicitării scrise a organelor de urmărire penală, a instanțelor judecătoreşti sau a organelor prevăzute de lege, care au atribuții de punere în executare a pedepsei închisorii.

Art. 30. Străinul aflat în una dintre situațiile prevăzute la art. 29 poate ieşi din țară dacă dovedeşte organului competent din cadrul Ministerului de Interne, cu documente emise de autoritățile competente, potrivit legii, că:

a) a obținut documente legale de ieşire din țară;

b) s-a dispus neînceperea urmăririi penale, a fost scos de sub urmărire penală ori s-a dispus încetarea urmăririi penale, a fost achitat ori s-a dispus încetarea procesului penal;

c) a executat pedeapsa, a fost grațiat, beneficiază de amnistie sau a fost condamnat cu suspendare condiționată a executării pedepsei prin hotărâre judecătorească rămasă definitivă;

d) a executat creanța prevăzută la art. 29 alin. (1) lit. d).

Art. 31. Ieşirea din țară a străinului care se află în situația prevăzută la art. 29 alin. (1) lit. d) poate fi permisă în cazul în care debitorul face dovada la organul competent al Ministerului de Interne, cu documente emise ori confirmate de organele judecătoreşti competente, că nu există posibilitatea de executare potrivit legii.

Secțiunea a IV-a. **Dispoziții comune**

Art. 32. (1) Dispozițiile legale cu privire la domiciliu şi reşedință, precum şi cele referitoare la actele de identitate, stabilite pentru cetățenii români, se aplică şi străinilor, dacă prin prezenta lege nu se prevede altfel.

(2) La cererea autorităților competente, potrivit legii, străinii au obligația să se legitimeze şi să dea curs invitației oficiale de a se prezenta la sediul acestor autorități.

Art. 33. (1) Documentele care pot fi eliberate străinilor de către autoritățile române sunt:

a) paşaport, pentru persoanele fără cetățenie, pentru apatrizii cu domiciliul în România; paşaportul pentru persoane fără cetățenie se eliberează cu valabilitate de 2 ani, care poate fi prelungită;

b) titlu de călătorie, pentru persoanele fără cetățenie care nu au domiciliul în România, precum şi pentru străinii care nu posedă paşaport național şi, din motive obiective, nu pot obține un asemenea document de la reprezentanța diplomatică a țării lor; titlul de călătorie se eliberează cu o valabilitate de până la 30 de zile;

c) legitimație de şedere temporară, pentru străinii a căror şedere în țară depăşeşte 120 de zile; valabilitatea legitimației de şedere temporară este corespunzătoare dreptului de şedere;

d) carnet de identitate, pentru străinii cu domiciliul în România; carnetul de identitate se eliberează cu valabilitate de 5 ani şi se vizează anual.

(2) Străinului minor care a împlinit vârsta de 14 ani i se eliberează documente similare cu cele ale reprezentantului său legal. Acesta din urmă este

obligat să ceară autorității competente eliberarea documentelor necesare minorului.

(3) Documentele prevăzute la alin. (1) şi (2) se eliberează, după caz, în țară de către Direcția relații consulare din cadrul Ministerului Afacerilor Externe sau de către organul central ori teritorial competent al Ministerului de Interne, iar în străinătate, de către misiunile diplomatice şi oficiile consulare române.

Art. 34. Prelungirea valabilității sau, după caz, eliberarea unui nou act de identitate se solicită cu cel puțin 24 de ore înainte de expirare.

Art. 35. Străinii minori în vârstă de până la 14 ani se înscriu în actul de identitate al reprezentanților lor legali.

Art. 36. Documentele prevăzute la art. 33 alin. (1) şi (2) se retrag de către organele menționate la art. 33 alin. (3), dacă motivele care au stat la baza eliberării lor au încetat.

Art. 37. (1) Pierderea, distrugerea sau deteriorarea documentelor prevăzute la art. 33, precum şi a documentului național de trecere a frontierei de stat se anunță în termen de maximum 48 de ore, în țară, la organul competent al Ministerului de Interne în a cărui rază teritorială îşi are reşedința sau domiciliul titularul său, după caz, ori la Direcția relații consulare din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, iar în străinătate, la misiunile diplomatice şi oficiile consulare române. Furtul aceloraşi documente se reclamă de îndată celui mai apropiat organ de poliție.

(2) Documentele de trecere a frontierei de stat, eliberate de misiunile diplomatice sau de oficiile consulare acreditate în România în locul celor pierdute, distruse, deteriorate sau furate trebuie prezentate, după caz, Direcției relații consulare din cadrul Ministerului Afacerilor Externe sau organelor competente, centrale ori teritoriale, ale Ministerului de Interne, în vederea aplicării vizelor corespunzătoare.

Art. 38. Pentru considerente ce interesează apărarea siguranței naționale, a ordinii, sănătății sau a moralei publice, a drepturilor şi libertăților cetățenilor se poate limita deplasarea străinilor ori se poate stabili temporar domiciliul ori reşedința acestora în anumite zone sau localități, potrivit legii şi normelor metodologice prevăzute la art. 54 alin. (2).

Capitolul III
Angajarea în muncă a străinilor

Art. 39. Străinii pot fi angajați la agenți economici sau la instituții ale căror activități prezintă importanță pentru apărarea sau siguranța națională, în afară de cazurile stabilite prin hotărâre a Guvernului.

Art. 40. (1) Străinii pot efectua, în condițiile stabilite de lege, singuri ori în asociere, activități economice, sociale, cultural-sportive, acte de comerț şi pot fi angajați de persoane juridice sau fizice române ori străine, cu respectarea

acordurilor încheiate de România cu alte state, referitoare la piața forței de muncă.

(2) Angajarea se face pe baza permiselor de muncă eliberate de Ministerul Muncii şi Solidarității Sociale, potrivit normelor stabilite prin hotărâre a Guvernului.

Art. 41. (1) Străinii aflați în România nu pot desfăşura activități contrare scopului pentru care le-au fost acordate vizele.

(2) Este interzisă eliberarea permiselor pentru angajarea în muncă a străinilor care nu au vize corespunzătoare.

(3) Permisul de muncă eliberat cu nerespectarea prevederilor alin. (2), precum şi contractul de angajare în muncă, de executare de lucrări ori de prestări de servicii, încheiate în baza acestuia, sunt nule de drept.

Capitolul IV
Răspunderi şi sancțiuni

Art. 42. Încălcarea dispozițiilor prevăzute în prezenta lege atrage, după caz, răspunderea disciplinară, materială, civilă, contravențională sau penală a persoanelor vinovate.

Art. 43. (1) Organizarea de către străini, pe teritoriul României, a unui partid politic sau a altei organizații ori grupări dintre cele prevăzute la art. 2 alin. (2), aderarea unui străin la acestea, precum şi inițierea, organizarea şi participarea la manifestații sau întruniri care aduc atingere ordinii publice şi siguranței naționale constituie infracțiune şi se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) Cu pedeapsa prevăzută fa alin. (1) se sancționează şi fapta străinului de a finanța un partid politic, o organizație, grupare sau manifestație ori o întrunire, dintre cele prevăzute la art. 2 alin. (2).

(3) Sumele de bani, bunurile de orice fel sau alte valori primite cu încălcarea prevederilor art. 2 alin. (3) se confiscă.

Art. 44. Sustragerea cu rea-credință de la executarea obligațiilor instituite de organele competente de către străinul față de care s-a luat măsura expulzării ori a fost dispusă una dintre măsurile de interzicere a dreptului de a rămâne pe teritoriul țării, de limitare a dreptului de deplasare sau de stabilire temporară a domiciliului ori a reşedinței în anumite zone sau localități se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

Art. 45. Angajarea unui străin la un agent economic sau într-o instituție ale căror activități prezintă importanță pentru apărarea sau siguranța națională, cu încălcarea dispozițiilor hotărârii Guvernului adoptate potrivit art. 40, constituie infracțiune şi se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

Art. 46. (1) Intrarea frauduloasă pe teritoriul țării a străinului declarat indezirabil ori căruia i-a fost interzis în orice mod dreptul de intrare sau de şedere în țară se pedepseşte cu închisoare de la 1 an la 5 ani.

(2) Dacă fapta prevăzută la alin. (1) a fost săvârşită în mod repetat, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.

Art. 47. (1) Constituie contravenţii şi se sancţionează următoarele fapte, dacă nu sunt săvârşite în astfel de condiţii încât, potrivit legii penale, să constituie infracţiuni:

a) nerespectarea prevederilor art. 16 alin. (4) şi (5), art. 25 alin. (1), (2) şi (5), art. 32 alin. (2), art. 33 alin. (2), art. 34 şi ale art. 37, cu amendă de la 500.000 lei la 1.500.000 lei;

b) nerespectarea prevederilor art. 16 alin. (1) şi (2), cu amendă de la 1.000.000 lei la 3.000.000 lei;

c) nerespectarea prevederilor art. 17, art. 18 alin. (1), art. 21, art. 27 alin. (1), art. 28 alin. (2) şi (4), art. 39 şi ale art. 41, cu amendă de la 3.000.000 lei la 9.000.000 lei;

d) nerespectarea prevederilor art. 13 alin. (1), cu amendă de la 5.000.000 lei la 20.000.000 lei.

(2) Sancţiunile contravenţionale pot fi aplicate şi persoanelor juridice.

Art. 48. Constatarea contravenţiilor şi aplicarea sancţiunilor se fac de către ofiţeri şi subofiţeri din cadrul Ministerului de Interne, iar pentru faptele prevăzute la art. 39 şi la art. 41 şi de către agenţii constatatori ai Ministerului Muncii şi Solidarităţii Sociale.

Art. 49. Din sumele încasate din amenzile aplicate conform art. 47 şi 48 un procent de 25% revine Ministerului Interne sau, după caz, Ministerului Muncii şi Solidarităţii Sociale, în funcţie de apartenenţa agentului constatator.

Art. 50. Dispoziţiile prezentei legi referitoare la stabilirea şi sancţionarea contravenţiilor se completează cu cele ale Legii nr. 32/1968 privind stabilirea şi sancţionarea contravenţiilor.

Capitolul V
Dispoziţii finale

Art. 51. Fondurile necesare pentru aplicarea dispoziţiilor referitoare la limitarea, întreruperea ori revocarea dreptului de şedere, înapoierea sau expulzarea străinilor, cele necesare pentru întreţinerea şi cazarea străinilor prevăzuţi la art. 29, cheltuielile de asistenţă medicală şi de spitalizare, precum şi cele pentru construirea, amenajarea, întreţinerea şi funcţionarea locurilor de cazare special amenajate, hrănirea şi asigurarea cheltuielilor pentru nevoile de uz personal ale acestora, pentru întreaga perioadă până la înapoierea lor în ţara de origine, în ţara de plecare sau în ţara de destinaţie, inclusiv cheltuielile necesare pentru transport, vor fi puse la dispoziţia Ministerului de Interne de către Guvernul României.

Art. 52. Prezenta lege nu se aplică solicitanţilor de azil, refugiaţilor şi victimelor conflictelor armate, ale căror statut şi regim sunt reglementate prin legi speciale.

Art. 53. (1) Atribuțiile Ministerului de Interne cu privire la străini sunt exercitate prin Direcția generală de evidență informatizată a persoanei, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, Inspectoratul General al Poliției și organele teritoriale subordonate acestora, cu excepția cazurilor în care legea prevede o altă competentă.

(2) Atribuțiile Ministerului Afacerilor Externe cu privire la străini sunt exercitate în străinătate prin misiunile diplomatice și oficiile consulare române, iar în țară prin Direcția relații consulare.

Art. 54. (1) Prezenta lege intră în vigoare la 30 de zile de la data publicării ei în Monitorul Oficial al României, Partea I, cu excepția art. 54 alin. (2) care intră în vigoare la data publicării.

(2) Până la intrarea în vigoare a legii Guvernul va emite normele metodologice de aplicare a acesteia.

Art. 55. La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr. 25/1969 privind regimul străinilor în Republica Socialistă România, republicată în Buletinul Oficial, Partea I, nr. 57 din 18 mai 1972, cu modificările ulterioare, art. 9, art. 28 și cap. III din Decretul-lege nr. 10/1990 privind regimul pașapoartelor și al călătoriilor în străinătate, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 6 din 10 ianuarie 1990, precum și orice alte dispoziții contrare.

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul II
Teoria constituției

Bibliografie

Cărți:

1. **I. Deleanu** – *Drept constituțional şi instituții politice*, Ed. Europa Nova, Bucureşti, 1996 (Titlul V – „Teoria Constituției");
2. **T. Drăganu** – *Drept constituțional şi instituții politice. Tratat elementar*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1998, vol. I;
3. **V. Duculescu, G. Duculescu, Constanța Călinoiu** – *Constituția României comentată şi adnotată*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1997;
4. **V. Duculescu, G. Duculescu, Constanța Călinoiu** – *Drept constituțional comparat*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1999;
5. **V. Duculescu, Constanța Călinoiu** – *Crestomație de drept constituțional*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1997;
6. **I. Muraru, M. Constantinescu, Simina Tănăsescu, M. Enache, Gh. Iancu** – *Interpretarea Constituției*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2002;
7. **I. Muraru, Gh. Iancu** – *Constituțiile române*, Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, Bucureşti, 1999;
8. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Studii constituționale*, Ed. Actami, Bucureşti, 1995, (Capitolul III – „Constituție şi constituționalism").

Articole:

1. **V. Duculescu, Constanța Călinoiu** – *Ratificarea tratatelor de la Maastricht şi Amsterdam şi unele implicații pe planul dreptului constituțional*, Revista de Drept Comercial nr. 7-8/1999;
2. **V. Duculescu** – *Carta drepturilor fundamentale de la Nisa – un prim pas către Constituția Europeană?* Revista Juridica nr. 7-8/2001;
3. **V. Duculescu** – *Câteva aspecte teoretice şi practice privind problematica revizuirii Constituției*, Revista Dreptul nr. 4/2002;
4. **C. Ionescu** – *Constituția, concept şi trăsături definitorii*, Revista de Drept Public nr. 1/2001;
5. **A. Iorgovan** – *Revizuirea Constituției şi bicameralismul*, Revista de Drept Public nr. 1/2001;
6. **F. Negoiță** – *Începuturile constituționale la români*, Revista „Studii de Drept Românesc" nr. 1-2/1998;
7. **C. Sandru** – *Despre revizuirea Constituției*, Revista Dreptul nr. 3/1994.

Exerciții

1. Arătați prerogativele distincte ale puterii constituante după cum aceasta este originară sau instituită. Arătați dacă în istoria României limitele impuse puterii constituante instituite au fost întotdeauna respectate şi, de asemenea, dacă puterea constituantă originară a pus în toate cazurile bazele unei organizări constituționale noi.

2. Analizați concepțiile exprimate cu privire la elementele de conținut al Constituției în următoarele definiții ale legii fundamentale:

- *soră geamănă a libertății;*
- *pact social între guvernați şi guvernanți;*
- *formă de raționalizare a puterii;*
- *act de naționalizare a puterii;*
- *carte tehnică a sistemului politic;*
- *cartă a drepturilor omului.*

3. Definiți noțiunea de *Constituție* prin enumerarea domeniilor pe care acest act normativ ar trebui (ipotetic şi ideal) să le reglementeze. Verificați dacă totalitatea acestor materii se regăseşte în cuprinsul Constituției României aprobate prin referendum la 8 decembrie 1991.

		Constituția						
Materie	**Statut Dezvoltător**	**1866**	**1923**	**1938**	**1948**	**1952**	**1965**	**1991**
Drepturi fundamentale	-	Art. 5-30	Art. 5-32	Art. 10-28	Art. 16-35	Art. 77-89	Art. 17-38	Art. 15-49
Structura de stat	-	Art. 1	Art. 1	Art. 1	Art. 1	Art. 17	Art. 1	Art. 1
Parlament	Art. II-XVIII	Art. 38-81	Art. 42- 76	Art. 48-64	Art. 37- 65	Art. 22-41	Art. 42- 61	Art. 58-78
Guvern	-	Art. 97-103	Art. 92-100	Art. 65-71	Art. 66- 74	Art. 42- 50	Art. 77- 85	Art. 101-116
Organe judecătoreşti	-	Art. 104-107	Art. 101-107	Art. 73-78	Art. 86 - 98	Art. 64-76	Art. 101-111	Art. 123-133
Armata	-	Art. 118-122	Art. 119-123	Art. 88-91	-	-	-	Art. 117-118
Consiliu Legislativ	-	-	-	Art. 72	-	-	-	Art. 79

Efectuați aceeaşi verificare cu privire la conținutul normativ al Constituției Republicii Franceze adoptate în 1958. Reluați exercițiul cu privire la conținutul normativ al Constituției SUA. Comparați structura de ansamblu a acestor trei Constituții.

BCU CLUJ UNIVERSITY LIBRARY

	Constituția României 1991	Constituția Franței 1958
Materie		
Drepturi fundamentale	Art. 15-49	Declarația drepturilor omului și cetățeanului de la 1789
Structura de stat	Art. 1	Art. 1
Parlament	Art. 58- 78	Art. 24-33
Guvern	Art. 101- 116	Art. 20-23
Organe judecătorești	Art. 123-133	Art. 64-68
Armata	Art. 117-118	-
Consiliu Legislativ	Art. 79	-

4. Identificați în textele Constituțiilor române, începând cu Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris din 1858 și până la cea aprobată prin referendum la 8 decembrie 1991, dispozițiile ce consacră forma de guvernământ a României. Analizați aceste dispoziții dintr-o dublă perspectivă: istorică și comparatistă.

	Constituția din 1866	Constituția din 1923	Constituția din 1938	Constituția din 1948	Constituția din 1952	Constituția din 1965	Constituția din 1991
Forma de guvernământ	Monarhie	Monarhie	Monarhie	Republică	Republică	Republică	Republică
Articolul	1	1	1	1	1	1	1

Statul român modern a cunoscut mai multe constituții. Conform uneia din posibilele definiții ale noțiunii de constituție, aceasta este actul normativ cuprinzând norme juridice cu forță juridică supremă care reglementează relațiile sociale fundamentale dintr-un stat, cu precădere acele relații sociale care tratează despre fenomenul putere. În acest context, forma de guvernământ, ca expresie a modului în care se exercită puterea, a constituit întotdeauna un subiect clar reglementat la nivel constituțional. Astfel, art. 1 alin. (2) din Constituția României din 1991 precizează *expressis verbis:* „Forma de guvernământ a statului român este republica." După acest model identificați în textele constituționale române ce l-au precedat pe cel actualmente în vigoare (începând cu Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris) dispozițiile care reglementează forma de guvernământ a statului român din respectiva perioadă. Înscrieți aceste dispoziții într-un tabel după modelul indicat. Comentați pe scurt aceste prevederi.

5. Definiți noțiunea de Constituție utilizând criteriul formal. Aplicați această noțiune la dispozițiile actualei Constituții a României. Faceți această analiză din punctul de vedere al posibilității de modificare a constituției.

O *constituție rigidă* este cea care se modifică printr-o procedură mai greoaie decât procedura prin care se modifică legile obișnuite dintr-un sistem de

drept dat. (Şi nu „o constituție care se modifică mai greu!") O *constituție suplă* este cea care se modifică prin aceleaşi proceduri ca şi legile obişnuite din respectivul sistem de drept.

Observați că pentru a caracteriza o procedură de adoptare a legilor şi, respectiv, de modificare a constituției drept mai grea sau mai uşoară trebuie să analizați (pe lângă alte criterii) cel puțin doi factori: *quorum-ul* şi *majoritatea*.

Quorum = numărul de parlamentari necesar a fi prezenți în sală pentru ca lucrările Parlamentului să se poată desfăşura. Constituția României îl stabileşte după cum urmează:

art. 64 - „Camera Deputaților şi Senatul adoptă legi, hotărâri şi moțiuni, în prezența majorității membrilor".

Majoritate = numărul de parlamentari care trebuie să voteze în favoarea unei legi pentru ca ea să fie adoptată. Textul constituțional român stabileşte următoarele majorități:

art. 74 alin. (2) - „Legile ordinare şi hotărârile se adoptă cu votul *majorității membrilor prezenți* din fiecare Cameră" - majoritatea necesară pentru adoptarea legilor obişnuite (ordinare) - *majoritatea simplă*.

art. 74 alin. (1) - „Legile organice şi hotărârile privind regulamentele Camerelor se adoptă cu votul *majorității membrilor fiecărei Camere*" - majoritatea necesară pentru adoptarea legilor organice - *majoritatea absolută*.

art. 147 alin. (1) - „Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptat de Camera Deputaților şi de Senat, cu o majoritate de cel puțin *două treimi* din numărul membrilor fiecărei Camere" - majoritatea necesară pentru adoptarea legilor constituționale - *majoritatea calificată*.

6. Identificați în textele constituțiilor române dispozițiile menite a le asigura stabilitatea. Pe baza acestei analize precizați care dintre ele au fost concepute drept constituții rigide şi care nu. Evidențiați procedeele utilizate pentru asigurarea rigidității constituțiilor române şi plasați-le în contextul clasificării deja studiate. Observați variația „gradului de rigiditate" în timp şi garanțiile menționate pentru aceasta.

7. Observați procedeele folosite pentru garantarea rigidității constituției actuale a României. Identificați articolele din constituție ce ilustrează aceste procedee şi comentați-le pe scurt.

Doctrina a identificat mai multe tehnici şi procedee menite a asigura o cât mai mare stabilitate unei legi fundamentale. Raportat la aceste modalități Constituția României din 1991 este o constituție rigidă sau flexibilă? Care sunt tehnicile utilizate de constituantul de la 1991 pentru a asigura rigiditatea textului legii fundamentale? Identificați articolele din Constituție care consacră aceste procedee şi comentați-le pe scurt.

Revizuirea Constituției României din 1991

Procedeul utilizat pentru garantarea rigidității constituției	Articolul din Constituție
Subiectele de drept care pot iniția revizuirea constituției	126
Procedura mai greoaie de revizuire a constituției	147
Precizarea unei perioade de timp în care nu se pot opera nici un fel de modificări ale constituției	–
Rezervarea unor domenii în care puterea constituantă derivată nu poate opera modificări	148

8. Pe lângă dezbaterile doctrinare cu privire la stabilirea primului text ce ar putea fi considerat drept o veritabilă constituție, istoria constituțională modernă a României a cunoscut o serie de constituții care au fost adoptate prin diferite procedee sau tehnici legislative. În funcție de aceste moduri de adoptare a textelor constituționale în teoria dreptului constituțional s-au stabilit mai multe categorii de constituții, alcătuindu-se o clasificare a textelor fundamentale. Încadrați fiecare din constituțiile pe care statul român modern le-a cunoscut de-a lungul timpului în unul din tipurile de constituții cunoscute. Precizați pe care anume dispoziții din cuprinsul acestor constituții vă bazați argumentarea.

Referate

- Constituția Republicii Franceze (prezentare generală);
- Constituția Japoniei (prezentare generală);
- Constituția Italiei (prezentare generală);
- Constituția Spaniei (prezentare generală);
- Constituția Germaniei (prezentare generală);
- Constituția României (prezentare generală);
- Constituția SUA (prezentare generală);
- Constituția Marii Britanii (prezentare generală);
- Constituțiile române - prezentare comparativă;
- Constituția cutumiară şi constituția scrisă;
- Conceptul de supremație a constituției;
- Moduri de adoptare a constituțiilor române;
- Consacrarea constituțională a controlului constituționalității legilor în România. (Privire specială asupra textelor constituționale din 1923, 1938 şi 1991.)
- Expresii sintetice ale doctrinei constituționalismului în Declarația Drepturilor Omului şi Cetățeanului.

Capitolul III
Controlul constituționalității legilor

Bibliografie

Cărți:

1. **M. Criste** – *Controlul constituționalității legilor*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2002;
2. **I. Deleanu** – *Justiția constituțională*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1995;
3. **I. Deleanu** – *Instituții şi proceduri constituționale*, Ed. Servo-Sat, Arad, 1998;
4. **M. Lepădătescu** – *Teoria generală a controlului constituționalității legilor*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1974;
5. **I. Muraru & M. Constantinescu** – *Studii constituționale*, vol. I şi II, Ed. Actami, Bucureşti, 1995 şi 1998;
6. **Al. Văleanu** – *Controlul constituționalității legilor în dreptul român şi comparat*, Bucureşti, 1936.

Articole:

1. **V.M. Ciobanu** – *Considerații referitoare la deciziile ce se pot pronunța ca urmare a exercitării controlului de constituționalitate*, Revista Dreptul nr. 5-6/1994;
2. **G. Conac** – *O anterioritate română: controlul constituționalității legilor în România de la începutul secolului XX până în 1938*, Revista de Drept Public nr. 1/2001.

Exerciții

1. Analizați formele de control al constituționalității utilizând următoarea schemă:

Control						
După momentul la care se efectuează controlul		**După organul competent a efectua controlul**			**După data la care au intrat în vigoare actele juridice supuse controlului**	
anterior adoptării legilor	posterior adoptării legilor	Politic (vezi în tabelul de mai jos controlul exercitat sub regimul Constituției din 1965)	Jurisdicțional (vezi în tabelul de mai jos controlul exercitat sub regimul Constituției din 1991)	judecătoresc (vezi în tabelul de mai jos controlul exercitat sub regimul Constituțiilor din 1923 şi 1938)	al actelor juridice intrate în vigoare anterior Constituției din 1991	al actelor juridice intrate în vigoare posterior Constituției din 1991

BCU "LUCIAN BLAGA" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. Identificați în textele Constituțiilor române organul căruia i-au fost repartizate atribuții de control al constituționalității legilor.

	Constituția din 1923	**Constituția din 1938**	**Constituția din 1948**	**Constituția din 1952**	**Constituția din 1965**	**Constituția din 1991**
Organul ce avea atribuții de control al constituționalității	Curtea de Casație și Justiție (în secțiuni unite) art. 103	Curtea de Casație și Justiție (în secțiuni unite) art. 75	Nu a existat un control al constituționalității legii.		Marea Adunare Națională art. 43	Curtea Constituțională art. 140-145

3. Comparați modalitatea în care se efectuează controlul constituționalității legilor în SUA, în Franța și în România în funcție de următoarele criterii: organul însărcinat a efectua acest control; modalitatea în care este el sesizat, cum, când și de către cine; momentul în care intervine controlul legii raportat la momentul intrării ei în vigoare; cum operează controlul constituționalității legilor, ce efecte are acesta cu privire la legea contestată și verificată și cu privire la destinatarii normelor juridice cuprinse în acea lege. Stabiliți o tipologie a controlului constituționalității legilor în urma acestei comparații și verificați dacă datele din tabelul alăturat sunt corecte sau nu.

Nr.	**Criteriu**	**Model european**	**Model american**
1.	organul de control	organ unic (ex., Curte Constituțională, Consiliu Constituțional, Tribunal Constituțional etc.)	toate instanțele judecătorești
2.	modul de sesizare a organului	organe politice și cetățeni/instanțe	cetățeni
3.	momentul controlului	*a priori* și *a posteriori*	*a posteriori*
4.	efectele controlului	*erga omnes*	*inter partes*
5.	modul de realizare	principal, direct, abstract	accesoriu, incident, concret

Referate

- Apariția controlului constituționalității legilor în lume. (Prezentare și scurt comentariu asupra deciziei Curții Supreme de Justiție a S.U.A. în cazul Madison vs. Marbury, 1803);
- Apariția controlului constituționalității legilor în România. (Prezentare și scurt comentariu asupra deciziei Tribunalului de Ilfov din 1912 în *„Afacerea tramvaielor din București"*);
- Controlul constituționalității - prezentare comparată între *modelul european* și cel *american;*
- Argumente pro și contra controlului constituționalității legilor efectuat de organele judecătorești.

Capitolul IV
Cetățenia română

Bibliografie

Cărți:

1. **I.M. Barbalet** – *Cetățenia,* Ed. du Style, Bucureşti, 1998;
2. **B. Berceanu** – *Cetățenia. Monografie juridică,* Ed. All Beck, Bucureşti, 1999;
3. **T. Drăganu** – *Drept constituțional şi instituții politice. Tratat elementar,* vol. I, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1998;
4. **O. Manolache** – *Drept comunitar,* Ed. All Beck, Bucureşti, 2001;
5. **I. Muraru, Simina Tănăsescu** – *Drept constituțional şi instituții politice,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2001.

Articole:

1. **I.M. Anghel** – *Problema dublei cetățenii în legislația română*, Revista Dreptul nr. 2/1999;
2. **Şt. Deaconu** – *Naționalitatea şi cetățenia în dreptul românesc,* Revista Dreptul nr. 12/1999;
3. **Gh. Iancu** – *Apariția şi evoluția noțiunii de cetățenie în dreptul constituțional*, Revista de Drept Public nr. 2/1995;
4. **I. Rusu** – *Exigențele constituționale privind libera circulație a cetățenilor români*, Revista Drepturile Omului, anul VII, nr. 2/1997.

Exerciții

1. Noțiunea de cetățenie

Noțiunea de cetățenie are două accepțiuni: *instituție juridică* – adică totalitatea regulilor de drept ce au ca obiect de reglementare modul de dobândire şi de pierdere a cetățeniei; şi *condiție juridică* – situație rezultată din raporturile juridice statornicite între o persoană fizică şi stat, exprimând apartenența acestuia la statul al cărui cetățean este. În prima accepțiune, cetățenia constituie o categorie legată de dreptul obiectiv, pe când în cea de-a doua, ea se axează în jurul ideii de subiect de drept, cele două accepțiuni fiind strâns legate între ele.

Regulile referitoare la cetățenie se integrează în mare măsură dreptului constituțional, care prin definiția sa reglementează raporturile dintre stat şi cetățean, prin stabilirea principalelor drepturi, libertăți şi îndatoriri ale acestuia, precum şi prin fixarea condițiilor ce trebuie întrunite pentru a fi ales sau desemnat într-o funcție de conducere sau de reprezentare.

Pentru a defini cetățenia trebuie să pornim de la faptul că ea are un conținut şi o finalitate ce se corelează cu realități economice, sociale şi culturale concrete într-o anumită societate. Cetățenia reprezintă expresia relațiilor social-economice, politice şi juridice dintre persoanele fizice şi statul român. Profesorul Charles Rousseau a dat următoarea definiție cetățeniei: „*Cetățenia este legătura politică şi juridică permanentă dintre o persoană fizică şi un anumit stat. Această legătură se exprimă prin totalitatea drepturilor şi obligațiilor reciproce dintre o persoană şi statul al cărui cetățean este, şi mai mult, este o legătură juridică specială reflectată pe plan intern, păstrată şi prelungită oriunde s-ar găsi persoana în statul de origine, în alt stat, pe mare, în aer sau în cosmos*"[1]

Comentați această definiție.

2. Cetățean, străin, apatrid

Cetățean = persoana care are cetățenia statului pe al cărui teritoriu trăieşte.

Străin = persoana care are o altă cetățenie decât cea a statului pe al cărui teritoriu trăieşte.

Apatrid = persoana care nu are nici o cetățenie.

Precizați care sunt şi în ce constau diferențele de regim juridic constituțional pentru aceste trei categorii urmărind următorul material:

Naționalitate şi cetățenie sunt două noțiuni cu care operăm în limbajul juridic şi cu privire la care ne punem întrebarea dacă există deosebiri sau asemănări şi, totodată, care sunt acestea. Dacă până în secolul trecut se vorbea despre popor şi despre națiune, secolul al XIX-lea a adus cu sine o nouă noțiune, aceea de cetățenie. Paul Negulescu afirma în cursul său de drept constituțional următoarele: „*Această grupare omenească, formată din reuniunea mai multor familii, locuind în teritoriu determinat şi fiind supusă aceloraşi autorități, constituie* poporul. *Dar, dacă această grupare de oameni, trăind sub aceeaşi autoritate, are o conştiință comună prin faptul că membrii ei şi urmaşii lor au trăit împreună un timp îndelungat pe acelaşi teritoriu, suferind diverse influențe şi fiind animați de acelaşi ideal, nu mai avem un simplu popor, ci o* națiune. *Dacă la o națiune constatăm unitate de rasă, de limbă, de religie, o numim* naționalitate." Aşadar, naționalitatea este dată de unitatea de rasă, de limbă şi de religie a celor ce trăiesc sub aceeaşi autoritate pe un anumit teritoriu, având o conştiință şi o istorie îndelungată comună dar şi acelaşi ideal. Din acest punct de vedere nu trebuie confundat conceptul de națiune cu cel de naționalitate.

Naționalitatea este un atribut al persoanei în sensul că orice persoană aparține unui grup ce se delimitează de altele prin unitatea de limbă, cultură, obiceiuri, religie, etnie etc., *națiunea* reprezintă un element de bază al statului alături de suveranitate şi teritoriu.

Statul se defineşte ca sumă a celor trei elemente: teritoriu, populație şi suveranitate, suveranitate care reprezintă în fapt puterea ce aparține popo-

[1] Charles Rousseau – *Droit constitutionnel approfondi*, Sirey, Paris, 1958, p. 98.

rului. În prezent este imposibil de găsit un popor alcătuit dintr-o singură etnie sau având în totalitate aceeaşi religie. Rămâne însă elementul lingvistic, ce constituie un element fundamental în alcătuirea unui popor. Acesta este o necesitate în formarea unui popor cu o conştiinţă comună, un spirit de solidaritate şi o unitate de voinţă. Din acest punct de vedere naţiunea este aproape identică cu poporul. O naţiune este alcătuită din persoane ce pot fi de diferite naţionalităţi dar care au o istorie comună pe un teritoriu locuit împreună. Important de semnalat este faptul că de-a lungul timpului fiecare stat în parte a încercat să-şi protejeze cetăţenii care locuiau pe teritoriul său, acordându-le anumite drepturi ca urmare a unei legături strânse ce s-a realizat între stat şi cei ce locuiau pe acel teritoriu. Astfel, treptat a apărut diferenţa între cetăţeni/naţionali, adică cei ce trăiau permanent pe teritoriul statului respectiv şi străini, adică acele persoane care nu erau locuitori ai statului respectiv şi aveau o altă naţionalitate. În România, de un tratament egal cu cetăţenii din ţară se bucură şi cetăţenii români din străinătate.

3. Precizaţi ce corelaţii se pot stabili între noţiunea de cetăţenie şi cea de naţionalitate. Identificaţi dispoziţiile constituţionale în vigoare ce utilizează noţiunea de naţionalitate şi comentaţi-le pe scurt.

4. Arătaţi dacă principiul egalităţii ce guvernează materia drepturilor şi îndatoririlor fundamentale are incidenţă numai cât îi priveşte pe cetăţenii români sau şi pe cei străini.

5. Moduri de dobândire şi de pierdere a cetăţeniei române.

Principiul dobândirii cetăţeniei române constituie şi modul originar de obţinere a acesteia şi este reprezentat de *ius sangvinis*. Legea română stabileşte însă şi moduri derivate de obţinere a cetăţeniei române. Din analiza dispoziţiilor legii cetăţeniei române nr. 21 din 1 martie 1991 (cu modificările ulterioare) se poate lesne observa o simetrie între modurile de dobândire derivate şi modurile de pierdere a cetăţeniei române. Acest paralelism poate fi stabilit atât în ceea ce priveşte condiţiile concrete, de drept material, necesar a fi îndeplinite pentru a dobândi şi, respectiv, pierde cetăţenia română, cât şi cu privire la procedura de urmat şi referitor la momentul dobândirii sau pierderii cetăţeniei.

După modelul indicat completaţi rubricile tabelului de mai jos ţinând seama de dispoziţiile legii române referitoare la dobândirea şi pierderea cetăţeniei.

BCU IAŞI/C

	DOBÂNDIRE (moduri derivate)			PIERDERE		
	La cerere	Repatriere	Adopție	Renunțare	Retragere	Adopție, Desfacerea adopției
Condiții de fond	Art. 8-9	Art. 10	Art. 6-7	Art. 26-27	Art. 24-25	Art. 28
Condiții de procedură	Art. 11-20	Art. 19-20	–	Art. 32	Art. 30-31	–
Moment dobândire	După publicarea în M. Of. a hotărârii guvernului, la data depunerii jurământului de credință	Publicarea în M. Of. a hotărârii guvernului	Rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de încuviințare a adopției	Publicarea în M. Of. a hotărârii guvernului	Publicarea în M. Of. a hotărârii guvernului	Rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de încuviințare a (desfacerii) adopției

Referate

- Cetățenia în Uniunea Europeană;
- Scurt istoric al noțiunilor de cetățenie și de naționalitate în dreptul constituțional român;
- Cetățenie și naționalitate în sistemul constituțional francez. Privire specială asupra națiunii corse;
- Cetățenia și suveranitatea statului;
- Repatrierea în dreptul românesc;
- Dubla cetățenie în dreptul românesc;
- Constituționalitatea unor reglementări ce diferențiază tratamentul juridic aplicabil cetățenilor români pe criteriul domiciliului (privire asupra Deciziilor Curții Constituționale nr. 73/1995; nr. 48/2000).

Legea cetățeniei române[1]

Capitolul I
Dispoziții generale

Art. 1. (1) Cetățenia română este legătura şi apartenența unei persoane fizice la statul român.

(2) Cetățenii români sunt egali în fața legii; numai ei vor fi admişi în funcțiile publice civile şi militare.

(3) Cetățenii României se bucură de protecția statului român.

Art. 2. Modurile de dobândire şi de pierdere a cetățeniei române sunt cele prevăzute în prezenta lege.

Art. 3. Încheierea, declararea nulității, anularea sau desfacerea căsătoriei între un cetățean român şi un străin nu produce efecte asupra cetățeniei soților.

Capitolul II
Dobândirea cetățeniei române

Art. 4. Cetățenia română se dobândeşte prin:

a) naştere;

b) adopție;

c) acordare la cerere.

A. Prin naştere

Art. 5. (1) Copiii născuți pe teritoriul României, din părinți cetățeni români, sunt cetățeni români.

(2) Sunt, de asemenea, cetățeni români cei care:

a) s-au născut pe teritoriul statului român, chiar dacă numai unul dintre părinți este cetățean român;

b) s-au născut în străinătate şi ambii părinți sau numai unul dintre ei are cetățenia română.

(3) Copilul găsit pe teritoriul statului român este cetățean român, dacă nici unul dintre părinți nu este cunoscut.

---

[1] Legea nr. 21 din 1 martie 1991 republicată în M. Of., partea I, nr. 98 din 6 martie 2000 şi modificată prin O.U.G. nr. 68 din 13 iunie 2002, publicată în M. Of., partea I, nr. 424 din 18 iunie 2002.

BU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

B. Prin adopție

Art. 6. (1) Cetățenia română se dobândeşte de către copilul cetățean străin sau fără cetățenie prin adopție, dacă adoptatorii sunt cetățeni români, iar adoptatul nu a împlinit vârsta de 18 ani.

(2) În cazul în care numai unul dintre adoptatori este cetățean român, cetățenia adoptatului minor va fi hotărâtă, de comun acord, de către adoptatori. În situația în care adoptatorii nu cad de acord, instanța judecătorească competentă să încuviințeze adopția va decide asupra cetățeniei minorului, ținând seama de interesele acestuia. În cazul copilului care a împlinit vârsta de 14 ani este necesar consimțământul acestuia.

(3) Dacă adopția se face de către o singură persoană, iar aceasta este cetățean român, minorul dobândeşte cetățenia adoptatorului.

Art. 7. (1) În cazul declarării nulității sau anulării adopției, copilul care nu a împlinit vârsta de 18 ani este considerat că nu a fost niciodată cetățean român, dacă domiciliază în străinătate sau dacă părăseşte țara pentru a domicilia în străinătate.

(2) În cazul desfacerii adopției copilul care nu a împlinit vârsta de 18 ani pierde cetățenia română pe data desfacerii adopției, dacă acesta domiciliază în străinătate sau dacă părăseşte țara pentru a domicilia în străinătate.

C. Prin acordare la cerere

Art. 8. (1) Cetățenia română se poate acorda, la cerere, persoanei fără cetățenie sau cetățeanului străin, dacă îndeplineşte următoarele condiții:

a) s-a născut şi domiciliază, la data cererii, pe teritoriul României sau, deşi nu s-a născut pe acest teritoriu, locuieşte în mod legal, continuu şi statornic pe teritoriul statului român de cel puțin 7 ani sau, în cazul în care este căsătorit cu un cetățean român, de cel puțin 5 ani;

b) dovedeşte prin comportarea şi atitudinea sa loialitate față de statul şi de poporul român;

c) a împlinit vârsta de 18 ani;

d) are asigurate mijloacele legale de existență;

e) este cunoscut cu o bună comportare şi nu a fost condamnat în țară sau în străinătate pentru o infracțiune care îl face nedemn de a fi cetățean român;

f) cunoaşte limba română şi posedă noțiuni elementare de cultură şi civilizație românească, în măsură suficientă pentru a se integra în viața socială;

g) cunoaşte prevederile Constituției României.

(2) Termenele prevăzute la alin. (1) lit. a) pot fi reduse până la jumătate în cazul în care solicitantul este o personalitate recunoscută pe plan internațional.

Art. 9. (1) Copilul născut din părinți cetățeni străini sau fără cetățenie şi care nu a împlinit vârsta de 18 ani dobândeşte cetățenia română o dată cu părinții săi.

(2) În cazul în care numai unul dintre părinți dobândește cetățenia română, părinții vor hotărî, de comun acord, cu privire la cetățenia copilului. În situația în care părinții nu cad de acord, tribunalul de la domiciliul minorului va decide, ținând seama de interesele acestuia. În cazul copilului care a împlinit vârsta de 14 ani este necesar consimțământul acestuia.

(3) Copilul dobândește cetățenia română pe aceeași dată cu părintele său.

Art. 10. (1) Cetățenia română se poate acorda și persoanei care a avut această cetățenie și care cere redobândirea ei, cu păstrarea cetățeniei străine și stabilirea domiciliului în țară sau cu menținerea acestuia în străinătate, dacă îndeplinește în mod corespunzător condițiile prevăzute la art. 8 lit. b), c) și e).

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și foștilor cetățeni români care înainte de data de 22 decembrie 1989 au pierdut cetățenia română din diferite motive, precum și celor cărora li s-a ridicat cetățenia română fără voia lor sau din alte motive neimputabile lor și descendenților acestora.

(3) Părinții care se repatriază și solicită redobândirea cetățeniei române hotărăsc și în privința cetățeniei copiilor lor minori. În situația în care părinții nu cad de acord, tribunalul de la domiciliul minorului va decide, ținând seama de interesele acestuia. În cazul copilului care a împlinit vârsta de 14 ani este necesar consimțământul acestuia.

(4) Redobândirea cetățeniei de către unul dintre soți nu are nici o consecință asupra cetățeniei celuilalt soț. Soțul cetățean străin sau fără cetățenie al persoanei care se repatriază și redobândește cetățenia română poate cere dobândirea cetățeniei române în condițiile prezentei legi.

Capitolul III
Procedura acordării cetățeniei române

Art. 11. (1) Aprobarea cererilor de acordare a cetățeniei române se face prin hotărâre a Guvernului care apreciază, în acest sens, asupra propunerilor ministrului justiției.

(2) Hotărârea Guvernului se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Art. 12. Cererea de acordare a cetățeniei române se face personal sau prin mandatar cu procură specială și autentică și va fi însoțită de acte care dovedesc îndeplinirea condițiilor prevăzute de prezenta lege.

Art. 13. (1) Cererea de acordare a cetățeniei române se adresează comisiei pentru constatarea condițiilor de acordare a cetățeniei, care funcționează pe lângă Ministerul Justiției.

(2) Comisia, formată din 5 magistrați de la Tribunalul București, este desemnată, pe o perioadă de 4 ani, de președintele acestei instanțe.

(3) Președintele comisiei este magistratul cu funcția cea mai mare sau, la funcții egale, magistratul cu cea mai mare vechime în funcție.

(4) Comisia are un secretariat condus de un consilier din Ministerul Justiției, desemnat de ministru.

Art. 14. (1) Comisia dispune, pe cheltuiala petiționarului, publicarea în extras a cererii de acordare a cetățeniei române în Monitorul Oficial al României, Partea a III-a.

(2) Examinarea cererii de către comisie se va putea face numai după trecerea a 30 de zile de la data publicării acesteia.

Art. 15. În vederea soluționării cererii, comisia poate dispune:

a) completarea actelor, precum şi orice explicații din partea petiționarului;

b) solicitarea de relații de la orice autorități;

c) citarea oricărei persoane care ar putea da informații folositoare.

Art. 16. (1) Autoritățile publice care dețin date sau informații din care rezultă că solicitantul nu întruneşte condițiile legale pentru acordarea cetățeniei sunt obligate să le comunice comisiei.

(2) Orice persoană poate face întâmpinare la comisia prevăzută la art. 13, cu privire la cererea de obținere a cetățeniei române, în cazul prevăzut la alin. (1).

Art. 17. (1) După examinarea cererii comisia va întocmi un raport pe care îl va înainta, împreună cu cererea de acordare a cetățeniei române, ministrului justiției.

(2) În raport se va menționa, în mod obligatoriu, dacă sunt sau nu sunt întrunite condițiile legale pentru acordarea cetățeniei.

Art. 18. (1) Pe baza raportului comisiei ministrul justiției va prezenta Guvernului proiectul de hotărâre pentru acordarea cetățeniei.

(2) În cazul în care nu sunt îndeplinite condițiile cerute de lege pentru acordarea cetățeniei, pe baza raportului comisiei ministrul justiției va comunica aceasta petiționarului.

(3) Împotriva comunicării ministrului justiției persoana nemulțumită se poate adresa instanței de contencios administrativ competente, în termen de 15 zile de la primirea acesteia.

Art. 19. (1) Persoana căreia i se acordă cetățenia română, potrivit art. 8 şi 10, cu stabilirea domiciliului în țară, depune în termen de 6 luni, în fața ministrului justiției sau a secretarului de stat delegat anume în acest scop, jurământul de credință față de România.

(2) Jurământul are următorul conținut:

„Jur să fiu devotat patriei şi poporului român, să apăr drepturile şi interesele naționale, să respect Constituția şi legile României."

(3) Persoana care a obținut cetățenia română în condițiile prevăzute la art. 10, cu menținerea domiciliului în străinătate, va depune jurământul de credință în fața şefului misiunii diplomatice sau al oficiului consular al României din țara în care domiciliază.

Art. 20. (1) Cetățenia română se dobândeşte pe data depunerii jurământului de credință.

(2) După depunerea jurământului ministrul justiției ori, după caz, șeful misiunii diplomatice sau al oficiului consular va elibera persoanei căreia i s-a acordat cetățenia română un certificat constatator.

(3) Nedepunerea jurământului de credință față de România în termenul prevăzut la art. 19 alin. (1), din vina persoanei căreia i s-a acordat cetățenia română, conduce la încetarea efectelor hotărârii Guvernului de acordare a cetățeniei române față de persoana în cauză.

Capitolul IV
Dovada cetățeniei române

Art. 21. (1) Dovada cetățeniei române se face cu buletinul de identitate sau, după caz, cu cartea de identitate, pașaportul ori cu certificatul prevăzut la art. 20 alin. (2).

(2) Cetățenia copilului până la vârsta de 14 ani se dovedește cu certificatul său de naștere, însoțit de buletinul ori cartea de identitate, după caz, sau pașaportul oricăruia dintre părinți.

(3) În cazul în care copilul este înscris în buletinul sau în cartea de identitate, după caz, ori în pașaportul unuia dintre părinți, dovada cetățeniei se face cu oricare dintre aceste acte.

(4) Dacă dovada cetățeniei copilului până la vârsta de 14 ani nu se poate face în condițiile alineatului precedent, dovada se va putea face cu certificatul eliberat de organele de evidență a populației.

(5) Dovada cetățeniei copiilor găsiți se face, până la vârsta de 14 ani, cu certificatul de naștere.

Art. 22. În caz de nevoie misiunile diplomatice sau oficiile consulare ale României eliberează, la cerere, dovezi de cetățenie pentru cetățenii români aflați în străinătate.

Capitolul V
Pierderea cetățeniei române

Art. 23. Cetățenia română se pierde prin:

a) retragerea cetățeniei române;

b) aprobarea renunțării la cetățenia română;

c) în alte cazuri prevăzute de lege.

A. Prin retragerea cetățeniei române

Art. 24. (1) Cetățenia română se poate retrage persoanei care:

a) aflată în străinătate, săvârșește fapte deosebit de grave prin care vatămă interesele statului român sau lezează prestigiul României;

b) aflată în străinătate, se înrolează în forțele armate ale unui stat cu care România a rupt relațiile diplomatice sau cu care este în stare de război;

c) a obținut cetățenia română prin mijloace frauduloase.

(2) Cetățenia română nu poate fi retrasă persoanei care a dobândit-o prin naştere.

Art. 25. Retragerea cetățeniei române nu produce efecte asupra cetățeniei soțului sau copiilor persoanei căreia i s-a retras cetățenia.

B. Prin aprobarea renunțării la cetățenia română

Art. 26. Pentru motive temeinice se poate aproba renunțarea la cetățenia română persoanei care a împlinit vârsta de 18 ani şi care:

a) nu este învinuită sau inculpată într-o cauză penală ori nu are de executat o pedeapsă penală;

b) nu este urmărită pentru debite către stat, persoane fizice sau juridice din țară sau, având astfel de debite, le achită ori prezintă garanții corespunzătoare pentru achitarea lor;

c) a dobândit ori a solicitat şi are asigurarea că va dobândi o altă cetățenie.

Art. 27. (1) Pierderea cetățeniei române prin aprobarea renunțării nu produce nici un efect asupra cetățeniei soțului sau copiilor minori.

(2) Cu toate acestea, în cazul în care ambii părinți obțin aprobarea renunțării la cetățenia română, iar copilul minor se află împreună cu ei în străinătate ori părăseşte împreună cu ei țara, minorul pierde cetățenia română o dată cu părinții săi, iar dacă aceştia au pierdut cetățenia română la date diferite, pe ultima dintre aceste date. Copilul minor care, pentru a domicilia în străinătate, părăseşte țara după ce ambii părinți au pierdut cetățenia română pierde cetățenia română pe data plecării sale din țară.

(3) Dispozițiile alineatului precedent se aplică în mod corespunzător şi în cazul în care numai unul dintre părinți este cunoscut sau este în viață.

(4) Copilul minor, încredințat prin hotărâre judecătorească părintelui care are domiciliul în străinătate şi care renunță la cetățenie, pierde cetățenia română pe aceeaşi dată cu părintele căruia i-a fost încredințat şi la care locuieşte, cu condiția obținerii acordului celuilalt părinte, cetățean român.

(5) În situațiile prevăzute la alin. (2), (3) şi (4) copilului care a împlinit vârsta de 14 ani i se cere consimțământul.

C. Alte cazuri de pierdere a cetățeniei române

Art. 28. (1) Copilul minor, cetățean român, adoptat de un cetățean străin, pierde cetățenia română, dacă, la cererea adoptatorului sau, după caz, a adoptatorilor, dobândeşte cetățenia acestora în condițiile prevăzute de legea străină. Minorului care a împlinit vârsta de 14 ani i se cere consimțământul.

(2) Data pierderii cetățeniei române în condițiile alin. (1) este data dobândirii de către minor a cetățeniei adoptatorului.

(3) În cazul declarării nulității sau anulării adopției, copilul care nu a împlinit vârsta de 18 ani este considerat că nu a pierdut niciodată cetățenia română.

Art. 29. (1) În situația prevăzută la art. 5 alin. (3) copilul găsit pierde cetățenia română, dacă până la împlinirea vârstei de 18 ani i s-a stabilit filiația față de ambii părinți, iar aceştia sunt cetățeni străini.

(2) Cetățenia română se pierde şi în cazul în care filiația s-a stabilit numai față de un părinte cetățean străin, celălalt părinte rămânând necunoscut.

(3) Data pierderii cetățeniei române în condițiile alin. (1) şi (2) este data stabilirii filiației copilului.

Capitolul VI
Procedura retragerii cetățeniei române şi aprobării renunțării la cetățenia română

Art. 30. Guvernul României dispune prin hotărâre retragerea cetățeniei române sau, după caz, aprobarea renunțării la cetățenia română, apreciind asupra propunerii ministrului justiției, făcută potrivit procedurii prevăzute la art. 13-18.

Art. 31. (1) Orice autoritate sau persoană care are cunoştință de existența unui motiv pentru retragerea cetățeniei române poate sesiza, în scris, comisia de pe lângă Ministerul Justiției, având obligația să producă dovezile de care dispune.

(2) Comisia sesizată poate cere date sau informații de la orice autoritate sau persoană care are cunoştință despre existența situației prevăzute la art. 24.

Art. 32. Cererea de renunțare la cetățenia română se face personal sau prin mandatar cu procură specială şi autentică şi se depune la comisia care funcționează pe lângă Ministerul Justiției, care va proceda potrivit prevederilor art. 13-18.

Art. 33. Data pierderii cetățeniei române prin retragere sau prin aprobarea renunțării la aceasta este data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a hotărârii Guvernului.

Capitolul VII
Dispoziții finale şi tranzitorii

Art. 34. Sunt şi rămân cetățeni români persoanele care au dobândit şi au păstrat această cetățenie potrivit legislației anterioare.

Art. 35. *Abrogat*

Art. 36. (1) Cererile privind acordarea cetățeniei române şi aprobarea renunțării la cetățenia română sunt supuse unei taxe prevăzute de lege.

(2) Prin derogare de la prevederile alin. (1), redobândirea cetățeniei române potrivit art. 10 alin. (2) este scutită de plata taxelor prevăzute de lege.

Art. 37. Persoanele cărora li s-a acordat cetățenia română, potrivit legii, au toate drepturile şi libertățile, precum şi obligațiile prevăzute prin Constituție şi prin legile țării pentru cetățenii români.

Art. 38. (1) Cetățenia română cu titlu de „cetățenie de onoare" se poate acorda unor străini pentru servicii deosebite aduse țării şi națiunii române, la propunerea Guvernului, fără nici o altă formalitate, de către Parlamentul României.

(2) Persoanele care au dobândit cetățenia de onoare se bucură de toate drepturile civile şi politice recunoscute cetățenilor români, cu excepția dreptului de a alege şi de a fi ales şi de a ocupa o funcție publică.

Art. 39. Pentru situațiile în care se cere consimțământul minorului care a împlinit vârsta de 14 ani, acesta trebuie făcut în forma unei declarații autentice date în fața notarului public.

Art. 40. (1) Prezenta lege intră în vigoare la 30 de zile de la publicarea în Monitorul Oficial al României.

(2) Cererile aflate în curs de soluționare la data intrării în vigoare a prezentei legi se vor rezolva în conformitate cu prevederile acesteia. Condițiile de dobândire a cetățeniei române rămân supuse reglementărilor în vigoare la data depunerii cererii.

Art. 41. Pe data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr. 24/1971 – Legea cetățeniei române, Decretul-lege nr. 137/1990 privind unele dispoziții referitoare la cetățenia română, prevederile art. 3 şi ale art. 8 din Decretul-lege nr. 7/1989 privind repatrierea cetățenilor români şi a foştilor cetățeni români, precum şi orice alte dispoziții contrare prevederilor prezentei legi.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul V
Drepturile, libertățile şi îndatoririle fundamentale

Bibliografie

Cărți:

1. **T. Drăganu** – *Drept constituțional şi instituții politice. Tratat elementar,* vol. II, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1998;
2. **V. Duculescu** – *Protecția juridică a drepturilor omului: mijloace interne şi internaționale*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1998;
3. **O. Manolache** – *Tratatul de la Nisa,* Ed. All Beck, Bucureşti, 2001;
4. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Studii constituționale*, vol. I şi II, Ed. Actami, 1995 şi Bucureşti, 1998;
5. **I. Muraru** – *Protecția constituțională a libertăților de opinie,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1999;
6. **C. L. Popescu** – *Protecția internațională a drepturilor omului – surse, instituții, proceduri. Note de curs,* Ed. All Beck, Bucureşti, 2001;
7. **Simina Tănăsescu** – *Principiul egalității în dreptul românesc,* Ed. All Beck, Bucureşti, 1999;
8. **M. Voicu** – *Protecția europeană a drepturilor omului. Teorie şi jurisprudență,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2001.

Articole:

1. **B. Boyer** – *Drepturile omului şi suveranitatea statului*, Revista Drepturile Omului, Anul VI, nr. 2/1996;
2. **V. M. Ciobanu, P. Filipescu** – *Practica Curții Constituționale române privind garantarea proprietății,* Revista Dreptul nr. 2/1995;
3. **M. Constantinescu, R. Mareş** – *Principiul neretroactivității legii în cazul deciziilor Curții Constituționale,* Revista Dreptul nr. 11/1999;
4. **D. Cosma** – *Un drept nou în peisajul juridic românesc; dreptul la respectarea vieții private*, Revista Română de Drepturile Omului nr. 1/1993;
5. **M. Cristea** – *Comentariu asupra interpretării art. 23 alin. (4) din Constituția României,* Revista Dreptul nr. 1/1997;
6. **Şt. Deaconu** - *Libertatea de exprimare prin intermediul serviciilor publice de radio şi TV*, Revista Juridica nr. 1/2001;
7. **D. Diaconu** - *Modificarea Constituției sau a Codului de procedură penală cu privire la durata arestării preventive, în cursul judecății – un imperativ de maximă actualitate,* Revista Juridica nr. 6/2001;
8. **V. Duculescu** - *Carta drepturilor fundamentale de la Nisa – un prim pas către Constituția Europeană?* Revista Juridica nr. 7-8/2001;

9. **T. Drăganu** – *Câteva considerații privitoare la problema drepturilor colective ale minorităților naționale,* Revista Română de Drepturile Omului nr. 18/2000;

10. **I. Leș** – *Garanții ale respectării drepturilor omului în legislația românească*, Revista Drepturile Omului, Anul I, nr. 1-4/1991;

11. **L. Maiorano** – *Ombudsman-ul și protecția drepturilor omului*, Revista Drepturile Omului, Anul II, nr. 1/1992;

12. **I. Muraru** – *Garanții constituționale privind drepturile omului în România*, Revista Drepturile Omului, Anul V, nr. 3/1995;

13. **I. Muraru** – *Dreptul de proprietate - drept fundamental al omului potrivit Constituției României,* Revista de Drepturile Omului, Anul VIII, nr. 2/1998;

14. **C.L. Popescu** – *Dreptul la petiționare,* Revista Română de Drepturile Omului nr. 15/1997;

15. **C.L. Popescu** – *Dreptul la libertate individuală în cazul transformării amenzii în închisoare contravențională,* Revista Română de Drepturile Omului nr. 10/1995;

16. **C.L. Popescu** – *Demnitatea omului și drepturile omului*, Revista Română de Drepturile Omului nr. 14/1997;

17. **C.L. Popescu** – *Restructurarea mecanismului de protecție a drepturilor omului creat de Convenția Europeană și situația cauzelor în care România este parte,* Revista Română de Drepturile Omului nr. 18/2000;

18. **V. Stoica** – *Structura juridică a drepturilor omului ca drepturi subiective*, Revista Română de Drepturile Omului nr. 3/1993;

19. **V. Stoica, V. Babiuc** - *Libertatea contractuală și dreptul constituțional,* Revista Dreptul nr. 7/1995;

20. **C. Turianu** – *Infracțiunile contra demnității și presa,* Revista Dreptul nr. 1/2000;

21. **Al. Țuculeanu** – *Garanțiile libertății individuale înscrise în Constituția României,* Revista Dreptul nr. 12/1999;

22. **Al. Țuculeanu** – *Aspecte privind restrângerea dreptului la liberă circulație,* Revista Dreptul nr. 7/1999;

23. **M. Voicu** – *Accesul liber la justiție*, Revista Dreptul nr. 4/1997;

24. **Xxx** – *Libertatea de expresie, versus art. 30 paragraful 7 din Constituția României,* Revista Română de Drepturile Omului nr. 1/1993;

25. **Xxx** – *Pedeapsa capitală*, Revista Română de Drepturile Omului nr. 2/1993;

26. **Xxx** – *Accesul la justiție al solicitanților de azil,* Revista Română de Drepturile Omului nr. 12/1996.

Exerciții

1. Circumscrieți sferele de cuprindere ale sintagmelor *„drepturile omului", „drepturile cetățeanului", „libertăți publice"*, utilizând argumente de ordin istoric și juridic.

2. Identificați în textul Constituției României reglementările care condiționează exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor fundamentale de respecta-

rea principiului proporționalității (Privire specială asupra Deciziilor Curții Constituționale: nr. 75/1994, M. Of. nr. 190/1994; nr. 135/1994, M. Of. nr. 353/1994; nr. 49/2000, M. Of. nr. 242/2000; nr. 21/2000, M. Of. nr. 159/2000).

3. Analizați sensul noțiunii de *„domiciliu"* în accepțiunea art. 27 din Constituție. Cât de extensiv pot fi apreciate faptele antisociale care să justifice restrângerea exercițiului dreptului la inviolabilitatea domiciliului?

4. Analizați valențele dreptului la informație, în următoarele idei: *„Un sistem de guvernare populară care nu face publică informația sau nu furnizează mijloacele necesare pentru obținerea ei nu este nimic altceva decât un prolog la o farsă sau la o tragedie sau poate ambele. Cunoașterea va stăpâni întotdeauna ignoranța, iar un popor care dorește să fie propriul său stăpân, trebuie să se informeze cu puterea pe care o dă cunoașterea"* (James Madison).

Probleme curente

1. Garantarea și protecția constituțională a drepturilor fundamentale ale omului în România

O problemă importantă în orice stat democratic o constituie garantarea aplicării și respectării drepturilor și libertăților cetățenești, dar și protecția acestor drepturi.

a) Garantarea drepturilor omului în România

Modalitățile de garantare a drepturilor omului sunt, pe de o parte, *consacrarea drepturilor fundamentale,* iar pe de altă parte, *consacrarea autorităților care să asigure aplicarea și respectarea drepturilor constituționale.*

Aceste autorități sunt:

Curtea Constituțională - asigură aplicarea și respectarea drepturilor în România și este reglementată în Titlul V al Constituției actuale a României intitulat chiar „Curtea Constituțională" (art. 140-145).

Această autoritate se compune din 9 judecători ce se reînnoiesc la fiecare trei ani cu câte o treime. Ei sunt numiți în felul următor: trei dintre ei de către Camera Deputaților, trei de către Senat și trei de Președintele României. În exercitarea mandatului lor judecătorii sunt independenți și inamovibili pe toată durata acestui mandat.

Curtea are și următoarele atribuții:

- de a controla constituționalitatea legilor ca acte ale Parlamentului;
- de a controla constituționalitatea tratatelor internaționale.

Printre actele supuse controlului de constituţionalitate se numără:

1. Legea - cel mai important act supus controlului de constituţionalitate din partea Curţii Constituţionale a României;

2. Ordonanţele Guvernului (acestea nu sunt legi, ci acte guvernamentale în domeniul legii, asimilate legii prin efectele lor şi în limitele constituţionale şi legale ale abilitării).

În aceste cazuri controlul se exercită numai la sesizare.

Deciziile Curţii sunt obligatorii şi produc efecte numai pentru viitor [art. 145 alin. (2) din Constituţie].

Autorităţile judecătoreşti – sunt reglementate în Capitolul VI al Titlului III din Constituţie (art. 123-133). Sunt enumerate aici instanţele judecătoreşti, Ministerul Public şi Consiliul Superior al Magistraturii. Instanţele judecătoreşti contribuie în mod direct la garantarea şi protejarea drepturilor omului în România.

Avocatul Poporului – este o instituţie nouă în România, consacrată pentru prima dată în legislaţia ţării noastre prin Constituţia din 1991 (art. 55-57). Ea reprezintă receptarea unei instituţii publice de origine suedeză apărută în secolele trecute şi preluată de majoritatea statelor lumii.

În Suedia, Avocatul Poporului - aşa cum a fost tradusă această sintagmă la noi - se numeşte *Ombudsman* şi a apărut în 1766 pentru ca în 1809 instituţia acesta să fie reglementată şi prin Constituţia suedeză. În prezent, instituţia ombudsmanului suedez este alcătuită din 4 ombudsmani numiţi de către Parlament (*Riksdag*) pe o perioadă de 4 ani. Această instituţie se caracterizează prin:

a) independenţă funcţională faţă de celelalte instituţii statale;

b) activitate permanentă şi continuă în cadrul apărării intereselor cetăţeneşti;

c) competenţa de a primi şi soluţiona plângeri din partea persoanelor vătămate într-un drept al lor de către o autoritate a administraţiei publice;

d) posibilitatea de a obţine informaţii şi dreptul de a solicita şi de a i se pune la dispoziţie informaţiile şi documentele necesare soluţionării cererilor venite din partea cetăţenilor;

e) posibilitatea de a impune sancţiuni şi de a emite rapoarte.

Datorită faptului că termenul original - *ombudsman* - este greu de tradus într-o altă limbă, această instituţie este definită în mod diferit de la un stat la altul. Astfel, în Franţa se numeşte *Mediator* şi a apărut în 1973 (*această instituţie a fost reglementată* prin *Legea din 3 ianuarie 1973 modificată de Legea din 24 decembrie 1976).* Mediatorul este numit pe o perioadă de 6 ani prin Decret al Consiliului de Miniştri, mandatul său neputând fi reînnoit. În Anglia, el se numeşte *Comisar parlamentar pentru administraţie* şi a fost instituit prin *Legea din 22 martie 1967*, fiind numit de Guvern. În Spania, se numeşte *Apărător al poporului (Defensor del Pueblo)*, în Portugalia *Protectorul poporului (Provedor de Justica)*, în Polonia *Comisar al drepturilor cetăţenilor*, iar în Ungaria *Garant parlamentar al drepturilor cetăţenilor.*

Exemplul suedez va fi preluat de Constituția finlandeză din 1919 şi de cea daneză din 1954 pentru ca după 1960 această instituție să cunoască o largă răspândire, atât în statele europene, cât şi în statele americane, asiatice şi chiar africane.

Astăzi, această instituție este larg răspândită în multe țări ale lumii, ea contribuind la lupta împotriva fenomenelor care generează încălcarea drepturilor şi libertăților cetățenilor, în acest fel neîmpiedicându-se cu nimic activitatea instanțelor judecătoreşti, a Ministerului Public sau a altor autorități publice competente să soluționeze un litigiu privind un drept sau un interes al cetățeanului.

b) Protecția drepturilor omului în România

O altă problemă importantă în cadrul analizării drepturilor omului în plan intern o constituie protecția constituțională a drepturilor omului. Referitor la această protecție trebuie să precizăm că în România există un regim democratic de protecție a drepturilor omului. Acest regim presupune câteva elemente printre care:

- desemnarea (alegerea şi numirea) guvernanților prin sufragiu universal direct (regula) sau indirect (excepția);
- existența pluralismului politic - aceasta având drept consecință alternarea la putere (mai mulți actori ai vieții politice);
- separația puterilor în stat;
- independența puterii judecătoreşti;
- separația stat-biserică;
- supremația constituției prin controlul de constituționalitate.

Toate aceste elemente fac ca sistemul de protecție a drepturilor omului să funcționeze în condiții bune.

2. Raportul drept intern - drept internațional în materia drepturilor fundamentale ale omului

a) Concepții cu privire la raportul drept intern - drept internațional

Datorită multitudinii de instrumente internaționale adoptate în materia drepturilor omului în ultima jumătate de secol, s-a discutat mult corelația dintre reglementările interne şi cele internaționale în această materie. Se pune însă problema modului de abordare şi a consecințelor, mai ales juridice, ce rezultă dintr-o asemenea corelație.

De-a lungul timpului, această chestiune a constituit subiectul unor ample dezbateri, prilej cu care s-au formulat, în principiu, două concepții cu privire la corelația dreptului intern cu dreptul internațional:

1. *Concepția dualistă* - ai cărei principali teoreticieni sunt italianul D. Anzilotti şi germanul H. Triepel. Aceştia consideră că dreptul intern şi cel

internațional reprezintă sisteme independente și separate ce coexistă în paralel. În concepția lor, pentru ca un tratat internațional să se poată aplica în ordinea internă a unui stat este necesar ca acest stat să-i preia dispozițiile într-o normă națională, să se producă, deci, o *internalizare a tratatului.*

2. *Concepția monistă* - al cărei principal teoretician este germanul H. Kelsen, consideră că norma internațională este de aplicabilitate imediată fără a fi nici admisă, nici transformată în ordinea internă a statului-parte la ea.

În ultimii ani se observă că teoria monistă are un tot mai mare rol. Este demn de menționat că acest lucru nu afectează cu nimic suveranitatea statelor-părți la tratatele internaționale în materia drepturilor omului, ba mai mult este un pas înainte făcut pe calea respectării acestor drepturi.

b) Principii constituționale în materie

Constituția actuală a României conține următoarele norme juridice referitoare la raportul între dreptul intern și cel internațional în materia drepturilor omului:

1. Art. 11: „Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern."

2. Art. 20: „Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

Dacă există neconcordanță între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale."

Din analiza acestor două articole desprindem câteva principii constituționale relative la aplicarea normelor de drept internațional în dreptul intern:

- *angajamentul statului român de a-și îndeplini cu bună-credință obligațiile asumate prin convențiile internaționale;*
- *tratatele internaționale ratificate de Parlament au caracter de norme de drept intern pe lângă caracterul lor de norme de drept internațional;*
- *interpretarea și aplicarea dispozițiilor constituționale în materia drepturilor omului în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului și cu tratatele în materie la care România este parte;*
- *soluționarea unui conflict între un tratat internațional în materia drepturilor omului, la care România este parte, și o lege internă în favoarea tratatului internațional.*

Primele două principii au caracter general, ele aplicându-se în toate domeniile, în timp ce ultimele două au o sferă restrânsă de aplicare exclusiv în materia drepturilor omului.

Conform Constituției, România este obligată să respecte obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte prin aceasta dându-se expresie unuia din

principiile încrederii între statele comunității internaționale şi anume respectarea cu bună-credință a obligațiilor internaționale (*pacta sunt servanda).*

Statele sunt ținute să respecte întocmai şi cu bună-credință doar tratatele în vigoare, licite şi legal încheiate din punct de vedere al dreptului internațional şi mai sunt obligate şi de a nu denunța tratatele în materia drepturilor omului la care sunt deja parte.

Această obligație derivă din obligația statului de a respecta drepturile omului, de a respecta suveranitatea altor state şi normele de drept internațional pentru că unul din modurile de a stopa tendințele absolutiste ale statului şi de violare a drepturilor omului este şi presiunea internațională.

În ceea ce priveşte intrarea în vigoare a unui tratat referitor la drepturile omului la care România este parte, pentru a-şi produce efecte în dreptul intern este necesar ca el să fie publicat în Monitorul Oficial al României (cu decretul prezidențial şi eventual cu legea de ratificare). În acelaşi timp, trebuie publicate în Monitorul Oficial şi informații cuprinzând depunerea instrumentelor de ratificare, informații referitoare la intrarea în vigoare a tratatului precum şi informații referitoare la noile state devenite parte la tratat.

c) Raportul dintre Constituția României şi tratatele internaționale referitoare la drepturile omului

Constituția României prevede că dispozițiile sale referitoare la drepturile omului vor fi interpretate şi aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele şi celelalte tratate la care România este parte.

Constituția menționează expres Declarația Universală a Drepturilor Omului care nu este un tratat, ci un document internațional politic şi juridic. Pe lângă Declarație, constituția se referă şi la tratatele internaționale referitoare la drepturile omului ratificate de România.

Prin expresia *„pacte şi celelalte tratate"* din art. 20, constituția individualizează expres cele două Pacte internaționale adoptate în 1966 şi ratificate de România în 1974:

– *Pactul internațional referitor la drepturile economice, sociale şi culturale;*

– *Pactul internațional referitor la drepturile civile şi politice.*

În cazul identității de reglementare între constituție şi tratatele internaționale nu intervine nici un fel de problemă de interpretare. Când însă, dispozițiile tratatelor internaționale sunt mai restrânse decât dispozițiile constituționale, nu vom interpreta dispozițiile interne (mai favorabile) conform cu dispozițiile internaționale (mai puțin favorabile). Acest lucru este posibil datorită faptului că tratatele internaționale referitoare la drepturile omului nu conțin decât un standard minim de garanție al drepturilor omului pe care statele trebuie să le respecte fără a putea deroga de la aceste îndatoriri.

În concluzie, putem spune că interpretarea normelor constituționale conform normelor internaționale este o problemă de aplicare a dreptului, competență de interpretare având toate autoritățile publice nu doar Curtea Constituțională.

d) Raportul dintre legislaţia internă şi tratatele internaţionale în materia drepturilor omului

Art. 20 alin. (2) din Constituţie se referă la neconcordanţa cu o lege. Dacă avem neconcordanţă cu un act inferior legii (hotărâre de guvern, alt act administrativ) atunci prevalează pactele şi tratatele internaţionale pentru că ele au prioritate faţă de lege, implicit faţă de aceste acte inferioare legii.

Legea internă contrară tratatului internaţional nu este abrogată de tratat, ci ea devine inaplicabilă. Astfel, în cazul încetării aplicării tratatului internaţional, legea internă redevine activă.

De remarcat, este faptul că textul constituţional se referă doar la materia drepturilor fundamentale nu la toate drepturile sau la obligaţii [art. 20 alin. (2)] spre deosebire de art. 20 alin. (1) unde se vorbeşte despre drepturile şi libertăţile cetăţenilor. Este, poate, o omisiune a legii, deoarece prin Constituţie sunt garantate nu doar drepturile fundamentale, iar prioritatea reglementărilor internaţionale trebuie să se admită în toate cazurile în care avem de-a face cu garantarea drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor şi nu doar în cazul drepturilor fundamentale.

Referate

- Practica Curţii Constituţionale cu privire la noţiunea de „avut obştesc". (A se vedea şi deciziile nr. 38/1993 şi nr. 1 a Plenului din 1993);
- Accesul liber la justiţie în practica Curţii Constituţionale;
- Principiul egalităţii în practica Curţii Constituţionale;
- Dreptul de proprietate în practica Curţii Constituţionale;
- Argumente pro şi contra pedepsei cu moartea;
- Protecţia constituţională a dreptului la informaţie;
- Dreptul la viaţă, la integritate fizică şi psihică;
- Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică;
- Îndatoririle cetăţenilor;
- Curtea Europeană a Drepturilor Omului - prezentare generală;
- Rolul Avocatului Poporului în apărarea drepturilor fundamentale ale cetăţenilor.

Legea privind organizarea şi funcționarea instituției Avocatul Poporului[1]

Capitolul 1
Dispoziții generale

Art. 1. (1) Instituția Avocatul Poporului are drept scop apărarea drepturilor şi libertăților cetățenilor în raporturile acestora cu autoritățile publice.

(2) Sediul instituției Avocatul Poporului este în municipiul Bucureşti.

Art. 2. (1) Instituția Avocatul Poporului este autoritate publică autonomă şi independentă față de orice altă autoritate publică, în condițiile legii.

(2) În exercitarea atribuțiilor sale, avocatul poporului nu se substituie autorităților publice.

(3) Avocatul poporului nu poate fi supus nici unui mandat imperativ sau reprezentativ. Nimeni nu îl poate obliga pe avocatul poporului să se supună instrucțiunilor sau dispozițiilor sale.

Art. 3. (1) Activitatea avocatului poporului, a adjuncților săi şi a salariaților care lucrează sub autoritatea acestora are caracter public.

(2) La cererea persoanelor lezate în drepturile şi libertățile lor sau datorită unor motive întemeiate, avocatul poporului poate decide asupra caracterului confidențial al activității sale.

Art. 4. Autoritățile publice sunt obligate să comunice sau, după caz, să pună la dispoziția avocatului poporului, în condițiile legii, informațiile, documentele sau actele pe care le dețin în legătură cu cererile care au fost adresate avocatului poporului, acordându-i sprijin pentru exercitarea atribuțiilor sale.

Art. 5. (1) Avocatul poporului prezintă, în şedința comună a celor două Camere ale Parlamentului, rapoarte, anual sau la cererea acestora. Rapoartele trebuie să cuprindă informații cu privire la activitatea instituției Avocatului Poporului. Ele pot conține recomandări privind modificarea legislației sau măsuri de altă natură pentru ocrotirea drepturilor şi libertăților cetățenilor.

(2) Raportul anual vizează activitatea instituției pe un an calendaristic şi se înaintează Parlamentului până la data de 1 februarie a anului următor, în vederea dezbaterii acestuia în şedință comună a celor două Camere. Raportul anual se dă publicității.

---

[1] Legea nr. 35 din 1997 a fost publicată în M. Of., partea I, nr. 48 din 20 martie 1997 şi este modificată prin Legea 181 din 12 aprilie 2002, publicată în M. Of., partea I, nr. 268 din 22 aprilie 2002.

Capitolul II
Numirea și încetarea din funcție a avocatului poporului

Art. 6. (1) Avocatul poporului este numit de Senat pe o durată de 4 ani. Mandatul avocatului poporului poate fi reînnoit o singură dată.

(2) Poate fi numit avocat al poporului orice cetățean român care îndeplinește condițiile de numire prevăzute pentru judecători la Curtea Constituțională.

Art. 7. (1) Propunerile de candidat sunt făcute de Biroul permanent al Senatului, la recomandarea grupurilor parlamentare din cele două Camere ale Parlamentului.

(2) Candidații depun la Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări a Senatului actele prin care dovedesc că îndeplinesc condițiile prevăzute de Constituție și de prezenta lege pentru a îndeplini funcția de avocat al poporului. Candidații vor fi audiați de Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări.

(3) Senatul hotărăște asupra audierii în plen. Candidații vor fi prezenți la dezbateri.

(4) Numirea avocatului poporului se face cu votul majorității senatorilor. Dacă la primul tur de scrutin nu se obține această majoritate, se vor organiza noi tururi de scrutin, la care vor participa numai candidații situați pe primele două locuri la turul de scrutin anterior.

Art. 8. (1) Mandatul de avocat al poporului începe pe data numirii sale de către Senat și durează până la instalarea noului avocat al poporului.

(2) Înainte de începerea exercitării mandatului, avocatul poporului va depune în fața președinților celor două Camere ale Parlamentului următorul jurământ:

„Jur să respect Constituția și legile țării și să apăr drepturile și libertățile cetățenilor, îndeplinindu-mi cu bună-credință și imparțialitate atribuțiile de avocat al poporului. Așa să-mi ajute Dumnezeu!"

(3) Jurământul poate fi depus și fără formula religioasă.

(4) Refuzul depunerii jurământului împiedică intrarea în funcție a avocatului poporului și deschide procedura pentru o nouă numire în funcție.

Art. 9. (1) Mandatul avocatului poporului încetează înainte de termen în caz de demisie, revocare din funcție, incompatibilitate cu alte funcții publice sau private, imposibilitate de a-și îndeplini atribuțiile mai mult de 90 de zile, constatată prin examen medical de specialitate, ori în caz de deces.

(2) Revocarea din funcție a avocatului poporului, ca urmare a încălcării Constituției și a legilor, se face, la propunerea Biroului permanent al Senatului, pe baza raportului Comisiei juridice, de numiri, disciplină, imunități și validări, cu votul majorității senatorilor.

(3) Demisia, incompatibilitatea, imposibilitatea de îndeplinire a funcției sau decesul se constată de către Biroul permanent al Senatului în cel mult 10 zile de la apariția cauzei care determină încetarea mandatului.

Capitolul III
Adjuncții avocatului poporului

Art. 10. (1) Avocatul poporului este asistat de doi adjuncți care asigură coordonarea exercitării atribuțiilor instituției Avocatul Poporului, pe domenii de activitate, potrivit Regulamentului de organizare și funcționare a instituției Avocatul Poporului.

(2) Adjuncții avocatului poporului îndeplinesc, în ordinea stabilită de avocatul poporului, atribuțiile acestuia în caz de imposibilitate temporară a exercitării funcției.

Art. 11. (1) Adjuncții avocatului poporului sunt numiți de către acesta pe durata mandatului, cu avizul Comisiei juridice, de numiri, disciplină, imunități și validări a Senatului.

(2) Numirea adjuncților avocatului poporului se publică în Monitorul Oficial al României.

Art. 12. Dispozițiile art. 8 se aplică, în mod corespunzător, jurământul depunându-se în fața unui vicepreședinte al Camerei Deputaților și a unui vicepreședinte al Senatului.

Capitolul IV
Atribuțiile avocatului poporului

Art. 13. Avocatul poporului are următoarele atribuții:

a) coordonează activitatea instituției Avocatul Poporului;

b) primește și repartizează cererile făcute de persoanele lezate prin încălcarea drepturilor sau libertăților cetățenești de către autoritățile administrației publice și decide asupra acestor cereri;

c) urmărește rezolvarea legală a cererilor primite și cere autorităților sau funcționarilor administrației publice în cauză încetarea încălcării drepturilor și libertăților cetățenești, repunerea în drepturi a petiționarului și repararea pagubelor;

d) reprezintă instituția Avocatul Poporului în fața Camerei Deputaților, a Senatului și a celorlalte autorități publice, precum și în relațiile cu persoanele fizice sau juridice;

e) angajează salariații instituției Avocatul Poporului și exercită dreptul de autoritate disciplinară asupra acestora;

f) exercită funcția de ordonator principal de credite;

g) îndeplinește alte atribuții prevăzute de lege sau de Regulamentul de organizare și funcționare a instituției Avocatul Poporului.

Art. 14. (1) Avocatul poporului își exercită atribuțiile, din oficiu sau la cererea persoanelor lezate prevăzute la art. 13 lit. b).

(2) Cererile pot fi adresate de orice persoană fizică, fără deosebire de cetățenie, vârstă, sex, apartenență politică sau convingeri religioase.

Art. 15. (1) Cererile adresate avocatului poporului trebuie să se facă în scris şi să indice numele şi domiciliul persoanei lezate în drepturile şi libertăţile cetăţeneşti, drepturile şi libertăţile încălcate, precum şi autoritatea administrativă ori funcţionarul public în cauză. Petiţionarul trebuie să dovedească întârzierea sau refuzul administraţiei publice de a soluţiona legal cererea.

(2) Nu pot fi luate în considerare plângerile anonime, iar plângerile îndreptate împotriva încălcării drepturilor şi libertăţilor cetăţeneşti prin acte sau fapte ale autorităţii administraţiei publice se adresează Avocatului Poporului nu mai târziu de un an de la data la care aceste încălcări s-au produs ori de la data la care persoana în cauză a luat cunoştinţă de ele.

(3) Avocatul poporului poate respinge motivat cererile vădit nefondate sau poate cere date suplimentare pentru analiza şi soluţionarea cererilor.

(4) Nu fac obiectul activităţii instituţiei Avocatul Poporului şi vor fi respinse fără motivare cererile privind actele emise de Camera Deputaţilor, de Senat sau de Parlament, actele şi faptele deputaţilor şi senatorilor, ale Preşedintelui României şi ale Guvernului, precum şi ale Curţii Constituţionale, ale preşedintelui Consiliului Legislativ şi ale autorităţii judecătoreşti.

Art. 16. Cererile adresate avocatului poporului sunt scutite de taxa de timbru.

Art. 17. (1) Conducerea penitenciarelor, a instituţiilor de reeducare şi resocializare, precum şi Ministerul Public şi organele de poliţie sunt obligate să permită, fără nici o restricţie, persoanelor care execută pedeapsa închisorii sau, după caz, se află arestate ori reţinute, să se adreseze în orice mod avocatului poporului cu privire la lezarea drepturilor şi libertăţilor lor, cu excepţia restrângerilor legale.

(2) Această obligaţie revine şi comandanţilor unităţilor militare în privinţa persoanelor care îşi satisfac serviciul militar obligatoriu sau serviciul utilitar alternativ, cu privire la lezarea drepturilor şi libertăţilor lor, cu excepţia restrângerilor legale.

Art. 18. În cazul în care avocatul poporului constată că soluţionarea cererii cu care a fost sesizat este de competenţa autorităţii judecătoreşti, el se poate adresa, după caz, ministrului justiţiei, Ministerului Public sau preşedintelui instanţei de judecată, care sunt obligaţi să comunice măsurile luate.

Art. 18[1]. În cazul sesizării privind excepţia de neconstituţionalitate a legilor şi ordonanţelor care se referă la drepturile şi libertăţile cetăţenilor, Curtea Constituţională va solicita şi punctul de vedere al instituţiei Avocatul Poporului.

Art. 19. (1) Avocatul poporului are acces la documentele secrete deţinute de autorităţile publice, în măsura în care le consideră necesare pentru soluţionarea plângerilor care i s-au adresat.

(2) Avocatul poporului are obligaţia de a nu divulga sau de a nu face publice informaţiile sau documentele secrete la care a avut acces. Această obligaţie se menţine şi după încetarea activităţii sale ca avocat al poporului şi se extinde asupra adjuncţilor săi, precum şi asupra personalului aflat în serviciile sale, sub sancţiunea prevăzută de legea penală.

Art. 20. (1) În exercitarea atribuțiilor sale, avocatul poporului emite recomandări care nu pot fi supuse controlului parlamentar şi nici controlului judecătoresc.

(2) Prin recomandările emise, avocatul poporului sesizează autoritățile administrației publice asupra ilegalității actelor sau faptelor administrative. Sunt asimilate actelor administrative tăcerea organelor administrației publice şi emiterea tardivă a actelor.

Art. 21. (1) Avocatul poporului are dreptul să facă anchete proprii, să ceară autorităților administrației publice orice informații sau documente necesare anchetei, să audieze şi să ia declarații de la conducătorii autorităților administrației publice şi de la orice funcționar care poate da informațiile necesare soluționării cererii.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică autorităților administrației publice, instituțiilor publice, precum şi oricăror servicii publice aflate sub autoritatea autorităților administrației publice.

Art. 22. (1) În cazul în care, în urma cererilor făcute, avocatul poporului constată că plângerea persoanei lezate este întemeiată, el va cere în scris autorității administrației publice care a încălcat drepturile acesteia să reformeze sau să revoce actul administrativ şi să repare pagubele produse, precum şi să repună persoana lezată în situația anterioară.

(2) Autoritățile publice în cauză vor lua de îndată măsurile necesare pentru înlăturarea ilegalităților constatate, repararea pagubelor şi înlăturarea cauzelor care au generat sau au favorizat încălcarea drepturilor persoanei lezate şi îl vor informa despre aceasta pe avocatul poporului.

Art. 23. (1) În cazul în care autoritatea administrației publice sau funcționarul public nu înlătură, în termen de 30 de zile de la data sesizării, ilegalitățile comise, avocatul poporului se adresează autorităților administrației publice ierarhic superioare, care sunt datorate să îi comunice, în termen de cel mult 45 zile, măsurile luate.

(2) Dacă autoritatea publică sau funcționarul public aparține administrației publice locale, avocatul poporului se adresează prefectului. De la data depunerii cererii la prefectul județului curge un nou termen de 45 de zile.

Art. 24. (1) Avocatul poporului este îndreptățit să sesizeze Guvernul cu privire la orice act sau fapt administrativ ilegal al administrației publice centrale şi al prefecților.

(2) Neadoptarea de către Guvern, în termen de cel mult 20 de zile, a măsurilor privitoare la ilegalitatea actelor sau faptelor administrative semnalate de avocatul poporului se comunică Parlamentului.

Art. 25. (1) Avocatul poporului va aduce la cunoştința persoanei care i-a adresat cererea rezultatele cererii sale. Acestea pot fi făcute publice de către avocatul poporului, prin mijloace de informare în masă, cu consimțământul persoanei sau al persoanelor interesate şi cu respectarea prevederilor art. 19 privind informațiile şi documentele secrete.

(2) Dacă avocatul poporului constată, cu prilejul cercetărilor întreprinse, lacune în legislație sau cazuri grave de corupție ori de nerespectare a legilor

țării, va prezenta un raport, conținând cele constatate, președinților celor două Camere ale Parlamentului sau, după caz, primului-ministru.

Art. 25¹. Avocatul poporului poate fi consultat de inițiatorii proiectelor de legi și ordonanțe, care, prin conținutul reglementărilor, privesc drepturile și libertățile cetățenilor, prevăzute de Constituția României, de pactele și celelalte tratate internaționale privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte.

Art. 26. Prevederile prezentei legi se aplică și actelor administrative ale regiilor autonome.

Art. 26¹. Avocatul poporului, cu aprobarea Biroului permanent al Senatului, poate organiza birouri teritoriale în funcție de necesitățile realizării atribuțiilor ce revin potrivit prezentei legi instituției Avocatul Poporului. Prefecturile vor asigura spațiile necesare pentru funcționarea birourilor teritoriale.

Capitolul V
Răspundere, incompatibilități și imunități

Art. 27. Avocatul poporului și adjuncții săi nu răspund juridic pentru opiniile exprimate sau pentru actele pe care le îndeplinesc, cu respectarea legii, în exercitarea atribuțiilor prevăzute de prezenta lege.

Art. 28. (1) Pe durata exercitării mandatului, avocatul poporului și adjuncții săi nu pot fi reținuți, percheziționați, arestați sau trimiși în judecată penală sau contravențională fără încuviințarea Senatului.

(2) În cazul infracțiunilor flagrante săvârșite de avocatul poporului ori de adjuncții acestuia, ministrul justiției îl va informa neîntârziat pe președintele Senatului asupra reținerii sau arestării, Senatul încuviințând sau nu măsura luată. Hotărârea cu privire la încuviințarea arestării și trimiterea în judecată se adoptă cu votul majorității senatorilor.

(3) Dacă avocatul poporului sau adjuncții săi sunt arestați sau trimiși în judecată penală, Senatul va hotărî suspendarea din funcție până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești.

Art. 29. (1) În timpul exercitării funcției, avocatul poporului și adjuncții acestuia nu pot fi membri ai unui partid politic și nu pot îndeplini nici o altă funcție publică sau privată.

(2) Incompatibilitățile prevăzute la alin. (1) se aplică și personalului cu funcții de execuție de specialitate, fiind exceptate funcțiile didactice din învățământul superior.

Capitolul VI
Serviciile instituției Avocatul Poporului

Art. 30. Structura serviciilor instituției Avocatul Poporului și numărul de personal se aprobă de către Biroul permanent al Senatului, în funcție de necesitățile realizării atribuțiilor ce le revin și în limitele bugetului aprobat.

Art. 31. Funcțiile de specialitate de execuție se ocupă prin concurs, în condițiile legii. Concursul se organizează de Comisia de numiri și disciplină, constituită din 3 consilieri desemnați de avocatul poporului.

Art. 32. Încălcarea prevederilor prezentei legi sau ale Regulamentului de organizare și funcționare a instituției Avocatul Poporului atrage răspunderea penală, disciplinară sau administrativă, după caz. Răspunderea disciplinară este cea prevăzută de lege pentru funcționarii publici.

Capitolul VII
Dispoziții tranzitorii și finale

Art. 33. (1) Instituția Avocatul Poporului are buget propriu, care face parte integrantă din bugetul de stat.

(1¹) Proiectul de buget se aprobă, cu avizul consultativ al Ministerului Finanțelor Publice, de avocatul poporului și se înaintează Guvernului pentru a fi inclus distinct în proiectul bugetului de stat supus legiferării. Obiecțiile Avocatului Poporului la proiectul de buget al Guvernului se prezintă Parlamentului pentru soluționare.

(2) Pentru anul 1997 sumele necesare funcționării instituției Avocatul Poporului se asigură de către Guvern, din Fondul de rezervă bugetară aflat la dispoziția acestuia.

(3) Funcția de avocat al poporului se asimilează cu funcția de ministru, funcția de adjunct al avocatului poporului, cu cea de secretar de stat, iar funcțiile de conducere și de execuție de specialitate sunt asimilate funcțiilor din serviciile Senatului.

(4) În termen de 30 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României a prezentei legi Guvernul și Consiliul General al Municipiului București vor pune la dispoziție instituției Avocatul Poporului localul necesar funcționării acesteia[1].

Art. 34. Până la constituirea Comisiei de numiri și disciplină a instituției Avocatul Poporului, atribuțiile acesteia se exercită de către avocatul poporului, împreună cu adjuncții săi.

Art. 35. În situația în care în funcția de avocat al poporului este ales un magistrat, rezervarea postului acestuia este obligatorie.

Art. 36. Regulamentul de organizare și funcționare a instituției Avocatului Poporului se adoptă de către Biroul permanent al Senatului, la propunerea avocatului poporului, în termen de 60 de zile de la numirea acestuia.

---

[1] Articolul 33 a fost completat cu alin. (4) prin Legea nr. 125 din 22 iunie 1998, publicată în M. Of., partea I, nr. 229 din 24 iunie 1998.

Partea a II-a
Instituții politice

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul VI
Separaţia puterilor în stat

Bibliografie

Cărţi:

1. **Baron de Montesquieu** – *Despre spiritul legilor*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1964;
2. **T. Drăganu** – *Începuturile şi dezvoltarea regimului parlamentar în România până în 1916* , Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1991;
3. **T. Drăganu** – *Introducere în teoria şi practica statului de drept*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1992;
4. **Gh. Tănase** – *Separaţia puterilor în stat*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1994.

Articole:

1. **I. Deleanu** – *Separaţia puterilor în stat – dogmă sau realitate?*, Revista Dreptul nr. 2-3/1991;
2. **M. Constantinescu, M. Berzescu** – *Autoritatea judecătorească în statul de drept: probleme ale raporturilor sale cu autoritatea legiuitoare şi celelalte autorităţi publice*, Revista Dreptul nr. 1/1994;
3. **I. Deleanu** – *Separaţia puterilor în stat. Reglementare constituţională şi practica Curţii Constituţionale,* Revista de Drept Public nr. 2/1995;
4. **C. Ionescu** – *Originile teoriei separaţiei puterilor*, Revista Drepturile Omului, Anul VI, nr. 1/1996;
5. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Rolul Curţilor Constituţionale în asigurarea echilibrului puterilor în stat,* Revista Dreptul nr. 9/1996;
6. **M. Enache** – *Conceptele de putere politică şi de putere de stat*, Revista Dreptul nr. 3/1998;
7. **E. Cernea** – *Apariţia principiului separaţiei puterilor în dreptul românesc*, Revista de Drept Public nr. 1/1999;
8. **C. Ionescu** – *Clasificarea regimurilor politice în Principatele Române: Ţara Românească şi Moldova*, Revista de Drept Public nr. 1/2000.

Exerciţii:

1. Definiţi termenii de separaţie suplă şi separaţie rigidă a puterilor. Ce corelaţii au fost stabilite în doctrina franceză între aceşti termeni şi regimurile politice parlamentar şi prezidenţial?

2. Analizaţi schema separaţiei puterilor în sistemul constituţional american. Precizaţi dacă este vorba despre o separaţie suplă sau rigidă şi justificaţi-vă poziţia.

3. Analizați schema separației puterilor în sistemul constituțional britanic. Precizați dacă este vorba despre o separație suplă sau rigidă și justificați-vă poziția.

4. Analizați schema separației puterilor în sistemul constituțional român. Precizați dacă este vorba despre o separație suplă sau rigidă și justificați-vă poziția. Aveți în vedere cel puțin următoarele dispoziții constituționale:

a) Raporturile Parlament – Executiv – presupun implicarea legislativului în activitatea șefului de stat și a guvernului și, invers, implicarea celor două organe în activitatea adunării reprezentative.

Implicarea legislativului în activitatea executivului:

1) În raporturile cu șeful statului Parlamentul

• primește jurământul Președintelui (art. 82);

• poate prelungi mandatul acestuia, în caz de război sau catastrofă (art. 83);

• poate hotărî punerea sub acuzare a șefului de stat pentru înaltă trădare (art. 84);

• ascultă mesajele șefului de stat (art. 89);

• ratifică tratatele internaționale încheiate de șeful de stat în condițiile art. 91;

• aprobă declararea de către șeful de stat a mobilizării parțiale sau generale a forțelor armate (art. 92);

• încuviințează instituirea stării de asediu sau a stării de urgență (art. 93);

• poate suspenda din funcție Președintele României în cazul săvârșirii unor fapte grave prin care acesta a încălcat prevederile Constituției (art. 95);

• stabilește indemnizația și celelalte drepturi ale Președintelui României (art. 100).

2) În raporturile sale cu Guvernul Parlamentul

• acordă votul de încredere asupra programului și a întregii liste a Guvernului (învestitura, art. 102);

• retrage încrederea acordată (art. 109 și art. 112);

• poate cere informații și documente (art. 110);

• prin deputați și senatori se pot pune întrebări și adresa interpelări (art. 111);

• apreciază asupra răspunderii politice a Guvernului, poate cere urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor; stabilește prin lege cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului (art. 108);

• abilitează Guvernul pentru a emite ordonanțe în domenii care nu fac obiectul legilor organice (art. 114).

Compatibilitatea calității parlamentare cu cea de membru al Guvernului este și ea un aspect al implicării reciproce.

Implicarea executivului în activitatea legislativului:

1) Președintele României

• promulgă legile, putând cere, o singură dată reexaminarea legii (art. 77);

• poate dizolva Parlamentul în condițiile art. 89.

2) Guvernul

• are inițiativă legislativă (art. 73);

• poate solicita adoptarea, cu procedură de urgență, a proiectelor sau propunerilor legislative (art. 74);

• își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului asupra unui program, declarații de politică generală, sau proiect de lege (art. 113) acestea considerându-se aprobate dacă Guvernul nu este demis;

• poate fi abilitat să emită ordonanțe în domenii care nu fac obiectul legilor organice (art. 114) etc.

b) Raporturile dintre legislativ și puterea judecătorească implică, în primul rând, principiul independenței judecătorilor și supunerii lor numai legii (art. 123). Prin urmare, intervenția în sfera justiției a celorlalte autorități ale statului contravine principiului separației puterilor în stat. Aceasta nu exclude însă anumite raporturi constituționale:

• organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești se realizează potrivit legii [art. 125, 126, 128 și mai ales art. 72 alin. (3) lit. h)];

• Constituția nominalizează numai Curtea Supremă de Justiție, sistemul judecătoresc fiind stabilit prin lege;

• contenciosul electoral parlamentar este de competența instanțelor judecătorești de drept comun;

• acolo unde judecarea excepției de neconstituționalitate este de competența instanțelor judecătorești, justiția intervine practic în activitatea legislativă.

Referate

• Reglementarea constituțională a separației puterilor în stat;

• Separația puterilor, echilibrul puterilor, colaborarea puterilor;

• Doctrine contemporane cu privire la teoria separației puterilor în stat;

• Unicitatea puterii – forma de confuzie a puterilor în stat;

• Rolul Curții Constituționale în asigurarea echilibrului puterilor în stat;

• Jurisprudența Curții Constituționale în asigurarea separației puterilor în stat.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Funcționarea Autorităților publice în România

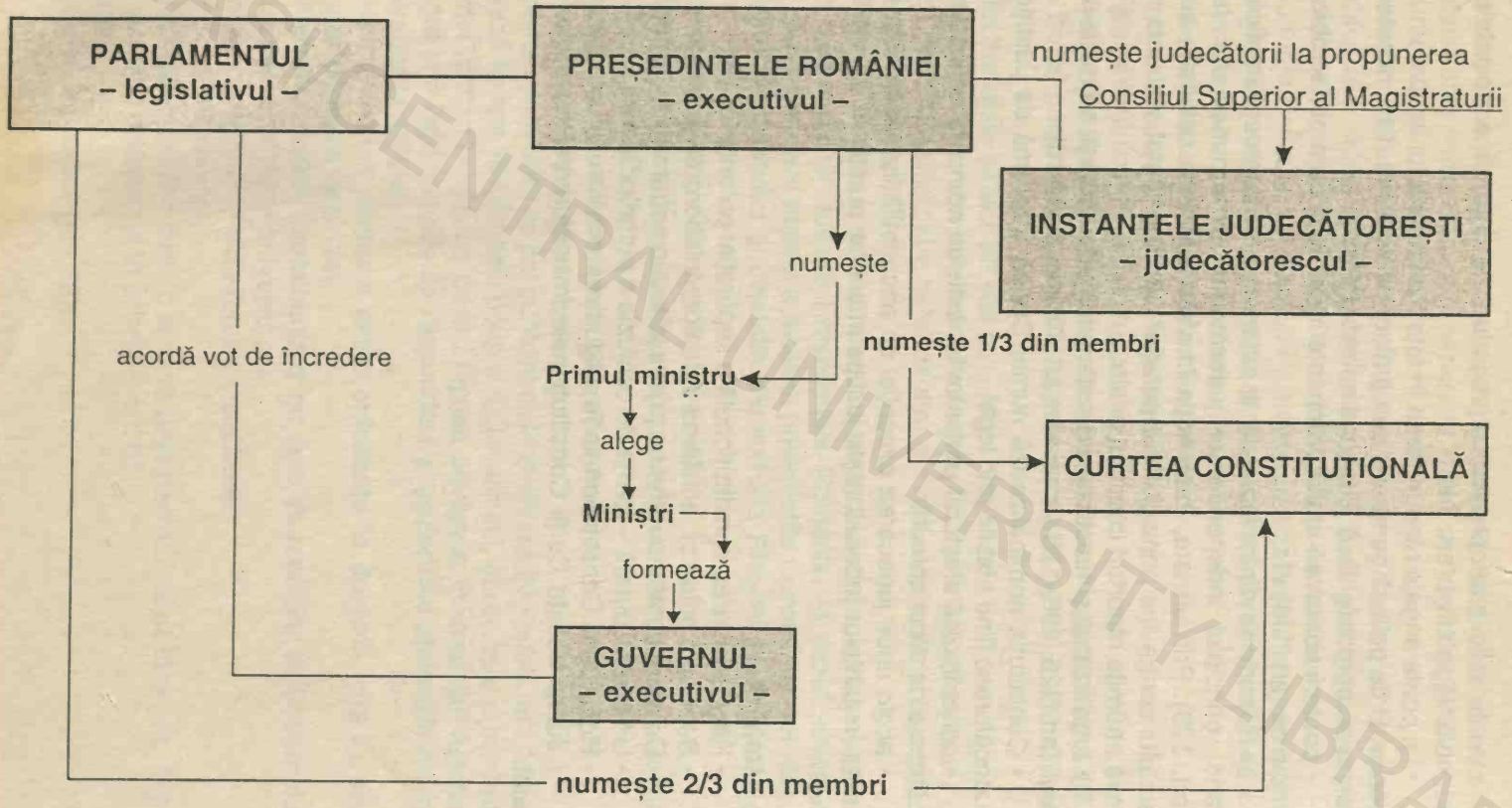

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul VII
Partidele politice

Bibliografie

Cărți:

1. **D. Gusti** – *Doctrinele partidelor politice*, Ed. Cultura Națională, București, 1926;
2. **D. Gusti** – *Partidul politic. Sociologia unui sistem al partidului politic*, Opere, vol. IV, Ed. Academiei, București, 1970;
3. **M. Mușat, I. Ardeleanu** – *Viața politică în România, 1918-1921*, Ed. Politică, București, 1976;
4. **M. Petrescu** – *Partide, clase, națiuni*, Ed. Politică, București, 1977;
5. **I. Bulei** – *Sistemul politic al României Moderne*, Ed. Politică, București 1987;
6. **Xxx** – *Partidele politice*, Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 1993;
7. **I. Căpreanu** – *Partide și idei politice în România (1880-1947)*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1994;
8. **I. Ivanici, P. Marcu (coordonatori)** – *Protagoniști ai vieții publice*, vol. I, Agenția Națională de presă – ROMPRES, București, 1994;
9. **P. Negulescu** – *Partidele politice*, Ed. Gramond, București 1994;
10. **I. Alexandrescu, I. Bulei, I. Mamina, I. Scurtu** – *Enciclopedia partidelor politice din România 1862-1994*, Ed. Mediaprint, București, 1995;
11. **D. Amedeo Lăzărescu** – *Introducere în istoria liberalismului european și în istoria P.N.L. din România*, Ed. Viitorul Românesc, București, 1996;
12. **Xxx** – *Doctrinele partidelor politice*, Ed. Gramond, București, 1996;
13. **A. Radu** – *Nevoia schimbării. Un deceniu de pluripartidism în România, 1989-1999*, Ed. Ion Cristoiu, București, 2000.

Articole:

1. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Partidele în sistemul pluralismului politic*, în „Studii constituționale", Ed. Actami, București, 1995;
2. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Aspecte teoretice privind conceptul de partid politic*, în „Studii constituționale", Ed. Actami, București, 1995;
3. **N. Popa, C. Ionescu** – *Consecințe juridice ale neconstituționalității partidelor politice*, Revista de Drept Public nr. 2/1995;
4. **M. Constantinescu, I. Vida** – *Încetarea activității partidelor pe cale judecătorească*, Revista Dreptul nr. 7/1999.

Probleme curente:

1. Partide de dreapta şi partide de stânga

Totdeauna ne-am pus întrebarea care este interesul împărțirii partidelor politice în partide de dreapta şi partide de stânga din moment ce toate au aceeaşi vocație – *vocația guvernării (câştigarea alegerilor şi participarea la guvernare)* –, iar interesul lor în realizarea scopului propus este de a atrage cât mai mulți membri şi a câştiga cât mai mult electorat.

Încă de la constituire, fiecare partid sau formațiune politică realizează un program propriu, pe baza căruia se declară sau este catalogat drept un partid de dreapta sau de stânga, de centru dreapta sau de centru stânga. Cu timpul această diferențiere între stânga şi dreapta s-a diminuat foarte mult. Pentru a observa acest lucru redăm în continuare câteva din ideile care constituie baza ideologică a partidelor şi formațiunilor politice:

Partide de stânga	Partide de dreapta
– pun accent pe dezvoltarea societății în ansamblu, fără de care dezvoltarea individuală ar fi posibilă într-o măsură mai mică, dat fiind faptul că în cadrul unui grup mai mare poți realiza mai mult şi cu mult mai bine decât în mod individual; – susțin rolul statului în economie şi dezvoltarea economică a tuturor claselor sociale; – sprijină investitorii mici şi mijlocii şi totodată investițiile acestora, deoarece se crede că numai prin crearea unei clase de mijloc puternice se poate realiza o creştere economică puternică.	– pun accentul pe individ, pe primatul individual în fața societății (sunt de părere că într-o societate individul face mai mult şi mai bine pentru sine şi împreună fiecare contribuie la dezvoltarea socială mult mai mult decât ar face-o societatea în ansamblul ei pentru fiecare dintre cetățenii săi); – pun accent pe dezvoltarea şi conservarea valorilor tradiționale ale neamului precum şi pe încrederea în religie; – propun revigorarea conştiinței naționale şi a interesului național; – doresc delegarea din partea statului a unei părți din puterea sa către societatea civilă; – susțin dezvoltarea unui mediu concurențial şi a unei economii de piață durabile; – susțin rolul scăzut al statului în privința dezvoltării economice prin crearea unei economii private puternice.

În perioada actuală se constată o tot mai mare tendință de dispariție a diferențierilor între programele partidelor de stânga şi ale celor de dreapta. Este o tendință a forțelor politice către centru, în care platformele politice ale lor se axează pe dezvoltarea economică, pe o protecție activă a drepturilor şi libertăților cetățeneşti, pe egalitate, economie de piață, liberalizare şi dezvoltarea statului de drept.

Nu mai există o separație netă între partidele de dreapta şi cele de stânga. Asistăm la o transformare în care partide de stânga adoptă măsuri care la origini se doreau a fi de dreapta (ex.: închiderea unor unități economice, disponibilizări de personal, privatizarea unor unități economice etc.) şi partide de dreapta adoptă măsuri ce se vor a fi, la origine, de stânga (ex.: sprijinirea

clasei de mijloc şi încurajarea investiţiilor mici şi mijlocii, măsuri de protecţie socială activă din partea statului, susţinerea economiilor neperformante prin alocarea de fonduri de la bugetul statului etc.)

Toate acestea ne fac să asistăm astăzi la o redefinire a termenilor de *dreapta* şi *stânga* în peisajul politic şi la o reorientare a doctrinelor politice către *centru*.

Exerciţii:

1. Definiţi noţiunea de partid politic din punct de vedere juridic. Precizaţi principalele diferenţe dintre asociaţiile nepatrimoniale şi partidele politice. Comparaţi din această perspectivă prevederile O.G. nr. 26/2000[1] cu cele ale Legii nr. 27/1996.

	Asociaţii	**Fundaţii**	**Partide politice**
Asemănări	• *sunt persoane juridice de drept privat*	• *sunt persoane juridice de drept privat*	–
	• *sunt persoane juridice fără scop patrimonial*	• *sunt persoane juridice fără scop patrimonial*	• *sunt persoane juridice fără scop patrimonial*
Deosebiri	• pentru înfiinţare numărul minim de persoane este de 3	• pentru înfiinţare numărului minim de persoane este de una.	• pentru înfiinţare numărul minim de persoane este de 10.000 din cel puţin 15 judeţe ale ţării, dar nu mai puţin de 300 în fiecare judeţ
	–	–	• sunt persoane juridice de drept public
	• scopul înfiinţării este: general, comunitar, personal	• scopul înfiinţării este: general, comunitar	• scopul înfiinţării este unul general; promovarea valorilor naţionale, pluralismului politic, educarea politică etc.
	• aportul membrilor: contribuţii materiale, cunoştinţe, muncă	• aportul membrilor: contribuţii materiale	• aportul membrilor: contribuţii materiale, cunoştinţe, muncă
	• sunt beneficiare ale unor fonduri pentru realizarea de proiecte sau programe	• sunt finanţatoare, dar şi beneficiare a unor fonduri pentru realizarea de proiecte sau programe	• sunt beneficiare ale unor subvenţii de la bugetul de stat pentru realizarea scopului partidului

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 39/31.01.2000.

2. Arătați dacă există identitate între noțiunile de *partid* și *formațiune politică*.

3. Identificați dispozițiile constituționale și legale în vigoare ce precizează incompatibilitățile cu statutul de membru al unui partid politic. Comentați-le pe scurt.

4. Care sunt partidele reprezentate în Parlamentul României în actuala legislatură? În funcție de clasificările cunoscute precizați în ce categorie se plasează fiecare dintre acestea și argumentați-vă poziția.

Partide reprezentate în Parlament (legislatura 2000-2004)		Președintele partidului
La Senat	La Camera Deputaților	
P.S.D.	P.S.D.	Adrian Năstase
P.U.R.	P.U.R.	Dan Voiculescu
P.R.M.	P.R.M.	Corneliu Vadim Tudor
P.N.L.	P.N.L.	Valeriu Stoica
P.D.	P.D.	Traian Băsescu
U.D.M.R.	U.D.M.R.	Marko Bela

5. Exemplificați, în contextul politic actual din țara noastră, alte forme de asociere ale partidelor politice. Precizați condițiile juridice care trebuie îndeplinite de către acestea.

6. Identificați și comentați pe scurt principalele dispoziții legislative ce stabilesc reguli cu privire la finanțarea partidelor politice.

Referate

- Comparație între dispozițiile Decretului-lege cu privire la partidele politice nr. 8/1989 și cele ale legii partidelor politice nr. 27/1996;
- Reguli privind înființarea unui partid politic în România;
- Finanțarea partidelor politice;
- Partidul politic – formă de asociere;
- Partide politice, formațiuni politice, organizații ale minorităților naționale;
- Rolul partidelor politice în statul de drept;
- Rolul partidelor politice în alegeri;
- Evoluția partidelor politice în România după 1990;
- Partidele liberale în peisajul politic românesc după 1989;
- Pluralismul politic și pluripartidismul.

BCU IAȘI BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY LIBRARY

Legea partidelor politice[1]

Capitolul I
Dispoziții generale

Art. 1. Partidele politice sunt asociații ale cetățenilor români cu drept de vot, care participă în mod liber la formarea şi exercitarea voinței lor politice, îndeplinind o misiune publică garantată de Constituție. Ele sunt persoane juridice de drept public.

Art. 2. În activitatea lor, partidele politice promovează valorile şi interesele naționale, precum şi pluralismul politic, contribuie la educarea politică a cetățenilor şi încurajează participarea acestora la viața publică, influențează formarea opiniei publice, formează cetățenii capabili de a-şi asuma responsabilități politice, participă cu candidați în alegeri şi, unde este cazul, potrivit legii, la constituirea autorităților publice, stimulează participarea cetățenilor la scrutinuri şi organizează inițiativa legislativă a cetățenilor.

Art. 3. (1) Pot funcționa ca partide politice numai asociațiile constituite potrivit prevederilor prezentei legi şi care acționează pentru respectarea suveranității naționale, a independenței şi a unității statului, a integrității teritoriale, a ordinii de drept şi a principiilor democrației constituționale.

(2) Sunt interzise partidele politice care, prin statutul, programele, propaganda de idei ori prin alte activități pe care le organizează, încalcă prevederile art. 30 alin. (7), art. 37 alin. (2) sau alin. (4) din Constituție.

(3) Sunt interzise partidele politice asociate la organizații din străinătate ale căror dispoziții sunt imperative.

(4) Partidelor politice le este interzisă organizarea de activități militare sau paramilitare.

Art. 4. (1) Din partidele politice nu pot face parte judecătorii Curții Constituționale, avocații poporului, magistrații şi asimilații acestora, membrii Curții de Conturi, personalul militar şi civil care îşi desfăşoară activitatea în structurile forțelor armate, ale celor de apărare a ordinii publice şi siguranței naționale, membrii Consiliului Legislativ, membrii consiliilor de administrație şi personalul de specialitate de la Societatea Națională de Radiodifuziune, Societatea Națională de Televiziune şi Agenția Națională de Presă „ROMPRES", precum şi alte categorii de persoane cărora, în mod expres, prin lege, le este interzisă asocierea politică.

(2) Se exceptează de la prevederile alin. (1) persoanele care ocupă funcții de subsecretari de stat sau superioare acestora, precum şi consilierii sau

---

[1] Legea nr. 27/26.04.1996 publicată în M. Of., partea I, nr. 87/29.04.1996 şi modificată prin O.U.G. nr. 3/25.06.1996, publicată în M. Of., partea I, nr. 133/26.06.1996 şi prin Legea nr. 217/23.04.2002, publicată în M. Of., partea I, nr. 288/29.04.2002.

personalul de la cabinetele celor care îndeplinesc funcțiile respective, dacă sunt civili.

Art. 5. (1) Un cetățean român nu poate face parte în același timp din două sau mai multe partide politice.

(2) Înscrierea unei persoane într-un alt partid politic constituie de drept demisie din partidul al cărui membru a fost.

(3) Membrii organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale care înscriu candidați în alegeri pot face parte și dintr-un partid politic.

(4) Nici o persoană nu poate fi constrânsă să facă parte sau să nu facă parte dintr-un partid politic.

(5) Dobândirea sau pierderea calității de membru al unui partid politic nu creează priorități sau îngrădiri în legătură cu drepturile cetățenești.

Art. 6. (1) Partidele politice se organizează și funcționează pe criteriul administrativ-teritorial.

(2) Este interzisă constituirea de structuri ale partidelor politice după criteriul locului de muncă, precum și desfășurarea de activități politice în cadrul agenților economici sau al instituțiilor publice.

(3) În cadrul organizațiilor teritoriale, partidele politice își pot organiza structuri care se vor ocupa de problemele specifice unei anumite categorii sociale sau profesionale.

(4) În structurile proprii de tineret ale partidelor politice pot fi înscriși și tinerii care au împlinit vârstă de 16 ani. Aceștia, până la împlinirea vârstei de 18 ani, nu au drepturile și obligațiile membrilor de partid.

Art. 7. (1) Fiecare partid politic trebuie să aibă denumire și însemne proprii. Denumirea integrală, denumirea prescurtată și însemnul unui partid politic trebuie să se deosebească clar de cele ale partidelor anterior înregistrate.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică și semnelor electorale ale partidelor politice și ale alianțelor politice.

(3) Denumirile și însemnele partidelor politice, precum și semnele electorale nu pot reproduce sau combina simbolurile naționale ale statului român, ale altor state, ale organismelor internaționale ori ale cultelor religioase. Fac excepție partidele politice care sunt membre ale unor organizații politice internaționale, acestea putând utiliza însemnul organizației respective ca atare sau într-o combinație specifică.

Capitolul II
Organizarea partidelor politice

Art. 8. Fiecare partid politic trebuie să aibă statut și program politic proprii.

Art. 9. Statutul partidului politic cuprinde în mod obligatoriu:

a) denumirea integrală și prescurtată, însemnul partidului și semnul electoral;

b) sediul central;

c) mențiunea expresă că urmăreşte numai obiective politice;

d) drepturile şi îndatoririle membrilor;

e) sancțiunile disciplinare şi procedurile prin care acestea pot fi aplicate membrilor;

f) procedura de alegere a organelor executive şi competențele acestora;

g) competența adunării generale a membrilor sau a delegaților acestora;

h) organele împuternicite să prezinte candidaturi în alegerile locale, parlamentare şi prezidențiale;

i) organul competent să decidă fuziunile cu alte partide politice, cu alianțe politice sau alte forme de asociere;

j) condițiile în care îşi încetează activitatea;

k) modul de administrare a patrimoniului şi sursele de finanțare stabilite în condițiile prezentei legi;

l) organul care reprezintă partidul în relațiile cu autoritățile publice şi terții.

Art. 10. Programul politic al partidului trebuie să fie prezentat în formă scrisă şi să fie aprobat de adunarea generală a membrilor săi, de adunarea delegaților acestora sau de organele împuternicite prin statut.

Art. 11. (1) Partidele politice pot avea ca subdiviziuni organizații teritoriale, cu un număr minim de membri prevăzut de statut.

(2) Organele locale pot reprezenta partidul politic față de terți la nivelul local corespunzător, pot deschide conturi la bancă şi răspund de gestionarea acestora.

Art. 12. (1) Adunarea generală a membrilor şi organul executiv sunt foruri obligatorii de conducere ale partidului politic şi ale organizațiilor sale teritoriale. Conducerile organizațiilor teritoriale se aleg pentru o perioadă determinată, prevăzută prin statut.

(2) Statutele pot prevedea şi alte organe pentru a contribui la formarea voinței politice. În acest caz, atribuțiile lor trebuie formulate explicit în statut.

Art. 13. (1) Adunarea generală a membrilor partidului politic sau a delegaților acestora este organul suprem de decizie, la nivel național, al partidului. Întrunirea acestuia are loc cel puțin o dată la 4 ani. Se pot convoca în acest interval şi adunări extraordinare.

(2) Delegații la adunare sunt aleşi de organizațiile teritoriale prin vot secret. Numărul acestora se stabileşte în funcție de numărul de membri. Procedurile de desemnare şi de alegere a acestora trebuie prevăzute în statut.

Art. 14. (1) Pentru soluționarea diferendelor dintre membrii unui partid politic sau dintre aceştia şi conducerile organizațiilor partidului se constituie la nivelul partidului şi al organizațiilor sale teritoriale organe de arbitraj.

(2) Membrii organului de arbitraj se aleg pe o durată de cel mult 4 ani.

(3) Organul de arbitraj lucrează conform unui regulament care trebuie să asigure părților dreptul de a fi ascultate şi proceduri echitabile de decizie.

Art. 15. (1) Organele împuternicite ale partidului politic hotărăsc primirea de membri, în condiții stabilite de statut.

(2) Membrii au dreptul de a demisiona din partid în orice moment, cu efect imediat.

(3) Un membru nu poate fi exclus din partid decât dacă a încălcat statutul în mod deliberat sau a adus prejudicii partidului prin comportamentul său.

Art. 16. (1) Hotărârile partidului politic şi ale organizațiilor sale teritoriale se adoptă cu votul majorității prevăzute în statut.

(2) Alegerea membrilor conducerii partidului politic şi ai conducerilor organizațiilor sale teritoriale se face prin vot secret.

(3) Statutul trebuie să prevadă dreptul fiecărui membru la inițiativă politică şi posibilitatea examinării acesteia într-un cadru organizat.

Capitolul III
Înregistrarea partidelor politice

Art. 17. (1) Cererea de înregistrare a unui partid politic se depune la Tribunalul Municipiului Bucureşti, însoțită de:

a) statutul şi programul partidului;

b) actul de constituire împreună cu lista semnăturilor de susținere a cel puțin 10.000 de membri fondatori, domiciliați în cel puțin 15 dintre județele țării, dar nu mai puțin de 300 în fiecare județ, însoțit de o declarație autentificată a conducătorului organului executiv al partidului privind autenticitatea semnăturilor;

c) listele membrilor partidului din organizațiile județene sau a municipiului Bucureşti, necesare înregistrării partidelor, care vor cuprinde: numele, inițiala tatălui, prenumele, anul naşterii, domiciliul, actul de identitate, semnătura;

d) o declarație privitoare la sediul şi la patrimoniul partidului;

e) dovada deschiderii contului bancar.

(2) Cererea de înregistrare se semnează de către conducătorul organului executiv al partidului politic şi de cel puțin trei membri fondatori, care vor fi citați în instanță.

(3) Cererea de înregistrare se afişează la sediul Tribunalului Municipiului Bucureşti, timp de 15 zile, şi se face publică într-un ziar central de mare tiraj.

Art. 18. (1) Tribunalul Municipiului Bucureşti examinează cererea de înregistrare a partidului politic în şedința publică, cu participarea reprezentantului Ministerului Public.

(2) Persoanele fizice sau juridice interesate pot interveni în proces, dacă depun o cerere de intervenție în interes propriu potrivit Codului de procedură civilă. Cererea de intervenție se comunică din oficiu persoanelor care au semnat cererea de înregistrare.

Art. 19. (1) Tribunalul Municipiului Bucureşti se pronunță asupra cererii de înregistrare a partidului politic în cel mult 15 zile de la expirarea termenului prevăzut la art. 17 alin. (3).

(2) Împotriva deciziei Tribunalului Municipiului Bucureşti se poate face contestație la Curtea de Apel Bucureşti, în termen de 5 zile de la comunicare.

(3) Curtea de Apel Bucureşti va examina contestația în şedință publică, în termen de cel mult 15 zile de la înregistrarea acesteia.

(4) Decizia Curții de Apel Bucureşti este definitivă.

Art. 20. Partidul politic dobândeşte personalitate juridică de la data pronunțării hotărârii definitive a instanței privind admiterea cererii de înregistrare.

Art. 21. (1) Partidele politice ale căror cereri de înregistrare au fost admise se înscriu în Registrul partidelor politice la Tribunalul Bucureşti.

(2) Hotărârea de admitere a înregistrării partidului politic se publică în Monitorul Oficial al României.

Art. 22. (1) Modificarea statutului sau a programului partidului politic poate avea loc în condițiile prevăzute de statut.

(2) Modificările aprobate de organul competent al partidului politic se comunică Tribunalului Bucureşti pentru înregistrare, care le examinează potrivit procedurii prevăzute la art. 17, 18 şi 19.

Art. 23. (1) În cazul în care instanța a respins cererea de încuviințare a modificării statutului, iar partidul politic în cauză acționează în baza statutului modificat, Ministerul Public va solicita Tribunalului Bucureşti încetarea activității partidului şi radierea acestuia din Registrul partidelor politice.

(2) Tribunalul Bucureşti, în termen de 15 zile de la înregistrarea cererii Ministerului Public, se va pronunța asupra acesteia.

(3) Împotriva hotărârii Tribunalului Bucureşti partea interesată poate face contestație la Curtea de Apel Bucureşti, în termen de 5 zile de la comunicarea hotărârii.

(4) Curtea de Apel Bucureşti se pronunță în termen de 15 zile de la înregistrarea contestației, iar hotărârea sa este definitivă şi se publică în Monitorul Oficial al României.

Capitolul IV
Asocierea partidelor politice

Art. 24. (1) Partidele politice se pot asocia între ele, pe baza unui protocol de asociere, constituind o alianță politică.

(2) Alianțele politice depun protocolul de asociere la Tribunalul Bucureşti şi solicită înscrierea în Registrul de evidență a alianțelor politice.

Art. 25. Protocolul de constituire a alianței politice trebuie să menționeze denumirea, însemnul şi semnul electoral, dacă este cazul, partidele politice aliate, obiectivele alianței, modul de organizare şi factorii de decizie.

Art. 26. (1) Partidele politice şi alianțele politice pot constitui şi alte forme de asociere, împreună cu formațiuni nepartidice, legal constituite, cu scopul promovării unor obiective comune.

(2) Protocolul de constituire a formelor de asociere prevăzute la alin. (1) va menționa denumirea, însemnul, dacă este cazul, organizațiile aliate, obiectivele asocierii, modul de organizare şi factorii de decizie şi va fi depus la Tribunalul Bucureşti, pentru a fi înscris în registrul altor forme de asociere a partidelor.

(3) Aportul financiar al fiecărei formațiuni nepartidice, membră a unei forme de asociere prevăzute la alin. (1), nu poate depăși, într-un an, suma de 500 de salarii minime pe economie.

Art. 27. În cazul în care alianța politică se va prezenta în alegeri cu liste comune, candidații trebuie să facă parte dintr-un partid politic legal constituit, membru al alianței politice.

Art. 28. Obiectivele alianțelor politice și ale altor forme de asociere a partidelor, precum și modul de organizare a lor trebuie să se conformeze prevederilor art. 3 din prezenta lege.

Capitolul V
Încetarea activității partidelor politice

Art. 29. Un partid politic își încetează activitatea ca urmare a autodizolvării, a dizolvării pronunțate pe cale judecătorească ori prin hotărâre a Curții Constituționale sau ca urmare a inactivității constatate de Tribunalul București, conform art. 31.

Art. 30. Actele privitoare la autodizolvarea partidului politic se depun în termen de cel mult 10 zile la Tribunalul București, în vederea radierii din Registrul partidelor politice.

Art. 31. În cazul în care un partid politic nu desemnează candidați, singur sau în alianță, în două campanii electorale legislative succesive, în cel puțin 10 circumscripții, sau nu a ținut nici o adunare generală timp de 5 ani, Tribunalul București, la cererea Ministerului Public, va constata încetarea existenței sale, cu respectarea normelor de procedură prevăzute la art. 23.

Capitolul VI
Finanțele partidelor politice

Art. 32. Partidele politice pot deține bunuri mobile și imobile care sunt necesare realizării activităților specifice.

Art. 33. (1) Sursele de finanțare a unui partid politic pot fi:

a) cotizații ale membrilor de partid;

b) donații și legate;

c) venituri provenite din activități proprii;

d) subvenții de la bugetul de stat, potrivit legii bugetare anuale.

(2) Operațiunile de încasări și plăți ale partidelor se efectuează prin conturi în lei și în valută, deschise la bănci cu sediul în România, potrivit legii.

Art. 34. (1) Cuantumul cotizațiilor, repartizarea și utilizarea acestora se stabilesc prin hotărâri ale partidului politic, potrivit statutului.

(2) Veniturile totale provenite din cotizații sunt neplafonate.

(3) Suma cotizațiilor plătite într-un an de o persoană nu poate depăși 50 de salarii de bază minime pe țară. Salariul de bază minim pe țară luat ca referință este cel existent la data de 1 ianuarie a anului respectiv.

Art. 35. (1) Donațiile primite de un partid politic într-un an nu pot depăși 0,005% din veniturile bugetului de stat pe anul respectiv.

(2) În anul financiar în care au loc alegeri parlamentare, prezidențiale sau locale, plafonul de la alineatul precedent este dublu.

(3) Donația primită de la o persoană fizică într-un an nu poate depăși 100 de salarii de bază minime pe țară în anul respectiv.

(4) Donația primită de la o persoană juridică într-un an nu poate fi mai mare de 500 de salarii de bază minime pe țară.

(5) La primirea donației sunt obligatorii verificarea și înregistrarea identității donatorului. La solicitarea donatorului, identitatea sa poate rămâne confidențială, dar nu și pentru o donație anuală mai mare de 10 salarii de bază minime pe țară. Suma totală primită de un partid politic ca donații confidențiale nu poate depăși 20% din subvenția maximă acordată de la bugetul de stat unui partid politic în anul respectiv.

(6) Lista donatorilor cu sume mai mari de 10 salarii de bază minime pe țară se publică în Monitorul Oficial al României până la data de 31 martie a anului următor.

(7) Sunt interzise donațiile de bunuri materiale sau sume de bani, făcute cu scopul evident de a obține un avantaj economic sau politic.

Art. 36. (1) Partidele politice nu pot primi donații de la instituțiile publice, de la regiile autonome, de la societăților comerciale și de la societăților bancare cu capital majoritar de stat.

(2) Donațiile din partea altor state ori a organizațiilor din străinătate sunt interzise. Fac excepție de la prevederile acestui alineat donațiile constând în bunuri materiale necesare activității politice, primite de la organizații politice internaționale la care partidul politic respectiv este afiliat sau de la partide aflate în relații de colaborare politică. Aceste donații se publică în Monitorul Oficial al României.

Art. 37. Partidele politice nu pot desfășura activități specifice societăților comerciale. Fac excepție:

a) editarea, realizarea și difuzarea publicațiilor ori a altor materiale de propagandă și cultură politică proprii;

b) acțiunile culturale, sportive și distractive;

c) serviciile interne;

d) închirierea spațiilor proprii pentru conferințe și acțiuni social-culturale;

e) dobânzile bancare;

f) vânzarea bunurilor din patrimoniu, cu excepția celor primite drept donații din străinătate.

Art. 38. Publicațiile și materialele de propagandă vor conține obligatoriu numele partidului politic ori al alianței politice sau al altor forme de asociere a partidelor politice care le-a editat, după caz.

Art. 39. (1) Partidele politice primesc anual subvenții de la bugetul de stat, în condițiile legii. Subvenția se varsă lunar, în contul fiecărui partid politic, prin bugetul Secretariatului General al Guvernului.

(2) Suma alocată anual partidelor politice nu poate fi mai mare de 0,04% din veniturile bugetului de stat.

(3) Partidele politice care, la începutul legislaturii, au reprezentanți în grupuri parlamentare, cel puțin într-o Cameră, primesc o subvenție de bază. Totalul subvențiilor de bază reprezintă o treime din subvențiile bugetare alocate partidelor politice.

(4) Partidele politice reprezentate în Parlament primesc și o subvenție proporțională cu numărul de mandate obținute. Suma cuvenită pentru un mandat se stabilește prin împărțirea restului de două treimi din subvențiile de la bugetul de stat pentru partide politice la numărul total al parlamentarilor.

(5) Subvenția totală acordată de la bugetul de stat unui partid politic, după aceste operațiuni, nu poate depăși de 5 ori subvenția de bază.

(6) Partidele politice care nu au mandate parlamentare, dar au obținut cel puțin 2% din voturile exprimate, primesc subvenții egale, care se stabilesc prin împărțirea sumei neconsumate, potrivit dispozițiilor alin. (5), la numărul partidelor politice respective. Suma totală acordată partidelor politice neparlamentare nu poate fi mai mare decât o subvenție de bază.

(7) Sumele neconsumate prin redistribuire, potrivit prevederilor alin. (6), se împart partidelor politice parlamentare proporțional cu numărul mandatelor.

(8) Sumele neconsumate la sfârșitul anului financiar se reportează în anul următor.

Art. 40. (1) Veniturile provenite de la subvențiile bugetare pot avea următoarele destinații:

a) cheltuieli materiale pentru întreținerea și funcționarea sediilor;

b) cheltuieli de personal;

c) cheltuieli pentru presă și propagandă;

d) cheltuieli privind organizarea de activități cu caracter politic;

e) cheltuieli de deplasare;

f) cheltuieli pentru telecomunicații;

g) cheltuieli cu delegațiile din străinătate;

h) investiții în bunuri mobile și imobile necesare activității partidelor.

(2) Eficiența și oportunitatea acestor cheltuieli urmează să fie decise de organele alese ale partidelor politice.

Art. 41. (1) Autoritățile locale asigură cu prioritate spații pentru sediile partidelor politice, la cererea motivată a acestora.

(2) Închirierea spațiilor destinate sediilor partidelor politice urmează regimul juridic prevăzut pentru închirierea spațiilor destinate pentru locuit.

(3) Partidele politice sunt scutite de plata impozitelor pe clădiri pentru imobilele pe care le dețin în proprietate.

(4) Partidele politice care își încetează activitatea ca urmare a autodizolvării, a dizolvării pronunțate prin hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, ori a neînregistrării lor potrivit prevederilor art. 46 alin. (2) sunt obligate

să predea autorităților publice locale, în termen de 60 de zile, spațiile pe care le-au deținut cu contract de închiriere încheiat și cu acordul acestora.

(5) Tribunalul București va comunica prefecților încetarea activității partidului politic în vederea preluării sediilor de către autoritățile publice locale, prin executorii judecătorești.

Art. 42. (1) Veniturile realizate din activitățile prevăzute la art. 33 sunt scutite de impozite și taxe.

(2) De asemenea, sunt scutite de taxe vamale donațiile primite din străinătate, prevăzute la art. 36.

Art. 43. Plata tuturor cheltuielilor legate de telecomunicații, energie electrică și termică, gaze, apă, canal se face la tariful spațiilor destinate pentru locuit.

Art. 44. Curtea de Conturi este organul abilitat să controleze respectarea prevederilor art. 33 alin. (2), art. 34 alin. (3), art. 35-37 și art. 39-41 privind finanțarea partidelor politice.

Art. 45. Donațiile acceptate de către partidele politice cu încălcarea prevederilor art. 35 și 36 ori de către cele aflate în una dintre situațiile prevăzute la art. 23 și 29 se fac venit la bugetul de stat, pe baza hotărârii Colegiului jurisdicțional al Curții de Conturi.

Capitolul VII
Dispoziții finale și tranzitorii

Art. 46. (1) Partidele politice existente la data intrării în vigoare a prezentei legi continuă să funcționeze pe baza actelor legale de înregistrare valabile la data înființării.

(2) Până la 15 septembrie 1996 partidele politice existente se vor conforma prevederilor prezentei legi, depunând la Tribunalul București înscrisurile prevăzute la art. 17 alin. (1) și (2).

(3) Termenul prevăzut la alineatul precedent este un termen de decădere.

Art. 46[1]. Dispozițiile prezentei legi se completează cu dispozițiile dreptului comun care reglementează reorganizarea persoanelor juridice.

Art. 47. (1) Denumirea unui partid politic, simbolul și semnele electorale folosite de acesta începând cu anul 1990 îi aparțin de drept, dacă le-a folosit primul, și nu pot fi însușite de alte partide politice.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și alianțelor politice, în condițiile legii electorale.

Art. 48. Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, care participă la alegeri, sunt obligate să respecte, în mod corespunzător și dacă este cazul, prevederile art. 2- 4, 7, 16, 34-43 și 47.

Art. 49. Decretul-lege nr. 8/1989 privind înregistrarea și funcționarea partidelor politice și a organizațiilor obștești în România se abrogă.

Capitolul VIII
Teoria statului

Bibliografie

Cărți:

1. **H. Kelsen** – *Teoria generală a statului,* Tiparul „Oltenia", Bucureşti, 1928;
2. **T. Dragănu** – *Introducere în teoria şi practica statului de drept*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1992;
3. **V. Duculescu, D. Ciobanu** – *Drept constituțional român*, Ed. Hyperion XXI, Bucureşti, 1993;
4. **Aristotel** – *Politica,* Ed. Antet, Colecția Ştiințe Politice, Bucureşti, 1996;
5. **I. Rusu** – *Forma de guvernământ*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1997.

Articole:

1. **I. Deleanu, M. Enache** – *Statul de drept*, Revista Dreptul nr. 7/1993;
2. **I. Deleanu, M. Enache** – *Premisele şi mecanismele statului de drept*, Revista Dreptul nr. 12/1993;
3. **M. Enache** – *Funcțiile statului în lumina principiului separației puterilor în stat*, Revista de Drept Public nr. 1-2/1996;
4. **M. Enache** – *Conceptele de putere politică şi putere de stat*, Revista Dreptul nr. 3/1998;
5. **Gh. Iancu** – *Caracterul național al statului român*, Revista de Drept Public nr. 1-2/1996;
6. **C. Ionescu** – *Clasificarea şi analiza tipologică a regimurilor politice contemporane*, Revista de Drept Public nr. 1/1995;
7. **C. Ionescu** – *Principiul suveranității poporului – factor structurant al democrației constituționale*, Revista de Drept Public nr. 1-2/1996;
8. **C. Ionescu** – *Conceptul de stat şi procesul formării statelor moderne în spațiul european*, Revista de Drept Public nr. 1/1999;
9. **G. Vrabie** – *Regim politic şi regim constituțional. Categorii distincte sau sinonime?* Revista Studii de Drept Românesc nr. 1-2/1998.

Exerciții:

1. *Analiza statului, ca fenomen politic şi juridic, presupune studierea a cel puțin două aspecte: forma de stat şi elementele statului. În ceea ce priveşte*

BCU STEFAN CEL MARE UNIVERSITY LIBRARY

forma de stat extrem de utile sunt şi astăzi precizările făcute cu mai bine de 2000 de ani în urmă de Aristotel[1]*:*

„Când monarhia sau guvernământul unuia singur are drept obiect interesul general, se numeşte, vulgar, realitate. Cu aceeaşi condiţie, guvernământul minorităţii, dacă nu este redusă la o singură persoană, este aristocraţie, numită astfel fie pentru că puterea este în mâna celor mai buni, fie pentru că scopul ei este cel mai mare bine al statului şi al asociaţilor. În sfârşit, când majoritatea guvernează în sensul interesului general, guvernul primeşte ca nume special numele generic al tuturor guvernămintelor şi se numeşte republică (poliţie).

Aceste deosebiri de nume sunt foarte juste. O virtute superioară se poate găsi la un individ sau la o minoritate, însă la o majoritate mai greu, afară numai de virtutea războinică, ce se manifestă mai ales în mase, şi de aceea, în acest fel de stat, clasa cea mai puternică este clasa războinică, iar toţi cei cu arme sunt cetăţeni.

Deviaţiile acestor Constituţii clasice sunt tirania, a regalităţii, oligarhia, a aristocraţiei, demagogia, a republicii. Tirania este o monarhie în folosul monarhului, oligarhia, în interesul celor bogaţi, iar demagogia, în interesul săracilor. Nici una dintre aceste forme de guvernământ nu are în vedere binele obştesc.

Trebuie să ne oprim câteva momente spre a nota bine deosebirea fiecăruia dintre aceste trei guvernăminte, căci chestiunea prezintă dificultăţi. Când se observă lucrul în mod filozofic şi când nu se mărgineşte cineva numai la faptul practic, trebuie să nu se omită nici un amănunt şi nici să fie nesocotit vreunul, ci să se arate toate în lumina lor adevărată, orice metodă am întrebuinţa.

Tirania, cum am mai spus, este guvernământul unuia singur ce domneşte ca un stăpân peste asociaţia politică; oligarhia este dominarea politică a bogaţilor; demagogia, din contră, dominarea săracilor, cu înlăturarea bogaţilor. Prima dificultate se iveşte când luăm în considerare aceste limitări: dacă majoritatea stăpână a statului este alcătuită din bogaţi, atunci guvernământul majorităţii se numeşte democraţie? Şi reciproc, dacă, din întâmplare, săracii, în minoritate faţă de bogaţi, sunt cu toate acestea, graţie superiorităţii forţei lor, stăpâni ai statului, atunci guvernământul minorităţii trebuie să se numească oligarhie? În aceste cazuri, definiţiile pe care le-am dat devin inexacte."

---

[1] Aristotel, *Politica*, Ed. Antet, colecţia Ştiinţe politice, Bucureşti, 1996, Cartea a III-a, Capitolul V, p. 86-87.

Detaliați analiza formei de stat după următorul model:

Forma de stat						
Structura de stat		Forma de guvernământ		Regimul politic		
Unitar	Federal	Monarhie	Republică	Democrație	Aristocrație	Monarhie
				Puterea este deținută și exercitată de *demos*, adică de întregul popor (poate degenera în anarhie sau demagogie).	Puterea este deținută și exercitată de un grup restrâns de persoane (poate degenera în oligarhie).	Puterea este deținută și exercitată de o singură persoană (poate degenera în tiranie).

Identificați în Constituția României din 1991 articolele în care se regăsesc aceste aspecte cu referire directă la statul român modern actual.

Elementele statului		
Teritoriu	Populație	Suveranitate (înțeleasă ca *putere de stat*) ce presupune *independența* statului în relațiile sale exterioare și *supremația* sa în interior

2. *Statul reprezintă un concept interdisciplinar în definirea căruia științele juridice își aduc o contribuție însemnată.* Se poate observa că teoriile cu privire la stat pot fi regrupate în cel puțin trei categorii:

- teorii care consideră statul ca o entitate printre altele existente în natură,
- teorii care consideră statul ca sistem diferit de simpla sumă a elementelor sale componente și
- teorii care consideră statul ca un simplu produs al evoluției ideilor.

Perspectiva pur juridică este însă ineficientă în ceea ce privește justificarea fenomenului statal, a apariției și evoluției sale istorice și a legitimității sale. De aceea, orice încercare pentru definirea cât mai completă a conceptului de stat trebuie să însumeze elemente analizate în cadrul mai multor discipline științifice. Astfel, statul poate fi definit drept o comunitate de valori, împărtășite de toți cei care înțeleg să se supună unei puteri. Această definiție se apropie foarte mult de trăsăturile comunităților antice studiate de Aristotel, însă nu redă foarte fidel caracteristicile statului modern. În plus, valorile pe care statul modern s-ar putea baza sunt destul de viu discutate, întrucât unii autori pornesc de la creștinism ca fundament comun (iar istoria Evului Mediu tinde să le dea dreptate), în vreme ce alții încep cu filozofia iluministă, considerând că abia începând cu acest moment se poate realmente vorbi de o structură modernă de exercitare a puterii pe un teritoriu bine delimitat și cu privire la o populație clar definită. În încercarea de a da o definiție descriptivă cât mai completă conceptului de stat în structura acestuia au fost identificate următoarele elemente:

• existența unui șef de stat unic (nu întotdeauna de tip monarhic, așa cum era cazul la începuturile formării statului modern);

• armata unică, din ce în ce mai unificată și permanentă (deseori profesionalizată);

• existența unei monede unice pe teritoriul determinat, a cărei batere era un privilegiu regal prin excelență, dar care astăzi tinde să piardă tot mai mult din importanță (vezi statele membre ale Uniunii Europene);

• teritorialitatea care se substituie legăturilor reale sau personale și coincide din ce în ce mai mult cu spațiul geografic dominat, jalonat și definit prin stabilirea de granițe și confirmarea lor juridică, inclusiv la nivel internațional;

• o administrație ierarhizată și centralizată, mai degrabă numită decât aleasă, recrutată în principal pe criterii de competență și de fidelitate;

• o administrație care se sprijină pe birocrație, adică pe o circulație și o acumulare de documente scrise din ce în ce mai intensă;

• legitimitatea puterii ca trăsătură definitorie a statului, definită ca acceptarea interiorizată a unui anumit tip de constrângere care înlocuiește utilizarea pură și simplă a forței și, în orice caz o justifică.

Cu privire la legitimitatea puterii de stat, Max Weber a formulat o clasificare a tipurilor de putere în funcție de tipul de legitimitate de care beneficiază care își păstrează actualitatea:

Tipul de putere de stat	Charismatică	Legală	Cutumiară (tradițională)
Tipul de legitimitate	Charisma leader-ului	Rațiunea indivizilor ce alcătuiesc populația și care înțeleg necesitatea de a se supune unei forme de constrângere instituționalizată în formă statală	Caracterul rezonabil al puterii și îndelungata sa existență în forme care nu au ridicat probleme pentru supuși

3. *Formarea statului presupune un ansamblu de procese de consolidare teritorială și de integrare în sistemul de state deja existente, de diferențiere între domeniile politic, economic, religios și militar (armata); de centralizare și expansiune a administrației publice și de monopolizare a forței de constrângere prin pacificarea internă, și prin eliminarea tuturor celorlalți concurenți.* Cu această definiție a procesului de formare a statului modern se poate realiza o periodizare care pornește de la Evul Mediu târziu, trece prin faza statului absolutist, tranzitează etapa statului liberal, pentru a ajunge în etapa statului național și social, care, în prezent, se află sub un enorm semn de întrebare confruntat fiind cu problemele complexe ale globalizării și mondializării, și cu protecția din ce în ce mai activă a drepturilor omului la nivel internațional, ca o consecință a celor două fenomene menționate anterior.

Cel puțin două procese importante trebuie avute în vedere în analiza formării statului contemporan: modernizarea economică şi socială, care a culminat cu industrializarea şi dezvoltarea capitalismului, şi modernizarea politică, ce a condus la formarea statelor naționale.

Modernizarea politică presupune însă două aspecte diferite: formarea statului şi integrarea populației prin intermediul legăturii politico-juridice de cetățenie. Următoarea schemă încearcă să ofere o imagine asupra fenomenului:

Modernizarea politică	
Formarea statului	**Integrarea populației (cetățenia)**
• Consolidarea teritorială şi integrarea în sistemul de state • Diferențierea între politică, economie şi expansiunea administrației • Controlul sporit al mijloacelor de constrângere • Pacificarea internă a societății	• Supravegherea sporită a populației • Intensificarea caracterului obligatoriu al îndatoririlor cetățeneşti • Extinderea drepturilor fundamentale ale cetățenilor

Evoluția statului a condus însă la o şi mai mare diferențiere între statul şi societatea tradițională şi statul şi societatea modernă. În tabelul alăturat sunt prezentate câteva criterii în funcție de care se poate face această analiză:

Criteriul	**Statul tradițional**	**Statul modern**
1. Clasa dominantă	Domină direct economia şi politica	Domină direct economia, dar are un acces indirect la economie
2. Conflictul dintre clasele sociale	Insignifiant	Crucial
3. Relațiile dintre economie şi politică	Fuziune între cele două domenii	Separația dintre cele două domenii, dar cu o intervenție importantă a politicului în economie
4. Principalul obiect al dreptului de proprietate	Pământul	Capitalul
5. Piața forței de muncă	Inexistentă	Crucială
6. Controlul şi supravegherea propriilor cetățeni	Realizate prin mijloace de constrângere	Realizate prin necesitatea economică de a găsi un loc de muncă

4. *În ştiințele politice au fost realizate modele ale tipurilor de state, în funcție de zona geografică a Europei unde sunt plasate şi de criteriile care au determinat sau doar influențat evoluția lor până în momentul actual:*

Vestul Europei		Centrul Europei		Estul Europei	
Constrângerea exercitată prin capital		*Predominanța capitalului*		*Predominanța constrângerii*	
Absolutismul occidental		*Absența absolutismului*		*Absolutismul oriental*	
Stat mai puțin puternic	Stat puternic	Stat puternic	Stat mai puțin puternic	Stat puternic	Stat puternic
Varianta anglo-saxonă (Marea Britanie)	Varianta continentală (Franța)	Țări mici (Elveția, Olanda, Belgia, Luxemburg)	Țări mari (Italia, Germania)	Regimuri autoritare de tip fascist (Prusia, Ungaria, Austria)	Regimuri autoritare de tip comunist (URSS)

5. Majoritatea statelor lumii au optat pentru o structură de stat de tip unitar. În lume numărul statelor federale este destul de mic, iar modalitățile concrete de amenajare a federalismului sunt proprii fiecărui stat în parte. Pe baza câtorva exemple de astfel de state încercați să stabiliți principalele reguli de funcționare a federalismului.

Pe plan intern, între statul federal și statele federate se stabilesc anumite raporturi specifice. Pentru ca această structură de stat să fie viabilă este necesară respectarea câtorva reguli, comune tuturor statelor federale, chiar dacă aplicarea lor concretă diferă de la un stat la altul. Astfel, repartizarea competențelor între nivelul federal și cel al statelor federate diferă în cazul Germaniei față de Statele Unite ale Americii, dar constituie una din trăsăturile de bază ale federalismului.

Identificați și alte asemenea trăsături ale federalismului, ținând seama și de dispozițiile constituționale ale respectivelor state.

6. Relevați asemănările și deosebirile dintre statul unitar descentralizat și statul federal.

7. Analizați teoria legitimității statului înțeleasă ca forță de constrângere din următoarele afirmații:

- *„Statul este autoritatea care se bazează pe capacitatea oamenilor de a comanda și de a se supune".*
- *„Statul este o comunitate umană, fixată pe un teritoriu propriu și posedând o organizare; din această organizare rezultă pentru membrii grupului în cadrul statului respectiv o putere supremă de acțiune, de conducere și coerciție, adică de constrângere legală".*

8. Analizați relația care se stabilește între populație, teritoriu și suveranitate, pornind de la rațiunea edictării normei constituționale cuprinse în art. 3 alin. (4) *„Pe teritoriul statului român nu pot fi colonizate sau strămutate populații străine".*

Probleme curente:

Teorii cu privire la apariția statului. Conceptul de stat a cunoscut mai multe abordări diferite în funcție de epocile istorice şi de perspectiva ştiinței utilizate ca instrument de analiză. Se pot astfel distinge, în afara analizei strict juridice, încă cel puțin trei mari curente de idei cu privire la stat: perspectiva teologică, cea filozofică şi abordarea sociologică.

Abordarea teologică. Definirea din perspectiva teologică porneşte de la ființa umană, considerată imperfectă datorită păcatului originar şi care tocmai datorită acestei trăsături, are nevoie de o organizare cum este cea statală, care să îi fixeze limite, prin respectarea cărora să poată accede la pacea universală la care doar divinitatea are acces nelimitat şi necondiționat. Sfântul Augustin a valorificat în spiritul religiei creştine filozofia aristotelică şi a pornit de la constatarea faptului că societatea umană nu va putea nicicând să egaleze societatea divină, opunând *civitas caelestis* şi *civitas terrena*. Statul devine astfel o formă de organizare a oamenilor dorită de divinitate şi nu un fapt inerent naturii umane, pe care însă oamenii îl acceptă în speranța de a atinge perfecțiunea. Expresie a dorinței de dominație, puterea este deținută de unii dintre membrii comunității nu în virtutea unor calități excepționale sau pentru că natura sau funcția lor îi consacră drept mai meritorii decât ceilalți, ci în baza faptului că divinitatea le-a acordat acest statut privilegiat. Exercitarea puterii se legitimează astfel, în ultimă instanță, prin divinitate, atât în concepția lui Aristotel cât şi în cea a sfântului Augustin statul fiind un instrument de coerciție. Continuând această idee, mai târziu, Thoma d'Aquino a concluzionat că nu poate exista viață comună fără ca unul din cei care conviețuiesc să fi primit autoritatea pentru a avea grijă de binele comun.

Abordarea filozofică

1. Teoria patriarhală. Analiza filozofică a conceptului de stat porneşte de la aceste premise, dar sfârşeşte prin a ajunge la concluzii total diferite. Astfel, dacă teoria patriarhală, al cărei cel mai celebru reprezentant, Robert Filmer şi-a publicat „Patriarhul" în 1653, în plină perioadă de declin a feudalismului, susținea că statul a luat naştere direct din familie, între stat şi familie diferența nefiind decât de întindere şi nu de substanță, teoriile patrimoniale ilustrează o viziune şi mai secularizată, afirmând că statul rezultă din dreptul de proprietate asupra pământului, oamenii supunându-se puterii proprietarului întregului teritoriu tocmai datorită atributelor pe care dreptul de proprietate i le conferă.

2. Teoriile contractualiste. Ruptura dintre justificările teologice şi cele pe deplin secularizate s-a produs însă o dată cu apariția teoriilor contractualiste. Thomas Hobbes considera că oamenii au constatat nevoia de a trăi în comun, dar şi dificultățile inerente unui astfel de demers şi atunci, printr-un contract pe care l-au încheiat între ei, au înțeles să se supună în întregime şi necondiționat unei autorități superioare (*imperium absolutum*), pe care însă au creat-o ei înşişi şi nu divinitatea. „*Leviathan*-ul" lui Thomas Hobbes, apărut în plină revoluție burgheză în Anglia, rezolvă problemele iscate de starea naturală a oamenilor, care se află într-un război permanent unii împotriva altora

(*bellum omnium contra omnes*), prin contractul tacit dintre aceştia, contract ce presupune acordul şi uniunea lor (*consentio et unio*) în vederea realizării scopului comun, pacea universală. Precursor al teoriilor liberale şi beneficiind de toate descoperirile ştiinţifice cu privire la corpul uman efectuate în respectiva epocă, Hobbes a creat o teorie cu privire la stat care, mai târziu, avea să fie clasificată printre cele zise organiciste, întrucât aseamănă societatea cu organismul uman, capul fiind reprezentat de stat (entitatea rezultată din contractul social), iar corpul fiind constituit din multitudinea de indivizi care au renunţat la libertatea lor pentru a fi conduşi către pacea internă şi universală de către stat.

Continuând aceste idei şi marcând un adevărat triumf al ideilor *ius naturaliste*, John Locke nu mai porneşte de la premisa că *homo hominis lupus sunt*, ci consideră că fiinţele umane se nasc de la natură libere, egale şi independente, dotate cu raţionalitate şi în măsură să înţeleagă legile naturii. Tocmai datorită acestui grad înalt de conştiinţă, prin contractul social, oamenii nu cedează în întregime, ci doar o parte din libertatea lor unor reprezentanţi pe care ei înşişi îi desemnează, pentru ca aceştia să decidă pe viitor pentru binele întregii comunităţi. Scrisă în plină perioadă de avânt a teoriilor liberale, teoria lui John Locke pune bazele democraţiei liberale inclusiv prin aceea că viziunea sa despre stat nu este una absolutistă; el a demonstrat că statul implică în mod necesar şi limite şi că omnipotenţa unei puteri arbitrare duce la negarea statului, anulând distincţia dintre ceea ce este propriu individului şi ceea ce este comun tuturor. Scopul statului este tocmai apărarea „binelui comun" de ceea ce este propriu fiecărui individ, permiţând evitarea inconvenientelor ce ar rezulta din situaţia în care fiecare ar fi judecător în propria cauză.

Celebru mai ales pentru lucrarea sa intitulată „Contractul social", Jean Jacques Rousseau ajunge la concluzia că suma intereselor particulare ale fiecărui membru al societăţii formează voinţa tuturor, dar aceasta nu coincide cu voinţa generală, care este tocmai expresia scopului statului, adică a „binelui comun". Opoziţia dintre diversele interese particulare, existente în orice societate umană, a făcut necesară apariţia statului, punerea lor de acord a făcut-o însă şi posibilă. Preluând ideile predecesorilor săi cu privire la fundamentarea statului pe baze contractuale, Rousseau consideră că înţelegerea iniţială intervenită între indivizii umani la începuturile istoriei umanităţii a dat naştere statului, care nu este nimic altceva decât acea formă de asociere care protejează cu toată forţa comunităţii persoanele şi bunurile fiecăruia şi prin care fiecare, deşi solidar cu ceilalţi, rămâne liber şi supus doar sieşi. Voinţa generală îşi afla expresia în acest contract tocmai prin finalitatea pe care el o urmăreşte şi ea reprezintă un act de suveranitate (act de putere). Continuând această linie de argumentaţie, Jean Bodin a demonstrat că nu poate exista republică ce să nu aibă ceva propriu, care să nu aparţină supuşilor, dar şi supuşii să aibă ceva ce să scape administrării treburilor comune. „Republicile sunt organizate pentru a da republicii ceea ce este public şi fiecăruia ceea ce este al său propriu. Căci dacă familia şi cetatea, ceea ce e

propriu şi ceea ce e comun, publicul şi particularul se confundă, nu există nici familie, nici republică."

3. Şcoala filozofică germană. Şcoala filozofică germană operează cu concepte destul de autonome, chiar dacă poziţiile iniţiale de la care porneşte nu sunt foarte diferite de cele utilizate în contextul mai larg european. Astfel, Kant consideră că indivizii sunt fiinţe raţionale care doresc atingerea binelui comun, dar care sunt pe deplin conştiente şi de interesele proprii, particulare, care le sunt specifice. Tocmai această raţionalitate a indivizilor explică contractul social şi supunerea pe care indivizii o arată faţă de lege. Kant elimină însă mitul istoric care învăluise contractul social în teoria lui Rousseau şi îl fundamentează pe voinţa exprimată în acest contract, care la rândul său este un postulat al raţiunii pure. Considerând că statul nu este decât o idee, Hegel ajunge chiar la poziţii mai radicale, afirmând că statul este „imaginea raţiunii eterne, raţionalul în sine şi pentru sine" sau „realizarea moralei în istorie". Pentru Hegel statul încarnează spiritualitatea şi raţionalitatea cele mai avansate datorită faptului că reprezintă o comunitate de oameni regrupaţi sub imperiul raţiunii. Din acest motiv el apreciază că evoluţia istorică a statului nu poate merge decât în sensul unei cât mai mari libertăţi pentru fiinţa umană.

4. Teoriile marxiste. Teoriile marxiste au preluat în bună măsură dialectica hegeliană, dar au fundamentat întreaga problematică a definirii conceptului de stat pe contradicţiile dintre clasele sociale. Marx porneşte de la premisa că statul, în calitate de element al realităţii politice, are aceeaşi soartă ca şi aceasta, adică este un element de suprastructură, determinat de infrastructura economică. Statul nu este nimic altceva decât un rezultat al relaţiilor economice de exploatare a proletariatului de către burghezia care şi-a creat această suprastructură tocmai pentru propria protecţie; el reprezintă un instrument de realizare a conducerii societăţii de către clasa dominantă, un instrument de înfăptuire a dominaţiei acestei clase în societate. Astfel, prin opoziţie cu această stare de lucruri, statul de tip nou, socialist, era definit ca o dominaţie a oamenilor muncii realizată în folosul întregii comunităţi şi se justifică pe ideea exercitării puterii de stat de către clasa muncitoare ca putere suverană a poporului.

Abordarea sociologică

Sociologia şi ştiinţele politice au încercat să găsească o definiţie a statului nu atât din perspectiva fiinţei umane, ci mai degrabă din perspectiva fenomenului de studiat. Precursorul ştiinţei politice de astăzi, Nicolo Machiavelli nu şi-a propus să scrie o teorie generală a statului, ci numai să furnizeze un instrument necesar pentru o bună guvernare a Italiei momentului său; de aceea el consideră că statul se identifică în fapt cu puterea pe care conducătorul acelui stat, principele, o exercita asupra supuşilor săi. Această personalizare a conceptului de stat a constituit mai târziu o bună bază teoretică pentru doctrinele absolutiste şi reprezintă principala critică ce se aduce operei machiavelice.

Max Weber în schimb precizează mai în detaliu natura acestei puteri, arătând că statul constituie un aparat de guvernare, organizat în mod raţional şi

care dispune de monopolul utilizării violenței legitime cu privire la o populație dată. Pentru Max Weber noțiunea de stat poate fi utilizată în două sensuri: fie drept un aparat tehnic de guvernare, fie în sensul întregii societăți umane care se supune acelui aparat de guvernare. Sensul sociologic globalizant nu are relevanță pentru studiul științelor juridice, în schimb abordarea din perspectiva teoriilor cu privire la putere interesează în cel mai înalt grad. Astfel, într-o versiune mai evoluată a teoriei weberiene și mai adaptată realităților contemporane, statul constituie cea mai importantă formă a puterii politice, care se caracterizează prin controlul mijloacelor de constrângere.

Referate

- Asemănări și deosebiri între polisul din Grecia antică și conceptul modern de stat;
- Conceptul de stat în opera lui Machiavelli;
- Statul, politica și dreptul în viziunea lui Aristotel;
- Evoluția istorică a conceptului de suveranitate;
- Transferul de suveranitate din partea statelor membre în favoarea UE;
- Liberalismul și evoluția statului modern;
- Apariția conceptului de națiune în istoria europeană;
- Naşterea federalismului sau o altă istorie a Statelor Unite ale Americii;
- Forma de guvernământ a României în perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza;
- Descentralizarea în lumina dispozițiilor Constituției României din 1991;
- Caracterul național al statului român – perspectivă istorică;
- Corelația dintre stat și drept.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul IX
Sistemul electoral

Bibliografie

Cărți:

1. **I. Deleanu, M. Constantinescu, A. Iorgovan, I. Vida** – *Alegerile parlamentare şi prezidențiale,* Ed. R.A., Monitorul Oficial, Bucureşti, 1992;
2. **Gh. Iancu** – *Sistemul electoral,* Ed. Monitorul Oficial, Bucureşti, 1998;
3. **P. Martin** – *Sistemele electorale şi modurile de scrutin,* Ed. R.A., Monitorul Oficial, Bucureşti, 1999;
4. **Xxx** – *Sisteme electorale contemporane*, Ed. R.A. Monitorul Oficial, Bucureşti, 1996.

Articole:

1. **M. Constantinescu** – *Scrutinul uninominal. Efecte şi semnificații.*, Revista Drepturile Omului, Anul V, nr. 2/1995;
2. **S. Deaconu** – *Avantajele şi dezavantajele diferitelor sisteme electorale*, Revista Dreptul nr. 3/2000;
3. **T. Drăganu** – *O controversă juridică devenită dispută politică*, Revista Română de Drepturile Omului nr. 13/1996;
4. **I. Muraru** – *Scurtă pledoarie pentru reprezentarea proporțională*, Revista Drepturile Omului, Anul V, nr. 2/1995;
5. **I. Rusu** – *Drepturile electorale şi tipurile de scrutin*, Revista Drepturile Omului, Anul VIII, nr. 1/1998;
6. **F. Vasilescu** – *Sisteme electorale mixte*, Revista Drepturile Omului, Anul V, nr. 2/1995;
7. **I. Vida** – *Scrutinul majoritar în circumscripția cu mai multe mandate*, Revista Drepturile Omului, Anul V, nr. 2/1995;
8. **I.M. Zlătescu** – *Drepturile electorale în reglementările internaționale*, Revista Drepturile Omului, Anul VI, nr. 3/1996.

Exerciții:

1. Comparați repartizarea mandatelor în cazul reprezentării proporționale obținută în urma aplicării metodei celor mai mari resturi, metodei celor mai mari medii şi metodei d'Hondt.

2. Prezentați avantajele şi dezavantajele sistemelor electorale şi a modurilor de scrutin după următorul model. Ce consecințe au aceste moduri de scrutin asupra sistemului politic?

Sisteme electorale şi moduri de scrutin

Criterii de clasificare		
1. După modul de distribuire a mandatelor	a) sistem majoritar	-
	b) sistem al reprezentării proporționale	-
	c) sisteme mixte	-
2. După modul de propunere a candidaturilor	a) scrutin uninominal	- cu un tur de scrutin
		- cu două tururi de scrutin
	b) scrutin de listă	- cu un tur de scrutin
		- cu două tururi de scrutin

I. Sistemul majoritar

A. Scrutinul uninominal în unul sau două tururi – este acel scrutin în care este declarat ales cel care întruneşte cel mai mare număr de voturi dintre candidaţi. Este un sistem relativ simplu, deoarece lupta politică se dă între mai mulţi competitori, în circumscripţii electorale mici, având câştig de cauză cel care are o aderenţă politică mai mare în circumscripţia electorală respectivă şi care obţine cele mai multe voturi.

Acest sistem are atât avantaje cât şi dezavantaje. *Avantajele* acestui sistem sunt:

• *asigură cea mai strânsă legătură între cel ales şi alegător.* Alegătorul este cel care înainte de alegere face o analiză a capacităţii celui care candidează desemnându-l sau nu ca reprezentant în cadrul Parlamentului. Candidatul este mult mai bine cunoscut de către alegător, iar alegătorul are posibilitatea votării unui candidat sau altul în funcţie de opţiunea sa. Alegătorul nu este obligat să aleagă astfel un reprezentant pe care nu şi-l doreşte;

• *este un sistem simplu şi presupune o înţelegere mai bună a procesului electoral din partea cetăţenilor.* În cadrul acestui sistem o circumscripţie electorală desemnează un singur reprezentant, toate operaţiunile de alegere se desfăşoară la nivelul circumscripţiei electorale, rolul alegătorilor fiind mult mai mare în desemnarea reprezentanţilor lor;

• *la nivel naţional, se asigură o majoritate parlamentară stabilă* în contextul în care există un sistem bipartid. Sunt exceptate, astfel, cazurile de coaliţii şi coalizări de mai multe partide în vederea realizării unei coaliţii majoritare la guvernare şi totodată nu mai există „lupte" politice ale coaliţiilor de guvernământ;

• *asigură o mai bună cunoaştere de către alegător a celui ales;*

• *cel ales îşi poate mai uşor susţine ideile şi programul său lansat în campania electorală.* El nu mai are de luptat şi cu ideile celor din partid care, în cazul scrutinului de listă, l-au inclus pe lista aleşilor, impunându-i o anumită linie pe care el trebuie să o respecte;

• *este un sistem care în condițiile unei democrații bipartide avantajează partidele mari.* În democrațiile pluripartide, însă avantajează partidele mici care la nivel local sunt bine reprezentate prin lideri locali foarte puternici şi bine cunoscuți de către electorat. Mai este adevărat că acest sistem ar putea avantaja candidații independenți, dar aceştia ajunşi în Parlament ar fi lipsiți de un sprijin puternic din partea colegilor lor pentru programul propus şi fiecare din candidați ar încerca să-şi impună propriul program pentru a creşte în ochii electoratului care l-a ales. În asemenea condiții ar scădea rolul partidelor politice în viața politică a unui stat, locul lor fiind luat de independenți care ar face politica unor grupuri restrânse de cetățeni ai circumscripției de unde provine acel parlamentar;

• *este un mijloc de combatere a absenteismului electoral.* Un argument în favoarea acestei idei este acela că la nivel local, prin depunerea unor candidaturi din partea acelor persoane cunoscute de către alegători, s-ar realiza o mai mare prezență din partea cetățenilor la urnele de vot deoarece ar fi interesați mai mult ca cel pe care îl doresc să-i reprezinte să câştige alegerile. În majoritatea statelor lumii prezența alegătorilor la urnele de vot este mai mare în cazul alegerilor locale şi mai scăzută în cazul alegerilor generale prezidențiale sau parlamentare. Explicația ar fi aceea că pe cetățean îl interesează mai mult alegerea celui de care depinde bunul mers al lucrurilor în circumscripția sa (municipiu, oraş, comună) decât alegerea celor de la conducerea statului care, oricum, le sunt mai îndepărtați. Se pune accent mai mare pe legătura mai strânsă care s-ar realiza, prin intermediul acestui tip de scrutin, între ales şi alegătorii săi.

Dezavantajele sunt următoarele:

• *nu corespunde pluralismului politic.* În cazul în care avem mai multe partide scrutinul uninominal ar putea duce la situația în care în Parlament să ajungă membrii mai multor partide şi să nu se poată ajunge la o înțelegere cu privire la programul de guvernare. Mai mult, Parlamentul ar fi lipsit de o majoritate parlamentară care să impună un program de guvernare viabil;

• *se micşorează caracterul politic al Parlamentului.* Parlamentul rezultat ca urmare a scrutinului uninominal devine mai mult un corp de elite (locale sau regionale);

• *se pierd voturi ca urmare a aplicării acestui sistem.* În urma alegerilor pe bază de scrutin uninominal iese învingător cel care a obținut cele mai multe voturi. Acesta va lua tot, iar ceilalți, indiferent de procentajul obținut, nu vor obține nimic. Spre exemplu, dacă avem 6 candidați într-o circumscripție electorală şi fiecare în urma alegerilor obține următoarele rezultate: 30%; 25%; 15%; 12%; 10%; 8%, va câştiga alegerile cel care a obținut 30% din voturile alegătorilor deşi cei care nu l-au votat au fost în proporție de 70%. Acesta ar fi cel mai mare dezavantaj pe care îl prezintă scrutinul uninominal;

• *s-ar mări numărul circumscripțiilor electorale în funcție de numărul de locuri în dispută.* Ar spori astfel cheltuielile statului privitoare la organizarea alegerilor şi la desfăşurarea activității cabinetelor parlamentare în teritoriu;

• *implică cheltuieli mai mari din partea candidaților pentru susținerea campaniei electorale.* Acest lucru îi va favoriza pe cei ce pot suporta astfel de cheltuieli. Ar fi nu doar un dezavantaj, dar şi un avantaj deoarece ar intra astfel în politică acei oameni care au o forță financiară solidă şi nu ar mai fi dispuşi la tot felul de compromisuri.

Scrutinul uninominal, ca modalitate a sistemului majoritar, poate fi cu un tur sau cu două tururi de scrutin. *În cazul scrutinului cu un singur tur* este desemnat cel care a obținut mai multe voturi (majoritate simplă), indiferent de majoritatea obținută în alegeri. În acest caz este amplificată victoria partidului învingător şi totodată înlătură reprezentarea celorlalte partide în Parlament.

Ex.: Din 84.000 voturi exprimate cei trei candidați care au participat la alegeri au obținut următoarele rezultate:

A – 38.000 voturi,

B – 40.000 voturi,

C – 6.000 voturi.

Candidatul declarat ales este B (întrucât nu este necesară obținerea majorității absolute).

În cazul scrutinului cu două tururi alegerea se desfăşoară astfel:

• *primul tur* în care condiția pentru ca un candidat să fie ales este aceea de a obține o majoritate a voturilor prestabilită de lege;

• *al doilea tur,* în care pentru a fi ales, candidatul trebuie să obțină majoritatea (de regulă absolută – vezi Constituția României);

Al doilea tur se desfăşoară doar dacă în primul tur nici un candidat nu a obținut majoritatea absolută a voturilor alegătorilor. Primul tur de scrutin este puternic conflictual între programele şi ideile fiecărui candidat în parte, acum fiecare candidat luptă cu fiecare dintre contracandidații săi. Cel de-al doilea tur presupune mai puțini candidați (de regulă primii doi care au obținut cele mai numeroase voturi în primul tur de scrutin fără a obține, însă, o majoritate absolută), unii candidați coalizează cu alții în vederea realizării unor alianțe „ad-hoc" sau a unei coaliții ulterioare la guvernare. Pentru realizarea acestor alianțe definitorii sunt înrudirile sau asemănările de programe politice ale celor ce realizează astfel de alianțe.

Ex.: Într-o circumscripție ce numără 95.000 de alegători pentru un mandat, la primul tur de scrutin, din cele 79.000 voturi exprimate, cei cinci candidați participanți la alegeri au obținut:

A – 31.000 voturi B – 19.000 voturi C – 14.700 voturi

D – 2.000 voturi E – 12.300 voturi

Majoritatea absolută fiind de 79.000 : 2 + 1 = 39.501 voturi rezultă că un al doilea tur de scrutin va trebui să fie organizat.

În turul II, cele 81.000 voturi exprimate la acest tur se distribuie după cum urmează:

A – 38.000 voturi B – 30.500 voturi C – 5.700 voturi

D – 2.500 voturi E – 4.300 voturi

Alegerile au fost deci câştigate de A care a obținut majoritatea relativă în cel de-al doilea tur de scrutin. (Majoritatea absolută ar fi fost în acest caz de 81.000 : 2 + 1 = 40.501 şi nu a fost atinsă de nici unul dintre candidați.)

B. scrutinul de listă în unul sau două tururi. Este acel sistem în care alegătorii votează o listă de candidați propuşi de fiecare partid sau coaliție şi nu un anume candidat. Alegătorii votează în acest caz partidul, programul său, inclusiv lista cu cei propuşi de partid, şi nu omul pe care şi-l doresc să-i reprezinte. În acest sistem contează foarte mult programul electoral al partidului. Acesta este cel care propune lista, opțiunea de întocmire a acestei liste fiind una politică. Şi acest tip de scrutin prezintă avantaje şi dezavantaje. Printre acestea se numără:

• *duce la realizarea unei majorități parlamentare stabile şi omogene.* Câştigarea alegerilor de către un partid îi dă dreptul acestuia de a-şi impune programul său politic şi de a avea o majoritate stabilă în cadrul Parlamentului. Alegerea în Parlament a unor persoane care au fost propuse pe listele electorale de către partid, face ca majoritatea parlamentară obținută să fie şi omogenă, deoarece se presupune că alegerea făcută de către partid este una bună şi benefică realizării programului său politic, spre deosebire de majoritatea care ar fi obținută în urma scrutinului uninominal în care fiecare ales este o individualitate, iar rolul partidului în propulsarea sa politică este mult mai mic;

• *duce la o stabilitate guvernamentală.* Posibilitățile de schimbare a Guvernului foarte des sunt mai reduse deoarece acesta fiind numit de către Parlament (care dispune de o majoritate stabilă şi omogenă) nu va fi supus jocului politic dintre diversele partide cum este cazul existenței unor coaliții la guvernare;

• *este specific, mai ales, sistemelor politice bipartide.* Numai astfel se poate realiza o reprezentare mai largă a cetățenilor în Parlament. În democrațiile cu sistem pluripartid, nu ar fi benefică această modalitate de scrutin deoarece s-ar diminua foarte mult reprezentativitatea populară la nivelul Parlamentului [ex.: Sunt 5 partide, şi câştigă alegerile unul care a obținut în alegeri 40% din voturi - cel mai mare număr - în dauna celorlalte care, deşi luate individual au obținut un rezultat mai slab în alegeri, totuşi luate împreună au obținut majoritatea voturilor (60%)];

• *determină realizarea unor alianțe electorale precare.* În cazul în care se desfăşoară cel de-al doilea tur de scrutin, anumite partide vor colabora şi se vor alia în vederea obținerii victoriei în alegeri. Aceste alianțe sunt de obicei temporare şi destul de şubrede, astfel că după alegeri de cele mai multe ori ele se destramă;

• *avantajează partidele mari.* Partidele mici sunt nevoite să se alieze, în cel mai fericit caz, pentru a spera la obținerea alegerilor.

Şi acest tip de scrutin se poate desfăşura într-un tur de scrutin sau două, dacă în urma primului tur nu s-a obținut de către nici un partid o majoritate absolută a voturilor alegătorilor.

Regula în cadrul acestei modalități de scrutin o constituie *listele blocate*, alegătorul neputând face nici un fel de modificări în listele electorale propuse de partidele şi formațiunile politice aflate în campania pentru ocuparea locurilor de parlamentari.

Această modalitate de scrutin (al listelor blocate) cunoaşte şi două cazuri aparte ce dau dreptul alegătorului să modifice ordinea candidaților de pe listă sau să alcătuiască chiar el o listă luând nume de candidați de pe mai multe liste. Aceste modalități sunt următoarele:

• *votul preferențial* – permite alegătorului să modifice lista candidaților propuşi de către partide prin schimbarea ordinii numelor de pe această listă. Practic această modalitate de vot nu schimbă cu nimic sistemul deoarece cetățeanul ori de votează lista aşa cum este ori de o votează schimbând ordinea numelor tot partidul pentru care votează va câştiga. Din aceste schimbări se poate afla doar opțiunea electoratului cu privire la persoanele din partidul cu care votează.

• *Panaşajul* – dă posibilitatea alegătorului să voteze o listă pe care a conceput-o singur prin înscrierea în acea listă a unor nume luate de pe mai multe liste cu candidați depuse de diverse formațiuni politice. Este o modalitate mult mai greoaie şi presupune o cultură electorală mai bogată din partea alegătorilor. De asemenea, presupune şi o procedură destul de greoaie pentru desemnarea aleşilor. În schimb, are avantajul de a desemna acele persoane dorite de către alegător.

II. Sistemul reprezentării proporționale

Acest sistem permite reprezentarea în Parlament atât a majorității cât şi a minorității, poate permite exprimarea opțiunilor politice şi a celor religioase, ligvistice, etnice, religioase, profesionale etc. Potrivit acestui sistem, mandatele parlamentare se împart candidaților proporțional cu voturile obținute în alegeri, astfel încât există un raport direct proporțional între mandatele parlamentare obținute de fiecare partid politic în parte şi voturile pe care electoratul le-a dat acestor partide.

Reprezentarea proporțională implică folosirea listelor de candidați lansate de către fiecare partid în parte, astfel că, prin această modalitate de vot se observă aderența pe care o are fiecare partid în rândul alegătorilor şi verificarea gradului în care platformele şi programele politice ale partidului sunt receptate de către public. În acest caz alegătorii votează o listă ce exprimă şi un program al partidului ce a întocmit lista respectivă, lucru care reprezintă o garanție parțială a realizării programului lansat de partidul în cauză.

Problema cea mai importantă în realizarea acestui mod de scrutin este cea a atribuirii mandatelor. În cadrul acestui sistem atribuirea mandatelor se face proporțional cu numărul de voturi obținute de către partidele care participă la alegeri. Se consideră că acest sistem dă o reprezentare, pe cât posibil, a opiniilor alegătorilor la un anumit moment dat. Există mai multe procedee de atribuire a mandatelor. O primă metodă ar fi aceea a *coeficientului*

electoral, care exprimă numărul de voturi necesar obținerii unui mandat. Acest coeficient electoral poate fi stabilit anterior alegerilor printr-o lege, dar este o procedură riscantă deoarece se pot ivi probleme la atribuirea mandatelor, sau poate fi stabilit după numărarea voturilor într-o circumscripție electorală. Coeficientul electoral este rezultatul împărțirii numărului de voturi valabil exprimate într-o circumscripție la numărul de mandate atribuit circumscripției respective. La acest coeficient se împarte numărul de voturi exprimate pentru fiecare listă şi de câte ori se cuprinde coeficientul în acest număr, atâtea mandate se atribuie listei. Candidații independenți trebuie să obțină un număr de voturi cel puțin egal cu coeficientul electoral, pentru a putea obține un mandat. Prin această operațiune se atribuie doar o parte din mandate, rămânând atât mandate neatribuite, cât şi voturi neutilizate. Atribuirea restului de mandate şi utilizarea restului de voturi (numite resturi electorale) se realizează prin anumite metode precum: *metoda celor mai mari resturi; metoda celor mai mari medii; metoda Hondt etc.* potrivit reprezentării proporționale integrale sau apropiate. Conform reprezentării proporționale integrale împărțirea restului de mandate şi utilizarea restului de voturi se face la nivel național pe când în cazul reprezentării proporționale apropiate această operațiune se face la nivel de circumscripție.

Ex.: Într-o circumscripție electorală în care au fost exprimate 400.000 voturi pentru cele 8 mandate au participat la alegeri cinci liste care au obținut următoarele rezultate:

A – 126.000 voturi B – 94.000 voturi C – 88.000 voturi
D – 65.000 voturi E – 27.000 voturi

Prima operațiune ce trebuie efectuată pentru repartizarea mandatelor consta în determinarea *coeficientului electoral.* Acesta se obține împărțind numărul total de voturi exprimate la numărul de mandate ce trebuie distribuite: 400.000 : 8 = 50.000 voturi.

Prin urmare, oricărui candidat îi sunt necesare cel puțin 50.000 de voturi pentru a obține un mandat în această circumscripție. Într-o primă fază se poate calcula câte mandate au fost deja repartizate:

A: 126.000 : 50.000 = 2 mandate atribuite
rest voturi valabil exprimate dar neutilizate 26.000
B: 94.000 : 50.000 = 1 mandat atribuit
rest voturi valabil exprimate, dar neutilizate 44.000
C: 88.000 : 50.000 = 1 mandat atribuit
rest voturi valabil exprimate, dar neutilizate 38.000
D: 65.000 : 50.000 = 1 mandat atribuit
rest voturi valabil exprimate, dar neutilizate 15.000
E: 27.000 : 50.000 = 0 mandat atribuit
rest voturi valabil exprimate, dar neutilizate 27.000

În total, au fost repartizate 5 mandate din totalul de 8 şi au rămas neutilizate 150.000 voturi valabil exprimate (câtul electoral înmulțit cu numărul mandatelor neatribuite).

Dacă repartizarea mandatelor ar fi realizată după *metoda celor mai mari resturi* ar trebui să luăm în calcul cele mai mari trei resturi rămase în urma acestei operații. Astfel, cele 3 mandate rămase ar fi distribuite (în ordinea descrescătoare a resturilor) listei B al şaselea, listei C al şaptelea şi listei E al optulea. Distribuția finală a mandatelor ar fi următoarea:

A – 2 mandate B – 2 mandate C – 2 mandate
D – 1 mandat *E – 1 mandat*

Dacă repartizarea mandatelor ar fi realizată după *metoda celor mai mari medii* ar mai fi necesară încă o operație. După ce a fost stabilită repartizarea primelor 5 mandate, fiecărei liste ar trebui să i se mai atribuie, în mod fictiv, încă un mandat. Astfel, fictiv, repartizarea mandatelor ar fi următoarea:

A – 3 mandate B – 2 mandate C – 2 mandate
D – 2 mandate E – 1 mandat

O operațiune matematică de împărțire a numărului de voturi obținute de fiecare listă la numărul de mandate astfel (fictiv) stabilit ar urmări să afle câte mandate ar fi fost necesare fiecărei liste pentru a obține un număr mai mare de mandate.

A: 126.000 : 3 (2 + 1) = 42.000 B: 94.000 : 2 (1 + 1) = 47.000
C: 88.000 : 2 (1 + 1) = 44.000 D: 65.000 : 2 (1 + 1) = 32.500
E: 27.000 : 1 (0 + 1) = 27.000

Se observă că cea mai mare medie în acest caz este cea de 47.000 voturi, respectiv cea a listei B căreia i se mai atribuie încă un mandat – al şaselea. Repartizarea mandatelor este acum următoarea:

A – 2 mandate B – 2 mandate C – 1 mandate
D – 1 mandate E – 0 mandate

Sunt astfel repartizate 6 mandate din totalul de 8. Pentru a repartiza şi celelalte 2 mandate rămase se procedează la o nouă atribuire fictivă de mandate şi la calcularea unei noi medii cât mai apropiate de câtul electoral.

A: 126.000 : 3 (2 +1) = 42.000 B: 94.000 : 3 (2 + 1) = 11.333
C: 88.000 : 2 (1 + 1) = 44.000 D: 65.000 : 2 (1 + 1) = 32.500
E: 27.000 : 1 (0 + 1) = 27.000

Se observă că în acest caz cea mai mare medie este cea a listei C (44.000 voturi), căreia i se atribuie astfel cel de-al şaptelea mandat. Repartizarea mandatelor la sfârşitul acestei etape este următoarea:

A – 2 mandate B – 2 mandate C – 2 mandate
D – 1 mandate E – 0 mandate

Sunt astfel repartizate 7 mandate din totalul de 8. Pentru a repartiza şi ultimul mandat se procedează la o nouă atribuire fictivă de mandate şi la calcularea unei noi medii cât mai apropiate de câtul electoral.

A: 126.000 : 3 (2 +1) = 42.000 B: 94.000 : 3 (2 + 1) = 11.333
C: 88.000 : 3 (2 + 1) = 29.333 D: 65.000 : 2 (1 + 1) = 32.500
E: 27.000 : 1 (0 + 1) = 27.000

Se observă că în acest caz cea mai mare medie este cea a listei A (42.000 voturi), căreia i se atribuie astfel cel de-al optulea mandat. Reparti-

zarea finală a mandatelor conform metodei celor mai mari medii este următoarea:

A – 3 mandate B – 2 mandate C – 2 mandate
D – 1 mandate E – 0 mandate

Se poate observa că distribuirea mandatelor este diferită față de cea obținută prin aplicarea metodei celor mai mari resturi.

Prin folosirea *sistemului Hondt* se ajunge la acelaşi rezultat. Acesta constă în împărțirea numărului de voturi obținute de liste prin primele numere cardinale în limita numărului de mandate ce trebuie să fie atribuite. Ultimul cât este *câtul electoral.*

Exemplu:

	1	2	3	4	5	6	7	8
Lista A	126.000 (1)	63.000 (5)	**42.000** (8)	31.500	25.200	21.000	18.000	15.750
Lista B	94.000 (2)	47.000 (6)	31.333	23.500	18.000	15.666	13.428	11.850
Lista C	88.000 (3)	44.000 (7)	29.333	22.000	17.600	14.666	12.571	11.000
Lista D	65.000 (4)	32.000	21.666	16.250	13.000	10.833	9.285	8.125
Lista E	27.000	13.500	9.000	6.750	5.400	4.500	3.857	3.375

În acest exemplu *câtul electoral* este *42.000* fiindcă acesta este cel de-al optulea cât, descrescător luate, din tabelul de mai sus. În urma împărțirii numărului de voturi obținute de fiecare partid la câtul electoral se obțin următoarele rezultate:

Lista A – 126.000 : 42.000 = 3 mandate **Lista B – 94.000 : 42.000 = 2 mandate**
Lista C – 88.000 : 42.000 = 2 mandate **Lista D – 65.000 : 42.000 = 1 mandat**
Lista E – 27.000 : 42.000 = 0 mandate

Avantajele acestui sistem sunt faptul că mandatele se distribuie dintr-o dată, nu rămân resturi electorale şi acest sistem dă rezultate asemănătoare cu aplicarea sistemului celor mai mari medii.

Sistemul reprezentării proporționale prezintă avantaje şi dezavantaje.

Avantaje:

• *duce la formarea unui parlament care reprezintă destul de exact şi fidel cetățenii* (întreg electoratul);

• *avantajează multipartidismul* şi permite reprezentarea în parlament a tuturor opiniilor, intereselor şi opțiunilor în raport cu forța lor în electorat, fiind un barometru politic;

• *permite reprezentarea minorităților în Parlament;*

• *propunerile de candidați sunt făcute numai de partide şi formațiuni politice;*

• *permite şi implică anumite condiţionări legate de realizarea unui procent minim* (pragul electoral) ce trebuie întrunit la nivel naţional. Aceasta are ca rezultat faptul că partidele şi formaţiunile politice cu număr mai mic decât procentul minim nu vor primi nici un mandat, deşi s-ar putea ca ele să aibă personalităţi marcante, avantajând însă partidele ale căror programe sunt mai larg receptate de către electorat;

• *duce la un raport just între procentul voturilor obţinute şi mandatele parlamentare atribuite;*

• *dă prioritate programelor şi platformelor politice*, ideilor, şi mai puţin personalităţii şi promisiunilor unuia sau altuia dintre candidaţi;

• desfăşurându-se într-un singur tur, *evită aranjamentele şi speculaţiile politice* determinate de un al doilea tur de scrutin;

• *se impune prin rigurozitatea calculelor matematice în împărţirea voturilor.*

Dezavantaje:

• *presupune ruperea legăturii între ales şi alegătorii săi*, aceştia din urmă votând o listă cu numeroase persoane, cu un program stabilit la nivel de partid şi nu o persoană anume (un candidat);

• *împărţirea voturilor şi atribuirea mandatelor presupune numeroase calcule şi operaţiuni la nivel naţional şi local, uneori greu de înţeles de către alegători;*

• *favorizează partidele mici*, extremiste, puternic reprezentate de lideri de opinie care îşi arogă, uneori, exclusivitatea adevărului politic.

III. Sisteme mixte

Sistemele mixte sunt o îmbinare a sistemului majoritar cu cel al reprezentării proporţionale, încercând să completeze lipsurile celor două sisteme. Este doar o încercare întrucât şi aceste sisteme au avantajele şi dezavantajele lor. Dintre sistemele mixte care se folosesc astăzi amintim: *sistemul de compensare, sistemul înrudirilor, cel german al buletinului dublu etc.* Toate sistemele de acest gen nu fac decât să îmbine diferitele modalităţi de desemnare a reprezentanţilor naţiunii în forurile legiuitoare.

1. Sistemul înrudirilor[1] – este o modificare a sistemului reprezentării proporţionale în sensul că mai multe liste cu candidaţi propuşi în alegerile dintr-o circumscripţie, se declară înrudite (au aceleaşi obiective sau programe – de fapt această înrudire este ad-hoc doar pentru perioada alegerilor) şi voturile lor obţinute în alegeri se adună. Dacă o listă sau o înrudire de liste obţine majoritatea absolută a voturilor, aceasta obţine toate locurile din circumscripţia respectivă, urmând ca repartizarea locurilor între listele înrudite să se facă după metoda celei mai mari medii. Acest sistem este o combinare între sistemul majoritar, în care cel care obţine majoritatea voturilor ia totul, iar ceilalţi nimic şi sistemul reprezentării proporţionale.

[1] Acest sistem a fost folosit în Franţa în alegerile din 1951 şi 1956.

2. *Sistemul prin compensare*[1] – este un sistem mixt care îmbină scrutinul uninominal şi scrutinul proporțional[2]. În cadrul acestui sistem trei sferturi din parlamentari sunt aleşi prin scrutin uninominal cu un singur tur, iar celălalt sfert este atribuit după sistemul reprezentării proporționale. În cadrul alegerilor pentru Senat în cazul Italiei, unde acest sistem a fost folosit la ultimele alegeri, alegătorul are un singur vot, iar fiecare candidat din scrutinul uninominal se regăseşte şi pe lista partidului său, care participă la vot în cadrul scrutinului proporțional. Dacă persoana este aleasă, voturile sale sunt scăzute din totalul obținut de lista partidului său, aceasta înaintea împărțirii locurilor prin sistemul proporțional. Se observă astfel că dacă o formațiune politică are mai mulți aleşi prin scrutinul uninominal, nu va beneficia de multe locuri prin scrutinul proporțional. În cazul alegerilor pentru cea de-a doua Cameră legislativă a Italiei fiecare alegător dispune de două voturi, unul pentru desemnarea unui candidat pe baza scrutinului uninominal, iar celălalt vot este dat uneia din listele partidelor care participă la alegeri. În acest caz, sistemul se aseamănă foarte mult cu sistemul german al buletinului dublu.

3. *Sistemul german al buletinului dublu.* Se numeşte aşa pentru că este folosit în Germania, iar actualmente a fost preluat cu unele modificări şi de alte state, fapt ce denotă interesul pentru avantajele de care se bucură un astfel de sistem. Nu a fost găsit un sistem care să convină întrutotul, iar statele se află încă în căutarea unui astfel de sistem de vot.

Sistemul buletinului dublu este acel tip de scrutin în care alegătorul are două buletine. Cu un buletin, desemnează, pe baza scrutinului uninominal majoritar un deputat în circumscripția sa, iar cu celălalt buletin se pronunță conform scrutinului reprezentării proporționale pentru alegerea unui partid. Fiecare alegător votează de două ori, pe baza unui buletin unic împărțit în două: prima parte cuprinde numele candidaților din circumscripția de scrutin uninominal (sunt menționați candidații, câte unul, propuşi de fiecare partid), iar *a doua* listele prezentate de fiecare partid la nivel local (la nivelul landurilor). Cele două voturi fac obiectul a două aprecieri distincte. Astfel că, la sfârşitul scrutinului evaluarea voturilor se va face, pentru prima parte, după regulile scrutinului majoritar unipersonal într-un singur tur, iar pentru cea de-a doua parte după regulile de reprezentare proporțională. Primul vot serveşte deci numai la desemnarea alesului din circumscripțiile de scrutin majoritar.

Acest tip de scrutin mixt se foloseşte în Germania. Aici, jumătate din mandatele stabilite pentru fiecare land se distribuie după regulile scrutinului majoritar unipersonal într-un singur tur, iar cealaltă jumătate se determină în raport cu procentul obținut prin reprezentarea proporțională decurgând din votarea listelor. Dacă se întâmplă ca numărul mandatelor obținute în cir-

---

[1] Acest sistem este folosit în Italia şi a fost introdus prin legea electorală italiană de la 1924 elaborată în timpul lui Mussolini. Acest sistem a fost folosit în cadrul ultimelor alegeri parlamentare care au avut loc în Italia la 27 şi 28 martie 1994.

[2] Un astfel de sistem asemănător sistemului prin compensare este folosit astăzi în desemnarea reprezentanților națiunii în forurile legislative din Japonia, Coreea de Sud, Rusia, Georgia, Albania etc.

cumscripţiile de scrutin majoritar să fie mai mare ca cel rezultat din aplicarea reprezentării proporţionale, diferenţa respectivă nu se anulează ci, cu valoarea ei, se suplimentează numărul deputaţilor din Bundestag (actualmente numărul deputaţilor din Bundestag este de 656). Scrutinul mixt german a fost preluat, cu unele modificări, şi de alte state, printre care, Rusia, Italia, Croaţia, Albania, Lituania, Corea de Sud, dar şi de Ungaria şi Bulgaria numai pentru alegerile din 1990, deoarece din 1993 acestea din urmă au trecut la sistemul reprezentării proporţionale.

Referate

- Evoluţia dreptului de a alege în România;
- Evoluţia dreptului de a fi ales în România;
- Originea şi dezvoltarea reprezentării proporţionale;
- Modurile de scrutin majoritar;
- Sistemele electorale mixte;
- Publicitatea dezbaterilor în cazul contenciosului electoral prezidenţial român în lumina jurisprudenţei Curţii Constituţionale;
- Practica Curţii Constituţionale cu privire la alegerile prezidenţiale.

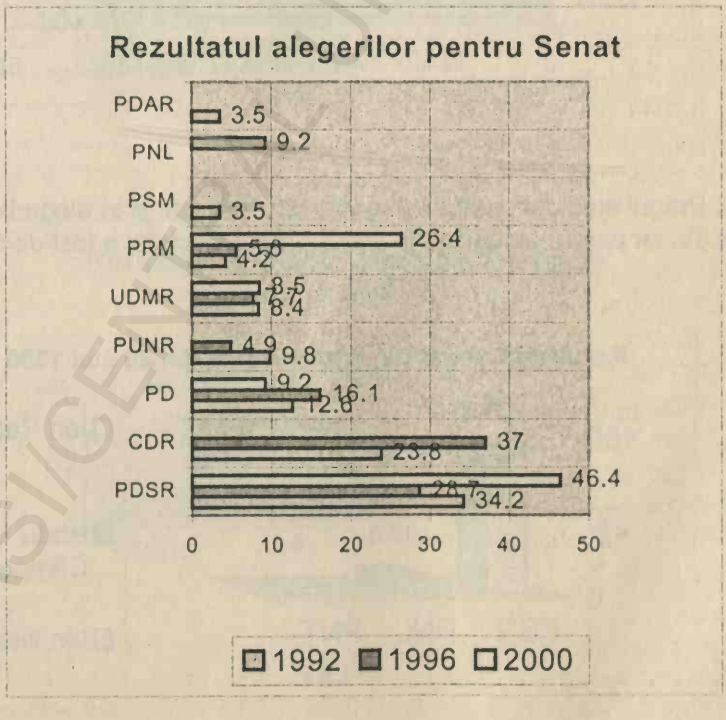

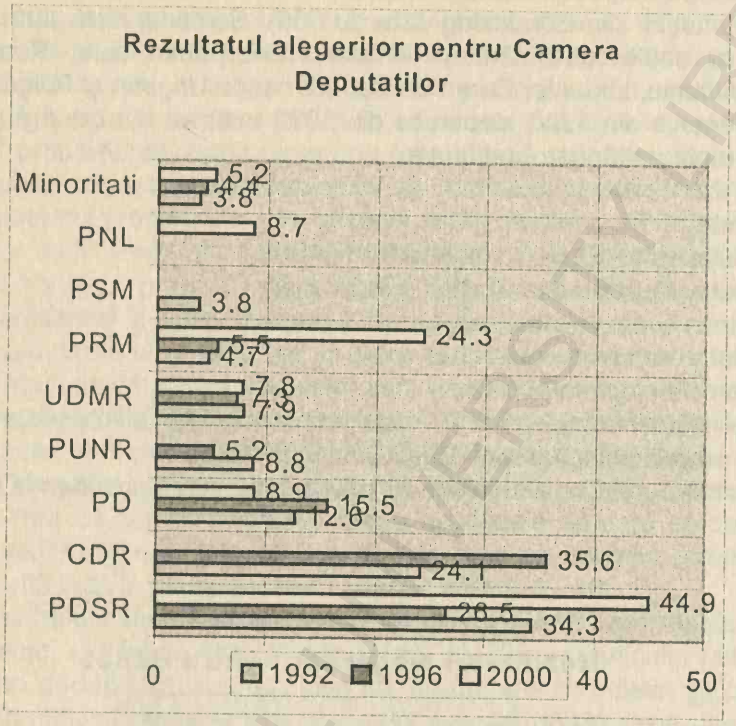

Notă: Pragul electoral, atât în alegerile din 1992 cât şi în alegerile din 1996, a fost de 3% iar pentru alegerile din 2000, pragul electoral a fost de 5%.

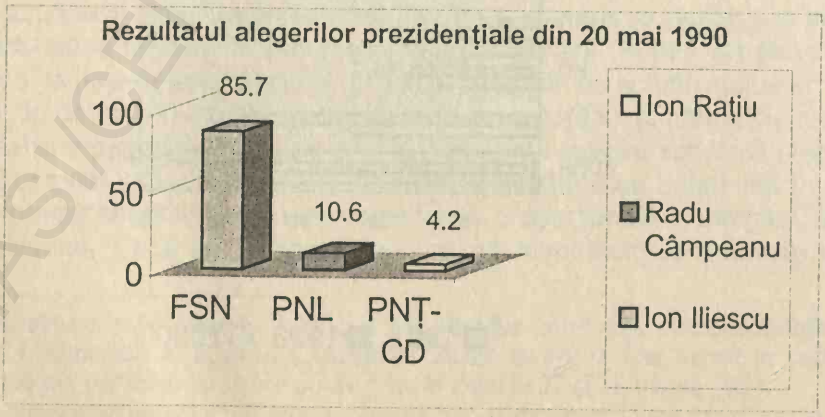

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

Rezultatul alegerilor prezidențiale din 11 octombrie 1992. Turul II

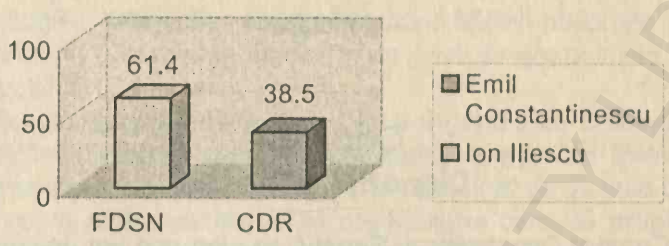

Rezultatul alegerilor prezidențiale din 17 noiembrie 1996. Turul II

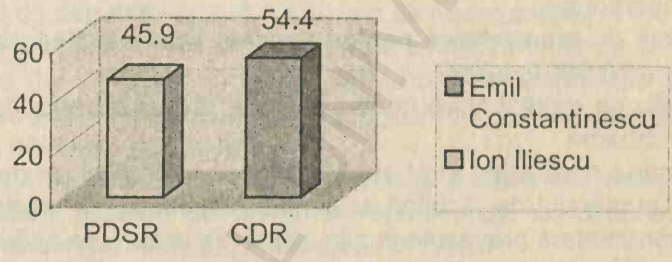

Rezultatul alegerilor prezidențiale din 10 decembrie 2000. Turul II

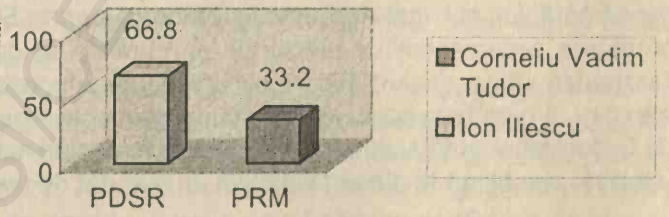

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Legea pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului[1]

- extrase -

Capitolul I
Dispoziții generale

Art. 1. Camera Deputaților și Senatul se aleg prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în condițiile prezentei legi.

Art. 2. Alegătorul are dreptul la un vot pentru alegerea Camerei Deputaților și la un vot pentru alegerea Senatului.

Art. 3. (1) Deputații și senatorii se aleg în circumscripții electorale pe bază de scrutin de listă și de candidaturi independente, potrivit principiului reprezentării proporționale.

(2) Norma de reprezentare pentru alegerea Camerei Deputaților este de un deputat la 70.000 locuitori.

(3) Norma de reprezentare pentru alegerea Senatului este de un senator la 160.000 locuitori.

(4) Numărul deputaților și al senatorilor ce vor fi aleși se determină prin raportarea numărului de locuitori ai fiecărei circumscripții electorale la normele de reprezentare prevăzute la alin. (2) și (3), la care se adăugă un loc de deputat sau de senator pentru ceea ce depășește jumătatea normei de reprezentare, fără ca numărul deputaților să fie mai mic de 4, iar cel al senatorilor mai mic de 2.

(5) Numărul locuitorilor care se ia în calcul, potrivit alin. (4), este cel de la 1 iulie al anului precedent, publicat în Anuarul statistic al României. În situația în care, cu cel puțin 5 luni înainte de data alegerilor, are loc un recensământ general al populației, numărul locuitorilor care se ia în calcul este cel rezultat în urma recensământului, publicat de Comisia Națională pentru Statistică.

(6) Numerotarea circumscripțiilor electorale și numărul de deputați și de senatori ce urmează să fie aleși în fiecare circumscripție electorală sunt prevăzute în anexa nr. 1 care face parte integrantă din prezenta lege.

Art. 4. (1) Organizațiile cetățenilor aparținând unei minorități naționale, legal constituite, care nu au obținut în alegeri cel puțin un mandat de deputat sau de

---

[1] Legea nr. 68/1992 publicată în M. Of., partea I, nr. 164/16.07.1992. Această lege a fost modificată prin O.U.G. nr. 63/2000, publicată în M. Of., partea I, nr. 240/31.05.2000, prin O.U.G. nr. 129/2000, publicată în M. Of., partea I, nr. 311/5.07.2000, prin O.U.G. nr. 140/2000, publicată în M. Of., partea I, nr. 467/26.09.2000, prin O.U.G. nr. 154/2000 publicată în M. Of., partea I, nr. 498/11.10.2000, prin O.U.G. nr. 165/2000, publicată în M. Of., partea I, nr. 514/19.10.2000 și prin O.U.G. nr. 212/2000 publicată în M. Of., partea I, nr. 594/22.11.2000.

senator, au dreptul, împreună, potrivit art. 59 alin. (2) din Constituție, la un mandat de deputat, dacă au obținut, pe întreaga țară, un număr de voturi egal cu cel puțin 5% din numărul mediu de voturi valabil exprimate pe țară pentru alegerea unui deputat.

(2) Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care participă la alegeri sunt echivalente juridic, în ce privește operațiunile electorale, cu partidele politice.

(3) Beneficiază de prevederile alin. (1) și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care au participat la alegeri pe lista comună a acestor organizații; în acest caz, dacă nici un candidat de pe lista comună nu a fost ales, se va atribui pentru toate organizațiile care au propus lista un mandat de deputat, cu respectarea prevederilor alin. (1).

(4) Prevederile alin. (3) nu se aplică organizației cetățenilor aparținând minorităților naționale care a participat la alegeri pe lista comună cu un partid sau altă formațiune politică ori atât pe liste comune, potrivit alin. (3), cât și pe liste exclusiv proprii.

(5) Mandatul de deputat atribuit potrivit alin. (1) sau (3) se acordă peste numărul total de deputați rezultat din norma de reprezentare.

Art. 5. (1) Candidaturile pentru Camera Deputaților și Senat se propun pe liste separate de candidați numai de partide politice, alianțe ale acestora și alte formațiuni politice, constituite potrivit legii, precum și de alianțe electorale constituite în condițiile prezentei legi.

(2) Numărul de candidați de pe fiecare listă poate fi mai mare decât numărul mandatelor rezultate din norma de reprezentare cu doi până la un sfert din aceste mandate; fracțiunile se întregesc la cifra 1.

(3) În aceeași circumscripție electorală un partid, formațiune politică ori coaliție a acestora poate propune, pentru fiecare din Camerele Parlamentului doar o singură listă de candidați. Coalițiile de partide și de formațiuni politice se pot face numai la nivel național. Partidele și formațiunile politice din coalițiile electorale pot participa la alegeri numai pe listele coaliției. Un partid sau o formațiune politică nu poate face parte decât dintr-o singură coaliție electorală.

(4) Listele de candidați trebuie să cuprindă, după caz, și apartenența politică a candidaților.

(5) Candidatul independent poate participa la alegeri numai individual și dacă este susținut de cel puțin 0,5% din numărul total al alegătorilor înscriși în listele permanente ale localităților situate în circumscripția electorală în care candidează. Nu se admit candidaturi independente pe listele de candidați depuse de partide, formațiuni politice ori coaliții ale acestora și nici liste de candidați independenți.

(6) O persoană poate candida fie pentru un mandat de deputat, fie pentru un mandat de senator și numai într-o singură circumscripție electorală.

(7) Candidaturile pe mai multe liste de candidați sau atât pe liste, cât și ca independent, sunt nule.

(8) Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale pot opta să depună, prin derogare de la prevederile alin. (3), (6) şi (7), aceeaşi listă de candidați pentru camera deputaților în mai multe circumscripții electorale.

Art. 5[1]. (1) Partidele politice şi alianțele politice se pot asocia între ele numai la nivel național, pe bază de protocol, constituind o alianță electorală, în scopul participării la alegerea Camerei Deputaților şi a Senatului.

(2) Protocolul de constituire a alianței electorale se depune la Biroul Electoral Central în termen de 48 de ore de la înființarea acestuia.

(3) Biroul Electoral Central se pronunță în şedință publică asupra admiterii sau respingerii protocolului de constituire a alianței electorale în termen de 24 de ore de la depunerea acestuia.

(4) Hotărârea Biroului Electoral Central de admitere a protocolului de constituire a alianței electorale poate fi contestată de orice persoană fizică sau juridică interesată la Curtea Supremă de Justiție în termen de 24 de ore de la pronunțare.

(5) Hotărârea Biroului Electoral Central de respingere a protocolului de constituire a alianței electorale poate fi contestată de aceasta la Curtea Supremă de Justiție în termen de 24 de ore de la pronunțare.

(6) Curtea Supremă de Justiție se pronunță asupra contestațiilor prevăzute la alin. (4) şi (5) în termen de 24 de ore, prin hotărâre irevocabilă.

(7) Celelalte prevederi ale prezentei legi referitoare la alianțe politice se aplică în mod corespunzător şi alianțelor electorale.

Art. 6. (1) Data alegerilor se stabileşte şi se aduce la cunoştință publică de Guvern, cu cel puțin 45 de zile înainte de ziua votării şi până la împlinirea a 5 zile de la data când începe să curgă termenul prevăzut la art. 60 alin. (2) din Constituție.

(2) Alegerile au loc într-o singură zi, care poate fi numai duminica.

(3) Numărul de ordine al scrutinului din cartea de alegător se stabileşte şi se aduce la cunoştință publică de Guvern, o dată cu data alegerilor.

(4) Aducerea la cunoştință publică se face prin Monitorul Oficial al României şi prin presă.

Capitolul II
Listele electorale şi cărțile de alegător

Secțiunea I. Listele electorale

Art. 7. Listele electorale cuprind cetățenii cu drept de vot. Ele sunt permanente sau speciale.

Art. 8. (1) Listele electorale permanente se întocmesc pe localități şi cuprind toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază în localitatea pentru care au fost întocmite listele. Cetățenii români cu domiciliul în străinătate pot fi înscrişi, la cererea lor, în listele electorale permanente ale localității în care s-au născut ori în care au avut ultimul domiciliu în țară. Cererea se depune la misiunea di-

plomatică a României din statul în care domiciliază sau direct la serviciul județean de evidență a populației.

(2) Listele electorale permanente se întocmesc de Ministerul de Interne, prin formațiunile de evidență a populației.

(3) Listele electorale permanente se întocmesc pentru comune, pe sate, iar pentru orașe, municipii și subdiviziuni administrativ-teritoriale ale municipiilor, pe străzi.

(4) Listele electorale permanente vor cuprinde în mod obligatoriu, în ordinea numărului imobilelor în care locuiesc alegătorii, numele și prenumele, codul numeric personal, domiciliul, numărul și seria actului de identitate, precum și numărul circumscripției electorale.

(5) Listele electorale permanente se întocmesc în două exemplare oficiale, se semnează de reprezentantul Ministerului de Interne, respectiv de șeful formațiunii de evidență a populației și de primar. Un exemplar va fi predat spre păstrare, pe bază de proces-verbal, primăriei, iar celălalt, judecătoriei în a cărei rază teritorială se află localitatea pentru care au fost întocmite. Listele electorale permanente se păstrează în registre speciale cu file detașabile.

.....

Art. 11. Listele electorale speciale se întocmesc în cazurile prevăzute de prezenta lege și vor cuprinde: numele și prenumele, codul numeric personal, domiciliul, seria și numărul actului de identitate ale alegătorului. Listele se semnează de președintele biroului electoral al secției de votare unde au fost întocmite.

.....

Secțiunea a II-a. Cărțile de alegător

Art. 14. (1) Exercitarea dreptului de vot se face pe baza cărții de alegător, eliberată în condițiile prezentei legi. Cetățenii români aflați în străinătate pot vota și fără carte de alegător, pe baza pașaportului diplomatic, de serviciu, simplu sau consular, pe care se va aplica ștampila cu mențiunea „Votat" de către președintele secției de votare, cu precizarea zilei și a lunii în care a avut loc scrutinul.

(2) Modelul cărții de alegător este prevăzut în anexa nr. 2.

(3) Un alegător nu poate primi decât o singură carte de alegător.

Art. 15. (1) Cărțile de alegător sunt permanente și valabile pentru toate consultările electorale cu caracter național, potrivit numărului de scrutine prevăzut în cuprinsul lor, și se eliberează alegătorilor înscriși în listele electorale permanente ale localității în care domiciliază.

(2) Cartea de alegător se păstrează și se folosește numai de către titular.

Art. 16. (1) Cartea de alegător se întocmește de primarul localității unde alegătorul își are domiciliul.

(2) Eliberarea cărții de alegător se face pe baza actului de identitate, numai titularului și sub semnătura acestuia, de către Ministerul de Interne.

(3) După actualizarea listelor electorale potrivit art. 9 alin. (1), întocmirea şi eliberarea cărților de alegător pentru cetățenii care au împlinit vârsta de 18 ani până în luna ianuarie sau care vor împlini această vârstă până în ziua alegerilor inclusiv se fac potrivit prevederilor alin. (1) şi (2).

(4) Întâmpinările şi contestațiile privind întocmirea sau eliberarea cărților de alegător se fac cu respectarea prevederilor art. 12, care se aplică în mod corespunzător.

(5) Evidența cărților de alegător se asigură de secretarul consiliului local.

Art. 17. (1) În cazul pierderii sau distrugerii cărții de alegător, indiferent de motiv, se poate elibera un duplicat de către primarii prevăzuți la art. 16 alin. (2) lit. a) şi b), care vor menționa aceasta pe lista electorală permanentă a localității.

(2) Eliberarea duplicatului se face la cererea titularului şi pe răspunderea acestuia. Originalul declarat pierdut sau distrus este nul de drept.

Capitolul III
Secțiile de votare

Art. 18. (1) Secțiile de votare se organizează în localități, după cum urmează: a) în localitățile cu populație de peste 2.000 locuitori, câte o secție de votare la 1.000-2.000 locuitori; b) în comunele cu populație sub 2.000 locuitori, o singură secție de votare.

(2) Se pot organiza secții de votare şi în satele sau grupele de sate cu populație până la 1.000 locuitori, situate la o distanță mai mare de 5 km față de sediul secției de votare din reşedința comunei.

Art. 19. (1) Pe lângă unități militare, precum şi pe lângă spitale, maternități, sanatorii, case de invalizi şi cămine de bătrâni, având cel puțin 50 alegători se pot organiza secții de votare separate.

(2) Se pot organiza secții de votare şi în stațiile de cale ferată, în autogări şi aeroporturi, pentru alegătorii care, în ziua alegerilor, se află în timpul efectuării unei călătorii.

(3) Pentru studenții de la cursurile de zi şi pentru elevii cu drept de vot care nu domiciliază în localitatea în care urmează studiile se organizează câte o secție de votare pe lângă căminele de studenți sau de elevi, pentru 500 – 2.000 alegători.

(4) La secțiile de votare organizate pe lângă unitățile militare votează numai militarii acestor unități, iar la cele pentru studenți şi elevi, numai studenții şi elevii din unitățile de învățământ arondate.

Art. 20. (1) Pe lângă misiunile diplomatice şi oficiile consulare ale României se organizează câte o secție de votare pentru alegătorii membri ai acestor reprezentanțe şi familiile lor, precum şi pentru cetățenii români din țară sau străinătate aflați în țările respective în ziua alegerilor. Aceste secții de votare aparțin de circumscripția electorală a municipiului Bucureşti.

(2) Pe navele sub pavilion român, aflate în navigație în ziua alegerilor, se vor organiza secții de votare, acestea făcând parte din circumscripția electorală a locului unde este înregistrată nava.

Art. 21. Alegătorii votează atât pentru Camera Deputaților, cât și pentru Senat, la aceeași secție de votare.

.....

Capitolul IV
Birourile electorale

Art. 23. (1) În scopul bunei desfășurări a operațiunilor electorale se înființează, în condițiile prezentei legi, pentru fiecare alegere, Biroul Electoral Central, birouri electorale de circumscripție și birouri electorale ale secțiilor de votare. La nivelul sectoarelor municipiului București se constituie oficii electorale.

(2) Birourile și oficiile electorale sunt alcătuite numai din cetățeni cu drept de vot, candidații nu pot fi membri ai acestora.

(3) În realizarea atribuțiilor ce revin birourilor și oficiilor electorale toți membrii din compunerea acestora exercită o funcție ce implică autoritatea de stat. Exercitarea corectă și imparțială a acestei funcții este obligatorie.

.....

Art. 25. (1) Biroul Electoral Central are următoarele atribuții:

a) veghează la actualizarea listelor electorale permanente, urmărește aplicarea dispozițiilor legale privitoare la alegeri pe întreg teritoriul țării și asigură interpretarea lor uniformă;

b) rezolvă întâmpinările referitoare la propria sa activitate și contestațiile cu privire la operațiunile birourilor electorale de circumscripție;

c) primește de la birourile electorale de circumscripție procesele-verbale cuprinzând numărul de voturi valabil exprimat pentru fiecare listă de candidați și constată dacă există partide, formațiuni politice sau alianțe ale acestora care nu au întrunit pragul electoral prevăzut la art. 65 alin. (2); comunică birourilor electorale de circumscripție și dă publicității, în termen de 24 de ore de la constatare, partidele, formațiunile politice sau alianțele acestora care se află în această situație;

d) verifică și înregistrează rezultatul alegerilor, însumează pe întreaga țară voturile neutilizate pentru fiecare partid, formațiune politică sau coaliție a acestora care îndeplinește condiția prevăzută la lit. c) și asigură repartizarea centralizată și desfășurarea pe circumscripții electorale a mandatelor ce li se cuvin;

e) atestă atribuirea unui mandat de deputat organizației cetățenilor aparținând minorităților naționale care a întrunit condițiile prevăzute de art. 4 și eliberează certificatul doveditor al deputatului desemnat pe această bază;

f) anulează alegerile dintr-o circumscripție electorală în cazul în care votarea și stabilirea rezultatului alegerilor au avut loc prin fraude de natură să modifice atribuirea mandatelor și dispune repetarea scrutinului;

g) îndeplineşte orice alte obligații ce îi revin potrivit prezentei legi.

.....

Art. 27. (1) Birourile electorale de circumscripție au următoarele atribuții:

a) urmăresc aplicarea dispozițiilor legale privitoare la alegeri în circumscripția electorală în care funcționează, veghează la organizarea, din timp, a secțiilor de votare;

b) înregistrează candidaturile depuse şi constată rămânerea definitivă a acestora;

c) fac publicațiile şi afişările prevăzute de lege cu privire la listele de candidați şi candidaturile independente;

d) rezolvă întâmpinările referitoare la propria lor activitate şi contestațiile cu privire la operațiunile birourilor electorale ale secțiilor de votare sau, după caz, oficiilor electorale, din cadrul circumscripției electorale în care funcționează;

e) distribuie, împreună cu primarii, birourilor electorale ale secțiilor de votare buletinele de vot, ştampila de control şi ştampilele cu mențiunea «Votat». Biroul electoral de circumscripție al municipiului Bucureşti distribuie aceste materiale oficiilor electorale;

f) totalizează rezultatul alegerilor de la secțiile de votare şi comunică Biroului Electoral Central procesul-verbal cuprinzând numărul de voturi valabil exprimate pentru fiecare listă de candidați. Biroul electoral de circumscripție al municipiului Bucureşti, totalizează rezultatul alegerilor transmis de la oficiile electorale şi comunică Biroului Electoral Central procesul-verbal cuprinzând numărul de voturi valabil exprimate pentru fiecare listă de candidați;

g) pe baza constatării Biroului Electoral Central cu privire la partidele, formațiunile politice sau alianțele acestora care nu întrunesc pragul electoral prevăzut la art. 65 alin. (2), constată rezultatul alegerilor pentru circumscripția electorală şi eliberează deputaților sau, după caz, senatorilor certificatul doveditor al alegerii;

h) înaintează Biroului Electoral Central procesele-verbale cuprinzând rezultatul alegerilor, precum şi întâmpinările, contestațiile şi procesele-verbale primite de la birourile electorale ale secțiilor de votare, iar în municipiul Bucureşti de la oficiile electorale;

i) îndeplinesc orice alte atribuții ce le revin potrivit legii.

(2) Hotărârile biroului electoral se aduc la cunoştință în şedință publică.

.....

Art. 29. Birourile electorale ale secțiilor de votare au următoarele atribuții:

a) primesc copia de pe listele comunicate, potrivit art. 13 alin. (2), şi cărțile de alegător neridicate, potrivit art. 16 alin. (3), iar de la birourile electorale de circumscripție, buletinele de vot pentru alegătorii care urmează să voteze la secția de votare, ştampila de control şi ştampilele cu mențiunea „Votat". În municipiul Bucureşti buletinele de vot, ştampila de control şi ştampilele cu mențiunea „Votat" le primesc de la oficiile electorale;

b) conduc operațiunile de votare, iau toate măsurile de ordine în localul secției de votare şi în jurul acestuia;

c) numără voturile şi consemnează rezultatele votării;

d) rezolvă întâmpinările referitoare la propria lor activitate;

e) înaintează birourilor electorale de circumscripţie sau după caz, oficiilor electorale procesele-verbale cuprinzând rezultatul votării, împreună cu contestaţiile depuse şi cu materialele la care acestea se referă;

f) predau, cu proces-verbal, judecătoriei în a cărei rază teritorială îşi au sediul, buletinele de vot întrebuinţate şi necontestate, precum şi cele anulate, ştampilele şi celelalte materiale necesare votării; listele electorale speciale de la secţiile de votare constituite pe lângă unităţile militare se transmit, sub pază militară, acestor unităţi şi se păstrează de comandantul unităţii.

.....

Capitolul V
Candidaturile

Art. 33. (1) Propunerile de candidaţi se fac pe circumscripţii electorale şi se depun la birourile electorale de circumscripţie, cel mai târziu cu 30 de zile înainte de data alegerilor.

(2) Propunerile de candidaţi se fac în scris, în 4 exemplare, de către partidele sau formaţiunile politice care participă la alegeri, sub semnătura conducerii acestora sau a persoanelor desemnate pentru a le semna, iar în cazul candidaţilor independenţi, pe baza listei susţinătorilor.

(3) Lista susţinătorilor trebuie să cuprindă: data alegerilor, prenumele şi numele candidatului, prenumele şi numele, data naşterii, adresa, seria, numărul actului de identitate şi semnătura susţinătorilor, precum şi persoana care a întocmit lista.

(4) Lista susţinătorilor constituie un act public, cu toate consecinţele prevăzute de lege. (5) Susţinătorii pot fi numai cetăţeni cu drept de vot.

(6) Un susţinător poate sprijini numai câte un singur candidat pentru Camera Deputaţilor şi pentru Senat.

(7) Adeziunile susţinătorilor se dau pe propria răspundere a acestora.

(8) Propunerile de candidaţi prevăzute la alin. (2) trebuie să cuprindă: prenumele, numele, domiciliul, locul şi data naşterii, ocupaţia, profesia candidatului şi vor fi însoţite de declaraţia de acceptare a candidaturii, scrisă, semnată şi datată de candidat.

(9) Declaraţia de acceptare va cuprinde: prenumele, numele, apartenenţa politică, profesia şi ocupaţia candidatului, consimţământul expres al acestuia de a candida, precum şi precizarea că întruneşte condiţiile prevăzute de lege pentru a candida.

.....

Capitolul VII
Campania electorală

Art. 44. (1) Campania electorală începe la data aducerii la cunoştința publică a datei alegerilor şi se încheie cu 2 zile înainte de ziua votării.

(2) În campania electorală, candidații, partidele, formațiunile politice, toate organizațiile sociale şi cetățenii au dreptul să-şi exprime opiniile în mod liber şi fără nici o discriminare, prin mitinguri, adunări, utilizarea televiziunii, radioului, presei şi a celorlalte mijloace de informare în masă.

(3) Mijloacele folosite în campania electorală nu pot contraveni ordinii de drept.

(4) Este interzis orice procedeu de publicitate comercială prin presă sau mijloace de comunicare audiovizuală în scop de propagandă electorală.

(5) Este interzisă organizarea acțiunilor de campanie electorală în unitățile militare.

Art. 45. (1) Partidele şi formațiunile politice care participă la campania electorală pot primi, prin lege specială, o subvenție de la bugetul de stat. Categoriile de acțiuni desfăşurate în cadrul campaniei electorale ce pot fi astfel finanțate se stabilesc prin legea de acordare a subvenției. Partidele şi formațiunile politice care nu au obținut cel puțin 5% din voturile valabil exprimate pe întreaga țară vor restitui subvenția în termen de 2 luni de la data votării.

(2) Subvențiile primite după deschiderea campaniei electorale de la persoanele fizice sau juridice, din țară, cu excepția subvențiilor prevăzute la alin. (1), pot fi folosite pentru campania electorală a unui partid ori formațiune politica numai dacă, în prealabil, sunt declarate public.

(3) Este interzisă subvenționarea campaniei electorale, în mod direct sau indirect, de către persoane fizice sau juridice din străinătate. Sumele astfel primite se confiscă şi se fac venit la bugetul statului.

(4) Se interzice subvenționarea campaniei electorale a unui partid, formațiune politică, coaliție a acestora sau candidat independent de către o autoritate publică, instituție publică, regie autonomă sau societate cu capital integral sau majoritar de stat.

5) Primirea pentru campania electorală a subvențiilor de la bugetul de stat sau de la alte persoane juridice ori de la persoane fizice se face numai printr-un mandatar financiar, desemnat în acest scop de către conducerea partidului sau formațiunii politice.

(6) Mandatarul financiar răspunde solidar cu partidul ori formațiunea politică ce l-a desemnat de legalitatea cheltuielilor efectuate din subvențiile acordate şi de respectarea prevederilor alin. (2).

(7) Mandatarul financiar poate fi o persoană fizică sau juridică.

(8) Un partid sau formațiune politică poate avea mai mulți mandatari financiari; în acest caz, la desemnare se vor delimita şi împuternicirile acestora.

(9) Mai multe partide sau formațiuni politice pot folosi serviciile aceluiaşi mandatar.

(10) Calitatea de mandatar financiar se dobândeşte numai după înregistrarea sa oficială la Ministerul Finanţelor şi aducerea la cunoştinţă publică prin presă.

(11) Prevederile prezentului articol se aplică în mod corespunzător şi candidaţilor independenţi care primesc subvenţii de la persoane fizice sau juridice din ţară.

Art. 46. (1) Accesul la serviciile publice de radio şi de televiziune, în cadrul campaniei electorale, este garantat, în condiţiile prezentului articol.

(2) Partidele, formaţiunile politice şi candidaţii independenţi reprezentate în Parlament au acces la serviciile publice de radio şi televiziune, subvenţionate de la bugetul de stat. Restul partidelor, al formaţiunilor politice şi al candidaţilor independenţi vor avea acces la serviciile respective pe bază de contracte încheiate între instituţiile corespunzătoare ale Radioteleviziunii Române şi mandatarii financiari care îi reprezintă, practicându-se tarife unice pe unitate de timp de emisie.

(3) Partidele şi formaţiunile politice care participă la alegeri sunt obligate să solicite, în 48 de ore de la data stabilirii zilei votării, conducerii serviciilor publice de radio şi televiziune, acordarea timpilor de antenă. Solicitările peste acest termen nu se iau în considerare.

(4) Orarul pentru campania electorală şi repartizarea timpilor de antenă se stabilesc de o comisie parlamentară specială, împreună cu reprezentanţi ai serviciilor publice de radio şi televiziune, în cel mult 5 zile de la deschiderea campaniei electorale. La repartizare se va avea în vedere ca timpii de antenă pentru partidele şi formaţiunile politice reprezentate în Parlament, în condiţiile alin. (2), să fie de 2 ori mai mare decât pentru celelalte partide şi formaţiuni politice şi să corespundă ponderii parlamentare.

(5) După încheierea perioadei de depunere a candidaturilor se vor face, potrivit alin. (4), un nou orar şi o nouă repartizare a timpilor de antenă, proporţională cu numărul listelor de candidaţi depuse în întreaga ţară. Partidele, formaţiunile politice sau coaliţiile acestora, care nu au depus liste de candidaţi în cel puţin 10 circumscripţii electorale, pierd dreptul la timpi de antenă la posturile centrale de radio şi televiziune. Dovada depunerii candidaturilor se va face cu certificat eliberat de biroul electoral de circumscripţie.

(6) Candidaţii independenţi îşi pot exercita dreptul la timpi de antenă o singură dată, între 5 minute şi o oră, în mod egal, în funcţie de orarul stabilit şi de numărul lor.

(7) Nu se includ în dreptul la timpi de antenă: interviurile, reportajele şi alte asemenea servicii audiovizuale de interes general pentru informarea cetăţenilor.

.....

Capitolul VIII
Desfăşurarea votării

Art. 49. (1) Fiecare secție de votare trebuie să posede un număr suficient de cabine, urne şi ştampile de votare proporțional cu numărul alegătorilor de pe listele comunicate de primari.

(2) Cabinele şi urnele trebuie aşezate în aceeaşi încăpere în care se află biroul preşedintelui. Cabinele, urnele, ştampilele şi celelalte materiale necesare biroului electoral al secției de votare se vor asigura de către primarii comunelor, oraşelor, municipiilor şi ai subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale municipiilor, împreună cu prefecții.

(3) Ştampilele şi celelalte materiale necesare birourilor electorale ale secțiilor de votare se predau pe bază de proces-verbal de către primari, împreună cu preşedinții birourilor electorale de circumscripție sau, după caz, ai oficiilor electorale, preşedinților secțiilor de votare, cu cel puțin o zi înainte de data alegerilor. După preluarea buletinelor de vot şi a ştampilelor preşedintele secției de votare asigură păstrarea acestora în deplină siguranță.

(4) Formularele şi celelalte imprimate necesare votării se predau biroului electoral al secției de votare pe bază de borderou de predare-primire, cuprinzând felul şi numărul de exemplare din fiecare imprimat.

(5) Preşedintele biroului electoral al secției de votare trebuie să fie prezent la sediul secției de votare în ajunul zilei alegerilor, la ora 18,00, fiind obligat să ia, de îndată, măsurile necesare pentru a asigura ordinea şi corectitudinea operațiunilor de votare.

(6) Preşedintele va dispune fixarea posturilor de pază în jurul localului de vot.

Art. 50. (1) În ziua alegerilor, la ora 6,00, preşedintele biroului electoral al secției de votare, în prezența celorlalți membri, verifică urnele, existența listelor electorale, a buletinelor de vot şi a ştampilelor, după care închide şi sigilează urnele, aplicând, ştampila de control a secției de votare.

2) Preşedintele este obligat să asigure aplicarea ştampilei de control şi pe buletinele de vot.

Art. 51. (1) Preşedintele biroului electoral al secției de votare este obligat să ia măsurile necesare pentru ca alegerile să decurgă în bune condiții.

(2) Puterile lui, în această privință, se întind şi în afara localului de votare, în curtea acestuia, în intrările în curte, în jurul localului de vot precum şi pe străzi şi piețe publice până la o distanță de 500 m.

(3) În afară de membrii biroului electoral al secției de votare, de candidați şi de delegații acreditați, nici o altă persoană nu poate staționa în localurile publice din zona de votare sau în localul de vot mai mult decât timpul necesar pentru votare.

(4) Acreditarea delegaților pentru presă, cinematografie, posturile de radio şi de televiziune române se face de către Biroul Electoral Central, iar pentru presă, cinematografie, posturile de radio şi de televiziune străine, precum şi pentru reprezentanții unor organizații internaționale, de către Biroul Electoral

Central, cu avizul Ministerului Afacerilor Externe. Încălcarea condițiilor de acreditare atrage de drept încetarea acreditării.

(5) Delegații acreditați pot asista la operațiunile electorale numai dacă prezintă actul de acreditare. Ei nu pot interveni în nici un mod în organizarea și desfășurarea alegerilor, având numai dreptul de a sesiza președintele biroului electoral în cazul constatării unei neregularități. Orice act de propagandă pentru sau împotriva unui partid, formațiune politică, coaliție a acestora ori candidat sau încercarea de a influența opțiunea alegătorului, ca și încălcarea în orice mod a actului de acreditare atrag aplicarea sancțiunilor legale, suspendarea acreditării de către biroul electoral care a constatat abaterea, iar în ziua votării, îndepărtarea imediată a persoanei respective din secția de votare.

(6) Pentru menținerea ordinii, președintele biroului electoral al secției de votare va avea la dispoziție mijloacele de drept necesare, asigurate de prefecți, împreună cu Ministerul de Interne.

(7) Pe durata votării se interzice membrilor birourilor electorale și persoanelor acreditate să poarte ecusoane, insigne sau alte însemne de propagandă electorală.

Art. 52. Votarea începe la ora 7,00 și se termină la ora 21,00.

Art. 53. (1) Alegătorii pot vota la secția de votare unde își au domiciliul sau la secțiile de votare organizate potrivit art. 19 și 20. Alegătorii care votează la secțiile organizate potrivit art. 19 și 20 se înscriu în liste electorale speciale.

(2) Alegătorii care, în ziua votării, se află într-o altă localitate decât aceea în care sunt înscriși în listele electorale, pot să-și exercite dreptul de vot pe baza cărții de alegător la orice secție de votare, urmând a fi înscriși într-o listă electorală specială de către biroul electoral al secției de votare.

(2[1]) În listele speciale vor fi trecuți și alegătorii care se prezintă la vot și fac dovada cu actul de identitate că domiciliază în zona arondată secției de votare respective, însă au fost omiși din lista electorală permanentă.

(3) Prevederile alin. (2) se aplică și cetățenilor români cu domiciliul în străinătate care, în ziua votării, se află în țară, pe baza pașaportului.

Art. 54. (1) Accesul alegătorilor în sala de vot are loc în serii corespunzătoare numărului cabinelor. Fiecare va prezenta cartea de alegător și actul de identitate biroului electoral al secției de votare care, după verificarea înscrierii în lista electorală sau, după caz, înscrierea în lista electorală specială prevăzută la art. 53, îi va încredința buletinele de vot și ștampila pentru votare, pe baza semnăturii în lista electorală. Dacă un alegător se prezintă cu duplicatul cărții de alegător, biroul electoral al secției de votare va menționa aceasta în lista electorală.

(2) Alegătorii care ridică, potrivit art. 16 alin. (3), carte de alegător de la secția de votare vor semna de primire în procesul-verbal întocmit la predarea de către primari a cărților de alegător neridicate.

(3) Dacă alegătorul, din motive constatate de către președintele biroului secției de votare, nu poate semna în lista electorală, se va face mențiune în

listă, cu confirmarea, pe bază de semnătură, a unui membru al biroului electoral.

(4) Alegătorii vor vota separat în cabine închise, aplicând ştampila care poartă menţiunea „Votat" înăuntru patrulaterului care cuprinde lista de candidaţi sau prenumele şi numele candidatului independent pe care îl votează.

(5) Ştampila cu menţiunea „Votat" trebuie astfel dimensionată încât să fie mai mică decât patrulaterul.

(6) După ce au votat, alegătorii vor îndoi buletinele, astfel ca pagina albă ce poartă ştampila de control să rămână în afară, şi le vor introduce în urnă, având grijă să nu se deschidă.

(7) Îndoirea greşită a buletinului nu atrage nulitatea acestuia.

(8) În cazul în care buletinul se deschide din eroare, la cererea alegătorului se anulează şi se va da numai o singură dată un nou buletin, făcându-se menţiunea corespunzătoare în procesul-verbal al operaţiunilor de votare.

(9) Ştampila încredinţată pentru votare se restituie preşedintelui, după care acesta o va aplica pe cartea de alegător în locul corespunzător numărului de scrutin, menţionând şi data.

(10) Preşedintele poate lua măsuri ca staţionarea unui alegător în cabina de votare să nu se prelungească nejustificat.

Art. 55. Preşedinţii, membrii birourilor electorale ale secţiilor de votare, precum şi persoanele însărcinate cu menţiunea ordinii, vor vota în secţia la care îşi desfăşoară activitatea, după înscrierea lor în lista electorală specială prevăzută de art. 53.

Art. 56. (1) Candidaţii şi oricare alegător au dreptul să conteste identitatea persoanei care se prezintă la vot. În acest caz, identitatea se stabileşte de preşedinte prin orice mijloace legale.

(2) În cazul în care contestaţia este întemeiată, preşedintele va opri de la votare pe alegătorul contestat, va consemna faptul într-un proces-verbal şi va sesiza această situaţie autorităţilor poliţieneşti.

Art. 57. (1) Preşedintele biroului electoral al secţiei de votare poate suspenda votarea pentru motive temeinice.

(2) Suspendarea nu poate depăşi o oră şi va fi anunţată prin afişare la uşa localului de vot cu cel puţin o oră înainte. Durata totală a suspendărilor nu poate depăşi 2 ore.

(3) În timpul suspendării, urnele de votare, ştampilele, buletinele de vot şi celelalte documente şi materiale ale biroului electoral vor rămâne sub pază permanentă, iar membrii biroului nu vor putea părăsi sala de votare toţi în acelaşi timp.

(4) Persoanele care, în baza art. 51 alin. (3), asistă la votare nu pot fi obligate să părăsească sala de votare în acest timp.

Art. 58. (1) Prezenţa oricărei persoane în cabinele de vot, în afara celei care votează, este interzisă.

(2) Alegătorul care, din motive temeinice, constatate de preşedintele biroului electoral al secţiei de votare, nu poate să voteze singur, are dreptul să cheme în cabina de votare un însoţitor ales de el, pentru a-l ajuta. Acesta nu

poate fi din rândul observatorilor sau membrilor biroului electoral al secției de votare.

Art. 59. Pentru alegătorii netransportabili din cauză de boală sau invaliditate, la solicitarea celor aflați în această situație sau a organelor de conducere ale instituțiilor sanitare sau de ocrotiri sociale în care cei netransportabili se află internați, președintele biroului electoral al secției de votare desemnează, din cadrul biroului, un număr de membri care se deplasează cu o urnă specială și cu materialul necesar votării, la locul unde se află alegătorul, pentru a se efectua votarea.

Art. 60. La ora 21,00 președintele biroului electoral al secției de votare declară votarea încheiată și dispune închiderea secției de votare.

.....

Capitolul X
Alegerile parțiale

Art. 70. (1) În cazul anulării alegerilor într-o circumscripție electorală, potrivit art. 25 alin. (1) lit. f), precum și în cazul în care mandatul de deputat sau de senator devenit vacant nu poate fi ocupat de supleant, se vor organiza alegeri parțiale.

(2) Nu se vor organiza alegeri parțiale dacă vacanța unui mandat de deputat sau de senator s-a ivit în ultimele 12 luni anterioare expirării mandatului Camerei Deputaților și Senatului, prevăzut de art. 60 alin. (1) din Constituție.

Art. 71. (1) Dacă alegerile parțiale au loc ca urmare a anulării alegerilor dintr-o circumscripție electorală, acestea se desfășoară pe baza aceloraşi candidaturi, birouri electorale, oficii electorale și la aceleași secții de votare, în a 3-a duminică după anularea alegerilor inițiale.

(2) Candidații vinovați de fraudă nu mai participă la noul scrutin.

(3) Alegerile parțiale organizate în caz de vacanță a unui mandat de deputat sau de senator au loc în condițiile aplicării corespunzătoare a prezentei legi, în cel mult 3 luni de la sesizarea Guvernului de către președintele Camerei Deputaților sau, după caz, de către președintele Senatului, cu privire la întrunirea condițiilor prevăzute la art. 70.

(4) În cazul în care alegerile parțiale prevăzute la alin. (3) se organizează într-o singură circumscripție electorală, nu se mai constituie Biroul Electoral Central, atribuțiile acestuia urmând a fi îndeplinite de biroul electoral de circumscripție.

(5) La alegerile parțiale participă numai alegătorii de pe listele electorale permanente ale localităților din cadrul circumscripției electorale unde se organizează alegerile.

.....

Capitolul XII
Dispoziții tranzitorii şi finale

Art. 83. Cheltuielile pentru efectuarea operațiunilor electorale se suportă de la bugetul de stat.

(2) Sediul şi dotarea Biroului Electoral Central se asigură de Guvern, ale birourilor electorale de circumscripție, de către prefecți şi de preşedinții consiliilor județene, respectiv de primarul general al municipiului Bucureşti, iar ale oficiilor electorale, precum şi ale birourilor electorale ale secțiilor de votare, de primari împreună cu prefecții.

(3) Orice acte făcute în exercitarea drepturilor electorale prevăzute în prezenta lege sunt scutite de taxa de timbru.

.....

Art. 86. (1) Termenele pe zile, prevăzute de prezenta lege, se calculează din ziua când încep să curgă, până în ziua când se împlinesc, chiar dacă acestea nu sunt zile lucrătoare.

(2) Pe întreaga perioadă a alegerilor, birourile electorale şi instanțele judecătoreşti vor asigura permanența activității necesare în vederea exercitării, de către cetățeni, a drepturilor electorale.

.....

Art. 89. (1) Prin act de identitate, în sensul prezentei legi, se înțelege: cartea de identitate provizorie, buletinul de identitate, adeverința care ține loc de buletin de identitate ori paşaportul diplomatic, de serviciu, consular sau simplu, iar în cazul militarilor în termen şi elevilor din şcolile militare, carnetul de serviciu militar.

(2) Paşaportul simplu poate fi folosit pentru exercitarea dreptului de vot numai de cetățenii români aflați în străinătate sau de cetățenii români domiciliați în străinătate. Cetățenii români cu domiciliul în România care votează în străinătate în baza paşaportului simplu vor completa o declarație pe propria răspundere că nu şi-au exercitat sau nu-şi vor exercita dreptul la vot în aceeaşi zi pe baza altui act de identitate, astfel cum este definit la alin. (1), sau pe baza cărții de alegător.

.....

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Legea pentru alegerea Preşedintelui României[1]

Capitolul I
Dispoziţii generale

Art. 1. (1) Preşedintele României se alege prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat, în condiţiile prezentei legi.

(2) Alegătorul are dreptul la un singur vot, în fiecare tur de scrutin organizat pentru alegerea Preşedintelui României, potrivit art. 81 alin. (2) şi (3) din Constituţie.

Art. 2. (1) În unităţile administrativ-teritoriale, operaţiunile electorale pentru alegerea Preşedintelui României se fac în circumscripţiile electorale şi secţiile de votare, sub conducerea birourilor electorale prevăzute de lege pentru alegerea Camerei Deputaţilor şi a Senatului, pe baza aceloraşi liste de alegători.

(2) Curtea Constituţională, potrivit art. 144 lit. d) din Constituţie, veghează la respectarea, în întreaga ţară, a prevederilor prezentei legi şi confirmă rezultatele sufragiului.

Art. 3. (1) La alegerile pentru Preşedintele României se pot prezenta candidaţi propuşi de partide şi formaţiuni politice sau candidaţi independenţi. Partidele şi formaţiunile politice pot propune, fie separat, fie împreună, numai câte un singur candidat.

(2) Candidaturile propuse de partide, formaţiuni politice sau alianţe politice, precum şi candidaturile independente pot fi depuse numai dacă sunt susţinute de cel puţin 300.000 alegători. Un alegător poate susţine un singur candidat.

Art. 4. (1) Data alegerilor se stabileşte şi se aduce la cunoştinţă publică de către Guvern cu cel puţin 45 de zile înainte de ziua votării şi până la împlinirea a 5 zile de la data expirării mandatului Preşedintelui în funcţie sau, după caz, de la data la care începe să curgă termenul prevăzut la art. 96 alin. (2) din Constituţie.

(2) Alegerile au loc într-o singură zi, care poate fi numai duminica.

---

[1] Legea nr. 69/1992 publicată în M. Of., partea I, nr. 164/16.07.1992. Această legea a fost modificată prin O.U.G. nr. 63/2000, publicată în M. Of., partea I, nr. 240/31.05.2000, prin O.U.G. nr. 129/2000, publicată în M. Of., partea I, nr. 311/5.07.2000, prin O.U.G. nr. 140/2000, publicată în M. Of., partea I, nr. 467/26.09.2000 şi prin O.U.G. nr. 154/2000 publicată în M. Of., partea I, nr. 498/11.10.2000.

Capitolul II
Organizarea şi desfăşurarea alegerilor

Secțiunea I. Atribuțiile birourilor electorale

Art. 5. Biroul Electoral Central are următoarele atribuții: a) veghează la actualizarea listelor electorale, urmăreşte respectarea dispozițiilor legale privitoare la alegerea Preşedintelui României pe întreg teritoriul țării şi asigură aplicarea lor uniformă; b) constată respectarea prevederilor prezentei legi pentru depunerea candidaturilor şi înregistrează candidaturile care îndeplinesc aceste condiții; c) comunică birourilor electorale de circumscripție candidaturile înregistrate şi le face cunoscute prin presă; d) rezolvă întâmpinările la propria activitate şi contestațiile trimise de birourile electorale de circumscripție; soluțiile date sunt definitive; e) centralizează rezultatele alegerilor, constată candidatul ales şi prezintă Curții Constituționale documentația necesară validării mandatului de Preşedinte al României; f) îndeplineşte orice alte obligații ce îi revin potrivit prezentei legi.

Art. 6. Birourile electorale de circumscripție au următoarele atribuții: a) fac publicațiile şi afişările prevăzute de lege, în termen de 5 zile de la primirea comunicării privind candidaturile înregistrate la Biroul Electoral Central; b) rezolvă întâmpinările referitoare la propria activitate şi contestațiile cu privire la operațiunile birourilor electorale ale secțiilor de votare; c) distribuie birourilor electorale ale secțiilor de votare buletinele de vot, ştampile de control şi ştampilele cu mențiunea „Votat"; d) centralizează rezultatul alegerilor pentru circumscripția electorală şi înaintează Biroului Electoral Central procesele-verbale cuprinzând aceste rezultate, precum şi întâmpinările, contestațiile şi procesele-verbale primite de la birourile electorale ale secțiilor de votare; e) îndeplinesc orice alte obligații prevăzute de lege în sarcina lor.

Art. 7. Birourile electorale ale secțiilor de votare îndeplinesc, în mod corespunzător, atribuțiile ce le revin, potrivit legii, pentru alegerea Camerei Deputaților şi a Senatului.

Art. 8. Birourile electorale lucrează şi iau hotărâri cu votul majorității membrilor prezenți.

Secțiunea a II-a. Candidaturile

Art. 9. (1) Propunerile de candidați pentru alegerea Preşedintelui României se depun la Biroul Electoral Central, cel mai târziu cu 30 de zile înainte de data alegerilor.

(2) Propunerile se fac în scris şi vor fi primite numai dacă: a) sunt semnate de conducerea partidului sau a formațiunii politice ori de conducerile acestora, care au propus candidatul sau, după caz, de candidatul independent; b) cuprind prenumele şi numele, locul şi data naşterii, starea civilă, domiciliul, studiile, ocupația şi profesia candidatului şi precizarea că îndeplineşte con-

dițiile prevăzute de lege pentru a candida; c) sunt însoțite de declarația de acceptare a candidaturii, scrisă, semnată şi datată de candidat, precum şi de lista sau listele susținătorilor, al căror număr nu poate fi mai mic de 300.000 alegători;

(3) Lista susținătorilor este un act public, sub sancțiunea prevăzută de art. 292 Cod penal. Lista sau listele susținătorilor trebuie să cuprindă: data alegerilor, prenumele şi numele candidatului, precum şi prenumele şi numele, data naşterii, adresa, denumirea, seria şi numărul actului de identitate şi semnăturile alegătorilor care susțin candidatura. În listă se vor menționa, de asemenea, numele şi prenumele persoanei care a întocmit-o. Persoana care a întocmit lista este obligată să depună o declarație pe propria răspundere prin care să ateste veridicitatea semnăturilor susținătorilor;

(4) Propunerea de candidatură se depune în 4 exemplare, un exemplar original şi 3 copii, din care originalul şi o copie se păstrează la Biroul Electoral Central, un altul se înregistrează la Curtea Constituțională, iar al patrulea, certificat de preşedintele Biroului Electoral Central, se restituie depunătorului.

Art. 10. Nu pot candida persoanele care, la data depunerii candidaturii, nu îndeplinesc condițiile prevăzute de art. 35 din Constituție pentru a fi ales sau care au fost alese anterior, de două ori, ca Preşedinte al României.

Art. 11. (1) Biroul Electoral Central aduce la cunoştință publică, prin presă, şi afişează, la sediul său, propunerile de candidați pe care le-a primit, în termen de 24 de ore de la înregistrare.

(2) Până la 20 de zile înainte de data alegerilor, candidatul, partidele, formațiunile politice sau cetățenii pot contesta înregistrarea sau neînregistrarea candidaturii. Contestația se depune la Biroul Electoral Central, care o înaintează, împreună cu dosarul candidaturii, în termen de 24 de ore, spre soluționare, Curții Constituționale.

(3) Curtea Constituțională soluționează contestația în termen de 48 de ore de la înregistrare. Soluția este definitivă şi se publică în Monitorul Oficial al României.

(4) A doua zi după expirarea termenului de soluționare a contestațiilor, prevăzut la alin. (3), Biroul Electoral Central comunică birourilor electorale de circumscripție candidaturile definitive înregistrate, în ordinea în care au fost depuse.

Secțiunea a III-a. **Buletinele de vot**

Art. 12. (1) Buletinele de vot se vor tipări potrivit modelului prevăzut în anexă.

(2) Dimensiunile buletinului de vot se stabilesc de Biroul Electoral Central ținând seama de numărul candidaților şi de spațiul necesar pentru imprimarea lor, şi se transmit birourilor electorale de circumscripție o dată cu comunicarea candidaturilor.

(3) Imprimarea buletinelor de vot se asigură de birourile electorale de circumscripție prin intermediul prefecților, cu respectarea prevederilor legale

referitoare la imprimarea buletinelor de vot pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, care se aplică în mod corespunzător. Prefecții răspund ca toate buletinele de vot necesare să fie imprimate cu cel puțin 3 zile înainte de data alegerilor.

Art. 13. (1) Semnele electorale se declară la Biroul Electoral Central o dată cu depunerea candidaturii.

(2) Dacă alegerile pentru Președintele României au loc concomitent cu cele pentru Camera Deputaților și Senat, se vor utiliza numai semnele electorale stabilite în cadrul alegerilor pentru cele două Camere. Dacă alegerile pentru Președintele României au loc la o dată diferită, se vor utiliza numai semnele electorale stabilite în cadrul ultimelor alegeri pentru Camera Deputaților și Senat. În cazul partidelor sau formațiunilor politice care nu au participat la aceste alegeri, precum și în cazul coaliților electorale, se aplică prevederile Legii pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, referitoare la semne și denumiri.

Art. 14. Prevederile legale pentru alegerea Camerei Deputaților și Senatului, referitoare la ștampilele secțiilor de votare și la predarea, distribuirea și afișarea buletinelor de vot sau eliberarea unor buletine vizate și anulate, se aplică și pentru alegerile privind Președintele României.

Secțiunea a IV-a. **Campania electorală și desfășurarea alegerilor**

Art. 15. (1) Campania electorală și desfășurarea alegerilor pentru Președintele României se fac potrivit dispozițiilor legale privind alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, cu excepțiile prevăzute în prezenta secțiune.

(2) Președintele în funcție poate participa la campania electorală a partidului sau formațiunii politice care l-a propus sau îi susține candidatura, potrivit art. 9.

Art. 16. (1) Pentru candidații la alegerea Președintelui României, accesul la serviciile publice la radio și televiziune este egal și gratuit.

(2) Orarul pentru campania electorală și repartizarea timpilor de antenă pentru accesul egal și gratuit al candidaților la serviciile publice de radio și televiziune se fac, după încheierea perioadei de depunere a candidaturilor, de birourile permanente reunite ale celor două Camere ale Parlamentului, împreună cu reprezentanții serviciilor publice de radio și televiziune și cu participarea candidaților.

(3) Dacă alegerile pentru Președintele României au loc concomitent cu cele pentru Camera Deputaților și Senat, se vor avea în vedere și orarul și repartizarea timpilor de antenă pentru campania electorală privind alegerea celor două Camere.

Art. 17. Împotriva soluției date de biroul electoral de circumscripție la plângerile ce îi sunt adresate cu privire la împiedicarea unui partid sau a unei formațiuni politice ori a unui candidat de a-și desfășura campania electorală, contestațiile se soluționează de Curtea Constituțională, în termen de 3 zile de la sesizare.

Art. 18. (1) Dacă alegerile pentru Preşedintele României au loc concomitent ce cele pentru Camera Deputaţilor şi Senat, persoanele acreditate să asiste la efectuarea operaţiunilor electorale pentru alegerea deputaţilor şi senatorilor pot asista şi la efectuarea celor pentru alegerea Preşedintelui României.

(2) În cazul în care alegerile pentru Preşedintele României au loc la o dată diferită, acreditarea pentru a asista la operaţiunile electorale a delegaţilor presei, cinematografiei, radioului şi televiziunii, române sau străine, ori a observatorilor externi, care solicită aceasta, se face de Biroul Electoral Central.

(3) În situaţia prevăzută la alin. (2), partidele şi formaţiunile politice care au propus candidaţi vor putea desemna câte un singur delegat, pentru fiecare secţie de votare şi birou electoral de circumscripţie, care să asiste la efectuarea operaţiunilor electorale. Desemnarea se face prin comunicarea prenumelui, numelui şi domiciliului reprezentantului, sub semnătura conducerii partidului sau formaţiunii politice. Dacă mai multe partide sau formaţiuni politice au propus acelaşi candidat, ele pot desemna numai un reprezentant comun.

Art. 19. (1) Alegătorul va vota aplicând ştampila înăuntrul patrulaterului care cuprinde prenumele şi numele candidatului pe care îl votează.

(2) Dacă alegerile pentru Preşedintele României au loc concomitent cu cele pentru Camera Deputaţilor şi Senat, ştampila se aplică pe cartea de alegător pe un singur număr de scrutin.

(3) Dacă alegerile pentru Preşedintele României au loc la o dată diferită de cele pentru Camera Deputaţilor şi Senat, ştampila se aplică pe cartea de alegător la numărul de scrutin adus la cunoştinţa publică de Guvern o dată cu data votării.

(4) La al doilea tur de scrutin, ştampila se aplică la numărul de scrutin care urmează.

Capitolul III
Stabilirea rezultatului alegerilor

Art. 20. (1) Operaţiunile electorale pentru constatarea rezultatelor votării la secţiile de votare, contestaţiile şi întâmpinările cu privire la operaţiunile de votare şi de deschidere a urnelor se fac cu respectarea prevederilor legale privind alegerea Camerei Deputaţilor şi a Senatului.

(2) Rezultatul votării la secţia de votare se consemnează într-un tabel.

(3) Candidaţii la alegerile pentru Parlament din partea partidelor sau formaţiunilor politice ce au propus şi candidaţi pentru alegerea Preşedintelui României au dreptul să întocmească şi ei un tabel. Dacă alegerile pentru cele două Camere şi pentru Preşedintele României nu au loc concomitent, acest drept revine delegaţilor partidelor sau formaţiunilor politice ce au propus candidaţii în alegerile pentru Preşedintele României.

(4) Tabelele vor cuprinde voturile nule, prenumele şi numele candidaţilor şi voturile valabil exprimate pentru fiecare candidat.

Art. 21. (1) După deschiderea urnelor şi numărarea voturilor, preşedintele biroului secţiei de votare încheie un proces-verbal în 3 exemplare, care va cuprinde: a) numărul alegătorilor potrivit listelor electorale permanente; b) nu-

mărul alegătorilor care s-au prezentat la urne; defalcarea acestui număr în funcție de alegătorii de pe lista permanentă şi de pe cea specială; c) numărul total al voturilor valabil exprimate; d) numărul voturilor nule; e) numărul voturilor valabil exprimate pentru fiecare candidat; f) expunerea, pe scurt, a întâmpinărilor şi contestațiilor şi a modului lor de soluționare, precum şi a contestațiilor înaintate spre soluționare biroului electoral de circumscripție.

(2) Procesele-verbale se semnează de preşedinte şi de membrii biroului. Un exemplar al procesului-verbal se afişează la loc vizibil, la sediul biroului electoral al secției de votare.

(3) Membrilor birourilor electorale ale secțiilor de votare care au semnat procesul-verbal li se eliberează, la cerere, o copie certificată de către toți cei care au semnat originalul; cererea trebuie formulată înainte de întocmirea procesului-verbal.

(4) Lipsa semnăturii unor membri ai biroului secției de votare nu influențează asupra valabilității procesului-verbal. Preşedintele va menționa motivele care au împiedicat semnarea.

(5) Procesele-verbale, împreună cu toate contestațiile privitoare la operațiunile electorale ale secției de votare, precum şi cu buletinele de vot nule şi cele contestate, vor alcătui un dosar care, sigilat şi ştampilat, se va înainta biroului electoral de circumscripție, de preşedintele biroului electoral al secției de votare şi membrii biroului, cu pază militară, în cel mult 24 de ore.

(6) În termen de 24 de ore de la primirea dosarului, biroul electoral de circumscripție va trimite unul din exemplarele procesului-verbal la tribunalul în a cărei rază teritorială este circumscripția electorală; candidații sau partidele şi formațiunile politice care i-au propus vor putea obține copii legalizate de pe acest exemplar.

Art. 22. (1) După primirea proceselor-verbale de la toate birourile electorale ale secțiilor de votare şi după soluționarea contestațiilor şi întâmpinărilor primite, biroul electoral de circumscripție încheie un proces-verbal, care va cuprinde: a) numărul alegătorilor din circumscripția electorală potrivit listelor electorale permanente; b) numărul total al alegătorilor ce s-au prezentat la urne; defalcarea acestui număr de pe listele permanente şi de pe cele speciale; c) numărul total al voturilor valabil exprimate; d) numărul voturilor nule; e) numărul voturilor valabil exprimate pentru fiecare candidat în cadrul circumscripției electorale; f) expunerea, pe scurt, a întâmpinărilor, contestațiilor şi hotărârilor luate de biroul electoral de circumscripție.

(2) Prevederile art. 21 alin. (2) şi (4) se aplică în mod corespunzător.

(3) Procesul-verbal, împreună cu întâmpinările, contestațiile şi procesele-verbale primite de la birourile electorale ale secțiilor de votare, formând un dosar, încheiat, sigilat şi semnat de membrii biroului electoral, se înaintează, cu pază militară, la Biroul Electoral Central, în cel mult 48 de ore de la primirea ultimului proces-verbal al birourilor electorale ale secțiilor de votare.

Art. 23. (1) Biroul Electoral Central rezolvă întâmpinările şi contestațiile depuse, deciziile date fiind definitive, după care încheie un proces-verbal cuprinzând: a) numărul total al alegătorilor potrivit listelor electorale ale localităților unde îşi au domiciliul alegătorii; b) numărul total al alegătorilor ce s-au

prezentat la urne; c) numărul total al voturilor nule; d) numărul total al voturilor valabil exprimate, pe întreaga țară, pentru fiecare candidat şi constatarea îndeplinirii condițiilor prevăzute de art. 81 din Constituție; în situația în care aceste condiții nu sunt întrunite, prenumele şi numele candidaților ce vor participa la al doilea tur de scrutin; e) centralizarea rezultatelor celui de-al doilea tur, potrivit prevederilor de la lit. a)-d), care se aplică în mod corespunzător, prenumele şi numele candidatului a cărui alegere a fost constatată; f) modul de soluționare a contestațiilor şi întâmpinărilor primite.

(2) Prevederile art. 21 alin. (2) şi (4) se aplică în mod corespunzător.

(3) Procesul-verbal, pentru fiecare tur de scrutin, împreună cu dosarele birourilor electorale de circumscripție, primite potrivit art. 22 alin. (3), se înaintează, cu pază militară, la Curtea Constituțională, în termen de 24 de ore de la înregistrarea ultimului dosar.

Art. 24. (1) Curtea Constituțională anulează alegerile în cazul în care votarea şi stabilirea rezultatelor au avut loc prin fraudă de natură să modifice atribuirea mandatului sau, după caz, ordinea candidaților care pot participa la al doilea tur de scrutin. În această situație, Curtea va dispune repetarea turului de scrutin în a treia duminică de la data anulării alegerilor.

(2) Cererea de anulare a alegerilor se poate face de partidele, formațiunile politice şi candidații care au participat la alegeri, în termen de cel mult 3 zile de la închiderea votării; cererea trebuie motivată şi însoțită de dovezile pe care se întemeiază.

(3) Cererea poate fi admisă numai dacă cel care a sesizat nu este implicat în producerea fraudei.

(4) Soluționarea cererii de către Curtea Constituțională se face până la data prevăzută de lege pentru aducerea la cunoştința publică a rezultatului alegerilor.

Art. 25. (1) Curtea Constituțională publică rezultatul alegerilor în presă şi în Monitorul Oficial al României pentru fiecare tur de scrutin şi validează rezultatul alegerilor pentru preşedintele ales.

(2) Actul de validare se întocmeşte în 3 exemplare, din care unul se prezintă Parlamentului pentru depunerea jurământului prevăzut de art. 82 alin. (2) din Constituție, iar al treilea se înmânează candidatului ales.

Art. 26. (1) Al doilea tur de scrutin are loc în condițiile prevăzute la art. 81 alin. (3) din Constituție, la 2 săptămâni de la primul tur de scrutin, în aceleaşi secții de votare şi circumscripții electorale, sub conducerea operațiunilor electorale de către aceleaşi birouri electorale şi pe baza aceloraşi liste de alegători de la primul tur.

(2) În al doilea tur de scrutin participă primii doi candidați care au obținut cel mai mare număr de voturi, valabil exprimate, pe întreaga țară la primul tur. Confirmarea acestui număr se face de Curtea Constituțională în termen de 24 de ore de la primirea proceselor-verbale prevăzute la art. 23 alin. (3), prin aducerea la cunoştința publică a prenumelui şi numelui celor doi candidați care vor participa la cel de-al doilea tur de scrutin şi a zilei stabilite potrivit alin. (1).

(3) Campania electorală pentru al doilea tur de scrutin începe de la data când s-a adus la cunoştinţa publică ziua votării.

(4) În termen de 2 zile de la deschiderea campaniei electorale se vor stabili orarul pentru desfăşurarea acesteia la serviciile publice de radio şi televiziune şi repartizarea timpilor de antenă, potrivit art. 16, care se aplică în mod corespunzător.

(5) Persoanele acreditate să asiste la efectuarea operaţiunilor electorale la primul tur de scrutin sunt de drept acreditate să asiste la efectuarea acestor operaţiuni şi la al doilea tur de scrutin.

Capitolul IV
Dispoziţii tranzitorii şi finale

Art. 27. Sancţiunile contravenţionale şi pedepsele, prevăzute de lege pentru încălcarea dispoziţiilor legale privind alegerea Camerei Deputaţilor şi a Senatului se aplică şi în ceea ce priveşte încălcarea dispoziţiilor legale corespunzătoare privind alegerea Preşedintelui României.

Art. 28. Prevederile legale pentru alegerea Camerei Deputaţilor şi a Senatului, referitoare la: suportarea cheltuielilor electorale, taxa de timbru, alianţele electorale, oficiile electorale, sprijinirea de către Guvern a activităţii birourilor electorale şi oficiilor electorale, păstrarea materialelor utilizate în procesul electoral, precum şi la judecarea de către instanţe a întâmpinărilor, a contestaţiilor şi a oricăror alte cereri se aplică şi în ceea ce priveşte alegerile pentru Preşedintele României.

Art. 29. (1) Alegerile pentru Preşedintele României din anul 1992 vor avea loc o dată cu cele pentru alegerea Camerei Deputaţilor şi a Senatului.

(2) Pentru alegerile de la alin. (1) pot fi acreditaţi să asiste la operaţiunile electorale şi observatori interni, în condiţiile prevăzute de Legea pentru alegerea Camerei Deputaţilor şi a Senatului.

Art. 30. Decretul-lege nr. 92/1990 pentru alegerea Parlamentului şi a Preşedintelui României se abrogă.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul X
Autoritatea legiuitoare

Bibliografie

Cărți:

1. **Xxx** – *Istoria Parlamentului şi a vieții parlamentare din România până la 1918,* Institutul de istorie „N. Iorga" (coordonatori: P. Câncea, M. Iosa, A. Stan), Ed. Academiei R.S.R, Bucureşti, 1983;
2. **Xxx** – *Scurt istoric al Parlamentului României, până în anul 1918,* Camera Deputaților, Ed. R.A., Monitorul Oficial, Bucureşti, 1995.
3. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Studii constituționale*, vol. I, II, Ed. Actami, Bucureşti, 1995, 1998;
4. **T. Drăganu** – *Drept constituțional şi instituții politice. Tratat elementar,* vol. II, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1998;
5. **M. Enache** – *Controlul parlamentar,* Ed. Polirom, Iaşi, 1998;
6. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Drept parlamentar românesc*, Ed. Gramar, Bucureşti, 1999;
7. **M. Preda** – *Parlamentul României. Alegere, organizare, actele juridice ale Parlamentului,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2000;
8. **M. Constantinescu, M. Enache** – *Renaşterea parlamentarismului în România,* Ed. Polirom, Iaşi, 2001;
9. **V. Duculescu, Constanța Călinoiu, G. Duculescu** – *Tratat de teorie şi practică parlamentară,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2001.

Articole:

1. **C. Băiculescu** – *Încetarea mandatului parlamentar*, Revista Dreptul nr. 5/1998;
2. **D. Ciuncan** – *Răspunderea penală a parlamentarilor şi membrilor guvernului*, Revista Dreptul nr. 1/1995;
3. **M. Constantinescu, I. Vida** – *Promulgarea legii,* Revista Dreptul nr. 6/2000;
4. **M. Constantinescu, M. Enache** – *Opoziția parlamentară,* Revista de Drept Public, nr. 2/2001;
5. **Şt. Deaconu** – *Imunitatea parlamentară, atribut al funcției şi nu al persoanei,* Revista Dreptul nr. 5/1999;
6. **Şt. Deaconu** – *Activitatea Parlamentului în lumina noilor regulamente de funcționare,* Revista Dreptul nr. 7/2001;
7. **V. Duculescu** – *Câteva observații în legătură cu structura bicamerală a Parlamentului şi cu raporturile dintre cele două Camere,* Revista Dreptul nr. 9/2000;
8. **M. Enache** – *Aspecte generale privind controlul parlamentar în regimurile politice democratice,* Revista Dreptul nr. 8/1999;
9. **M. Enache** – *Regimul imunității parlamentare*, Revista Dreptul nr. 9/1997;
10. **M. Enache** – *Necesitatea adoptării unei legi privind statutul deputaților şi senatorilor*, Revista Dreptul nr. 9/1999;

11. **M. Enache** – *Evoluția funcției de control parlamentar în constituțiile statului român*, Revista Dreptul nr. 6/1998;
12. **M. Enache** – *Câteva reflecții privind funcțiile Parlamentului*, Revista Dreptul nr. 7/1998;
13. **C. Ionescu** – *Actele Parlamentului*, Revista Dreptul nr. 9/1995;
14. **V. Pătulea** – *Încălcarea principiului supremației legii prin acte normative de rang inferior*, Revista Dreptul nr. 6/2000;
15. **C. Turianu** – *Imunitatea parlamentară*, Revista Dreptul nr. 6/1999;
16. **A. Țuculeanu** – *Unele considerații asupra răspunderii juridice a membrilor Parlamentului și a membrilor Guvernului în lumina Constituției*, Revista Dreptul nr. 7/1995;
17. **I.M. Zlătescu** – *Rolul Parlamentului în sistemul conducerii statale*, Revista Dreptul nr. 8/1992;
18. **R. Weber** – *Despre supremația legii*, Revista Română de Drepturile Omului nr. 8/1995.

Exerciții:

1. Prezentați și comentați pe scurt diferențele existente între mandatul reprezentativ și cel imperativ.

2. Identificați dispozițiile constituționale în vigoare care precizează: competența Camerei Deputaților, competența Senatului și, respectiv, competența Parlamentului în ansamblul său. Observați asemănarea dintre atribuțiile celor două Camere ale Parlamentului României. Relevați diferențele existente între aceste atribuții.

Bicameralismul în România este unul aproape perfect, cu singulara excepție a competenței exclusive ce revine Senatului în materia Avocatului Poporului și cu minore excepții legate de procedura parlamentară. Astfel, competențele celor două Camere ale Parlamentului României sunt aproape identice. Precizați care sunt diferențele dintre competențele respective ale celor două Camere ale Parlamentului României.

3. Observați structura și organizarea celor două Camere (*legislatura 2000-2004)*:

A. Birou permanent al Camerei – se stabilește prin negocieri între reprezentanții grupurilor parlamentare potrivit configurației politice a fiecărei Camere rezultată în urma alegerilor și este alcătuit din: *președinte, vicepreședinți, secretari și chestor.*

B. Președinte – ales pe toată durata legislaturii, este în același timp și președintele Biroului permanent;

C. Grupuri parlamentare – formate din parlamentarii aleși pe listele aceluiași partid sau formațiune politică. Fiecare partid sau formațiune politică nu poate avea decât un singur grup parlamentar la nivelul fiecărei Camere. (*ex.: Grupurile parlamentare rezultate în urma alegerilor din 26 noiembrie 2000*)

Grupuri parlamentare în Senat	Grupuri parlamentare în Camera Deputaților
a) P.S.D.	a) P.S.D.
b) P.D.	b) P.D.
c) P.N.L.	c) P.N.L.
d) U.D.M.R.	d) U.D.M.R.
e) P.R.M.	e) P.R.M.
	f) Minorități

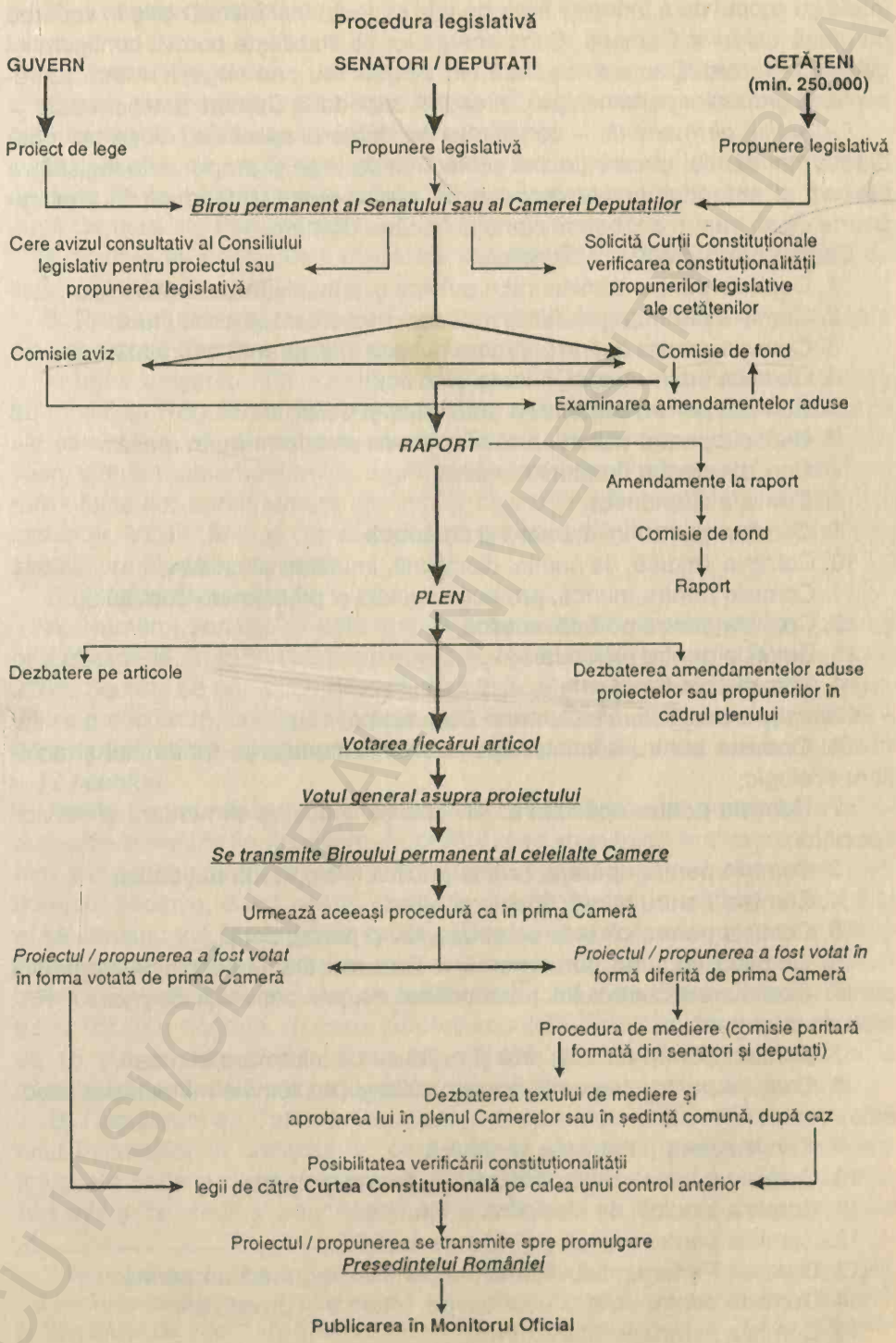
Procedura legislativă
GUVERN
SENATORI / DEPUTAȚI
CETĂȚENI (min. 250.000)
Proiect de lege
Propunere legislativă
Propunere legislativă
Birou permanent al Senatului sau al Camerei Deputaților
Cere avizul consultativ al Consiliului legislativ pentru proiectul sau propunerea legislativă
Solicită Curții Constituționale verificarea constituționalității propunerilor legislative ale cetățenilor
Comisie aviz
Comisie de fond
Examinarea amendamentelor aduse
RAPORT
Amendamente la raport
Comisie de fond
Raport
PLEN
Dezbatere pe articole
Dezbaterea amendamentelor aduse proiectelor sau propunerilor în cadrul plenului
Votarea fiecărui articol
Votul general asupra proiectului
Se transmite Biroului permanent al celeilalte Camere
Urmează aceeași procedură ca în prima Cameră
Proiectul / propunerea a fost votat în forma votată de prima Cameră
Proiectul / propunerea a fost votat în formă diferită de prima Cameră
Procedura de mediere (comisie paritară formată din senatori și deputați)
Dezbaterea textului de mediere și aprobarea lui în plenul Camerelor sau în ședință comună, după caz
Posibilitatea verificării constituționalității legii de către Curtea Constituțională pe calea unui control anterior
Proiectul / propunerea se transmite spre promulgare Președintelui României
Publicarea în Monitorul Oficial

Comisii parlamentare – reprezintă organe de lucru ale fiecărei Camere înființate cu scopul de a îndeplini însărcinările ce le-au fost încredințate în vederea pregătirii lucrărilor Camerei. Componența lor se stabileşte potrivit configurației politice a fiecărei Camere rezultată din alegeri sau prin negocieri între reprezentanții grupurilor parlamentare. În cadrul celor două Camere funcționează:

I. Comisii permanente – constituite pe domenii specifice, alese pe toată durata mandatului şi care dezbat proiectele de lege şi propunerile legislative precum şi amendamentele propuse de parlamentari, întocmind în final rapoarte ce se supun dezbaterii plenului fiecărei Camere;

Comisii permanente ale Senatului

1. Comisia pentru administrația publică şi administrarea teritoriului;
2. Comisia pentru agricultură, industrie alimentară şi silvicultură;
3. Comisia pentru apărare, ordine publică şi siguranță națională;
4. Comisia pentru buget, finanțe şi bănci;
5. Comisia pentru cercetarea abuzurilor şi petiții;
6. Comisia pentru cultură, artă şi mijloace de informare în masă;
7. Comisia pentru drepturile omului;
8. Comisia economică;
9. Comisia pentru învățământ şi cercetare;
10. Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități şi validări;
11. Comisia pentru muncă, protecție socială şi problemele şomajului;
12. Comisia pentru politică externă;
13. Comisia pentru privatizare;
14. Comisia pentru sănătate, ecologie şi sport.

Comisii permanente ale Camerei Deputaților

1. Comisia pentru administrația publică, amenajarea teritoriului şi echilibru ecologic;
2. Comisia pentru agricultură, silvicultură, industrie alimentară şi servicii specifice;
3. Comisia pentru apărare, ordine publică şi siguranță națională;
4. Comisia pentru buget, finanțe şi bănci;
5. Comisia pentru cercetarea abuzurilor şi pentru petiții;
6. Comisia comună permanentă a Camerei Deputaților şi a Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații;
7. Comisia pentru cultură, artă şi mijloace de informare în masă;
8. Comisia pentru drepturile omului, culte şi problemele minorităților naționale;
9. Comisia pentru industrie şi servicii;
10. Comisia pentru învățământ, ştiință, tineret şi sport;
11. Comisia juridică, de disciplină şi imunități;
12. Comisia pentru muncă şi protecție socială;
13. Comisia Parlamentului României pentru Integrare Europeană;
14. Comisia pentru politică economică, reformă şi privatizare;
15. Comisia pentru politică externă;

16. Comisia pentru sănătate şi familie;
17. Comisia de validare.

II. Comisii speciale[1] – constituite pentru avizarea unor proiecte de legi complexe, pentru elaborarea unor propuneri legislative sau pentru alte scopuri indicate în hotărârea de înfiinţare a comisiei;

III. Comisii de mediere – constituite pentru punerea de acord a unor proiecte de legi sau propuneri legislative adoptate în forme diferite de cele două Camere ale Parlamentului.

4. Enumeraţi principalele etape ale procedurii legislative. Prezentaţi-le pe scurt ca în următoarea schemă.

5. Precizaţi diferenţele dintre Regulamentele de organizare şi funcţionare ale celor două Camere, după modelul următor:

În urma alegerilor din noiembrie 2000 noile Camere ale Parlamentului şi-au modificat Regulamentele de organizare şi funcţionare. Noile regulamente ale camerelor, dând curs prevederilor constituţionale, cuprind norme ce privesc: statutul parlamentarului, organizarea internă a Parlamentului, desfăşurarea lucrărilor parlamentare precum şi dispoziţii referitoare la controlul parlamentar. Modificările şi completările aduse la vechile regulamente privesc în special următoarele domenii:

Statutul parlamentarului

A. Numărul senatorilor este stabilit potrivit art. 59 din Constituţie, prin legea electorală, în raport cu populaţia ţării. În urma alegerilor din 26 noiembrie 2000, Senatul se compune din 140 de senatori, mai puţin cu 3 decât în legislatura precedentă, configuraţia politică a Senatului fiind următoarea: *PDSR – 65 senatori; PRM – 37 senatori; PD – 13 senatori; PNL – 13 senatori; UDMR – 12 senatori.*

Privitor la imunitatea parlamentară noul Regulament al Senatului a introdus câteva modificări necesare. *În primul rând* imunitatea are ca scop nu numai protejarea senatorilor de urmărirea judiciară ci şi preîntâmpinarea urmăririlor abuzive, drept pentru care acest articol a fost modificat astfel încât el să corespundă prevederilor constituţionale. *În al doilea rând*, pentru ridicarea imunităţii parlamentare nu mai este nevoie de întrunirea votului a două treimi din numărul senatorilor prezenţi, ci de votul majorităţii membrilor Senatului. Tot ca o noutate, în cazul ridicării imunităţii este prevăzut un termen fix de 15 zile în care Biroul permanent trebuie să supună dezbaterii plenului raportul întocmit de Comisia juridică privind vinovăţia senatorului în cauză.

B. Regulamentul Camerei Deputaţilor grupează normele referitoare la statutul deputaţilor în capitolul IV, care este la rândul lui grupat în 5 secţiuni: Imunitate parlamentară, Incompatibilităţi, Exercitarea mandatului de deputat, Absenţe şi concedii şi Sancţiuni. Trebuie subliniat că nici una din prevederile

---

[1] Astfel de comisii sunt: *Comisia Parlamentară pentru Integrare Europeană; Comisia Parlamentară specială a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru controlul activităţii Serviciului de Informaţii Externe; Comisia comună permanentă a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activităţii S.R.I.*

acestui capitol nu a suferit modificări astfel încât pentru ridicarea imunității parlamentare a unui deputat este nevoie, la fel ca şi în cazul imunității senatorilor de votul majorității membrilor Camerei.

Măsuri de îmbunătățire a organizării Parlamentului

A. Senat

• măsuri de îmbunătățire a ordinii de zi

Biroul permanent are importante prerogative, în special în ceea ce priveşte: organizarea şedințelor Senatului, stabilirea ordinii de zi, organizarea relațiilor cu parlamentele altor state şi controlul serviciilor Senatului. Pentru o eficientizare a activității Senatului s-au introdus unele modificări privind posibilitatea participării la şedințele Biroului permanent a preşedinților grupurilor parlamentare, precum şi modalitatea de întrunire a Biroului permanent, iar în ceea ce priveşte activitatea chestorilor aceştia sunt obligați să prezinte la sfârşitul fiecărei sesiuni un raport cu privire la rezultatele controlului.

• măsuri privind organizarea grupurilor parlamentare

Senatorii se pot organiza în grupuri parlamentare care să cuprindă minimum 7 senatori. Senatorii aleşi pe listele unei coaliții şi care fac parte din partide sau formațiuni politice diferite se pot constitui în grupuri parlamentare proprii ale partidelor sau formațiunilor respective. Este o modificare introdusă ca urmare a creşterii pragului electoral prin legea electorală ce a avut drept consecință diminuarea numărului de partide reprezentate în Parlament.

În ceea ce priveşte senatorii aleşi ca independenți sau deveniți independenți prin părăsirea grupurilor parlamentare, prevederea a rămas aceeaşi, în sensul că nu se pot asocia între ei pentru constituirea unui grup parlamentar.

Pentru o mai mare acuratețe a textului şi o definire mai clară a atribuțiilor ce se cuvin fiecăruia s-au introdus câteva precizări privind atribuțiile ce revin Preşedintelui unui grup parlamentar şi modul de organizare şi funcționare a activității în cadrul acestor grupuri.

• o mai bună funcționare a comisiilor permanente şi sporirea operativității acestora

Modificările aduse secțiunii privind Comisiile parlamentare sunt în mare parte de formă având în vedere o mai mare acuratețe a textului. Aceste Comisii reprezintă organe de lucru ale Senatului, înființate cu scopul de a pregăti activitatea de legiferare şi de a realiza tradiționala funcție de control a Parlamentului. Comisiile îşi adoptă propriul lor regulament de funcționare care se supune spre aprobare Biroului permanent. Prin noile modificări este prevăzută şi posibilitatea revocării membrilor birourilor comisiilor permanente înainte de expirarea mandatului la cererea grupului parlamentar pe care îl reprezintă, prin votul majorității membrilor comisiei.

Tot ca o noutate este de semnalat că şedințele comisiilor pot avea loc în acelaşi timp cu şedințele plenului dacă există încuviințarea acestuia din urmă, iar convocarea şedințelor comisiei se face nu doar de preşedintele acesteia, ci şi de vicepreşedintele care îl înlocuieşte.

• funcționarea comisiilor de mediere şi competența reprezentanților acestor comisii

Aceştia pot hotărî numai asupra redactărilor diferite adoptate de Camera Deputaților cu privire la textele adoptate de Senat. S-a avut în vedere aici situația în care Camera Deputaților şi-a extins obiectul activității şi a adoptat texte pentru care nu fusese sesizată şi asupra cărora Senatul nu se pronunțase.

• *desfăşurarea procesului legislativ*

Modificările intervenite în Regulament în acest domeniu duc la o simplificare şi, în acelaşi timp, la o accelerare a procesului de legiferare.

Proiectele de lege şi propunerile legislative se înaintează Biroului permanent al Senatului, care dispune sesizarea comisiilor permanente, stabilind şi termene fixe de depunere a rapoartelor, precum şi termenele de depunere a amendamentelor la comisiile sesizate în fond. Biroul permanent al Senatului dispune repartizarea proiectelor de lege şi a propunerilor legislative comisiilor permanente ale Senatului, ținând seama de specializarea lor. Acestea întocmesc rapoarte având în vedere amendamentele depuse de senatori şi avizele unor comisii de aviz ce au preocupări tangente în domeniile ce constituie obiectul viitoarelor reglementări. Dacă au fost amendamente respinse de comisie şi dacă se cere susținerea acestora în plen, se dezbat doar amendamentele şi se rezolvă prin vot, apoi se supune votului în întregime raportul comisiei după care proiectului i se dă votul final.

• *reglementarea procedurii de urgență printr-o nouă secțiune în Regulament*

Cererea Guvernului şi propunerile Biroului permanent, ale grupurilor parlamentare sau ale comisiilor permanente se supun aprobării Senatului în ziua în care au fost înregistrate, iar aprobarea procedurii de urgență se face cu votul majorității senatorilor prezenți la şedință.

B. Camera Deputaților

Şi în cazul acestei camere s-au făcut o serie de modificări referitoare la:

• *măsuri de îmbunătățire a ordinii de zi*

Noul Regulament al Camerei Deputaților oferă o soluție mai rapidă pentru aprobarea şi stabilirea ordinii de zi şi reprezintă, în opinia noastră, una din principalele îmbunătățiri aduse vechiului Regulament. Deşi Biroul permanent păstrează atribuția alcătuirii proiectului ordinii de zi, apare o nouă structură în cadrul Camerei Deputaților – *Comitetul ordinii de zi* – organ format din preşedintele Camerei Deputaților, care şi conduce lucrările acestuia însă nu are drept de vot, şi liderii grupurilor parlamentare sau locțiitorii acestora. *Comitetul ordinii de zi* hotărăşte şi asupra timpului afectat fiecărui grup parlamentar pentru luările de cuvânt în şedința Camerei. Noul Regulament al Camerei Deputaților are scopul declarat de a muta centrul de greutate al dezbaterilor parlamentare de la şedințele plenului către comisiile parlamentare şi, ca urmare, noul Regulament precizează că, în cazul dezbaterilor generale asupra unui proiect de lege sau a unei propuneri legislative, alocarea timpului pentru luările de cuvânt este facultativă. Această prevedere sporeşte foarte mult importanța Comitetului ordinii de zi întrucât acestuia îi revine atribuția de a hotărî dacă un anumit proiect de lege merită a fi discutat în şedința Camerei sau urmează a se trece direct asupra votului.

Comitetul ordinii de zi primeşte şi prerogativa modificării ordinii de zi în cazuri excepționale, la propunerea Biroului permanent. De asemenea, el stabileşte şi în ce zile se vor desfăşura şedințele în plen, celelalte zile lucrătoare fiind afectate activității în comisii, în grupurile parlamentare sau în teritoriu.

Un alt aspect important este modul în care se iau deciziile în noul organism înființat: votul fiecărui membru al Comitetului are o pondere egală cu proporția grupului parlamentar pe care îl reprezintă în numărul total al deputaților. Ca urmare dacă un grup parlamentar reprezintă peste 50% din numărul deputaților, liderul grupului în cauză va putea stabili ordinea de zi aşa cum crede de cuviință. Pe de altă parte, dacă un grup parlamentar pierde din membrii săi ca urmare a unor demisii, procentul reprezentat de respectivul grup parlamentar va scădea şi, drept consecință, va scădea şi ponderea votului liderului său în Comitetul ordinii de zi.

• *măsuri privind funcționarea comisiilor permanente*

Conform noului Regulament, centrul de greutate al activității parlamentare s-a mutat dinspre şedințele Camerei înspre comisiile permanente şi, ca urmare, şedințele comisiilor pot avea loc concomitent cu lucrările Camerei, în baza aprobării date de Comitetul ordinii de zi. Totuşi, pentru a nu împiedica adoptarea legilor datorită lipsei de cvorum, a fost introdusă o diferențiere între şedințele Camerei, apărând ca o categorie distinctă: şedințele de vot. Se precizează că şedința de vot este cea organizată în acest scop, iar *per a contrario* celelalte şedințe sunt destinate numai dezbaterii legilor, în cazul în care Comitetul ordinii de zi alocă timp pentru aşa ceva.

Pentru ca lipsa de cvorum să nu afecteze funcționarea comisiilor permanente, noul regulament permite liderului unui grup parlamentar al cărui reprezentant într-o anumită comisie absentează să împuternicească, în scris, pe un alt membru al respectivului grup să-l înlocuiască pe deputatul absent.

În caz de conflict de competență între comisii, Biroul permanent este cel care soluționează disputa, însă se introduce un termen de şapte zile în care este obligat să ia o decizie.

• *măsuri privind desfăşurarea procesului legislativ*

Modul în care o lege poate fi amendată a fost schimbat în mod radical prin noul Regulament. Astfel amendamentele nu mai sunt propuse în plen, ci vor fi trimise de către deputați, grupuri parlamentare sau Guvern la comisia sesizată în fond, cu cel puțin 5 zile înainte de data depunerii raportului. Dacă termenul de depunere a raportului a fost redus la 5 zile, termenul de depunere a amendamentelor este de 3 zile.

Pentru propunerile legislative elaborate de către o comisie parlamentară amendamentele se depun la acea comisie în termen de 5 zile de la anunțarea în plenul Camerei Deputaților.

Amendamentele se depun în scris şi motivat, sub semnătura inițiatorului, iar cele ale Guvernului se depun sub semnătura unui membru al Guvernului. Asupra tuturor amendamentelor se pronunță comisia sesizată în fond sau comisia specială, iar avizul unei alte comisii nu va fi solicitat decât în cazul în care comisia sesizată în fond consideră necesar. Amendamentele a căror

acceptare ar duce la modificarea bugetului de stat sau bugetului asigurărilor sociale de stat vor fi, totuşi, transmise Guvernului, însă dacă în termen de 5 zile de la primire Guvernul nu se opune, amendamentele vor fi considerate acceptate.

Există o categorie de amendamente care pot fi ridicate şi în plenul Camerei şi anume cele de corelare tehnico-legislativă, gramaticale şi lingvistice. Pentru acestea avizul comisiei se dă oral de către raportor, la solicitarea preşedintelui Camerei.

Conform noului Regulament, un proiect de lege nu poate fi dezbătut pe articole decât dacă au fost formulate amendamente cu respectarea prevederilor menţionate mai sus. Dacă nu există amendamente, un proiect de lege nu poate fi dezbătut sau supus votului decât în totalitatea lui. Discutarea sau votarea unui proiect de lege pe articole nu înseamnă că respectivul proiect va fi dezbătut sau votat pe fiecare articol în parte, ci doar articolele asupra cărora au fost aduse amendamente.

Durata dezbaterilor în plenul Camerei a fost mult redusă întrucât fiecare grup parlamentar nu se poate pronunţa decât printr-un singur reprezentant, iar durata unei intervenţii nu poate depăşi 5 minute. Pe lângă reprezentanţii grupurilor parlamentare, mai pot lua cuvântul: reprezentantul Guvernului, iniţiatorul proiectului de lege şi raportorul comisiei sesizate în fond. În cazul în care consideră necesar, preşedintele Camerei poate supune spre aprobare sistarea discuţiilor asupra unui anume articol, chiar dacă nu s-au pronunţat toţi cei enumeraţi anterior.

Votul final asupra unui proiect de lege poate avea loc numai într-o şedinţă consacrată acestui scop şi priveşte ansamblul reglementării. Ca o excepţie, Camera poate hotărî, la propunerea preşedintelui, ca votul final să privească părţi din ansamblul reglementării, dar numai dacă aceste părţi constituie un ansamblu unitar (spre exemplu, capitole). În acest caz toate părţile proiectului de lege trebuie supuse succesiv la vot, în aceeaşi şedinţă.

În vederea grăbirii armonizării legislaţiei României cu legislaţia Uniunii Europene, proiectele de lege alcătuite în acest scop urmează de drept procedura de urgenţă şi vor fi trecute de către Biroul permanent cu prioritate pe proiectul ordinii de zi.

O ultimă modificare pe care o semnalăm este cea privitoare la cvorum. Conform noului Regulament, prezenţa majorităţii deputaţilor nu este necesară decât la votul pentru adoptarea legii în ansamblul ei, precum şi atunci când se supune la vot respingerea unui proiect de lege.

Controlul constituţionalităţii

Înainte de a fi transmise spre promulgare, legile adoptate de una din camere, în aceeaşi redactare ca şi a celeilalte camere sunt depuse la Secretarul general al camerei respective în vederea exercitării dreptului de sesizare a Curţii Constituţionale. În termen de 24 de ore de la depunere, preşedintele camerei sau preşedintele de şedinţă aduce la cunoştinţa parlamentarilor, în şedinţa plenului, această depunere. Termenul de sesizare a Curţii

Constituționale este de cinci zile cu excepția legilor adoptate cu procedură de urgență, în cazul cărora termenul este de două zile.

Dacă legea este declarată neconstituțională camera ai cărei membri au făcut sesizarea este obligată ca în termen de 30 de zile să dezbată şi să hotărască asupra înregistrării comunicării de neconstituționalitate. Stabilirea acestor termene fixe este fără îndoială o modalitate de eficientizare a activității parlamentare.

Controlul parlamentar

Regulamentele celor două camere cuprind importante prevederi legate de exercitarea controlului parlamentar. În cuprinsul lor este reglementată pe larg procedura moțiunilor, întrebărilor, a interpelărilor, informarea camerelor, adresarea unor petiții, iar în cazul Senatului noul Regulament cuprinde şi o secțiune nouă privind declarațiile politice săptămânale.

Moțiunile exprimă poziția Parlamentului într-o anumită problemă politică internă sau externă, urmând a fi inițiate de cel puțin o pătrime din numărul senatorilor sau deputaților, după caz.

Deosebirea dintre întrebări şi interpelări constă în aceea că întrebarea reprezintă o solicitare de a răspunde dacă un fapt este adevărat ori o informație este exactă, în vreme ce interpelarea este o cerere scrisă, adresată de un parlamentar Guvernului sau unui membru al acestuia, prin care se solicită explicații asupra politicii Guvernului în problemele activității sale interne sau externe. Atât întrebările cât şi interpelările pot fi adresate în nume individual, cât şi al grupurilor parlamentare, în acest caz fiind afectat un timp corespunzător ponderii acestora în cadrul camerei respective.

În ceea ce priveşte cererea de informare, aceasta este solicitată de preşedintele camerei sau de preşedinții comisiilor, fiind adresată Guvernului sau celorlalte organe ale administrației publice.

Referate

- Argumente pro şi contra bicameralismului în România;
- Funcțiile Parlamentului;
- Imunitatea parlamentară;
- Mandatul parlamentar;
- Natura juridică a Regulamentelor Parlamentului;
- Controlul parlamentar prin Avocatul Poporului;
- Răspunderea juridică a membrilor parlamentului;
- Parlamentul european – veritabilă instituție reprezentativă?
- Comisiile parlamentare – expresie a funcției jurisdicționale a Parlamentului?
- Considerații cu privire la exercitarea moțiunilor de cenzură după intrarea în vigoare a Constituției României din 1991;
- Procedura de elaborare a legii în România;
- Rolul opoziției în cadrul Parlamentului unui stat de drept.

Legea privind exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni[1]

Art. 1. Exercitarea inițiativei. (1) Inițiativa legislativă a cetățenilor se exercită cu respectarea prevederilor art. 73 sau, după caz, ale art. 146 din Constituție, în condițiile prevăzute de prezenta lege.

(2) Inițiativa legislativă a cetățenilor se exercită printr-o propunere legislativă întocmită în temeiul art. 73 din Constituție în domeniul legilor organice sau ordinare, iar în temeiul art. 146 din Constituție, în domeniul legilor constituționale.

Art. 2. Comitetul de inițiativă. (1) Promovarea inițiativei legislative a cetățenilor se asigură de către un comitet de inițiativă alcătuit din cel puțin 10 cetățeni cu drept de vot.

(2) Nu pot face parte din comitetul de inițiativă persoanele alese în funcție prin vot universal, membrii Guvernului, persoanele numite în funcție de primul-ministru sau care nu pot face parte, potrivit legii, din partide politice.

(3) Constituirea comitetului de inițiativă se face printr-o declarație autentificată la un notar public, cuprinzând: scopul inițiativei, numele, prenumele, calitatea de alegător şi domiciliul membrilor, precum şi declarația că aceştia nu încalcă prevederile alin. (2). Răspunderea pentru conținutul declarației este cea prevăzută de lege pentru înscrisurile oficiale.

(4) Comitetul de inițiativă reprezintă cetățenii care susțin propunerea legislativă, după semnarea de către aceştia a listelor de susținători prevăzute în prezenta lege. Componența comitetului de inițiativă se aduce la cunoştință, împreună cu propunerea legislativă care face obiectul inițiativei, prin publicare în Monitorul Oficial al României, Partea I. Publicarea este scutită de plata oricărei taxe.

(5) Comitetul de inițiativă trebuie să asigure înregistrarea propunerii legislative la una dintre Camerele Parlamentului, în termen de cel mult 3 luni de la data publicării acesteia. După împlinirea acestui termen propunerea legislativă nu mai poate fi prezentată decât ca o nouă inițiativă, în condițiile prezentei legi.

(6) Comitetul de inițiativă va desemna dintre membrii săi, cu majoritate de voturi, un preşedinte care să rezolve problemele operative şi să reprezinte comitetul în raporturile sale cu autoritățile publice centrale şi locale.

Art. 3. Propunerea legislativă. (1) Propunerea legislativă care face obiectul inițiativei legislative se întocmeşte de comitetul de inițiativă în forma cerută pentru proiectele de lege şi va fi însoțită de o expunere de motive semnată de toți membrii comitetului.

(2) În vederea publicării, propunerea legislativă se avizează, în prealabil, de Consiliul Legislativ.

---

[1] Legea nr. 189/1999, publicată în M. Of., partea I, nr. 611/14.12.1999.

(3) Avizul se emite în cel mult 30 de zile de la sesizare şi se publică o dată cu propunerea legislativă.

(4) Sesizarea Consiliului Legislativ se face de către un membru al comitetului de inițiativă, împuternicit în acest scop. Împuternicirea se semnează de membrii comitetului de inițiativă şi va fi însoțită de actul de constituire a acestuia, prevăzut la art. 2 alin. (3). Împuternicitul răspunde şi de publicarea propunerii legislative.

Art. 4. Semnăturile susținătorilor. (1) Promovarea propunerii legislative publicate potrivit art. 2 alin. (4) se face pe baza adeziunii cetățenilor, prin semnarea de către aceştia a listelor de susținători.

(2) Listele de susținători se întocmesc cu respectarea organizării administrativ-teritoriale a țării şi vor cuprinde: denumirea propunerii legislative ce face obiectul inițiativei şi identificarea Monitorului Oficial al României în care aceasta a fost publicată, județul şi localitatea în care îşi au domiciliul sau reşedința susținătorii; numele, prenumele şi domiciliul susținătorilor, identificarea cărților de alegător, pentru cei care le posedă, a actului de identitate şi a codului numeric personal; semnăturile susținătorilor. Este interzisă orice fel de delegare sau de reprezentare pentru semnarea listei de susținători.

(3) Lista de susținători întocmită, precum şi semnătura dată, cu încălcarea prevederilor alin. (2), nu vor fi luate în considerare. Semnătura valabilă la data când a fost acordată nu poate fi infirmată ulterior.

(4) Pentru municipiul Bucureşti în loc de localitate se va trece sectorul; prevederile acestui alineat se aplică şi altor municipii alcătuite din subdiviziuni administrativ-teritoriale.

(5) Formularele pentru listele de susținători se imprimă pe coli de hârtie format A4, detaşabile şi numerotate. Formularele se imprimă pe o singură față a colii şi cuprind prevederile menționate la alin. (2), cu excepția celor referitoare la susținători, care se completează de mână, atunci când aceştia semnează lista.

(6) Fiecare pagină imprimată a listei de susținători se semnează de către un membru al comitetului de inițiativă sau de o altă persoană împuternicită în scris de comitet pentru a întocmi lista. Persoana împuternicită nu poate fi desemnată decât dintre susținători.

(7) Listele semnate de susținători se păstrează în dosare, pe localități, şnuruite şi semnate pentru atestarea conținutului, pe coperta a doua, de către persoanele prevăzute la alin. (6).

(8) Listele şi dosarele se întocmesc în două exemplare originale. Exemplarele originale ale listelor şi dosarelor se păstrează unul la Curtea Constituțională şi unul la Parlament.

Art. 5. Atestarea listelor de susținători. (1) Atestarea calității de cetățean cu drept de vot şi a domiciliului susținătorilor se face de către primarul localității fie personal, fie, în localitățile urbane, şi prin funcționarii primăriei împuterniciți de primar în acest scop. Atestarea se face prin verificarea listei de susținători, iar în ceea ce priveşte domiciliul, în colaborare cu organul local de poliție, dacă, este cazul.

(2) În vederea atestării, un exemplar al dosarului cuprinzând listele de susținători din localitate se depune la primărie. Oricine poate consulta dosarul şi poate contesta realitatea semnăturii sau o altă prevedere cuprinsă în liste. Contestația se face numai în scris şi se adresează primarului. Acesta, în cazul în care contestația priveşte realitatea semnăturii, o va soluționa, solicitând susținătorului să confirme semnătura. Dacă susținătorul nu poate sau refuză să confirme semnătura, se aplică prevederile art. 4 alin. (3). Dispoziția primarului poate fi contestată la judecătorie, care o va soluționa cu citarea părților, potrivit procedurii ordonanței preşedințiale.

(3) Atestarea de către primar a listei de susținători se face prin semnătura persoanei care a efectuat controlul, cu indicarea actului de împuternicire, dacă este cazul, şi a datei când s-a făcut atestarea, precum şi prin aplicarea ştampilei. Dacă primarul a solicitat sprijinul organului local de poliție, va semna şi reprezentantul acestuia, cu precizarea aspectelor pe care le-a verificat. Semnătura se aplică pe ultima copertă a dosarului cuprinzând listele verificate, aflat la comitetul de inițiativă; după ce a fost confruntat cu cel depus la primărie. Aspectele neatestate se elimină din listă, făcându-se aplicarea dispozițiilor art. 4 alin. (3).

(4) Termenul de atestare este de cel mult 15 zile lucrătoare de la înregistrarea dosarului la primărie. După atestare lista de susținători nu mai poate fi contestată potrivit alin. (2).

Art. 6. Înregistrarea propunerii legislative. (1) Propunerea legislativă ce face obiectul inițiativei cetățenilor, însoțită de expunerea de motive şi de dosarele cuprinzând listele de susținători, se înregistrează la Camera Parlamentului la care a fost prezentată, la cererea semnată de membrii comitetului de inițiativă. Cererea va cuprinde şi împuternicirea a cel mult 5 membri care să reprezinte comitetul de inițiativă în vederea promovării şi susținerii inițiativei după înregistrare.

(2) Înregistrarea propunerii ca inițiativă legislativă se face numai cu respectarea termenului prevăzut la art. 2 alin. (5).

(3) În cazul în care, la data înregistrării, nu sunt atestate toate listele de susținători ca urmare a nerespectării termenului prevăzut la art. 5 alin. (4), preşedintele Camerei Parlamentului va solicita Guvernului urgentarea operațiunilor de atestare. În acest caz, listele de susținători depuse în completare, dar nu mai târziu de 7 zile de la atestare, se consideră în termen.

(4) Pentru verificarea de către Curtea Constituțională a condițiilor de exercitare a inițiativei se vor trimite acesteia numai liste de susținători atestate.

Art. 7. Verificarea inițiativei de către Curtea Constituțională. (1) Curtea Constituțională, din oficiu sau pe baza sesizării preşedintelui Camerei Parlamentului la care s-a înregistrat inițiativa, va verifica:

a) caracterul constituțional al propunerii legislative ce face obiectul inițiativei;

b) îndeplinirea condițiilor referitoare la publicarea acestei propuneri şi dacă listele de susținători prezentate sunt atestate potrivit art. 5;

c) întrunirea numărului minim de susținători pentru promovarea inițiativei, prevăzut la art. 73 şi, după caz, la art. 146 din Constituție, precum şi respectarea dispersiei teritoriale în județe şi în municipiul Bucureşti, prevăzută de aceleaşi articole.

(2) Primind sesizarea, preşedintele Curții Constituționale va desemna un judecător ca raportor şi va stabili termenul pentru întrunirea judecătorilor, în vederea verificării inițiativei.

(3) Curtea Constituțională se pronunță în termen de 30 de zile de la sesizare asupra propunerii legislative şi în termen de 60 de zile de la sesizare asupra propunerii de revizuire a Constituției.

(4) Decizia sau, după caz, hotărârea Curții Constituționale se comunică preşedintelui Camerei Parlamentului care a sesizat-o şi se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(5) De la data primirii hotărârii Curții Constituționale, Camera Parlamentului sesizată cu inițiativa legislativă începe procedura parlamentară de legiferare. În acest din urmă caz Curtea Constituțională se pronunță şi asupra constituționalității propunerii de revizuire a Constituției, potrivit art. 144 lit. a) din Constituție.

Art. 8. Răspunderi. În îndeplinirea obligațiilor prevăzute de prezenta lege membrii comitetului de inițiativă şi persoanele împuternicite de acesta sunt considerate funcționari publici şi se bucură de protecția legii, acordată celor care exercită o funcție implicând exercițiul autorității de stat. De asemenea, acestora le revine şi răspunderea prevăzută de lege pentru funcționarii publici.

Art. 9. Şantajul. Constrângerea unei persoane sau inducerea ei în eroare ori determinarea ei în orice alt mod ca împotriva voinței sale să semneze lista de susținători constituie infracțiune şi se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

Art. 10. Uzurparea de calități oficiale. Folosirea fără drept a calității de membru al comitetului de inițiativă sau de împuternicit al acestuia se pedepseşte, în condițiile prevăzute la art. 240 din Codul penal privind uzurparea de calități oficiale, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.

Art. 11 Punerea în mişcare a acțiunii penale. Punerea în mişcare a acțiunii penale, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 9 şi 10, se face din oficiu.

Art. 12 Dispoziții finale. Legea nu se aplică inițiativelor legislative ale cetățenilor, cu privire la care Curtea Constituțională s-a pronunțat până la data intrării ei în vigoare.

Legea privind organizarea şi desfăşurarea referendumului[1]

Capitolul I
Dispoziţii generale

Art. 1. În România suveranitatea naţională aparţine poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative şi prin referendum.

Art. 2. (1) Referendumul naţional constituie forma şi mijlocul de consultare directă şi de exprimare a voinţei suverane a poporului român cu privire la:

a) revizuirea Constituţiei;

b) demiterea Preşedintelui României;

c) probleme de interes naţional.

(2) În condiţiile prezentei legi se poate organiza şi desfăşura şi referendum local asupra unor probleme de interes deosebit pentru unităţile administrativ-teritoriale.

(3) În cadrul referendumului populaţia poate fi consultată cu privire la una sau la mai multe probleme, precum şi cu privire la o problemă de interes naţional şi o problemă de interes local, pe buletine de vot separate.

Art. 3. Problemele care, potrivit. art. 148 din Constituţie, nu pot fi supuse revizuirii nu pot face obiectul referendumului.

Art. 4. Au dreptul de a participa la referendum toţi cetăţenii români care au împlinit vârsta de 18 ani până în ziua referendumului inclusiv, cu excepţia debililor sau a alienaţilor mintal puşi sub interdicţie, precum şi a persoanelor condamnate prin hotărâre judecătorească definitivă la pierderea drepturilor electorale.

Art. 5. (1) Referendumul naţional şi referendumul local se organizează şi se desfăşoară potrivit prevederilor prezentei legi.

(2) Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puţin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale.

Capitolul II
Organizarea referendumului naţional

Secţiunea I. Referendumul privind revizuirea Constituţiei

Art. 6. (1) Iniţiativa şi procedura revizuirii Constituţiei sunt supuse normelor prevăzute la art. 146 şi 147 din Constituţie, iar organizarea şi desfăşurarea referendumului se stabilesc prin lege.

(2) Organizarea şi desfăşurarea referendumului cu privire la revizuirea Constituţiei, precum şi rezultatul acestuia sunt obligatorii.

---

[1] Legea nr. 3/2000, publicată în M. Of., partea I, nr. 84/24.02.2000.

Art. 7. (1) Cetățenii care participă la referendum au dreptul să se pronunțe prin „DA" sau „NU" la următoarea întrebare înscrisă pe buletinul de vot: „Sunteți de acord cu legea de revizuire a Constituției României în forma aprobată de Parlament?"

(2) Rezultatul referendumului se stabileşte în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate pe întreaga țară, astfel:

Procente cifre absolute:

a) Numărul persoanelor înscrise în listele pentru referendum;

b) Numărul participanților;

c) Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul „DA";

d) Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul „NU";

e) Numărul voturilor nule.

Secțiunea a II-a. **Referendumul privind demiterea Preşedintelui României**

Art. 8. Referendumul pentru demiterea Preşedintelui României este obligatoriu şi se stabileşte prin hotărâre a Parlamentului, în condițiile prevăzute la art. 95 din Constituție.

Art. 9. Cetățenii care participă la referendum au dreptul să se pronunțe prin „DA" sau „NU" la următoarea întrebare înscrisă pe buletinul de vot: „Sunteți de acord cu demiterea Preşedintelui României?"

Art. 10. Demiterea Preşedintelui României este aprobată dacă a întrunit majoritatea voturilor cetățenilor înscrişi în listele electorale.

Secțiunea a III-a. **Referendumul cu privire la probleme de interes național**

Art. 11. (1) Preşedintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să îşi exprime voința prin referendum cu privire la probleme de interes național.

(2) Problemele care se supun referendumului şi data desfăşurării acestuia se stabilesc de Preşedintele României, prin decret.

(3) Punctul de vedere al Parlamentului asupra referendumului inițiat de Preşedintele României urmează să fie exprimat, printr-o hotărâre adoptată în şedința comună a celor două Camere, cu votul majorității deputaților şi senatorilor.

Art. 12. (1) Sunt considerate probleme de interes național în sensul art. 11:

A. Adoptarea unor măsuri privind reforma şi strategia economică a țării;

B. Adoptarea unor decizii politice deosebite cu privire la:

a) regimul general al proprietății publice şi private;

b) organizarea administrației publice locale, a teritoriului, precum şi regimul general privind autonomia locală;

c) organizarea generală a învățământului;

d) structura sistemului național de apărare, organizarea armatei, participarea forțelor armate la unele operațiuni internaționale;

e) încheierea, semnarea sau ratificarea unor acte internaționale pe durată nedeterminată sau pe o perioadă mai mare de 10 ani;

f) integrarea României în structurile europene şi euroatlantice;

g) regimul general al cultelor.

(2) Cetățenii sunt chemați să se pronunțe prin „DA" sau „NU" asupra problemei supuse referendumului, decizând cu majoritatea voturilor valabil exprimate la nivelul țării.

Capitolul III
Referendumul local

Art. 13. (1) Problemele de interes deosebit din unitățile administrativ-teritoriale şi subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor pot fi supuse, în condițiile prezentei legi, aprobării locuitorilor, prin referendum local.

(2) Referendumul local se poate organiza în toate satele şi localitățile componente ale comunei sau oraşului ori numai în unele dintre acestea. În cazul referendumului la nivel județean, acesta se poate desfăşura în toate comunele şi oraşele din județ ori numai în unele dintre acestea, care sunt direct interesate.

(3) Proiectele de lege sau propunerile legislative privind modificarea limitelor teritoriale ale comunelor, oraşelor şi județelor se înaintează Parlamentului spre adoptare numai după consultarea prealabilă a cetățenilor din unitățile administrativ-teritoriale respective, prin referendum. În cest caz organizarea referendumului este obligatorie.

Art. 14. (1) Problemele supuse referendumului local se stabilesc de consiliile locale sau județene, după caz, la propunerea primarului, respectiv a preşedintelui consiliului județean.

(2) Cetățenii sunt chemați să se pronunțe prin „DA" sau „NU" asupra problemei supuse referendumului, decizând cu majoritatea voturilor valabil exprimate la nivelul unității administrativ-teritoriale respective.

Capitolul IV
Dispoziții comune cu privire la desfăşurarea referendumului

Art. 15. (1) Obiectul şi data referendumului național se stabilesc după cum urmează:

a) prin lege, în cazul referendumului privind revizuirea Constituției, cu respectarea art. 147 alin. (3) din Constituție;

b) prin hotărâre a Parlamentului, în cazul referendumului privind demiterea Preşedintelui României, cu respectarea art. 95 alin. (3) din Constituție;

c) prin decret al Preşedintelui României, în cazul referendumului cu privire la probleme de interes național.

(2) Aducerea la cunoştinţa publică a datei referendumului naţional se face prin Monitorul Oficial al României, Partea I, şi prin presă, radio şi televiziune.

Art. 16. (1) Obiectul şi data referendumului local se stabilesc şi se aduc la cunoştinţa publică cu cel puţin 20 de zile înainte de ziua desfăşurării acestuia.

(2) Referendumul local se poate organiza într-o singură zi, care poate fi numai duminica.

(3) Aducerea la cunoştinţa publică a datei referendumului local se face prin orice mijloace de informare în masă.

Art. 17. (1) Operaţiunile pentru desfăşurarea referendumului au loc în circumscripţiile electorale şi la secţiile de votare, organizate potrivit prevederilor Legii nr. 68/1992 pentru alegerea Camerei Deputaţilor şi a Senatului, respectiv ale Legii nr. 70/1991 privind alegerile locale, republicată, cu modificările ulterioare, pe baza copiilor de pe listele electorale permanente, a listelor electorale speciale şi a celorlalte liste electorale prevăzute de lege.

(2) Reactualizarea listelor electorale permanente se face de către primari, potrivit prevederilor Legii nr. 68/1992, respectiv ale Legii nr. 70/1991, republicată, cu modificările ulterioare, în termen de cel mult 5 zile de la data stabilirii zilei referendumului.

Art. 18. Afişarea listelor electorale, dacă legea prevede o asemenea operaţiune, delimitarea, numerotarea şi aducerea la cunoştinţa publică a secţiilor de votare şi a localurilor de vot se fac potrivit prevederilor Legii nr. 68/1992 şi ale Legii nr. 70/1991, republicată, cu modificările ulterioare, în cel mult 48 de ore de la îndeplinirea termenului prevăzut la art. 17 alin. (2).

Art. 19. (1) Cetăţenii au dreptul să verifice înscrierea în listele electorale. Întâmpinările împotriva omisiunilor, înscrierilor greşite şi oricăror erori din liste se fac la autorităţile publice care au întocmit listele, acestea fiind obligate să se pronunţe pe loc sau în cel mult 24 de ore de la înregistrare.

(2) Contestaţiile îndreptate împotriva dispoziţiilor luate de autorităţile publice prevăzute la alin. (1) se soluţionează în cel mult 48 de ore de judecătoria în a cărei rază teritorială domiciliază participantul la referendum sau, în cazul celor înscrişi în listele suplimentare, de către judecătoria în a cărei rază teritorială se află biroul electoral al secţiei de votare care a întocmit lista. Hotărârea judecătorească este irevocabilă şi executorie; ea se comunică persoanelor interesate în cel mult 24 de ore de la pronunţare.

Art. 20. (1) Cetăţenii care locuiesc în altă localitate decât cea în care îşi au domiciliul pot solicita primarului din acea localitate înscrierea lor în liste electorale suplimentare. Cu 3 zile înainte de data referendumului nu se mai pot face înscrieri în aceste liste.

(2) Organul care întocmeşte listele electorale prevăzute la alin. (1) este obligat să ceară primăriei localităţii de domiciliu radierea persoanelor în cauză de pe listele electorale ale acelei localităţi.

Art. 21. Cetăţeanul care, în ziua referendumului naţional, se află într-o altă localitate decât cea în care este înscris în lista electorală poate să îşi exercite dreptul de vot în localitatea respectivă, la orice secţie de votare,

urmând a fi înscris într-o listă suplimentară de către preşedintele biroului electoral al secţiei de votare, pe baza actului de identitate sau a adeverinţei care ţine loc de act de identitate.

Art. 22. (1) Autorităţile publice care au întocmit listele electorale le vor înainta birourilor electorale ale secţiilor de votare cu două zile înainte de data desfăşurării referendumului.

(2) Orice modificare ulterioară se comunică de îndată birourilor electorale ale secţiilor de votare.

Art. 23. Pentru organizarea şi desfăşurarea referendumului, în termen de 5 zile de la data stabilirii zilei referendumului se înfiinţează, după caz: Biroul Electoral Central; birouri electorale de circumscripţie, precum şi birouri electorale ale secţiilor de votare.

Art. 24. (1) Biroul Electoral Central este alcătuit din 7 judecători ai Curţii Supreme de Justiţie, dintre care unul va îndeplini funcţia de preşedinte, precum şi din câte un delegat al fiecărui partid politic reprezentat în Parlament.

(2) Desemnarea celor 7 judecători se va face în cel mult 3 zile de la data stabilirii zilei referendumului de către preşedintele Curţii Supreme de Justiţie, prin tragere la sorţi, de pe o listă cuprinzând toţi judecătorii în exerciţiu ai Curţii.

(3) Preşedintele Biroului Electoral Central este ales prin vot secret de către membrii acestuia în cel mult 24 de ore de la desemnare.

Art. 25. (1) Biroul Electoral Central veghează la reactualizarea listelor electorale permanente, la întocmirea copiilor de pe acestea şi la transmiterea lor la birourile electorale ale secţiilor de votare, supraveghează corecta desfăşurare a referendumului, centralizează la nivel naţional rezultatele acestuia, pe care le înaintează Curţii Constituţionale.

(2) Biroul Electoral Central soluţionează contestaţiile care îi sunt adresate, cu excepţia celor care sunt date în competenţa altor birouri electorale sau a instanţelor judecătoreşti.

(3) În cazul în care constată o fraudă electorală la o secţie de votare sau într-o circumscripţie electorală, Biroul Electoral Central dispune anularea rezultatelor referendumului în cadrul acelei secţii de votare sau, după caz, în cadrul circumscripţiei electorale respective.

(4) Biroul Electoral Central acreditează şi retrage acreditarea reprezentanţilor mijloacelor de comunicare în masă.

Art. 26. (1) Birourile electorale de circumscripţie ale judeţelor şi al municipiului Bucureşti, ale comunelor, oraşelor şi municipiilor, precum şi birourile electorale ale secţiilor de votare se compun dintr-un preşedinte şi cel mult 6 delegaţi ai partidelor politice reprezentate în parlament, în cazul referendumului naţional, sau ai partidelor politice reprezentate în consiliul local sau judeţean, în cazul referendumului local.

(2) Preşedinţii birourilor electorale sunt stabiliţi de către preşedintele tribunalului judeţean sau al municipiului Bucureşti, după caz, în cel mult 3 zile de la stabilirea zilei referendumului, prin tragere la sorţi.

(3) Tragerea la sorți se face de pe o listă care va cuprinde, în următoarea ordine: judecătorii și procurorii, precum și alți jurişti din județ sau din municipiul Bucureşti, care nu fac parte dintr-un partid politic.

(4) Dacă numărul juriştilor este insuficient, tragerea la sorți se face de pe o altă listă care va cuprinde persoane de altă specialitate, cu o reputație neştirbită şi care nu fac parte din nici un partid politic.

(5) Lista cuprinzând alți jurişti decât judecătorii şi procurorii, precum şi lista cuprinzând persoanele prevăzute la alineatul precedent vor fi întocmite de prefect, la propunerea primarilor, şi vor fi transmise preşedintelui tribunalului județean sau al municipiului Bucureşti în cel mult 48 de ore de la stabilirea zilei referendumului.

(6) Stabilirea persoanelor prevăzute la alin. (3) şi (4) se va face ținându-se seama şi de domiciliul acestora.

Art. 27. (1) Desemnarea delegaților partidelor politice, potrivit art. 24 şi 26, este obligatorie şi se comunică în scris preşedintelui biroului electoral, în cel mult 5 zile de la stabilirea zilei referendumului.

(2) În cazul în care partidele politice nu îşi pot desemna, de comun acord, reprezentanții în birourile electorale, se va organiza tragerea la sorți a acestora de către preşedintele biroului electoral respectiv, în prezența delegaților partidelor.

(3) Dacă birourile electorale nu se pot completa potrivit alineatului precedent, ele vor funcționa cu numărul de membri existenți.

Art. 28. (1) Birourile electorale de circumscripție ale județelor şi al municipiului Bucureşti, ale comunelor, oraşelor şi municipiilor îndeplinesc următoarele atribuții principale:

a) fac publicațiile şi afişările necesare;

b) rezolvă, de îndată sau în cel mult 24 de ore de la sesizare, întâmpinările referitoare la propria activitate şi contestațiile cu privire la operațiunile birourilor electorale ale secțiilor de votare;

c) totalizează rezultatele referendumului de la secțiile de votare din județ sau, după caz, din municipiul Bucureşti şi, în cel mult 24 de ore de la închiderea scrutinului, le înaintează Biroului Electoral Central, în cazul referendumului național, împreună cu documentele care stau la baza acestora.

(2) În cazul referendumului local birourile electorale de circumscripție ale județelor şi al municipiului Bucureşti îndeplinesc, în mod corespunzător, atribuțiile Biroului Electoral Central.

Art. 29. Birourile electorale lucrează în prezența a jumătate plus unul din numărul total al membrilor lor şi iau hotărâri cu majoritatea membrilor prezenți.

Art. 30. (1) Campania pentru referendum începe la data aducerii la cunoştința publică a datei referendumului şi se încheie cu o zi înainte de data acestuia.

(2) În campania pentru referendum partidele politice şi cetățenii au dreptul să îşi exprime opiniile în mod liber şi fără nici o discriminare, prin mitinguri, prin adunări publice şi prin mijloace de informare în masă.

(3) Mijloacele folosite în campania pentru referendum nu trebuie să contravină ordinii de drept.

Art. 31. (1) Fiecare secție de votare trebuie să aibă un număr suficient de cabine, urne şi ştampile de votare.

(2) Cabinele şi urnele trebuie aşezate în aceeaşi încăpere în care se află biroul preşedintelui. Cabinele, urnele şi ştampilele se vor asigura de către primarii comunelor, oraşelor, municipiilor şi ai sectoarelor municipiului Bucureşti, împreună cu prefecții.

(3) Modelul ştampilelor care vor fi folosite la referendumul național trebuie să fie conform modelului celor aprobate prin Legea nr. 68/1992, iar pentru referendumul local este cel aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 270/1996.

(4) Preşedintele biroului electoral al secției de votare trebuie să fie prezent la sediul secției de votare în ajunul zilei referendumului, la ora 18,00, şi este obligat să ia măsurile necesare pentru pregătirea operațiunilor de votare.

(5) Preşedintele va dispune fixarea posturilor de pază în jurul localului de vot.

Art. 32. (1) În ziua referendumului, la ora 7,00, preşedintele biroului electoral al secției de votare, în prezența celorlalți membri, verifică urnele, existența listelor electorale, a buletinelor de vot şi a ştampilelor, după care închide şi sigilează urnele, aplicând ştampila de control a secției de votare.

(2) Preşedintele este obligat să asigure aplicarea ştampilei de control pe buletinele de vot, pe ultima pagină a acestuia, care va rămâne albă.

Art. 33. (1) Preşedintele biroului electoral al secției de votare este obligat să ia măsurile necesare pentru ca desfăşurarea referendumului să decurgă în bune condiții.

(2) Puterile preşedintelui, în această privință, se întind şi în afara localului de vot, în curtea acestuia, la intrările în curte, în jurul localului de vot, precum şi pe străzi şi în piețe publice, până la o distanță de 500 de metri.

(3) În afară de membrii biroului electoral al secției de votare şi de delegații acreditați de Biroul Electoral Central nici o altă persoană nu poate staționa în locurile publice din zona de votare sau în localul de vot peste timpul necesar pentru efectuarea operațiunii de votare.

(4) Pentru menținerea ordinii preşedintele biroului electoral al secției de votare va avea la dispoziție mijloacele de ordine necesare, asigurate de prefecți, împreună cu Ministerul de Interne.

Art. 34. Scrutinul se va deschide la ora 8,00 şi se va încheia la ora 20,00.

Art. 35. Cetățenii care participă la referendum vor primi un buletin de vot, ale cărui dimensiuni se vor stabili de Biroul Electoral Central, în cazul referendumului la nivel național, respectiv de biroul electoral de circumscripție, în cazul referendumului local. Textul buletinului de vot se va tipări cu litere corp 24, romane verzale drepte, de culoare neagră. Pătratul cu mențiunea „DA" sau „NU" va avea latura de 4 cm. Modelele buletinelor de vot sunt prevăzute în anexele nr. 1A şi 1B.

Art. 36. Cetățenii sunt chemați să se pronunțe prin „DA" sau „NU" asupra problemei supuse referendumului.

Art. 37. (1) Accesul participanților la referendum în sala de vot are loc în serii corespunzătoare numărului cabinelor. Fiecare participant va prezenta biroului electoral al secției de votare actul de identitate sau adeverința care ține loc de act de identitate. Biroul electoral, după verificarea înscrierii în lista electorală sau după înscrierea în lista electorală suplimentară prevăzută la art. 21, va înmâna participantului buletinul de vot și ștampila cu mențiunea „Votat".

(2) Participantul la referendum își va exprima voința în mod individual, într-o cabină închisă, aplicând ștampila „Votat" numai în unul dintre cele două pătrate ale buletinului de vot, corespunzător opțiunii sale.

(3) După ce a votat participantul la referendum va îndoi buletinul de vot, astfel ca pagina albă, care poartă ștampila de control, să rămână în afară, după care îl va introduce în urnă, având grijă să nu se deschidă.

(4) Ștampila încredințată pentru votare se restituie președintelui, care va aplica pe cartea de alegător ștampila de control a secției de votare.

(5) Președintele poate să ia măsuri ca staționarea celui care votează în cabina de votare să nu se prelungească nejustificat.

Art. 38. (1) Președintele biroului electoral al secției de votare poate suspenda votarea pentru motive temeinice.

(2) Suspendarea nu poate depăși o oră și va fi anunțată prin afișare pe ușa localului de vot. Durata tuturor suspendărilor nu poate depăși două ore.

(3) În timpul suspendării urnele de votare, ștampilele, buletinele de vot și toate lucrările biroului electoral vor rămâne sub pază permanentă.

Art. 39. (1) Prezența oricărei persoane în cabinele de vot în afara celei care votează este interzisă.

(2) Participantul la referendum, care, din motive temeinice, constatate de președintele biroului electoral al secției de votare, nu poate să voteze singur, are dreptul să cheme în cabina de votare un însoțitor ales de el, în scopul de a-l ajuta.

Art. 40. Pentru persoanele netransportabile din cauză de boală sau invaliditate, la cererea celor aflați în această situație sau la cererea organelor de conducere ale instituțiilor sanitare sau de ocrotiri sociale, în care cei netransportabili se află internați, președintele biroului electoral al secției de votare desemnează din cadrul biroului un număr de membri care se deplasează cu o urnă specială și cu materialul necesar votării la locul unde se află cel în cauză, pentru a se efectua votarea.

Art. 41. (1) După închiderea votării președintele biroului electoral al secției de votare va proceda la anularea buletinelor de vot neîntrebuințate și la deschiderea urnelor, în prezența membrilor biroului și, după caz, a persoanelor acreditate să asiste la referendum.

(2) Președintele va citi cu voce tare, la deschiderea fiecărui buletin, răspunsul votat și va arăta buletinul de vot celor prezenți.

(3) Sunt nule buletinele de vot care nu poartă ștampila de control a secției de votare, buletinele de un alt model decât cel legal aprobat, cele pe care ștampila „Votat" a fost aplicată în ambele pătrate sau nu a fost aplicată pe

nici unul dintre ele. Dacă ştampila depăşeşte laturile pătratului, însă opţiunea este evidentă, buletinul nu va fi socotit nul.

(4) Buletinele nule nu intră în calculul voturilor valabil exprimate.

(5) După încheierea numărării voturilor se va încheia un proces-verbal care se semnează de preşedinte şi ceilalţi membri ai biroului şi se înaintează, în cel mult 24 de ore, biroului electoral de circumscripţie.

Art. 42. (1) În timpul operaţiunilor de votare şi de deschidere a urnelor se pot face întâmpinări şi contestaţii cu privire la aceste operaţiuni.

(2) Contestaţiile se formulează în scris şi se prezintă preşedintelui biroului electoral al secţiei de votare, care va elibera dovada de primire.

(3) Preşedintele biroului electoral al secţiei de votare va hotărî de îndată asupra contestaţiilor a căror rezolvare nu suferă întârziere.

Art. 43. (1) Pentru consemnarea rezultatelor referendumului naţional se întocmesc procese-verbale ale căror modele sunt prevăzute în anexele nr. 2- 4.

(2) Rezultatul referendumului local se consemnează în procese-verbale ale căror modele sunt prevăzute îra anexele nr. 5 şi 6.

Art. 44. Rezultatele centralizate la nivel naţional de către Biroul Electoral Central, cuprinzând numărul voturilor valabil exprimate pentru fiecare răspuns de pe buletinul de vot şi numărul voturilor nule, se înaintează, cu pază militară, la Curtea Constituţională, în termen de 24 de ore de la încheierea centralizării.

Art. 45. (1) Curtea Constituţională prezintă Parlamentului un raport cu privire la respectarea procedurii pentru organizarea şi desfăşurarea referendumului naţional şi confirmă rezultatele acestuia.

(2) Legea de revizuire a Constituţiei sau, după caz, măsura demiterii din funcţie a Preşedintelui României intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a hotărârii Curţii Constituţionale de confirmare a rezultatelor referendumului.

(3) Curtea Constituţională publică rezultatul referendumului în Monitorul Oficial al României, Partea I, şi în presă.

Art. 46. (1) Prefectul va supraveghea organizarea şi desfăşurarea referendumului local, inclusiv respectarea termenelor pentru realizarea activităţilor prevăzute în prezenta lege.

(2) În termen de 24 de ore de la primirea hotărârii consiliului local sau judeţean, prin care se stabileşte organizarea referendumului local, prefectul va informa Departamentul pentru Administraţie Publică Locală din cadrul Ministerului Funcţiei Publice.

Art. 47. Ministerul Funcţiei Publice va informa Guvernul despre rezultatul referendumului local.

Art. 48. Măsurile tehnico-organizatorice privitoare la referendumul naţional se stabilesc de Guvernul României în termen de 10 zile de la data la care a fost anunţat referendumul.

Capitolul V
Contravenții și infracțiuni

Art. 49. Constituie contravenții, în măsura în care, potrivit legii, nu sunt infracțiuni, următoarele fapte:

a) înscrierea, cu bună știință, a unei persoane în mai multe liste electorale ale localității de domiciliu; înscrierea în listele electorale a unor persoane fictive ori care nu au drept de vot;

b) refuzul de a se conforma dispozițiilor președintelui biroului electoral al secției de votare cu privire la asigurarea ordinii din localul de vot și în împrejurimi, potrivit dispozițiilor art. 33 alin. (2) și (3);

c) refuzul nejustificat de a înmâna buletinul de vot și ștampila de votare persoanei înscrise în listă și care prezintă act de identitate, precum și înmânarea buletinului de vot unei persoane care nu prezintă acest act;

d) părăsirea localului secției de votare înainte de stabilirea rezultatului referendumului și de semnarea procesului-verbal de către membrii biroului electoral al secției de votare;

e) absența nejustificată a președintelui sau a membrilor birourilor electorale, stabiliți potrivit prevederilor prezentei legi, de la activitatea acestora.

Art. 50. Contravențiile prevăzute la art. 49 lit. a), b) și c) se sancționează cu închisoare contravențională de la o lună la 6 luni sau cu amendă de la 300.000 lei la 1.200.000 lei, contravenția prevăzută la lit. d), cu amendă de la 100.000 lei la 300.000 lei, iar cea prevăzută la lit. e), cu amendă de la 40.000 lei la 100.000 lei.

Art. 51. (1) Constatarea contravențiilor prevăzute la art. 49 se face prin proces-verbal întocmit de:

a) ofițerii și subofițerii de poliție, pentru faptele prevăzute la lit. a), b) și c);

b) președintele biroului electoral de circumscripție, pentru fapta prevăzută la lit. d);

c) președintele biroului electoral, în cazul membrilor acestuia, precum și președintele biroului electoral ierarhic superior, în cazul președinților birourilor electorale ierarhic inferioare.

(2) În cazul contravențiilor prevăzute la art. 49 lit. d) și e), o dată cu încheierea procesului-verbal agentul constatator va aplica și amenda.

(3) Contravențiilor prevăzute la art. 49 le sunt aplicabile și dispozițiile Legii nr. 32/1968 privind stabilirea și sancționarea contravențiilor.[1]

(4) Procesul-verbal de constatare a contravențiilor prevăzute la art. 49 lit. a), b) și c) va fi înaintat judecătoriei în a cărei rază teritorială a fost săvârșită contravenția, care va aplica sancțiunea, ținând seama și de dispozițiile Legii nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, republicată, cu modificările ulterioare.

---

[1] Abrogată prin art. 51 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, publicată în M. Of., partea I, nr. 410/25.07.2001.

Art. 52. (1) Împiedicarea prin orice mijloace a liberului exercițiu al dreptului de a participa la referendum se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 5 ani şi interzicerea unor drepturi.

(2) În cazul în care prin fapta prevăzută la alin. (1) s-a pricinuit o vătămare a integrității corporale sau a sănătății, care necesită pentru vindecare îngrijiri mai mult de 60 de zile sau care a produs vreuna dintre următoarele consecințe: pierderea unui simț sau organ, încetarea funcționării acestora, o infirmitate permanentă fizică ori psihică, sluțirea, avortul ori punerea în primejdie a vieții persoanei, pedeapsa este închisoarea de la 3 ani la 10 ani.

(3) Tentativa se pedepseşte.

Art. 53. (1) Violarea prin orice mijloace a secretului votului de către membrii biroului electoral al secției de votare ori de către alte persoane se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.

(2) Tentativa se pedepseşte.

Art. 54. (1) Promisiunea, oferirea sau darea de bani ori de alte foloase în scopul de a determina alegătorul să voteze sau să nu voteze în cadrul referendumului se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

(2) Pedeapsa prevăzută la alin. (1) se aplică şi persoanei care votează fără a avea drept de vot ori alegătorului care votează de mai multe ori în ziua referendumului.

(3) Tentativa se pedepseşte.

Art. 55. (1) Tipărirea şi utilizarea de buletine de vot false, introducerea în urnă a unui număr suplimentar de buletine decât cele votate de alegători sau falsificarea prin orice mijloace a documentelor de la birourile electorale se pedepsesc cu închisoare de la 2 ani la 7 ani.

(2) Tentativa se pedepseşte.

Art. 56. (1) Atacul prin orice mijloace asupra localului secției de votare, furtul urnei sau al documentelor electorale se pedepsesc cu închisoare de la 2 ani la 7 ani, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.

(2) Tentativa se pedepseşte.

Art. 57. (1) Deschiderea urnei înainte de ora stabilită pentru încheierea votării se pedepseşte cu închisoare de la un an la 5 ani.

(2) Tentativa se pedepseşte.

Art. 58. Pentru toate infracțiunile săvârşite în legătură cu organizarea şi desfăşurarea referendumului acțiunea penală se pune în mişcare din oficiu.

Art. 59. Bunurile destinate sau folosite la săvârşirea contravențiilor prevăzute la art. 49 sau a infracțiunilor prevăzute ia art. 53-58 ori rezultate din comiterea acestora se confiscă.

Art. 60. Anexele nr. 1A, 1B şi 2-6 fac parte integrantă din prezenta lege.

Capitolul VI
Dispoziții tranzitorii şi finale

Art. 61. Cheltuielile pentru organizarea şi desfăşurarea referendumului se suportă după cum urmează:

a) din bugetul de stat, pentru referendumul național;

b) din bugetul comunei, oraşului sau județului, după caz, pentru referendumul organizat la nivel local.

Art. 62. Prevederile cap. XII din Legea nr. 68/1992 pentru alegerea Camerei Deputaților şi a Senatului şi ale cap. VI din Legea nr. 70/1991 privind alegerile locale se aplică în mod corespunzător, în măsura în care prin prezenta lege nu se dispune altfel.

Art. 63. (1) Prezenta lege intră în vigoare la 30 de zile de la publicarea ei în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(2) Pe aceeaşi dată se abrogă Decretul-lege nr. 29/1990 privind instituirea referendumului național, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 11 din 17 ianuarie 1990, precum şi orice alte dispoziții contrare.

Această lege a fost adoptată de Camera Deputaților în şedința din 26 octombrie 1999, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (1) şi ale art. 145 din Constituția României.

Anexa Nr. 1A

ROMÂNIA
BULETIN DE VOT
pentru Referendumul național din data de ..... asupra .....
Problema supusă referendumului .....

DA

NU

Anexa Nr. 1B

ROMÂNIA
BULETIN DE VOT
pentru Referendumul local din data de ..... asupra .....
Problema supusă referendumului .....

DA

NU

Anexa Nr. 2

Județul*) .....
Comuna (oraşul, municipiul, sectorul, municipiului Bucureşti, ...
Secția de votare nr. .....

PROCES-VERBAL
privind rezultatele referendumului național asupra .....

1. Numărul persoanelor înscrise în lista pentru referendum .....
2. Numărul participanților**) .....
3. Numărul de buletine de vot primite pentru fi întrebuințate .....
4. Numărul de buletine de vot rămase neîntrebuințate .....
5. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul, „DA" .....
6. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul „NU".....

7. Numărul voturilor nule .....
8. Numărul voturilor contestate .....
9. Numărul întâmpinărilor şi contestaţiilor primite .....
10. Numărul întâmpinărilor şi contestaţiilor soluţionate .....
11. Numărul întâmpinărilor şi contestaţiilor înaintate biroului electoral de circumscripţie .....
12. Expunerea pe scurt a modului de soluţionare a întâmpinărilor şi contestaţiilor .....

Membri: Preşedintele Biroului electoral,

....

(numele, prenumele şi (numele, prenumele, semnătura şi ştampila)

Data .....

---

*) Municipiul Bucureşti, în cazul în care secţia de votare face parte din acest municipiu.

**) Numărul participanţilor trebuie să fie egal cu suma ce rezultă din adiţionarea cifrelor de la pct. 5, 6 şi 7.

Anexa Nr. 3

Biroul electoral de circumscripţie .....

PROCES-VERBAL

privind rezultatele referendumului naţional asupra .....

1. Numărul persoanelor înscrise în lista pentru referendum .....
2. Numărul participanţilor*) .....
3. Numărul de buletine de vot primite pentru fi întrebuinţate .....
4. Numărul de buletine de vot rămase neîntrebuinţate .....
5. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul, „DA" .....
6. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul „NU" .....
7. Numărul voturilor nule .....
8. Numărul voturilor contestate .....
9. Numărul întâmpinărilor şi contestaţiilor .....
10. Numărul întâmpinărilor şi contestaţiilor soluţionate de către birourile electorale ale secţiilor de votare.....
11. Expunerea pe scurt a modului de soluţionare a întâmpinărilor şi contestaţiilor de către birourile electorale ale secţiilor de votare .....
12. Numărul întâmpinărilor şi contestaţiilor înaintate biroului electoral de circumscripţie .....
13. Expunerea pe scurt a modului de soluţionare a întâmpinărilor şi contestaţiilor de către biroul electoral de circumscripţie .....

Membri: Președintele Biroului electoral,

....

(numele, prenumele și (numele, prenumele, semnătura și semnătura) ștampila)

Data .....

---

*) Numărul participanților trebuie să fie egal cu suma ce rezultă din adiționarea cifrelor de la pct. 5, 6 și 7.

Anexa Nr. 4

Biroul Electoral Central .....

PROCES-VERBAL

privind rezultatele referendumului național asupra .....

1. Numărul persoanelor înscrise în lista pentru referendum .....
2. Numărul participanților*) .....
3. Numărul de buletine de vot primite pentru a fi întrebuințate .....
4. Numărul de buletine de vot rămase neîntrebuințate .....
5. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul „DA" .....
6. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul „NU" .....
7. Numărul voturilor nule .....
8. Numărul voturilor contestate .....
9. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor .....
10. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor soluționate de către birourile electorale de circumscripție .....
11. Expunerea pe scurt a modului de soluționare a întâmpinărilor și contestațiilor de către birourile electorale de circumscripție .....
12. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor înaintate Biroului Electoral Central .....
13. Expunerea pe scurt a modului de soluționare a întâmpinărilor și contestațiilor de către Biroul Electoral Central .....

Membri: Președintele Biroului Electoral Central,

....

(numele, prenumele și (numele, prenumele, semnătura și ștampila)

Data .....

---

*) Numărul participanților trebuie să fie egal cu suma ce rezultă din adiționarea cifrelor de la pct. 5, 6 și 7.

BCU ACADEMY OF ECONOMIC STUDIES LIBRARY

Anexa Nr. 5

Județul*) .....
Comuna (oraşul, municipiul, sectorul, municipiului Bucureşti) .....
Secția de votare nr. .....

PROCES-VERBAL
privind rezultatele referendumului local asupra .....

1. Numărul persoanelor înscrise în lista pentru referendum .....
2. Numărul participanților**) .....
3. Numărul de buletine de vot primite pentru a fi întrebuințate .....
4. Numărul de buletine de vot rămase neîntrebuințate .....
5. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul „DA" .....
6. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul „NU" .....
7. Numărul voturilor nule .....
8. Numărul voturilor contestate .....
9. Numărul întâmpinărilor şi contestațiilor primite .....
10. Numărul întâmpinărilor şi contestațiilor soluționate .....
11. Expunerea pe scurt a modului de soluționare a întâmpinărilor şi contestațiilor .....

Membri: Preşedintele Biroului electoral,
....
(numele, prenumele şi (numele, prenumele, semnătura şi semnătura) ştampila)

Data .....

---

*) Municipiul Bucureşti, în cazul în care referendumul se organizează la nivelul acestuia.

**) Numărul participanților trebuie să fie egal cu suma ce rezultă din adiționarea cifrelor de la pct. 5, 6 şi 7.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Anexa Nr. 6

Județul*) .....
Comuna (oraşul, municipiul, sectorul, municipiului Bucureşti) .....
Circumscripția .....

PROCES-VERBAL
privind rezultatele referendumului local asupra .....

1. Numărul persoanelor înscrise în lista pentru referendum .....
2. Numărul participanților**) .....
3. Numărul de buletine de vot primite pentru a fi întrebuințate .....
4. Numărul de buletine de vot rămase neîntrebuințate .....
5. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul „DA" .....
6. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul „NU" .....
7. Numărul voturilor nule .....
8. Numărul voturilor contestate .....
9. Numărul întâmpinărilor şi contestațiilor primite .....
10. Numărul întâmpinărilor şi contestațiilor soluționate .....
11. Expunerea pe scurt a modului de soluționare a întâmpinărilor şi contestațiilor .....

Membri: Preşedintele Biroului electoral,
....
(numele, prenumele şi (numele, prenumele, semnătura şi ştampila)

Data .....

---

*) Municipiul Bucureşti, în cazul în care referendumul se organizează la nivelul acestuia.

**) Numărul participanților trebuie să fie egal cu suma ce rezultă din adiționarea cifrelor de la pct. 5, 6 şi 7.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul XI
Autoritatea executivă

Bibliografie

Cărți:

1. **Dana Apostol Tofan** – *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice,* Ed. All Beck, Bucureşti, 1999;
2. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Ordonanța guvernamentală. Doctrină și jurisprudență,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1999;
3. **A. Iorgovan** – *Tratat de drept administrativ,* 2 vol., Ed. All Beck, Bucureşti, 2002.

Articole:

1. **Dana Apostol Tofan** – *Considerații în legătură cu regimul juridic aplicabil ordonanțelor Guvernului,* Revista Dreptul nr. 4/1998;
2. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Categoria constituțională „Act administrativ"*, Revista Palatul de Justiție nr. 7/1998;
3. **Dana Apostol Tofan** – *Considerații în legătură cu posibilitatea revocării primului ministru,* Revista Dreptul nr. 2/2000;
4. **P. Carp** – *Răspunderea penală, civilă şi contravențională a membrilor Guvernului,* Revista Dreptul nr. 4/2002;
5. **M. Constantinescu** – *Natura juridică a ordonanței de urgență,* Revista Dreptul nr. 7/1998;
6. **M. Constantinescu** – *Conținutul ordonanței de urgență a Guvernului,* Revista Dreptul nr. 8/1998;
7. **M. Constantinescu, I. Vida** – *Modificarea şi încetarea mandatului Guvernului,* Revista Dreptul nr. 12/1999;
8. **I. Deleanu** – *Delegarea legislativă – ordonanțele de urgență ale Guvernului,* Revista Dreptul nr. 9/2000;
9. **V. Duculescu** – *Răspunderea penală a şefilor de state,* Revista de Drept Penal, nr. 4/1999;
10. **M. Enache** – *Modalități de exercitare a funcției de control permanent asupra Preşedintelui României,* Revista Dreptul nr. 1/1998;
11. **M. Enache** – *Funcția executivă în lumina teoriei separației puterilor în stat,* Revista „Studii de Drept Românesc" nr. 3-4/1998;
12. **A. Iorgovan, Dana Apostol Tofan** – *Delegarea legislativă a României. Analiză comparativă în raport cu statele occidentale,* Revista de Drept Public, nr. 1/2001;
13. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Delegarea legislativă, în „Studii constituționale"*, Ed. Actami, Bucureşti, 1995;

14. **A. Țuculeanu** – *Unele considerații asupra răspunderii juridice a membrilor Parlamentului, a membrilor Guvernului în lumina Constituției României*, Revista Dreptul nr. 7/1995;

15. **I. Vida** – *Delegarea legislativă*, Revista „Studii de Drept Românesc" nr. 3-4/1999.

Exerciții:

1. Analizați comparativ structura executivului așa cum se prezintă ea astăzi în regimurile constituționale britanic, american, francez și românesc. Precizați în fiecare caz dacă este vorba despre un regim de separație suplă sau rigidă a puterilor în stat și ce influență joacă acest factor asupra structurii executivului.

2. Precizați care sunt argumentele în favoarea compatibilității funcției parlamentare cu cea executivă și care sunt argumentele împotriva acestei compatibilități. Dați exemple din dreptul comparat pentru ambele situații. Identificați textele din legile fundamentale ale respectivelor sisteme constituționale ce consfințesc aceste reguli.

3. Identificați diferențele existente între actele administrative ale administrației centrale după structura următoare:

A. Acte ale Guvernului
- Ordonanțe
- Hotărâri

B. Acte ale Ministerelor
- Ordine
- Decizii
- Norme metodologice etc.

Ordonanțe emise pe baza unei legi de abilitare	Ordonanțe de urgență
- se supun aprobării Parlamentului doar dacă legea de abilitare prevede aceasta	- *nu intră în vigoare decât dacă, în prealabil, au fost supuse Parlamentului spre aprobare*
- se pot emite până la împlinirea termenului de abilitare	- *se pot emite numai în cazuri excepționale*
- se pot emite numai în domeniile prevăzute în legea de abilitare	- *se pot emite în orice domenii, mai puțin în domeniul legilor constituționale, deoarece Constituția nu prevede nimic în acest sens.*

4. În continuare iată o scurtă analiză a alegerilor prezidențiale și parlamentare care au avut loc din decembrie 1989 până în prezent:

În urma evenimentelor revoluționare din decembrie 1989 au fost demise toate vechile organe ale puterii politice și de stat, iar conducerea treburilor țării a fost preluată de către un Consiliu Provizoriu al nou creatului *Front al Salvării Naționale (F.S.N.).* La 26 decembrie 1989 a fost ales Președinte al Consiliului Frontului Salvării Naționale dl Ion Iliescu, acesta la rândul său

numind membrii Guvernului Provizoriu condus de dl Petre Roman la aceeaşi dată de 26 decembrie 1989.

La 1 februarie 1990, s-a înfiinţat *Consiliul Provizoriu al Unităţii Naţionale* (180 de membri cărora li s-au adăugat delegaţi ai minorităţilor naţionale), alcătuit jumătate din foşti membri ai Consiliului Frontului Salvării Naţionale şi jumătate din reprezentanţi ai altor partide şi forţe politice din opoziţia în devenire. Activitatea acestui mini-Parlament a fost coordonată de un Birou Executiv sub Preşedinţia lui Ion Iliescu şi această activitate a constat în exercitarea puterii politice curente şi elaborarea noii legi electorale.

La 20 mai 1990 au avut loc primele alegeri parlamentare şi prezidenţiale libere şi democratice de după 1945. În urma acestor alegeri, Frontul Salvării Naţionale (devenit partid politic – F.S.N.), a obţinut 65% din voturi, iar Ion Iliescu a fost ales Preşedinte al României cu 85,7% din voturi, calitate în care în iunie 1990 l-a desemnat pe Petre Roman Primul ministru al Guvernului, aprobat de noul Parlament la 28 iunie 1990. Parlamentul nou ales a avut ca obiectiv principal elaborarea noii Constituţii, al cărei text a fost, în final, aprobat prin referendum naţional la 8 decembrie 1991.

La 27 septembrie/11 octombrie 1992 s-au desfăşurat cele două tururi de scrutin pentru alegerile prezidenţiale în baza noii legi electorale nr. 69/1992 publicată în M. Of. al României, partea I din 16 iulie 1992. În urma acestor alegeri Ion Iliescu a fost reales ca Preşedinte al României cu 61,43% din voturi, iar partidul care a obţinut cele mai multe voturi a fost Frontul Democrat al Salvării Naţionale (partid nou constituit în aprilie 1992 prin scindarea Frontului Salvării Naţionale), devenit apoi Partidul Democraţiei Sociale din România cu 29% din voturile electoratului, obţinând un procent de 34,2% din numărul deputaţilor şi senatorilor.

În urma alegerilor din *3 noiembrie 1996,* a fost ales ca Preşedinte al României Emil Constantinescu din partea Convenţiei Democratice din România cu 54,41% din voturi, iar alegerile parlamentare au fost câştigate tot de Convenţia Democrată, care a format un Guvern de coaliţie CDR-USD-UDMR, fiind pentru prima dată în istoria guvernelor post-decembriste când un partid al minorităţilor participă la guvernare (este vorba de Uniunea Democrată a Maghiarilor din România).

Alegerile din noiembrie 2000, au dus atât la schimbarea raportului de forţe din Parlament cât şi la schimbarea Preşedintelui ţării. Dacă în Parlament PDSR a reuşit cu un procentaj de 44,93% obţinut în urma alegerilor să formeze Guvernul şi să constituie principala forţă politică din România, devansând cu mult celelalte partide, în ceea ce priveşte postul de şef al statului, Ion Iliescu a devenit la 10 decembrie 2000, în urma celui de-al doilea tur de scrutin, Preşedinte al României cu un procentaj de 72% din voturile alegătorilor în detrimentul contracandidatului său, de la Partidul România Mare Corneliu Vadim Tudor care a întrunit doar 28% din voturile electoratului.

Alegerile din 2000 au constituit şi un prilej pentru electorat de a sancţiona activitatea partidelor de pe scena politică amintindu-le acestora cine este suveranul puterii. Astfel că principala forţă de guvernământ (CDR) din perioada

1996-2000 a fost exclusă din Parlament, sancționarea fiind deosebit de promptă şi în acelaşi timp destul de dură.

Guvernele României după decembrie 1989

Nr.	*PRIMUL MINISTRU*	*PERIOADA*
1.	**Petre Roman**	26 decembrie 1989 – 27 iunie 1990
2.	**Petre Roman**	28 iunie 1990 – 16 octombrie 1991
3.	**Teodor Stolojan**	16 octombrie 1991 – 18 noiembrie 1992
4.	**Nicolae Văcăroiu**	20 noiembrie 1992 – 14 decembrie 1996
5.	**Victor Ciorbea**	14 decembrie 1996 – 30 martie 1998
6.	**Radu Vasile**	15 aprilie 1998 – 17 decembrie 1999
7.	**Mugur Isărescu**	22 decembrie 1999 – 29 decembrie 2000
8.	**Adrian Năstase**	29 decembrie 2000 – prezent

Referate

- Considerații cu privire la creşterea rolului executivului în regimul constituțional românesc actual;
- Delegarea legislativă;
- Remanierea guvernamentală;
- Regimul juridic al ordonanțelor Guvernului;
- Responsabilitatea ministerială;
- Actele şefului de stat în România;
- Procedura demiterii şi suspendării Preşedintelui României;
- Prezentarea şi dezbaterea mesajelor Preşedintelui României adresate Parlamentului;
- Argumente pro şi contra compatibilității între mandatul de parlamentar şi funcția de membru al Guvernului;
- Comparație între atribuțiile Preşedintelui Republicii Franceze şi atribuțiile Preşedintelui României;
- Rolul Preşedintelui SUA în sistemul constituțional american.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Legea privind responsabilitatea ministerială[1]

Capitolul I
Dispoziții generale

Art. 1. Guvernul, în întregul său, şi fiecare dintre membrii acestuia sunt obligați să îşi îndeplinească mandatul cu respectarea Constituției şi a legilor țării, precum şi a programului de guvernare acceptat de Parlament.

Art. 2. (1) Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului, ca urmare a votului de încredere acordat de către acesta cu prilejul învestiturii.

(2) Fiecare membru al Guvernului răspunde politic în mod solidar cu ceilalți membri pentru activitatea Guvernului şi pentru actele acestuia.

Art. 3. (1) Răspunderea politică a Guvernului constă în demiterea sa, ca urmare a retragerii încrederii acordate de către Parlament, prin adoptarea unei moțiuni de cenzură, în condițiile prevederilor art. 112 şi 113 din Constituție.

(2) Guvernul şi fiecare dintre membrii săi sunt obligați să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați sau de senatori, în termen de cel mult 15 zile de la primirea lor.

(3) Informațiile şi documentele cerute în condițiile art. 110 alin. (1) din Constituție vor fi puse la dispoziție de Guvern şi de celelalte organe ale administrației publice în termen de cel mult 30 de zile de la primirea solicitării.

Art. 4. (1) În termen de 15 zile de la data încetării mandatului Guvernului sau al unuia dintre membri, potrivit art. 105 şi 109 din Constituție, aceştia vor prezenta situația privind gestionarea activității ministeriale de care au răspuns, precum şi a problemelor aflate în curs de derulare, pe baza unui protocol de predare-primire.

(2) Structura şi conținutul protocolului se stabilesc prin hotărâre a Guvernului.

(3) Prevederile alin. (1) şi (2) se aplică şi conducătorilor celorlalte autorități ale administrației publice centrale şi locale de la data eliberării lor din funcție.

Art. 5. Pe lângă răspunderea politică, membrii Guvernului pot răspunde şi civil, contravențional, disciplinar sau penal, după caz, potrivit dreptului comun din aceste materii, în măsura în care prezenta lege nu cuprinde dispoziții derogatorii.

Art. 6. În înțelesul prezentei legi, sunt membri ai Guvernului: primul-ministru, miniştrii şi alți membri stabiliți prin lege organică, numiți de Preşedintele României pe baza votului de încredere acordat de Parlament.

---

[1] Legea nr. 115/1999, republicată în M. Of., partea I, nr. 334/20.05.2002.

Capitolul II
Răspunderea penală

Art. 7. (1) Intră sub incidența prezentei legi faptele săvârşite de membrii Guvernului în exercițiul funcției lor şi care, potrivit legii penale, constituie infracțiuni.

(2) Pentru săvârşirea altor infracțiuni, în afara exercițiului funcției lor, membrii Guvernului răspund potrivit dreptului comun.

(3) Persoanele prevăzute la art. 6 răspund penal pentru faptele săvârşite în exercițiul funcției lor, potrivit normelor de procedură stabilite prin prezenta lege.

Art. 8. (1) Constituie infracțiuni şi se pedepsesc cu închisoare de la 2 la 12 ani următoarele fapte săvârşite de membrii Guvernului în exercițiul funcției lor:

a) împiedicarea, prin amenințare, violență ori prin folosirea de mijloace frauduloase, a exercitării cu bună-credință a drepturilor şi libertăților vreunui cetățean;

b) prezentarea, cu rea-credință, de date inexacte Parlamentului sau Preşedintelui României cu privire la activitatea Guvernului sau a unui minister, pentru a ascunde săvârşirea unor fapte de natură să aducă atingere intereselor statului.

(2) Constituie, de asemenea, infracțiuni şi se pedepsesc cu închisoare de la 6 luni la 3 ani următoarele fapte săvârşite de către un membru al Guvernului:

a) refuzul nejustificat de a prezenta Camerei Deputaților, Senatului sau comisiilor permanente ale acestora, în termen de 30 de zile de la solicitare, informațiile şi documentele cerute de acestea în cadrul activității de informare a Parlamentului de către membrii Guvernului, potrivit art. 110 alin. (1) din Constituție;

b) emiterea de ordine normative sau instrucțiuni cu caracter discriminatoriu pe temei de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, vârstă, sex sau orientare sexuală, apartenență politică, avere sau origine socială, de natură să aducă atingere drepturilor omului.

(3) Tentativa faptelor prevăzute la alin. (1) se pedepseşte.

Art. 9. (1) În cazul săvârşirii de către membrii Guvernului a unor infracțiuni în exercițiul funcției lor, altele decât cele prevăzute la art. 8, se aplică pedeapsa prevăzută de legea penală pentru acele infracțiuni.

(2) În cazurile prevăzute la art. 7 alin. (1) şi la art. 8, pe lângă pedeapsa principală se va aplica şi pedeapsa complementară a interzicerii dreptului de a mai ocupa o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de conducere pe o perioadă de la 3 la 10 ani.

Art. 10. Răspunderea penală este personală şi ea priveşte pe fiecare membru al Guvernului în parte, pentru faptele comise în exercitarea funcției sale.

Art. 11. Membrii Guvernului răspund penal pentru faptele săvârşite în exercițiul funcției lor, de la data depunerii jurământului şi până la încetarea funcției, în condițiile prevăzute de Constituție.

Capitolul III
Procedura de urmărire penală şi de judecare

Art. 12. Numai Camera Deputaților, Senatul şi Preşedintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârşite în exercițiul funcției lor.

Art. 13. (1) Dezbaterea propunerii de începere a urmăririi penale în Camera Deputaților sau în Senat se face pe baza raportului întocmit de o comisie permanentă care, în cadrul competenței sale, a efectuat o anchetă privitoare la activitatea desfăşurată de Guvern sau de un minister ori de o comisie specială de anchetă constituită în acest scop.

(2) Raportul prevăzut la alin. (1) se înscrie cu prioritate pe ordinea de zi a Camerei Deputaților sau a Senatului, după caz.

(3) După începerea urmăririi penale membrul Guvernului care este şi deputat sau senator poate fi reținut, arestat, percheziționat sau trimis în judecată numai cu încuviințarea Camerei din care face parte, cu respectarea prevederilor art. 69 alin. (1) din Constituție şi a regulilor de procedură cuprinse în regulamentele celor două Camere ale Parlamentului.

Art. 14. (1) La dezbaterile din cele două Camere ale Parlamentului prezența celui în cauză este obligatorie. Lipsa nejustificată a membrului Guvernului nu împiedică desfăşurarea lucrărilor.

(2) În situația în care cel în cauză se află în imposibilitate obiectivă de a se prezenta, Camera Deputaților sau Senatul, cu prilejul dezbaterilor, va fixa un nou termen.

(3) Cel în cauză are dreptul să îşi expună punctul de vedere cu privire la fapta ce constituie obiectul cererii de a fi urmărit penal, precum şi asupra cererii de ridicare a imunității parlamentare, atunci când este cazul.

Art. 15. Cererea de urmărire penală a membrilor Guvernului şi, după caz, de ridicare a imunității parlamentare se adoptă cu respectarea prevederilor art. 64 şi ale art. 74 alin. (2) din Constituție. Votul este secret şi se exprimă prin bile.

Art. 16. (1) În exercitarea dreptului de a cere urmărirea penală a unui membru al Guvernului, Preşedintele României, la propunerea comisiei speciale instituite pentru analiza sesizărilor cu privire la săvârşirea unei infracțiuni în exercițiul funcției de către membrii Guvernului, adresează ministrului justiției o cerere în acest scop, pentru a proceda potrivit legii.

(2) Comisia specială prevăzută la alin. (1) este formată din 5 membri, iar componența acesteia se aprobă prin decret al Preşedintelui României, la propunerea ministrului justiției şi a ministrului de interne, în termen de 30 de zile de la data publicării prezentei legi în Monitorul Oficial al României.

(3) Pe baza analizei sesizării, a probelor depuse în susținerea acesteia, a declarațiilor şi a probelor invocate de membrul Guvernului față de care se solicită urmărirea penală, comisia specială prevăzută la alin. (1) va prezenta Preşedintelui României un raport cu propuneri privind urmărirea penală sau clasarea sesizării.

(4) Dacă membrul Guvernului pentru care Preşedintele României a cerut urmărirea penală este şi deputat sau senator, ministrul justiției sau, după caz, primul-ministru va solicita Camerei competente să declanşeze procedura de adoptare a cererii de începere a urmăririi penale. Dispozițiile art. 13-15 se aplică în mod corespunzător.

(5) În situația în care cel în cauză este ministrul justiției, cererea se adresează primului-ministru.

Art. 17. Preşedintele României va fi înştiințat despre înscrierea pe ordinea de zi a şedinței Camerei Deputaților sau a Senatului a raportului prevăzut la art. 13 alin. (1).

Art. 18. Dacă una dintre cele două Camere ale Parlamentului sau Preşedintele României a cerut urmărirea penală, dosarul cauzei se trimite, de îndată, ministrului justiției sau, după caz, primului-ministru, pentru a proceda potrivit legii.

Art. 19. Până la începerea urmăririi penale Camera Deputaților, Senatul sau Preşedintele României poate să retragă, motivat, cererea prin care a solicitat urmărirea penală împotriva membrilor Guvernului.

Art. 20. Urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârşite în exercițiul funcției lor se efectuează de către Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, iar judecarea acestora, de către Curtea Supremă de Justiție, potrivit legii.

Art. 21. În cazul în care s-a cerut urmărirea penală împotriva unui membru al Guvernului, Preşedintele României poate dispune suspendarea acestuia din funcție.

Art. 22. În cazul în care s-a dispus trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului, ministrul justiției sau, după caz, primul-ministru comunică Preşedintelui României data la care a fost sesizată Curtea Supremă de Justiție, în vederea suspendării din funcție a acestuia.

Art. 23. (1) În caz de infracțiuni flagrante, persoanele prevăzute la art. 6 pot fi reținute şi percheziționate. Ministrul justiției îl va informa neîntârziat pe preşedintele Camerei din care face parte membrul Guvernului sau, după caz, pe Preşedintele României.

(2) În situația în care cel în cauză este ministrul justiției, sesizarea prevăzută la alin. (1) se face de către primul-ministru.

Capitolul IV
Dispoziții finale

Art. 24. (1) Regulile de procedură prevăzute în prezenta lege se completează cu cele cuprinse în regulamentele celor două Camere ale Parla-

mentului şi în Codul de procedură penală, în măsura în care prezenta lege nu dispune altfel.

(2) Punerea sub urmărire penală a foştilor membri ai Guvernului pentru infracţiunile săvârşite în exerciţiul funcţiei lor se face potrivit normelor de procedură din prezenta lege.

Art. 25. (1) Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti de condamnare, persoanele prevăzute la art. 6 sunt considerate nevinovate.

(2) Hotărârea definitivă de condamnare a unui membru al Guvernului se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(3) Membrul Guvernului, condamnat printr-o hotărâre judecătorească definitivă, va fi demis din funcţie de Preşedintele României, la propunerea primului-ministru.

Art. 26. (1) Prezenta lege intră în vigoare în termen de 30 de zile de la data publicării ei în Monitorul Oficial al României, Partea I).

(2) Pe data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă orice dispoziţii contrare.

Legea privind organizarea şi funcţionarea Guvernului României şi a ministerelor[1]

Capitolul I
Organizare şi funcţionarea Guvernului

Secţiunea I. Rolul şi funcţiile Guvernului

Art. 1. (1) Guvernul este autoritatea publică a puterii executive, care funcţionează în baza votului de încredere acordat de Parlament şi care asigură realizarea politicii interne şi externe a ţării şi exercită conducerea generală a administraţiei publice.

(2) Guvernul are rolul de a asigura funcţionarea echilibrată şi dezvoltarea sistemului naţional economic şi social, precum şi racordarea acestuia la sistemul economic mondial în condiţiile promovării intereselor naţionale.

(3) Guvernul se organizează şi funcţionează în conformitate cu prevederile constituţionale, având la bază Programul de guvernare acceptat de Parlament.

(4) Numirea Guvernului se face de Preşedintele României pe baza votului de încredere acordat Guvernului de Parlament.

(5) Pentru realizarea Programului de guvernare, Guvernul exercită următoarele funcţii:

[1] Legea nr. 90/26.03.2001, publicată în M. Of., partea I, nr. 164/2.04.2001.

a) funcția de strategie, prin care se asigură elaborarea strategiei de punere în aplicare a Programului de guvernare;

b) funcția de reglementare, prin care se asigură elaborarea cadrului normativ şi instituțional necesar în vederea realizării obiectivelor strategice;

c) funcția de administrare a proprietății statului, prin care se asigură administrarea proprietății publice şi private a statului, precum şi gestionarea serviciilor pentru care statul este responsabil;

d) funcția de reprezentare, prin care se asigură, în numele statului român, reprezentarea pe plan intern şi extern;

e) funcția de autoritate de stat, prin care se asigură urmărirea şi controlul aplicării şi respectării reglementărilor în domeniul apărării, ordinii publice şi siguranței naționale, precum şi în domeniile economic şi social şi al funcționării instituțiilor şi organismelor care îşi desfăşoară activitatea în subordinea sau sub autoritatea Guvernului.

Secțiunea a II-a. **Componența Guvernului**

Art. 2. Pot fi membri ai Guvernului persoanele care au numai cetățenia română şi domiciliul în țară, se bucură de exercițiul drepturilor electorale, nu au suferit condamnări penale şi nu se găsesc în unul dintre cazurile de incompatibilitate prevăzute la art. 4 alin. (1).

Art. 3. (1) Guvernul este alcătuit din primul-ministru şi miniştri.

(2) Din Guvern pot face parte şi miniştri-delegați, cu însărcinări speciale pe lângă primul-ministru, prevăzuți în lista Guvernului prezentată Parlamentului pentru acordarea votului de încredere.

Art. 4. (1) Funcția de membru al Guvernului este incompatibilă cu:

a) exercitarea altei funcții publice de autoritate, cu excepția celei de deputat sau de senator;

b) exercitarea unei funcții de reprezentare profesională salarizată în cadrul organizațiilor cu scop comercial;

c) exercitarea de acte de comerț, cu excepția vânzării sau cumpărării de acțiuni ori alte titluri de valoare;

d) exercitarea funcției de administrator ori de cenzor la societățile comerciale sau de reprezentant al statului în adunările generale ale unor asemenea societăți ori de membru al consiliilor de administrație ale regiilor autonome, companiilor naționale şi societăților naționale;

e) exercitarea unei funcții publice în serviciul unei organizații străine, cu excepția acelor funcții prevăzute în acordurile şi convențiile la care România este parte.

(2) Constatarea stării de incompatibilitate se face de primul-ministru; care va dispune măsurile necesare pentru încetarea acesteia.

Art. 5. Funcția de membru al Guvernului încetează în urma demisiei, a revocării, a pierderii drepturilor electorale, a stării de incompatibilitate, a decesului şi a demiterii în condițiile prevăzute la art. 8 alin. (2).

Art. 6. Demisia din funcția de membru al Guvernului se anunță public, se prezintă în scris primului-ministru şi devine irevocabilă din momentul în care s-a lua act de depunerea ei, dar nu mai târziu de 15 zile de la data depunerii.

Art. 7. (1) Revocarea din funcția de membru al Guvernului se face de Preşedintele României, prin decret, la propunerea primului-ministru.

(2) Revocarea are loc în caz de remaniere guvernamentală.

Art. 8. (1) În cazul în care încetarea calității de membru al Guvernului intervine ca urmare a demisiei, a pierderii drepturilor electorale, a incompatibilității, a decesului şi în alte situații prevăzute de lege, Preşedintele României, la propunerea primului-ministru, ia act da aceasta şi declară vacantă funcția de membru al Guvernului.

(2) În cazul în care un membru al Guvernului a fost condamnat penal printr-o hotărâre judecătorească definitivă sau averea sa a fost declarată, în tot sau în parte, ca fiind dobândită în mod ilicit, printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă, el este demis de Preşedintele României, la propunerea primului-ministru.

Art. 9. (1) Dacă primul-ministru se află în una dintre situațiile prevăzute la art. 5 sau este în imposibilitate de a-şi exercita atribuțiile, Preşedintele României va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuțiile primului-ministru, până la formarea noului Guvern. Interimatul pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor încetează dacă primul-ministru îşi reia activitatea în Guvern în cel mult 45 de zile.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică în mod corespunzător şi celorlalți membri ai Guvernului, la propunerea primului-ministru, pentru o perioadă de cel mult 45 de zile.

(3) În situațiile prevăzute la alin. (2), înăuntrul termenului de 45 de zile, primul-ministru va iniția procedurile prevăzute de lege pentru numirea unui alt membru al Guvernului.

Art. 10. Numirea în funcția de membru al Guvernului, în caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, se face de Preşedintele României, la propunerea primului-ministru.

Secțiunea a III-a. **Atribuțiile Guvernului**

Art. 11. În realizarea funcțiilor sale Guvernul îndeplineşte următoarele atribuții principale:

a) exercită conducerea generală a administrației publice;

b) inițiază proiecte de lege şi le supune spre adoptare Parlamentului;

c) emite hotărâri pentru organizarea executării legilor, ordonanțe în temeiul unei legi speciale de abilitare şi ordonanțe de urgență potrivit Constituției;

d) asigură executarea de către autoritățile administrației publice a legilor şi a celorlalte dispoziții normative date în aplicarea acestora;

e) elaborează proiectele de lege a bugetului de stat şi a bugetului asigurărilor sociale de stat şi le supune spre adoptare Parlamentului;

f) aprobă strategiile şi programele de dezvoltare economică a țării, pe ramuri şi domenii de activitate;

g) asigură realizarea politicii în domeniul social potrivit Programului de guvernare;

h) asigură apărarea ordinii de drept, a liniştii publice şi siguranței cetățeanului, precum şi a drepturilor şi libertăților cetățenilor, în condițiile prevăzute de lege;

i) aduce la îndeplinire măsurile adoptate, potrivit legii, pentru apărarea țării, scop în care organizează şi înzestrează forțele armate;

j) asigură realizarea politicii externe a țării şi, în acest cadru, integrarea României în structurile europene şi internaționale;

k) negociază tratatele, acordurile şi convențiile internaționale care angajează statul român; negociază şi încheie, în condițiile legii, convenții şi alte înțelegeri internaționale la nivel guvernamental;

l) conduce şi controlează activitatea ministerelor şi a celorlalte organe centrale de specialitate din subordinea sa;

m) asigură administrarea proprietății publice şi private a statului;

n) acordă şi retrage cetățenia română, în condițiile legii; aprobă renunțarea la cetățenia română, în aceleaşi condiții;

o) înființează, cu avizul Curții de Conturi, organe de specialitate în subordinea sa;

p) cooperează cu organismele sociale interesate în îndeplinirea atribuțiilor sale;

r) îndeplineşte orice alte atribuții prevăzute de lege sau care decurg din rolul şi funcțiile Guvernului.

Art. 12. (1) Pentru rezolvarea unor probleme din competența sa Guvernul poate constitui organisme cu caracter consultativ.

(2) În scopul elaborării, integrării, corelării şi monitorizării de politici Guvernul poate constitui consilii, comisii şi comitete interministeriale.

(3) Modul de organizare şi funcționare a structurilor prevăzute la alin. (1) şi (2) şi a serviciilor acestora se stabileşte prin hotărâre a Guvernului, în limita bugetului aprobat.

Secțiunea a IV-a. **Primul-ministru**

Art. 13. Primul-ministru conduce Guvernul şi coordonează activitatea membrilor acestuia, cu respectarea atribuțiilor legale care le revin. Primul-ministru reprezintă Guvernul în relațiile acestuia cu Parlamentul, Preşedintele României, Curtea Supremă de Justiție, Curtea Constituțională, Curtea de Conturi, Consiliul Legislativ, Ministerul Public, celelalte autorități şi instituții publice, partidele şi alianțele politice, sindicatele, cu alte organizații neguvernamentale, precum şi în relațiile internaționale.

Art. 14. Primul-ministru este vicepreşedintele Consiliului Suprem de Apărare a Țării şi exercită toate atribuțiile care derivă din această calitate.

Art. 15. Primul-ministru numeşte şi eliberează din funcție:

a) conducătorii organelor de specialitate din subordinea Guvernului, cu excepția persoanelor care au calitatea de membru al Guvernului, conform art. 3 alin. (1);

b) secretarul general şi secretarii generali adjuncți ai Guvernului, în cazul utilizării acestor funcții;

c) personalul din cadrul aparatului de lucru al primului-ministru;

d) secretarii de stat;

e) alte persoane care îndeplinesc funcții publice, în cazurile prevăzute de lege.

Art. 16. (1) Primul-ministru prezintă Camerei Deputaților şi Senatului rapoarte şi declarații cu privire la politica Guvernului şi răspunde la întrebările ori interpelările care îi sunt adresate de către deputați sau senatori.

(2) Primul-ministru poate desemna un membru al Guvernului să răspundă la întrebările şi interpelările adresate Guvernului de către deputați sau senatori, în funcție de domeniul de activitate ce formează obiectul interpelării.

Art. 17. Primul-ministru contrasemnează decretele emise de Preşedintele României, în cazul în care Constituția prevede obligativitatea contrasemnării acestora.

Art. 18. (1) În scopul rezolvării unor probleme operative primul-ministru poate constitui, prin decizie, consilii, comisii şi comitete interministeriale.

(2) Primul-ministru îndeplineşte orice alte atribuții prevăzute în Constituție şi de lege sau care decurg din rolul şi funcțiile Guvernului.

Art. 19. În îndeplinirea atribuțiilor ce îi revin primul-ministru emite decizii, în condițiile legii.

Secțiunea a V-a. **Organizarea aparatului de lucru al Guvernului**

Art. 20. Aparatul de lucru al Guvernului este alcătuit din aparatul de lucru al primului-ministru, Secretariatul General al Guvernului, departamente şi alte asemenea structuri organizatorice cu atribuții specifice stabilite prin hotărâre a Guvernului.

Art. 21. (1) Aparatul de lucru al primului-ministru este alcătuit din:

a) corpul de consilieri ai primului-ministru;

b) corpul de control al primului-ministru;

c) aparatul tehnic al corpului de consilieri;

d) cabinetul primului-ministru;

e) cancelaria primului-ministru;

f) compartimentul cu probleme speciale;

g) compartimentul documente secrete;

h) compartimentul care asigură protocolul primului-ministru.

(2) Activitatea corpului de consilieri şi a aparatului tehnic al acestuia este coordonată de unul dintre consilieri, desemnat prin decizie a primului-ministru.

(3) Atribuțiile aparatului de lucru al primului-ministru se stabilesc prin decizie a acestuia.

(4) Personalului prevăzut la alin. (1) nu i se aplică prevederile legii privind statutul funcționarului public.

Art. 22. (1) Guvernul are un Secretariat General condus de secretarul general al Guvernului, care poate avea rang de ministru, ajutat de unul sau mai mulți secretari generali adjuncți, care pot avea rang de secretar de stat, numiți prin decizie a primului-ministru.

(2) Secretariatul General face parte din aparatul de lucru al Guvernului și asigură derularea operațiunilor tehnice aferente actelor de guvernare, rezolvarea problemelor organizatorice, juridice, economice și tehnice ale activității Guvernului, precum și reprezentarea Guvernului în fața instanțelor judecătorești.

(3) Organizarea și atribuțiile Secretariatului General al Guvernului se stabilesc prin hotărâre a Guvernului.

(4) Guvernul aprobă proiectul bugetului propriu, care se include în bugetul de stat. Ministrul pentru coordonarea Secretariatului General al Guvernului sau, după caz, secretarul general al Guvernului este ordonatorul principal de credite.

(5) Secretariatul General al Guvernului asigură, prin aparatul propriu, continuitatea derulării operațiunilor tehnice aferente actelor de guvernare, constituind elementul de legătură și stabilitate al guvernării.

Art. 23. (1) Departamentul este o structură organizatorică fără personalitate juridică și fără unități în subordine, subordonat primului-ministru, având rolul de coordonare și sinteză în domenii de interes general, în conformitate cu atribuțiile Guvernului.

(2) Departamentul este condus de un demnitar.

(3) În exercitarea atribuțiilor ce îi revin conducătorul departamentului emite ordine cu caracter individual.

(4) Înființarea, modul de organizare și funcționare, precum și atribuțiile departamentului se aprobă prin hotărâre a Guvernului.

Secțiunea a VI-a. **Funcționarea Guvernului**

Art. 24. (1) Ședințele Guvernului se convoacă și sunt conduse de primul-ministru.

(2) Președintele României poate lua parte la ședințele Guvernului în care se dezbat probleme de interes național privind politica externă, apărarea țării, asigurarea ordinii publice și, la cererea primului-ministru, în alte situații.

(3) Președintele României prezidează ședințele Guvernului la care participă.

Art. 25. (1) Guvernul se întrunește săptămânal sau ori de câte ori este nevoie.

(2) În cadrul şedinţelor Guvernului se dezbat probleme ale politicii interne şi externe a ţării, precum şi aspecte privind conducerea generală a administraţiei publice, adoptându-se măsurile corespunzătoare.

(3) La şedinţele Guvernului pot participa, în calitate de invitaţi, conducători ai unor organe de specialitate din subordinea Guvernului ori a ministerelor sau ai unor autorităţi administrative autonome, precum şi orice alte persoane a căror prezenţă se apreciază a fi utilă, la solicitarea primului-ministru.

(4) Dezbaterile din şedinţele Guvernului şi modul de adoptare a actelor acestuia, precum şi a oricăror alte măsuri stabilite, se înregistrează pe bandă magnetică şi se consemnează în stenograma şedinţei, certificată de secretarul general al Guvernului.

Art. 26. (1) În exercitarea atribuţiilor sale Guvernul adoptă hotărâri şi ordonanţe. Hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor. Ordonanţele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare sau, în cazuri excepţionale, ordonanţe de urgenţă, potrivit art. 114 alin. (4) din Constituţie.

(2) Membrii Guvernului pot propune proiecte de hotărâri şi de ordonanţe; de asemenea, pot propune Guvernului proiecte de lege, în vederea exercitării dreptului de iniţiativă legislativă a acestuia. Metodologia de elaborare şi înaintare la Guvern a acestor proiecte de acte normative se aprobă prin hotărâre a Guvernului.

(3) În cazul încetării mandatului său, în condiţiile prevăzute de Constituţie, până la depunerea jurământului de către membrii noului Guvern, Guvernul continuă să îndeplinească numai actele cu caracter individual sau normativ, necesare pentru administrarea treburilor publice, fără a promova politici noi. În această perioadă Guvernul nu poate emite ordonanţe şi nu poate iniţia proiecte de lege.

Art. 27. (1) Guvernul adoptă hotărâri şi ordonanţe în prezenţa majorităţii membrilor săi. Hotărârile şi ordonanţele se adoptă prin consens. Dacă nu se realizează consensul, hotărăşte primul-ministru.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică şi în cazul documentelor şi al altor măsuri dezbătute în Guvern.

(3) Hotărârile şi ordonanţele Guvernului se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de miniştrii care au obligaţia punerii lor în executare şi se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Nepublicarea atrage inexistenţa hotărârii, sau a ordonanţei. Hotărârile care au caracter militar se comunică numai instituţiilor interesate.

Art. 28. (1) În realizarea funcţiei sale de conducere generală a administraţiei publice Guvernul exercită controlul ierarhic asupra ministerelor, organelor de specialitate din subordinea sa, precum şi asupra prefecţilor.

(2) În exercitarea controlului ierarhic Guvernul are dreptul să anuleze actele administrative ilegale sau inoportune emise de autorităţile administraţiei publice din subordinea sa, precum şi ale prefecţilor.

Art. 29. Guvernul se află în raporturi de colaborare cu autorităţile administrative autonome.

Art. 30. (1) Guvernul numește câte un prefect în fiecare județ și în municipiul București.

(2) Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local. În această calitate prefectul răspunde de aplicarea politicii Guvernului în unitățile administrativ-teritoriale, având obligația de a asigura executarea actelor Guvernului, precum și pe cele ale ministerelor și celorlalte organe de specialitate din subordinea Guvernului ori a ministerelor.

(3) Prefectul conduce serviciile publice descentralizate ale ministerelor și ale celorlalte organe centrale din unitățile administrativ-teritoriale și exercită controlul asupra legalității actelor administrative ale consiliului local, ale primarului, ale consiliului județean și ale președintelui consiliului județean.

Art. 31. Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului răspunde politic solidar cu ceilalți membri pentru activitatea Guvernului și pentru actele acestuia.

Art. 32. Răspunderea penală a membrilor Guvernului este reglementată printr-o lege privind responsabilitatea ministerială.

Art. 33. (1) Guvernul organizează, prin Regia Autonomă „Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat" și prin Regia Autonomă „Locato", administrarea bunurilor proprietate publică și privată a statului, destinate unor acțiuni de reprezentare și protocol ale Camerei Deputaților, Senatului, Președintelui României și Guvernului.

(2) Secretariatul General al Guvernului îndeplinește atribuțiile de minister de resort față de Regia Autonomă „Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat" și față de Regia Autonomă „Locato".

(3) Secretariatului General al Guvernului îi pot fi date în coordonare sau trecute în subordine organe de specialitate ale administrației publice centrale, cu excepția ministerelor.

(4) Normativele de cheltuieli pentru acțiunile de protocol ale Guvernului se aprobă prin hotărâre a acestuia.

Capitolul II
Organizarea și funcționarea ministerelor

Secțiunea I. Dispoziții generale

Art. 34. Ministerele sunt organe de specialitate ale administrației publice centrale care realizează politica guvernamentală în domeniile de activitate ale acestora.

Art. 35. (1) Ministerele se organizează și funcționează numai în subordinea Guvernului, potrivit prevederilor Constituției și prezentei legi.

(2) Ministerele sau alte organe de specialitate organizate în subordinea Guvernului sunt conduse de miniștri, în urma acordării votului de încredere de către Parlament.

(3) Miniștrii răspund de întreaga activitate a ministerului în fața Guvernului, precum și, în calitate de membri ai Guvernului, în fața Parlamentului.

Art. 36. Ministerele şi miniştrii se aprobă de către Parlament, prin acordarea votului de încredere asupra Programului de guvernare şi întregii liste a Guvernului, la învestitură.

Art. 37. Primul-ministru poate cere Parlamentului modificarea structurii Guvernului prin înfiinţarea, desfiinţarea sau, după caz, divizarea ori comasarea unor ministere. În astfel de situaţii prevederile art. 36 se aplică în mod corespunzător.

Art. 38. În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanţă a funcţiei Preşedintele României, la propunerea primului-ministru, revocă şi numeşte miniştrii, cu respectarea prevederilor art. 7-10.

Art. 39. Ministerele au personalitate juridică şi au sediul în municipiul Bucureşti.

Secţiunea a II-a. **Organizarea ministerelor**

Art. 40. (1) Rolul, funcţiile, atribuţiile, structura organizatorică şi numărul de posturi ale ministerelor se stabilesc în raport cu importanţa, volumul, complexitatea şi specificul activităţii desfăşurate şi se aprobă prin hotărâre a Guvernului.

(2) În fiecare minister se va organiza cabinetul ministrului, cu personal propriu, căruia nu i se aplică prevederile legii privind statutul funcţionarului public.

Art. 41. (1) În funcţie de natura atribuţiilor unele ministere pot avea în domeniul lor de activitate compartimente în străinătate, stabilite prin hotărâre a Guvernului.

(2) Înfiinţarea, desfiinţarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice şi oficiilor consulare se aprobă de Preşedintele României, la propunerea Guvernului.

Art. 42. Ministerele pot înfiinţa în subordinea lor organe de specialitate, cu avizul Curţii de Conturi.

Art. 43. Ministerele pot avea în subordinea lor servicii publice descentralizate, care funcţionează în unităţile administrativ-teritoriale.

Art. 44. (1) Înfiinţarea sau desfiinţarea serviciilor publice descentralizate ale ministerelor şi ale celorlalte organe centrale din unităţile administrativ-teritoriale, obiectul de activitate, structura organizatorică, numărul şi încadrarea personalului, criteriile de constituire a compartimentelor şi funcţiile de conducere ale acestora se aprobă prin ordin al ministrului, respectiv al conducătorului organului de specialitate în subordinea căruia aceste servicii sau organe îşi desfăşoară activitatea.

(2) Ministrul numeşte şi eliberează din funcţie conducătorii organelor de specialitate din subordinea ministerului.

(3) Conducătorii serviciilor publice descentralizate se numesc şi se eliberează din funcţie de către ministru, cu avizul consultativ al prefectului.

Art. 45. Atribuțiile compartimentelor ministerelor se stabilesc prin regulamentul de organizare și funcționare a ministerului, aprobat prin ordin al ministrului.

Secțiunea a III-a. **Conducerea ministerelor**

Art. 46. (1) Conducerea ministerelor se exercită de miniștri.

(2) Ministrul reprezintă ministerul în raporturile cu celelalte autorități publice, cu persoanele juridice și fizice din țară și din străinătate, precum și în justiție.

(3) În exercitarea atribuțiilor ce îi revin ministrul emite ordine și instrucțiuni, în condițiile legii.

Art. 47. În activitatea de conducere a ministerului ministrul este ajutat de unul sau mai mulți secretari de stat, potrivit hotărârii Guvernului de organizare și funcționare a ministerului.

Art. 48. Secretarii de stat exercită atribuțiile delegate de către ministru.

Art. 49. (1) Secretarul general al ministerului este funcționar public de carieră, numit prin concurs sau examen, pe criterii de profesionalism. Acesta asigură stabilitatea funcționării ministerului, continuitatea conducerii și realizarea legăturilor funcționale între structurile ministerului.

(2) Principalele atribuții și responsabilități ale secretarului general sunt următoarele:

a) coordonează buna funcționare a compartimentelor și activităților cu caracter funcțional din cadrul ministerului și asigură legătura operativă dintre ministru și conducătorii tuturor compartimentelor din minister și unitățile subordonate;

b) colaborează cu compartimentele de specialitate din cadrul Secretariatului General al Guvernului, cu secretarii generali din celelalte ministere, precum și cu secretarii județelor și cu directorii generali de prefectură, în probleme de interes comun;

c) primește și transmite spre avizare ministerelor proiectele de acte normative inițiate de minister și asigură avizarea actelor normative primite de la alți inițiatori;

d) transmite Secretariatului General al Guvernului proiectele de acte normative inițiate de minister, pentru a fi discutate în ședința Guvernului;

e) urmărește și asigură finalizarea actelor normative aprobate de Guvern, care au fost inițiate de minister;

f) monitorizează și controlează elaborarea raportărilor periodice, prevăzute de reglementările în vigoare;

g) coordonează întregul personal al ministerului, activitatea de elaborare a politicilor de personal și principiile directoare pentru managementul de personal din cadrul compartimentelor.

(3)Secretarul general al ministerului poate îndeplini și alte însărcinări prevăzute de regulamentul de organizare și funcționare a ministerului ori încredințate de ministru.

Art. 50. (1) În realizarea atribuțiilor ce îi revin secretarul general poate fi ajutat de unul sau doi adjuncți.

(2) Secretarii generali adjuncți sunt funcționari publici de carieră, numiți prin concurs sau examen.

Art. 51. În cazul în care ministrul, din diferite motive, nu își poate exercita atribuțiile curente, va desemna secretarul de stat care exercită aceste atribuții, înștiințându-l pe primul-ministru despre aceasta.

Art. 52. (1) Pe lângă ministru funcționează, ca organ consultativ, colegiul ministerului.

(2) Componența și regulamentul de funcționare a colegiului ministerului se aprobă prin ordin al ministrului.

(3) Colegiul ministerului se întrunește, la cererea și sub președinția ministrului, pentru dezbaterea unor probleme privind activitatea ministerului.

Secțiunea a IV-a. **Atribuțiile generale ale miniștrilor**

Art. 53. (1) Miniștrii îndeplinesc în domeniul lor de activitate următoarele atribuții generale:

a) organizează, coordonează și controlează aplicarea legilor, ordonanțelor și hotărârilor Guvernului, a ordinelor și instrucțiunilor emise potrivit legii, cu respectarea limitelor de autoritate și a principiului autonomiei locale a instituțiilor publice și a agenților economici;

b) inițiază și avizează proiecte de lege, ordonanțe, hotărâri ale Guvernului, în condițiile stabilite prin metodologia aprobată de Guvern;

c) acționează pentru aplicarea strategiei proprii a ministerului, integrată celei de dezvoltare economico-socială a Guvernului;

d) fundamentează și elaborează propuneri pentru bugetul anual, pe care le înaintează Guvernului;

e) urmăresc proiectarea și realizarea investițiilor din sistemul ministerului, în baza bugetului aprobat;

f) reprezintă interesele statului în diferite organe și organisme internaționale, în conformitate cu acordurile și convențiile la care România este parte și cu alte înțelegeri stabilite în acest scop, și dezvoltă relații de colaborare cu organe și organizații similare din alte state și cu organizații internaționale ce interesează domeniul lor de activitate;

g) inițiază și negociază, din împuternicirea Președintelui României sau a Guvernului, în condițiile legii, încheierea de convenții, acorduri și alte înțelegeri internaționale sau propun întocmirea formelor de aderare la cele existente;

h) urmăresc și controlează aplicarea convențiilor și acordurilor internaționale la care România este parte și iau măsuri pentru realizarea condițiilor în vederea integrării în structurile europene sau în alte organisme internaționale;

i) coordonează și urmăresc elaborarea și implementarea de politici și strategii în domeniile de activitate ale ministerului, potrivit strategiei generale a Guvernului;

j) avizează, în condițiile legii, înființarea organismelor neguvernamentale și cooperează cu acestea în realizarea scopului pentru care au fost create;

k) colaborează cu instituțiile de specialitate pentru formarea și perfecționarea pregătirii profesionale a personalului din sistemul lor;

l) aprobă, după caz, editarea publicațiilor de specialitate și informare.

(2) Miniștrii îndeplinesc în domeniul lor de activitate și alte atribuții specifice stabilite prin acte normative.

(3) Miniștrii își îndeplinesc atribuțiile ce le revin folosind aparatul propriu al ministerelor, precum și prin instituțiile aflate în subordonarea, coordonarea sau autoritatea ministerelor.

Art. 54. Ministrul conduce aparatul propriu al ministerului, stabilit prin hotărâre a Guvernului, numește și eliberează din funcție personalul acestuia.

Art. 55. (1) Statele de funcții ale ministerelor se aprobă de miniștri, în limita numărului de posturi aprobate prin hotărâre a Guvernului.

(2) Guvernul poate aproba modificările ulterioare în structura ministerelor, a organelor de specialitate, a serviciilor publice descentralizate și a instituțiilor subordonate acestora numai în limita alocațiilor bugetare.

Art. 56. Guvernul poate dispune prin hotărâre modificări în organizarea și funcționarea ministerelor, precum și transferul unor activități de la un minister la altul ori la organe de specialitate din subordinea Guvernului.

Capitolul III
Dispoziții finale

Art. 57. Personalul din aparatul de lucru al Guvernului, din aparatul propriu al ministerelor și al celorlalte organe centrale de specialitate, care, are calitatea de funcționar public, se bucură de toate drepturile și obligațiile prevăzute în legea privind statutul funcționarului public.

Art. 58. Salarizarea personalului din aparatul de lucru al Guvernului și din aparatul propriu al ministerelor se face potrivit legii.

Art. 59. Organizarea și funcționarea ministerelor privind apărarea națională și ordinea publică sunt reglementate prin legi speciale.

Art. 60. Dispozițiile prezentei legi, prin care se reglementează organizarea și funcționarea Guvernului și ministerelor, se aplică în mod corespunzător și celorlalte organe centrale de specialitate din subordinea Guvernului, cu excepția unor instituții de interes public a căror organizare și funcționare sunt reglementate prin legi speciale.

Art. 61. Pe data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr. 37/1990 pentru organizarea și funcționarea Guvernului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 137 din 8 decembrie 1990, cu modificările ulterioare, precum și orice alte dispoziții contrare.

Capitolul XII
Autoritatea judecătorească

Bibliografie

Cărți:

1. **N. Cochinescu** – *Organizarea puterii judecătoreşti în România,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1997;
2. **Muraru, M. Constantinescu, Simina Tănăsescu, M. Enache, Gh. Iancu** – *Interpretarea Constituției. Doctrină şi practică,* Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2002.

Articole:

1. **C. Bădoiu** – *Constituția şi magistratura militară*, Revista Dreptul nr. 5/1995;
2. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Aspecte constituționale practice rezultate din aplicarea art. 21 din Constituție privind accesul liber la justiție*, în „Studii constituționale", Ed. Actami, Bucureşti , 1995;
3. **C.L. Popescu** – *Dreptul la extraactivitatea legii penale mai favorabile*, Revista Română de Drepturile Omului nr. 11/1995;
4. **A. Țuculeanu** – *Raporturile Ministerului Public cu autoritatea legislativă şi autoritatea executivă*, Revista Dreptul nr. 11/1996;
5. **M. Voicu** – *Accesul liber la justiție*, Revista Dreptul nr. 4/1997;
6. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Categoria constituțională „Erori judiciare"*, Revista Palatul de Justiție nr. 8/1998;
7. **I. Dumitru** – *Condițiile care trebuie îndeplinite de candidați pentru numirea lor în magistratură,* Revista Dreptul nr. 4/2000.

Exerciții:

1. Precizați care sunt sensurile cuvântului „justiție" şi explicați-le succint.

2. Precizați care sunt instanțele judecătoreşti în România şi care sunt organele ce fac parte din autoritatea judecătorească potrivit Constituției României. (Accentuați diferențele).

Autoritățile judecătoreşti sunt:

- *Curtea Supremă de Justiție*;
- *Consiliul Superior al Magistraturii*;
- *Ministerul Public*;
- *Instanțele Judecătoreşti.*

Instanțele judecătoreşti sunt:

- Curtea Supremă de Justiție;
- Curțile de Apel (15 la număr);

- Tribunalele;
- Judecătoriile;
- Secțiile militare;
- Secția maritimă – la Constanța;
- Secția fluvială – la Galați.

3. Analizați definiția constituțională, legală şi jurisprudențială a principiului dublului grad de jurisdicție, având în vedere cel puțin următoarele considerente:

Unele lucrări de specialitate explică drept unul din principiile de organizare şi funcționare a instanțelor judecătoreşti regula dublului grad de jurisdicție. Acest principiu nu este formulat ca atare nici în Constituție, nici în legile de organizare judecătorească, iar înțelegerea sa variază în funcție de autor şi de sistemul juridic considerat. Uneori, gradele de jurisdicție ar cuprinde toate fazele pe care le poate parcurge un proces fie în fond, fie în căile ordinare şi extraordinare de atac. Alteori, jurisdicția defineşte examinarea în fond şi în apel al procesului, iar numărul de grade de jurisdicție ar fi dat de cel al instanțelor pe care legea le instituie pentru a judeca în fond sau în apel acelaşi proces. Se conchide că, de regulă, justițiabilul are dreptul la două grade de jurisdicție: împotriva hotărârii pronunțată în fond de o judecătorie el are drept de apel la tribunal, iar împotriva hotărârii pronunțate în fond de un tribunal are drept să facă recurs la curtea de apel.

Principiul dublului grad de jurisdicție reprezintă o veritabilă garanție fundamentală procedurală pentru justițiabil; cu acest titlu de altfel el a şi fost constituționalizat de Consiliul Constituțional francez.[1] În doctrina franceză, dublul grad de jurisdicție se referă la posibilitatea justițiabililor de a ataca prin căile de atac devolutive deciziile judecătoreşti încă nedefinitive, un prim grad de jurisdicție fiind cel al judecății în fond, iar un al doilea cel al rejudecării în apel, adică atunci când atât aspectele de drept cât şi cele de fapt vor fi în întregime reconsiderate. Cu acest sens, dublul grad de jurisdicție se înscrie în sfera mai largă a dreptului de acces liber la justiție, care cuprinde atât dreptul de a sesiza o instanță cu un proces, cât şi dreptul de a ataca hotărârea respectivei instanțe la instanța superioară prin căile ordinare de atac. În clasificarea drepturilor fundamentale realizată în lucrarea citată liberul acces la justiție face parte din prima categorie de drepturi, anume cele care nu necesită nici un fel de autorizații din partea puterii statale pentru a putea fi exercitate.

Cu acelaşi sens este utilizată noțiunea şi în doctrina română, Tudor Drăganu arătând că organizarea unor căi de atac împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță este expresia necesității de a se da părților din proces posibilitatea de a obține remedierea eventualelor erori de fapt sau de

[1] Vezi deciziile 80-127 DC din 19-20 ianuarie 1981 şi 84-183 DC din 18 ianuarie 1985.

drept ce ar fi fost săvârşite de instanţa inferioară.[1] Din acest punct de vedere, tripla ierarhizare a instanţelor judecătoreşti introdusă în sistemul juridic românesc prin Legea nr. 92/1992[2] pentru organizarea judecătorească apare ca oferind părţilor o mai puternică garanţie a unei judecăţi corecte, astfel realizându-se şi în practica românească aplicarea principiului dublului grad de jurisdicţie.[3]

Conform Constituţiei României, art. 128, împotriva hotărârilor judecătoreşti, părţile interesate şi Ministerul Public pot exercita căile de atac, în condiţiile legii. Nu rezultă deci câte sunt aceste căi de atac, urmând ca legile să stabilească aceste căi.

Jurisprudenţa Curţii Constituţionale a României a confirmat această interpretare a articolului 128 din Constituţie. Cu titlu de exemplu credem că merită menţionată aici practica extrem de semnificativă pe care Curtea Constituţională a furnizat-o cu privire la căile extraordinare de atac. Astfel, reintroducerea în dreptul procesual civil român a căii extraordinare de atac a recursului în anulare a făcut obiectul a extrem de numeroase contestaţii de constituţionalitate în care era vizată înseşi procedura de rejudecare a unor dosare considerate soluţionate în mod definitiv. În esenţă, aceste contestaţii arătau că recursul în anulare încalcă principiul egalităţii prin aceea că dă în exclusivitate în competenţa Procurorului General atribuţia de a exercita această cale extraordinară de atac; aceasta plasează cetăţenii pe o poziţie de inegalitate faţă de autorităţile publice, pentru că ei nu pot declanşa această cale extraordinară de atac; acordă competenţe discreţionare Procurorului General şi Ministrului Justiţiei în aprecierea legalităţii hotărârilor judecătoreşti; încalcă accesul liber la justiţie prin aceea că limitează accesul cetăţenilor la o cale de atac extraordinară prevăzută de lege doar în favoarea unei autorităţi publice; încalcă principii fundamentale ale justiţiei, precum: autoritatea lucrului judecat şi stabilitatea hotărârilor judecătoreşti.

Curtea Constituţională a respins toate aceste argumente, arătând că nici o dispoziţie constituţională nu poate fi invocată pentru a susţine neconstituţionalitatea unei căi extraordinare de atac. Art. 128 din Constituţie precizează că exercitarea căilor de atac se va face „în condiţiile legii", dar această normă constituţională nu poate fi interpretată în sensul că ar garanta tuturor părţilor din proces accesul la toate căile de atac, ci are doar semnificaţia unei reglementări precise a modalităţilor concrete în care căile de atac vor fi exercitate. Curtea Constituţională a precizat că posibilitatea legiuitorului de a amenaja şi alte modalităţi, extraordinare, de atacare a hotărârilor judecă-

---

[1] Tudor Drăganu, *Drept constituţional şi instituţii politice. Tratat elementar*, Ed. Lumina Lex, 1998, Bucureşti, p. 354.

[2] Republicată în M. Of., nr. 170/25.07.1997.

[3] În acelaşi sens vezi şi V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic şi practic de procedură civilă*, Ed. Naţional, Bucureşti, 1996, vol. I, p. 46-47. Autorul arată că legea de organizare judecătorească a consacrat de fapt principiul dublului grad de jurisdicţie şi numai dintr-o inexplicabilă eroare în expunerea de motive se face vorbire despre „tripla ierarhizare a instanţelor judecătoreşti".

toreşti nu poate fi considerată contrară dispozițiilor exprese ale art. 128 din Constituție. Prin existența unor căi de atac, fie ele şi extraordinare, nu se acordă competențe discreționare anumitor autorități publice, ci se protejează interesele generale. În plus, Curtea Constituțională a reținut că autoritatea de lucru judecat şi stabilitatea hotărârilor judecătoreşti nu sunt nici ele principii de rang constituțional, prin urmare judecătorul constituțional nu le poate considera drept norme de referință.[1]

În materia căilor ordinare de atac Curtea Constituțională a explicat textual că „accesul liber la justiție nu înseamnă accesul, în toate cazurile, la toate structurile judecătoreşti şi la toate căile de atac, deoarece competența şi procedura sunt stabilite de lege."[2] În acest context, exercitarea căilor de atac poate fi reglementată diferit, în funcție de gradele de jurisdicție stabilite prin lege şi de nivelul instanței judecătoreşti la care a fost judecat fondul cauzei. „Constituția nu cuprinde prevederi care să oblige la posibilitatea exercitării recursului la Curtea Supremă de Justiție ca ultimă cale de atac."[3] Accesul liber la justiție nu este îngrădit prin faptul că legea prevede modalitățile de exercitare a acestei căi de atac.

Prin urmare, legiuitorul este liber să amenajeze regimul juridic al căilor de atac, ordinare şi extraordinare, fără temerea de a încălca vreo regulă constituțională. Pe cale de consecință, el poate şi să organizeze tot atâtea grade de jurisdicție câte consideră necesare unei bune administrări a justiției. Astfel, în jurisprudența constituțională s-a stabilit că principiul constituirii instanțelor judecătoreşti pe grade de jurisdicție nu este de ordin constituțional, ci legal, astfel că legiuitorul poate, fără să încalce o prevedere constituțională, să stabilească o procedură în care există numai două grade de jurisdicție[4].

În doctrină s-a exprimat şi opinia contrară, în conformitate cu care, în aplicarea art. 128 din Constituție, liberul acces la justiție implică existența dublului grad de jurisdicție şi deci a dreptului efectiv de a utiliza o cale de atac prevăzută de lege.[5] Curtea Constituțională însă a consacrat o jurisprudență diferită, arătând că accesul la justiție nu poate fi parțial, adică limitat doar la o categorie de instanțe judecătoreşti; aceasta nu înseamnă însă că exercitarea tuturor căilor de atac este garantată tuturor justițiabililor în orice circumstanțe. Din moment ce principiul dublului grad de jurisdicție nu este de rang constituțional, legiuitorul poate să îi amenajeze conținutul în mod liber, fără a fi controlat de judecătorul constituțional.

---

[1] Vezi decizia nr. 96/1996, pronunțată ca urmare a recursului exercitat împotriva deciziei nr. 73/1996, publicată în M. Of. nr. /1996.

[2] Decizia nr. 92/1996, publicată în M. Of. nr. 297/1996.

[3] Decizia nr. 3/1996, publicată în M. Of. nr. 139/1996.

[4] Decizia nr. 80/1996, publicată în M. Of. nr. 293/1996. În speță autorul excepției susținea că stabilirea prin art. 14 alin. (1) din Legea nr. 29/1990, a unei singure căi de atac, recursul, încalcă principiile celor trei grade de jurisdicție.

[5] M. Voicu, *Accesul liber la justiție*, Dreptul, nr. 4/1997, p. 12.

Referate:

- Rolul de factor de echilibru al puterii judecătoreşti;
- Noţiunea de instanţă judecătorească în practica Curţii Constituţionale;
- Accesul liber la justiţie în practica Curţii Constituţionale;
- Autorităţile judecătoreşti şi cele jurisdicţionale;
- Organizarea şi funcţionarea instanţelor judecătoreşti în România;
- Rolul avocatului în justiţie;
- Rolul instanţelor judecătoreşti în cadrul controlului de constituţionalitate a legilor în România;
- Publicitatea dezbaterilor în faţa instanţelor judecătoreşti;
- Contradictorialitatea procesului în faţa instanţelor judecătoreşti.

Legea pentru organizarea judecătorească[1]

- extrase -

Titlul I
Dispoziţii generale

Art. 1. (1) Autoritatea judecătorească se compune din instanţele judecătoreşti, Ministerul Public şi Consiliul Superior al Magistraturii, fiecare cu atribuţiile proprii prevăzute de Constituţie şi de lege.

(2) Puterea judecătorească este separată de celelalte puteri ale statului, având atribuţii proprii ce sunt exercitate prin instanţele judecătoreşti, în conformitate cu principiile şi dispoziţiile prevăzute de Constituţie şi de celelalte legi ale ţării.

Art. 2. (1) Orice persoană se poate adresa justiţiei pentru apărarea drepturilor, a libertăţilor şi a intereselor sale legitime. Nici o lege nu poate îngrădi exercitarea acestui drept.

(2) Instanţele judecătoreşti înfăptuiesc justiţia în scopul apărării şi realizării drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor, precum şi a celorlalte drepturi şi interese legitime deduse judecăţii.

(3) Instanţele judecă toate procesele privind raporturile juridice civile, comerciale, de muncă, de familie, administrative, penale, precum şi orice alte cauze pentru care legea nu stabileşte o altă competenţă.

---

[1] Legea nr. 92/1992 a fost republicată în M. Of., partea I, nr. 259/30.09.1997, dându-se textelor o nouă numerotare. Legea nr. 92/4.08.1992 a mai fost modificată prin O.U.G. nr. 179/1999 publicată în M. Of., partea I, nr. 559/17.11.1999, prin O.U.G. nr. 20/2002, publicată în M. Of., partea I, nr. 151/28.02.2002 şi prin Legea nr. 46/2002, publicată în M. Of., partea I, nr. 75/31.01.2002.

(4) Ministerul Public reprezintă, în activitatea juridică, interesele generale ale societății şi apără ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertățile cetățenilor.

Art. 3. Judecătorii sunt independenți şi se supun numai legii.

Art. 4. (1) Nimeni nu este mai presus de lege.

(2) Justiția se înfăptuieşte în mod egal pentru toate persoanele, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de aparență politică, de avere sau de origine socială.

Art. 5. Şedințele de judecată sunt publice, în afară de cazurile prevăzute de lege.

Art. 6. (1) Procedura judiciară se desfăşoară în limba română.

(2) Cetățenii aparținând minorităților naționale, precum şi persoanele care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua cunoştință de toate actele şi lucrările dosarului, de a vorbi în instanță şi de a pune concluzii prin interpret; în procesele penale acest drept este asigurat în mod gratuit.

Art. 7. În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie reprezentate sau, după caz, asistate de apărător.

Art. 8. Asistența juridică internațională se solicită sau se acordă de instanțele de judecată şi Ministerul Public în condițiile prevăzute de lege şi de convențiile internaționale la care România este parte.

Art. 9. Hotărârile instanțelor judecătoreşti se pronunță în numele legii şi se execută în numele Preşedintelui României.

Titlul II
Compunerea şi funcționarea instanțelor judecătoreşti

Capitolul I
Dispoziții comune

Art. 10. (1) Instanțele judecătoreşti sunt:

a) judecătoriile;

b) tribunalele;

c) curțile de apel;

d) Curtea Supremă de Justiție.

2) În limitele stabilite prin lege vor funcționa şi instanțe militare.

3) Competența instanțelor judecătoreşti se stabileşte prin lege.

.....

Art. 18. (1) Consiliul Superior al Magistraturii şi ministrul justiției veghează la respectarea independenței justiției.

(2) Ministrul justiției răspunde de buna organizare şi funcționare a justiției ca serviciu public. Prin judecători inspectori de la curtea de apel, ministrul justiției este informat cu privire la funcționarea instanțelor şi la abaterile de natură să compromită calitatea activității, aplicarea legilor şi a regulamentelor în circumscripțiile curților de apel.

(3) Preşedinţii şi vicepreşedinţii instanţelor verifică organizarea şi calitatea serviciului, respectarea legilor şi a regulamentelor în cadrul instituţiei pe care o conduc şi al instanţelor din circumscripţia acesteia. Preşedinţii curţilor de apel îşi exercită această atribuţie şi prin judecătorii inspectori din cadrul curţii.

(4) În nici o împrejurare verificările efectuate nu pot conduce la imixtiuni în desfăşurarea proceselor în curs sau la repunerea în discuţie a ceea ce a fost deja judecat. Nu se consideră imixtiune exercitarea atribuţiilor date prin lege ministrului justiţiei cu privire la căile judiciare de atac.

.....

Titlul III
Ministerul public

Capitolul I
Dispoziţii comune

Art. 26. (1) Ministerul Public îşi exercită atribuţiile prin procurori constituiţi în parchete pe lângă fiecare instanţă judecătorească, sub autoritatea ministrului justiţiei.

Activitatea Ministerului Public este organizată potrivit principiilor legalităţii, imparţialităţii şi al controlului ierarhic.

(2) Ministerul Public este independent în relaţiile cu celelalte autorităţi publice şi îşi exercită atribuţiile numai în temeiul legii şi pentru asigurarea respectării acesteia.

Art. 27. (1) Atribuţiile Ministerului Public sunt următoarele:

a) efectuarea urmăririi penale în cazurile şi în condiţiile prevăzute de lege;

b) supravegherea activităţii de cercetare penală efectuată de poliţie şi de alte organe; în exercitarea acestei atribuţii, procurorul conduce şi controlează activitatea de cercetare penală, dispoziţiile date de procuror fiind obigatorii pentru organul de cercetare penală;

c) sesizarea instanţelor judecătoreşti pentru judecarea cauzelor penale;

d) exercitarea acţiunii civile în cazurile prevăzute de lege;

e) participarea, în condiţiile legii, la şedinţele de judecată;

f) exercitarea căilor de atac împotriva hotărârilor judecătoreşti, în condiţiile prevăzute de lege;

g) supravegherea respectării legii în activitatea de punere în executare a hotărârilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii;

h) verificarea respectării legii la locurile de deţinere preventivă, de executare a pedepselor, a măsurilor educative şi de siguranţă;

i) apărarea drepturilor şi intereselor minorilor şi ale persoanelor puse sub interdicţie;

j) studierea cauzelor care generează sau favorizează criminalitatea, elaborarea şi prezentarea propunerilor în vederea eliminării acestora, precum şi pentru perfecţionarea legislaţiei penale.

(2) Ministerul Public exercită orice alte atribuţii prevăzute de lege.

.....

Art. 32. Parchetele sunt independente față de instanțele judecătorești.

Art. 33. Dispozițiile ministerului justiției, date în mod direct sau prin procurorul general, în vederea respectării și aplicării legii, sunt obligatorii.

Art. 34. (1) Ministrul justiției, prin procurori inspectori din cadrul Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție și din parchetele de pe lângă curțile de apel sau alți procurori delegați, exercită controlul asupra tuturor procurorilor.

(2) Când consideră necesar, ministrul justiției, din proprie inițiativă sau la cererea Consiliului Superior al Magistraturii, efectuează controlul prin inspectori generali sau prin procurori detașați în Direcția relații cu Ministerul Public și coordonarea strategiei antiinfracționale din cadrul Ministerului Justiției.

(3) Controlul se efectuează prin verificarea lucrărilor, a modului cum se desfășoară raporturile de serviciu cu justițiabilii și cu celelalte persoane implicate în lucrările de competența parchetelor, precum și prin aprecierea asupra activității, pregătirii și aptitudinilor profesionale ale procurorilor.

(4) Ministrul justiției poate să ceară procurorului general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție informări asupra activității parchetelor și să dea îndrumări cu privire la măsurile ce trebuie luate pentru combaterea fenomenului infracțional.

(5) Ministrul justiției are dreptul să dea dispoziția scrisă, în mod direct sau prin procurorul general, procurorului competent să înceapă, în condițiile legii, procedura de urmărire penală pentru infracțiunile despre care are cunoștință și să promoveze în fața instanțelor judecătorești acțiuni și căi de atac necesare apărării interesului public. Nu vor putea fi date însă dispoziții pentru oprirea procedurii de urmărire penală legal deschise.

.....

Titlul IV
Corpul magistraților, numirea și avansarea lor în funcție

Capitolul I
Corpul magistraților

Art. 42. Au calitatea de magistrat și fac parte din corpul magistraților judecătorii de la toate instanțele judecătorești, procurorii din cadrul parchetelor de pe lângă acestea, precum și magistrații-asistenți ai Curții Supreme de Justiție.

Art. 43. (1) În cadrul corpului magistraților, ierarhia funcțiilor de execuție și de conducere se stabilește în raport cu nivelul instanțelor și al parchetelor, cu respectarea condițiilor de pregătire profesională și de vechime în magistratură, prevăzute în prezenta lege.

(2) Personalul de specialitate juridică din Ministerul Justiției, indiferent de vechime, este asimilat magistraților pe durata îndeplinirii funcției.

.....

Capitolul II
Admiterea în magistratură

Secțiunea a III-a. Institutul Național al Magistraturii

Art. 70. (1) Institutul Național al Magistraturii este instituția publică subordonată exclusiv Ministerului Justiției, care realizează pregătirea specifică a viitorilor judecători şi procurori, precum şi perfecționarea profesională a magistraților în funcție, în conformitate cu prevederile prezentei legi.

(2) Institutul Național al Magistraturii nu face parte din sistemul național de învățământ şi educație şi nu este supus dispozițiilor legale în vigoare cu privire la acreditarea instituțiilor de învățământ superior şi recunoaşterea diplomelor.

(3) Institutul Național al Magistraturii are personalitate juridică şi sediul în municipiul Bucureşti.

.....

Titlul V
Consiliul Superior al Magistraturii

Art. 86. Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din 17 membri aleşi, pentru o durată de 4 ani, de Camera Deputaților şi de Senat, în şedință comună.

Art. 87. (1) În Consiliul Superior al Magistraturii sunt aleşi:

a) 3 judecători de la Curea Supremă de Justiție;

b) 2 procurori de la Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție;

c) 6 judecători de la curțile de apel;

d) 3 procurori de la parchetele de pe lângă curțile de apel;

e) 2 judecători de la tribunale;

f) 1 procuror de la parchetele de pe lângă tribunale.

(2) Desemnarea candidaților pentru alegerea ca membri ai Consiliului Superior al Magistraturii se va face în adunările generale ale judecătorilor sau, după caz, ale procurorilor, de la instanțele judecătoreşti şi parchetele prevăzute la alin. (1), dintre judecătorii şi procurorii care în ultimii 4 ani de activitate au avut numai calificativul „foarte bine".

(3) Pentru alegerea judecătorilor şi procurorilor prevăzuți la alin. (1) lit. c)-f) fiecare curte de apel şi tribunal, precum şi fiecare parchet de pe lângă aceste instanțe vor desemna câte un candidat. Dintre judecătorii şi procurorii propuşi vor fi desemnați de adunarea generală a preşedinților şi vicepreşedinților curților de apel şi, respectiv, a procurorilor generali şi a adjuncților acestora ai parchetelor de pe lângă curțile de apel, 6 judecători de la curțile de apel şi 2 judecători de la tribunale, precum şi 3 procurori de la parchetele de pe lângă curțile de apel şi un procuror de la parchetele de pe lângă tribunale, ținând seama ca aceştia să facă parte din curți de apel şi, după caz, parchete de pe lângă curți de apel diferite. La desemnarea candidaților se va ține seama de

vechimea în funcția de judecător, de pregătirea profesională şi de titlul de doctor în drept, de activitatea meritorie desfăşurată, de capacitatea de organizare şi decizie, de obiectivitatea şi tactul în relațiile de serviciu şi cu colaboratorii.

Art. 88. (1) Consiliul Superior al Magistraturii are următoarele atribuții:

a) propune Preşedintelui României, la recomandarea ministrului justiției, numirea în funcție a preşedintelui, vicepreşedintelui şi preşedinților de secții ai Curții Supreme de Justiție;

b) propune Preşedintelui României, la recomandarea ministrului justiției, numirea în funcție a judecătorilor Curții Supreme de Justiție;

c) propune Preşedintelui României, la recomandarea ministrului justiției, numirea în funcție a celorlalți judecători şi procurori, cu excepția celor stagiari;

d) dispune, la propunerea ministrului justiției, cu privire la promovarea, transferarea, suspendarea din funcție a judecătorilor, precum şi la încetarea funcției acestora;

e) validează examenele de capacitate ale magistraților;

f) îndeplineşte rolul de consiliu de disciplină al judecătorilor;

g) dă avize, la solicitarea ministrului justiției, cu privire la administrarea judecătoriilor, tribunalelor, curților de apel şi parchetelor.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii exercită orice alte atribuții prevăzute de lege.

Consiliul Superior al Magistraturii poate cere Ministerului Justiției, instanțelor judecătoreşti sau parchetelor relații sau acte referitoare la activitatea profesională sau la conduita magistraților.

(3) Pentru numirea în funcție de preşedinte al Curții Supreme de Justiție, vor fi prezentate Preşedintelui României trei propuneri.

(4) Consiliul Superior al Magistraturii îşi desfăşoară lucrările în prezența a cel puțin două treimi din numărul membrilor săi şi adoptă hotărâri cu majoritatea voturilor membrilor consiliului.

(5) Lucrările Consiliului Superior al Magistraturii sunt prezidate, fără drept de vot, de ministrul justiției, cu excepția cazului în care îndeplineşte rolul de consiliul de disciplină, când este prezidat de preşedintele Curții Supreme de Justiție.

(6) Pregătirea lucrărilor necesare desfăşurării activității Consiliului Superior al Magistraturii se asigură de către direcția din Ministerul Justiției care răspunde de resursele umane. Lucrările de secretariat ale Consiliului Superior al Magistraturii se realizează de către un compartiment de specialitate al acestei direcții.

.....

Titlul VI
Drepturile şi îndatoririle magistraţilor

Art. 91. (1) Judecătorii numiţi de Preşedintele României sunt inamovibili. Procurori şi judecătorii stagiari se bucură de stabilitate.

(2) Magistraţii nu pot fi cercetaţi, reţinuţi, arestaţi, percheziţionaţi sau trimişi în judecată fără avizul ministrului justiţiei.

(3) Ministerul de Interne are obligaţia de a acorda, la cerere, protecţie magistraţilor şi familiilor lor în cazurile în care viaţa, integritatea corporală sau avutul acestora sunt supuse unor ameninţări.

.....

Art. 94. (1) Promovarea sau transferarea magistraţilor se poate face numai cu consimţământul acestora.

(2) Magistraţii care îndeplinesc condiţiile pentru a fi promovaţi, dar care nu doresc să schimbe funcţia şi instanţa ori parchetul, pot fi promovaţi pe loc.

Art. 95. (1) În cazul în care o instanţă nu poate funcţiona normal datorită lipsei temporare a unor judecători, existenţei unor posturi vacante, incompatibilităţii sau recuzării tuturor judecătorilor, ministrul justiţiei, la propunerea preşedintelui acelei instanţe, poate delega judecători de la alte instanţe. Judecătorul nu poate fi delegat mai mult de 2 luni într-un an, fără acordul său.

(2) În interesul serviciului, procurorii pot fi delegaţi de către procurorul general al parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiţie pe o durată de cel mult 2 luni într-un an. Delegarea poate fi prelungită peste acest termen, cu consimţământul procurorului.

Art. 96. (1) Ministrul justiţiei poate dispune detaşarea judecătorilor inamovibili, numai cu acordul scris al acestora, în cadrul Ministerului Justiţiei, la Institutul Naţional al Magistraturii, la alte instanţe judecătoreşti sau la alte autorităţi publice.

(2) Durata detaşării este între 6 luni şi 3 ani. Detaşarea poate fi prelungită pentru o durată de până la 3 ani, o singură dată, cu respectarea condiţiilor prevăzute la alin. (1).

(3) Detaşarea procurorilor se poate dispune de către ministrul justiţiei, cu respectarea condiţiilor prevăzute la alin. (1) şi (2).

(4) Pe perioada detaşării, judecătorii şi procurorii îşi păstrează statutul de magistraţi şi beneficiază de drepturile prevăzute de lege pentru personalul detaşat. Când salariul şi celelalte drepturi băneşti prevăzute pentru funcţia în care este detaşat magistratul sunt inferioare celor de care acesta beneficiază în calitatea sa de magistrat, el îşi păstrează salariul şi celelalte drepturi băneşti ale funcţiei de magistrat pe care o deţine.

.....

Art. 110. Se interzice magistraţilor să facă parte din partide politice sau să desfăşoare activităţi publice cu caracter politic.

Art. 111. (1) Funcţia de magistrat este incompatibilă cu orice altă funcţie sau privată, cu excepţia funcţiilor didactice din învăţământul superior.

(2) Magistratul poate să opteze ca funcția de bază, potrivit legii, să fie într-o instituție de învățământ superior, având obligația să respecte durata timpului de lucru şi celelalte îndatoriri prevăzute de lege pentru instanța de judecată sau parchet. În această situație, programul de activitate al magistratului la instanța de judecată sau la parchet se stabileşte cu acordul conducătorului instanței sau al parchetului.

Art. 112. Magistraților le este interzisă exercitarea, direct sau prin persoane interpuse, a activităților de comerț, participarea la conducerea unor societăți comerciale sau civile. De asemenea, le este interzisă participarea la administrarea unor asemenea societăți.

Art. 113. Magistrații pot colabora la publicații de specialitate, cu caracter literar, ştiințific sau social, ori la emisiuni audiovizuale, fără însă a participa la acțiuni politice.

Art. 114. Magistrații pot să facă parte din comisiile de studii sau de întocmirea proiectelor de legi, regulamente, tratate sau convenții internaționale, numai cu încuviințarea ministrului justiției.

Art. 115. (1) Magistrații nu pot să dea consultații scrise sau verbale în probleme litigioase, chiar dacă procesele respective sunt pe rolul altor instanțe decât cele la care îşi exercită funcția, şi nici să-şi exprime public părerea asupra unor procese aflate în curs de desfăşurare.

(2) Magistrații au dreptul să pledeze cauzele lor personale, ale părinților, soților şi copiilor lor, precum şi ale persoanelor puse sub tutela sau curatela lor.

.....

Art. 120. Magistrații sunt liberi să formeze asociații profesionale sau alte organizații având ca scop reprezentarea intereselor proprii, promovarea pregătirii profesionale şi protejarea statutului lor. De asemenea, magistrații pot adera la asociații profesionale locale, naționale şi internaționale şi pot participa la reuniunea acestora.

.....

Capitolul XIII
Curtea Constituțională

Bibliografie

Cărți:

1. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Curtea Constituțională a României*, Ed. Albatros, Bucureşti, 1997;
2. **I. Deleanu** – *Instituții şi proceduri constituționale*, Ed. Servo – Sat, Arad, 1998;
3. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Studii constituționale*, vol. I şi II, Ed. Actami, Bucureşti, 1995 şi 1998;
4. **I. Muraru, Simina Tănăsescu** – *Drept constituțional şi instituții politice*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2001;
5. **I. Muraru, M. Constantinescu, Simina Tănăsescu, M. Enache, Gh. Iancu** – *Interpretarea Constituției. Doctrină şi practică*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 2002.

Articole:

1. **V.M. Ciobanu** – *Considerații referitoare la deciziile ce se pot pronunța ca urmare a exercitării controlului de constituționalitate*, Revista Dreptul nr. 5-6/1994;
2. **V.M. Ciobanu** – *Aspecte teoretice şi practice în legătură cu sesizarea Curții Constituționale în vederea soluționării excepției de neconstituționalitate*, Revista Dreptul nr. 7/1995;
3. **S. Deaconu, M. Cuc** – *Calitatea de parte şi rolul avocatului în justiția constituțională*, Revista Dreptul, nr. 10/2000;
4. **T. Drăganu** – *Deciziile interpretative ale Curții Constituționale. Rolul şi limitele lor în înfăptuirea principiilor statului de drept*, Revista Română de Drepturile Omului, nr. 15/1997;
5. **I. Muraru, M. Constantinescu** – *Aspecte teoretice ridicate în fața Curții Constituționale privind actele juridice supuse controlului de constituționalitate*, Revista Dreptul, nr. 2/1995;
6. **I. Teodoroiu** – *Situarea Curții Constituționale în raport cu autoritatea judecătorească*, Revista Dreptul, nr. 6/1996;
7. **A. Ungureanu** – *Rezolvarea excepțiilor de neconstituționalitate în fața instanțelor judecătoreşti*, Revista Studii de Drept Românesc nr. 1/1995;
8. **Xxx** – *Seminarul internațional: Curtea Constituțională – garant al libertăților publice*, Revista Drepturile Omului, Anul II, nr. 3/1992;
9. **Xxx** – *Cronicile jurisprudenței Curții Constituționale*, Revista Curierul Judiciar;

BCU CLUJ UNIVERSITY LIBRARY

10. **Xxx** – *Cronicile jurisprudenței Curții Constituționale*, Revista de Drept Public.

Exerciții:

1. Analizați structura Curții Constituționale a României şi modul de desemnare a membrilor acesteia. Comparați aceste date cu cele similare din alte state europene.

Structură				
	ROMÂNIA	**FRANȚA**	**ITALIA**	**GERMANIA**
Denumire	Curtea Constituțională	Consiliul Constituțional	Curtea Constituțională	Tribunalul Constituțional Suprem
Compunere	9 judecători	9 judecători	15 judecători	16 judecători
De cine sunt numiți judecătorii	- 3 de către Preşedintele României; - 3 de Senat; - 3 de Camera Deputaților.	- 3 de către Preşedintele Republicii; - 3 de către Preşedintele Adunării Naționale; - 3 de către Preşedintele Senatului;	- 5 de către Preşedintele Statului; - 5 de către Parlament; 5 magistrați: - 3 de la Curtea de Casație; - 1 de la Curtea de Conturi; - 1 de la Consiliul de Stat.	- 8 de către Bundestag; - 8 de către Bundesrat;
Durata mandatului	9 ani	9 ani	9 ani	12 ani
Limita de vârstă pentru membri	-	-	-	minim 40 ani maxim 68 ani
Statut	similar cu cel al magistraților.	similar cu cel al magistraților	similar cu cel al magistraților	similar cu cel al magistraților.

2. Identificați în textele (constituționale, legale şi regulamentare) referitoare la organizarea şi funcționarea Curții Constituționale a României articolele ce reglementează exercitarea controlului de constituționalitate pe cale de excepție. Comentați-le pe scurt. Comparați aceste prevederi cu cele referitoare la controlul constituționalității legilor anterior promulgării.

	Control anterior	Control posterior
Articolul şi actul normativ în care este cuprins	Art. 17 şi 21 din Legea nr. 47/1992 şi art. 144 lit. a) din Constituție	Art. 23 din Legea nr. 47/1992 şi art. 144 lit. b) şi c) din Constituție
Actele supuse acestui control	Legea	Legea, Regulamentele Parlamentului şi Ordonanțele Guvernului
Cine are drept de sesizare	Preşedintele României, Preşedinții Camerelor Parlamentului, Guvernul, Curtea Supremă de Justiție, minim 50 de deputați, minim 25 de senatori, Curtea Constituțională.	minim 50 de deputați, minim 25 de senatori, instanțele judecătoreşti[1] Preşedinții Camerelor Parlamentului

Controlul exercitat de Curtea Constituțională a României în baza art. 144 lit. c) din Constituție:

- este un control exercitat pe cale de excepție;
- este un control exercitat doar asupra legilor şi asupra ordonanțelor Guvernului;
- sesizarea Curții Constituționale în vederea exercitării controlului se poate face doar de către instanțele judecătoreşti.

Curtea Constituțională a României poate controla: *acte juridice* şi *fapte juridice.*

Actul juridic = acea manifestare de voință (acțiune umană) făcută cu intenție de a produce efecte juridice.

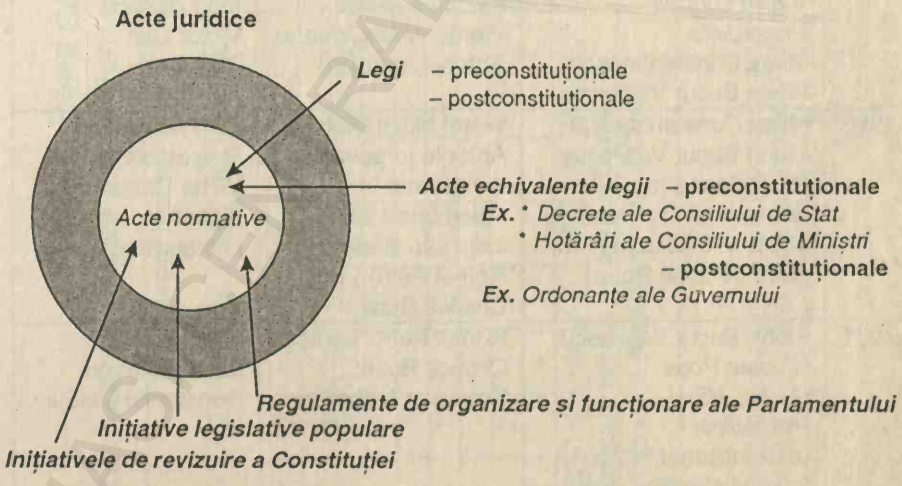

[1] Instanțele judecătoreşti sunt: *Curtea Supremă de Justiție, Curțile de Apel (15 la număr), Tribunale, Judecătorii.* Pe lângă acestea mai există *secții militare, o secție maritimă la Constanța şi una fluvială la Galați.* Trebuie făcută distincția între instanțele judecătoreşti şi autoritățile judecătoreşti. Autoritățile judecătoreşti sunt: *Curtea Supremă de Justiție, Ministerul Public, Consiliul Superior al Magistraturii şi instanțele judecătoreşti.*

Faptele juridice = acțiuni omenești săvârșite cu sau fără intenția de a produce efecte juridice, cât și acțiuni naturale.

Fapte juridice

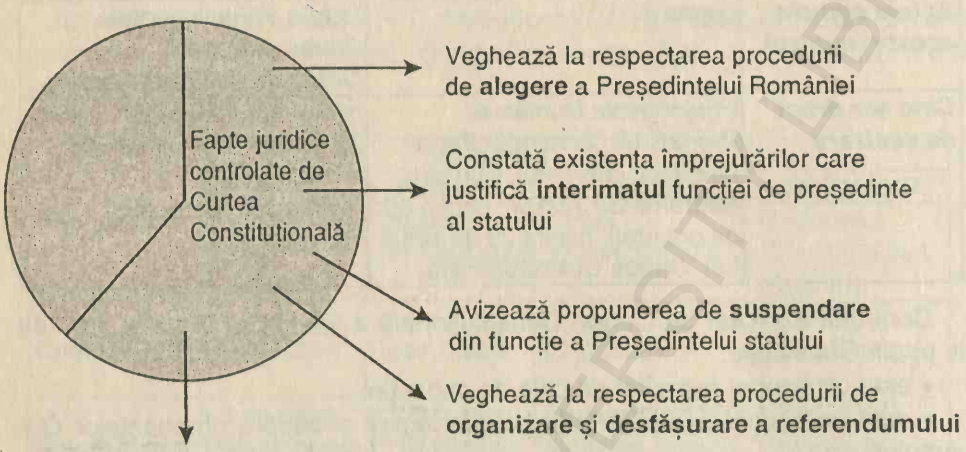

Judecătorii Curții Constituționale			
Perioada	Numiți de Președintele României	Numiți de Senat	Numiți de Camera Deputaților
1992-1995	*Vasile Gionea - Președinte* Mihai Constantinescu Florin Bucur Vasilescu	Fazakas Miklos Viorel Mihai Ciobanu Antonie Iorgovan	Ion Filipescu Victor Dan Zlătescu Ioan Muraru
1995-1998	Mihai Constantinescu Florin Bucur Vasilescu Ion Deleanu (a demisionat în noiembrie 1996, în locul său fiind numit Nicolae Popa)	Viorel Mihai Ciobanu Antonie Iorgovan (a demisionat în noiembrie 1996, în locul său fiind numit Romul Petru Vonica) Costică Bulai	*Ioan Muraru - Președinte* Victor Dan Zlătescu Lucian Stângu
1998-2001	Florin Bucur Vasilescu Nicolae Popa *Lucian Mihai – Președinte* (a demisionat în 2001, în locul său fiind numit Șerban Viorel Stănoiu)	Romul Petru Vonica Costică Bulai Kozsokar Gabor	Ioan Muraru Lucian Stângu Constantin Doldur
2001-2004	*Nicolae Popa – Președinte* Șerban Viorel Stănoiu Petre Ninosu	Costică Bulai Kozsokar Gabor Nicolae Cochinescu	Lucian Stângu Constantin Doldur Ioan Vida

Practica Curții Constituționale a României
Tabel cu dosarele intrate şi soluționate de Curtea Constituțională până la 1 iulie 2002

Atri - buția	Dosare intrate											Decizii şi hotărâri pronunțate										
	'92	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'92	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02
144 a	9	11	17	19	12	11	7	9	3	8	2	6	9	10	13	11	7	6	7	3	6	2
144 b	-	3	4	2	-	1	2	1	1	3	-	-	2	4	2	-	1	2	-	2	1	2
144 c	24	88	116	133	292	570	179	246	384	432	248	-	60	126	114	137	707	180	232	268	347	157
144 d	43	-	-	-	132	-	-	-	70	-	-	43	-	-	-	77	-	-	-	53	-	-
144 e	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
144 f	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
144 g	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
144 h	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
144 i	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total	76	103	140	154	437	582	188	256	458	443	250	49	71	141	131	225	716	188	239	326	354	161
Decizii de interpretare emise de plenul Curții												-	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-
Hotărâri de modificare a Regulamentului Curții Constituționale												-	1	-	1	1	1	-	1	2	1	-

*

a = Controlul constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora;
b = Controlul constituționalității Regulamentelor Parlamentului;
c = Excepții de neconstituționalitate a legilor şi ordonanțelor ridicate în fața instanțelor judecătoreşti;
d = Controlul respectării procedurii pentru alegerea Preşedintelui României şi confirmarea rezultatelor sufragiului;
e = Constatarea existenței împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Preşedinte al României;
f = Emiterea avizului consultativ pentru propunerea de suspendare din funcție a Preşedintelui României;
g = Respectare procedurii pentru organizarea şi desfăşurarea referendumului şi confirmarea rezultatelor acestuia;
h = Verificarea îndeplinirii condițiilor pentru exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni;
i = Controlul constituționalității contestațiilor care au ca obiect un partid politic;

BCU KOLOZSVÁR CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Probleme curente:

1. Invocarea Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale în motivarea excepțiilor de neconstituționalitate

Conform art. 11 din Constituție, statul român se obligă să îndeplinească *întocmai* și *cu bună-credință* obligațiile ce îi revin din tratatele la care este parte, iar aceste tratate, care sunt ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern. În materia drepturilor fundamentale ale omului, în caz de neconcordanță între pactele și tratatele referitoare la aceste drepturi, la care România este parte și legile interne în materie, au prioritate reglementările internaționale. Acest lucru este înscris în art. 20 din Constituție.

Credem că este de cuviință să menționăm că din dreptul intern fac parte nu doar *tratatele*, ci și celelalte instrumente internaționale (Convenții, Pacte, Protocoale etc.) ratificate de Parlament.

Pe baza acestor considerente, în continuare, vom arăta rolul pe care îl joacă Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, denumită în continuare Convenție, asupra dreptului intern.

În soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate a unei legi sau ordonanțe sau a unor norme juridice conținute de acestea de către Curtea Constituțională în baza art. 144 lit. c) din Constituție, Curtea se poate întemeia în motivarea soluției date în deciziile sale și pe reglementările internaționale în materia drepturilor omului (în cazul de față Convenția la care ne referim). Acest lucru este posibil numai dacă excepția de neconstituționalitate privește un drept fundamental al omului, altfel Curtea nu se mai poate întemeia pe Convenție, în contextul în care reglementările internaționale au prioritate față de dreptul intern doar în materia drepturilor omului.

Totuși, privitor la această prioritate, trebuie să menționăm că art. 11 și art. 20 din Constituție trebuie interpretate în concordanță cu art. 60 din Convenție care prevede că: *„Nici o dispoziție din prezenta Convenție nu va fi interpretată ca limitând sau aducând atingere drepturilor omului și libertăților fundamentale care ar putea fi recunoscute conform legilor oricărei Părți Contractante sau oricărei alte convenții la care această Parte Contractantă este parte".* Altfel spus, în cazul în care dreptul intern în materia drepturilor omului ar fi mai favorabil decât reglementările internaționale, aceste reglementări internaționale nu mai au prioritate.

Având prioritate reglementările internaționale în materia drepturilor omului, așa cum ele au fost interpretate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg, vom face următoarea mențiune: judecătorul constituțional român este ținut în pronunțarea deciziei sale de interpretarea dată de jurisprudența Curții Europene. Astfel, Curtea Constituțională – ca autoritate care asigură aplicarea și respectarea drepturilor omului în România – soluționând excepția de neconstituționalitate a art. 200 alin. (1) și (2) din Codul penal cu care a fost sesizată de către instanțele judecătorești a dat următoarea motivare în *decizia sa nr. 81/1994,* publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 14/1995:

- *art. 26 din Constituție este o prelungire a art. 8 din Convenția Europeană şi a art. 17 din Pactul Internațional cu privire la drepturile Civile şi Politice şi ele trebuie interpretate împreună;*
- *între art. 8 al Convenției Europene, aşa cum este interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului şi art. 200 Cod penal, există o neconcordanță ceea ce face ca în soluționarea acestei excepții, Curtea, ținând cont de principiul subsidiarității, să se pronunțe ținând cont de textul european.*

Într-o altă decizie a sa (*nr. 123/1996,* publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 289/1996) Curtea Constituțională şi-a motivat soluția ținând cont de prevederile constituționale, de cele ale Convenției şi de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care prin deciziile sale a sugerat modificarea legislației țărilor membre ale Consiliului Europei, deoarece Convenția în art. 66 pct. 1 prevede: *„Prezenta Convenție este deschisă spre semnare membrilor Consiliului Europei".* Numai țările membre ale Consiliului Europei pot semna această Convenție, iar România este una din țările membre ale Consiliului. Modificarea sugerată era în sensul interpretării pe care Curtea a dat-o art. 8 din Convenție. Acest articol vorbeşte despre dreptul persoanei la respectarea vieții sale private şi de familie, a domiciliului şi a corespondenței, precum şi de limitările aduse acestor drepturi în cazuri expres prevăzute: *securitate națională, siguranță publică, bunăstare economică a țării, apărarea ordinii şi prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății şi a moralei, protejarea drepturilor şi libertăților altora.*

În *Decizia nr. 208/2000,* publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 695 din 27 decembrie 2000, Curtea Constituțională constată că dispoziții referitoare la procedura administrativ-jurisdicțională de soluționare a obiecțiunilor, contestațiilor şi a plângerilor formulate împotriva actelor de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor sunt neconstituționale motivând că: procedura administrativ-jurisdicțională instituită nu asigură un termen rezonabil pentru judecarea cauzelor iar în lumina dispozițiilor constituționale ale art. 11, precum şi în lumina prevederilor art. 20 alin. (2) din Constituție prevederile legale contestate contravin dispozițiilor art. 6 paragraful 1 fraza întâi din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale. Aşadar, Curtea Constituțională îşi motivează hotărârea nu doar pe baza dispozițiilor constituționale ci şi pe baza dispozițiilor din Convenția Europeană, parte a legislației interne, cu valoare constituțională.

Acestea sunt doar câteva din deciziile Curții în care motivarea soluției s-a dat ținându-se cont de prevederile Convenției Europene şi de interpretarea dată acestor prevederi de Curtea Europeană.

Concluziile sunt următoarele:

- din momentul ratificării prin Legea nr. 30/1994, Convenția împreună cu cele 11 protocoale adiționale, face parte din dreptul intern român conform art. 11 din Constituție;
- această Convenție se aplică prioritar față de legislația internă în materia drepturilor omului în condițiile în care nu conține prevederi mai puțin favorabile decât legislația internă;

- judecătorul constituțional român își poate motiva deciziile sale privind excepția de neconstituționalitate a unei legi sau ordonanțe cu prevederile cuprinse în Convenție;
- judecătorul constituțional este ținut în pronunțarea deciziilor sale de interpretarea dată normelor Convenției de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

2. Posibilitatea sesizării Curții Constituționale cu soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate doar de către instanțele judecătorești

Curtea Constituțională, instituție înființată pentru prima oară în România prin Constituția din 1991, este un organ special și specializat care deține monopolul contenciosului constituțional. Printre atribuțiile Curții Constituționale se numără și verificarea și pronunțarea printr-o hotărâre asupra excepțiilor ridicate *în fața instanțelor judecătorești* privind neconstituționalitatea legilor și a ordonanțelor.

Excepția de neconstituționalitate se poate ridica numai în fața instanțelor judecătorești, prin instanțe judecătorești înțelegându-se cele enumerate de Constituție în art. 125 (Curtea Supremă de Justiție și celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege).

În practică s-a pus problema dacă alte organe cu atribuții jurisdicționale decât instanțele judecătorești pot sesiza Curtea Constituțională cu soluționarea unei excepții de neconstituționalitate. În acest sens, Curtea Constituțională s-a pronunțat în numeroase decizii ale sale. Astfel, dacă în Decizia nr. 64/1994[1], Deciziile nr. 90, 91, 92/1994 (publicate în Monitoarele Oficiale nr. 346 și 348/1994), Curtea Constituțională a stabilit că sesizarea ei de către o instanță administrativ-jurisdicțională (ca de exemplu instanțele Curții de Conturi) nu contravine art. 144 lit. c) din Constituție potrivit căreia doar instanțele judecătorești au dreptul de a sesiza Curtea Constituțională cu soluționarea excepției, prin Decizia Plenului Curții Constituționale nr. II/1995. Plenul Curții s-a pronunțat în sensul că excepțiile privind neconstituționalitatea legilor și ordonanțelor se pot ridica numai în fața instanțelor judecătorești stabilite în baza art. 125 alin. (1) din Constituție, de Legea nr. 92/1992 și Legea nr. 54/1993, iar sesizarea Curții Constituționale se poate face numai de către instanța judecătorească în fața căreia s-a ridicat excepția[2] de neconstituționalitate printr-o încheiere.

Cât privește deciziile care au fost pronunțate până în prezent la sesizarea altor instanțe decât cele judecătorești stabilite de Constituție, Curtea a stabilit că: „ ... *ele sunt obligatorii potrivit art. 145 alin. (2) din Constituție, și produc efecte pe fond. În ceea ce privește învestirea Curții Constituționale de către instanțele Curții de Conturi, completele de judecată urmează însă să aplice pe viitor soluția prezentei decizii (este vorba de Decizia Plenului Curții*

[1] A se vedea fișa deciziei din Anexă.

[2] Pentru detalii a se vedea Decizia Plenului Curții Constituționale nr. II din 15 februarie 1995, privind înțelesul noțiunii de *instanță judecătorească* în cadrul controlului de constituționalitate pe cale de excepție, publicată în M. Of. nr. 47/13.03.1995.

nr. II/1995), deoarece numai astfel se asigură respectarea riguroasă a dispozițiilor constituționale și legale."

3. Cum verifică Curtea Constituțională neconstituționalitatea unui tratat internațional la care România este parte?

Actele asupra cărora se poate pronunța Curtea în soluționarea cauzelor cu care a fost sesizată, sunt: *Legea* (intră aici, atât legea de abilitare a Guvernului de a emite ordonanțe, cât și legea de aprobare sau respingere a ordonanțelor emise de Guvern)[1], *Ordonanța, Regulamentele Parlamentului, inițiativele legislative populare și cele de revizuire a Constituției.* Nici în Constituție, nici în Legea de organizare și funcționare a Curții Constituționale nu se vorbește despre tratat sau pact internațional la care statul român este parte. În acest caz trebuie avut în vedere că orice tratat sau pact internațional devine parte integrantă a legislației interne din momentul ratificării lui de către statul român. Ratificarea se face printr-o lege votată în Parlament. Cum legea poate fi verificată de către Curtea Constituțională, în consecință și tratatul poate fi verificat dacă este constituțional sau nu analizându-se constituționalitatea legii de ratificare a tratatului respectiv.

Referate:

- Apariția controlului constituționalității legilor în lume. (Prezentare și scurt comentariu asupra deciziei Curții Supreme de Justiție a SUA în *cazul Madison vs. Marbury, 1803);*
- Apariția controlului constituționalității legilor în România. (Prezentare și scurt comentariu asupra deciziei Tribunalului de Ilfov din 1912 în *„Afacerea tramvaielor din București");*
- Controlul constituționalității – prezentare comparată între *modelul european* și cel *american;*
- Argumente pro și contra controlului constituționalității legilor efectuat de organele judecătorești;
- Argumente pro și contra independenței Curții Constituționale a României. [Privire specială asupra textului art. 145 alin. (2) din Constituția României];
- Dreptul de proprietate în jurisprudența Curții Constituționale;
- Actele supuse controlului de constituționalitate;
- Calitatea de parte în justiția constituțională;
- Rolul avocatului în justiția constituțională;
- Controlul constituționalității actelor administrative;
- Efectele controlului de constituționalitate.

[1] A se vedea, Curtea Constituțională – Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1/1995, publicată în M. Of. nr. 16/1995.

Legea privind organizarea şi funcționarea Curții Constituționale[1]

Capitolul I
Dispoziții generale

Art. 1. (1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în România.

(2) Curtea Constituțională este independentă față de orice altă autoritate publică şi se supune numai Constituției şi prezentei legi.

(3) Scopul Curții Constituționale este garantarea supremației Constituției.

Art. 2. (1) Curtea Constituțională asigură controlul constituționalității legilor, a regulamentelor Parlamentului şi a ordonanțelor Guvernului.

(2) Sunt neconstituționale prevederile actelor normative prevăzute la alin. (1), care încalcă dispozițiile sau principiile Constituției.

(3) În exercitarea controlului, Curtea Constituțională se pronunță numai asupra problemelor de drept, fără a putea modifica sau completa prevederea legală supusă controlului. De asemenea, Curtea Constituțională nu se poate pronunța asupra modului de interpretare şi aplicare a legii, ci numai asupra înțelesului sau contra Constituției.

Art. 3. (1) Competența Curții Constituționale este cea stabilită prin Constituție.

(2) Curtea Constituțională este singura în drept să hotărască asupra competenței sale. Ea hotărăşte în cazurile expres şi limitativ prevăzute în art. 144 din Constituție.

(3) Competența Curții Constituționale, stabilită potrivit alin. (2), nu poate fi contestată de nici o autoritate publică.

Art. 4. (1) Judecătorii Curții Constituționale sunt independenți în exercitarea atribuțiilor lor şi inamovibili pe durata mandatului.

(2) Judecătorii Curții Constituționale nu pot fi traşi la răspundere pentru opiniile şi voturile exprimate la adoptarea soluțiilor.

Art. 5. Autoritățile publice, instituțiile, regiile autonome, societățile comerciale şi orice alte organizații sunt obligate să comunice informațiile, documentele şi actele pe care le dețin, cerute de Curtea Constituțională pentru realizarea atribuțiilor sale.

Art. 6. Sediul Curții Constituționale este în municipiul Bucureşti.

Capitolul II
Organizarea Curții Constituționale

Art. 7. (1) Curtea Constituțională se compune din 9 judecători numiți pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit.

---

[1] Legea nr. 47/1992 modificată şi republicată în M. Of., partea I, nr. 187/7.08.1997.

(2) Trei judecători sunt numiți de Camera Deputaților, trei de Senat și trei de Președintele României.

(3) Curtea Constituțională se înnoiește cu o treime din numărul judecătorilor din 3 în 3 ani.

(4) Fiecare Cameră a Parlamentului numește, cu votul majorității membrilor săi, la propunerea Biroului permanent și pe baza recomandării Comisiei juridice, în calitate de judecător, persoana care a întrunit numărul cel mai mare de voturi.

(5) Candidaturile se pot depune la Comisia juridică de grupurile parlamentare, de deputați și de senatori. Fiecare candidat va depune *curriculum vitae* și actele doveditoare că îndeplinește condițiile prevăzute de Constituție. Candidații vor fi audiați de comisie și de plenul Camerei. Raportul Comisiei juridice se va referi, motivat, la toți candidații.

Art. 8. (1) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea în plen, în condițiile prezentei legi și ale Regulamentului de organizare și funcționare a Curții Constituționale, iar actele Curții se adoptă cu votul majorității judecătorilor, dacă prin prezenta lege nu se prevede altfel.

(2) Cvorumul pentru plenul Curții Constituționale este de două treimi din numărul judecătorilor Curții.

Art. 9. (1) Curtea Constituțională are un președinte ales prin vot secret, pentru o perioadă de 3 ani, cu majoritatea voturilor judecătorilor, în termen de 5 zile de la înnoirea Curții.

(2) Pentru alegerea președintelui, fiecare grupă de judecători numiți de Camera Deputaților, de Senat și de Președintele României poate propune o singură candidatură. Dacă la primul tur de scrutin nici un candidat nu întrunește majoritatea voturilor, se va proceda la al doilea tur de scrutin între primii doi clasați sau trași la sorți, dacă toți candidații obțin același număr de voturi. Operațiunile de alegere a președintelui sunt conduse de judecătorul cel mai în vârstă.

(3) Președintele numește un judecător care îi va ține locul în timpul absenței.

Art. 10. (1) În caz de vacanță a funcției, se alege un Președinte până la încheierea perioadei de 3 ani prevăzute la art. 9 alin. (1).

(2) Alegerea are loc în termen de 5 zile de la constatarea vacanței, potrivit procedurii prevăzute la art. 9 alin. (2).

Art. 11. (1) Președintele Curții Constituționale are următoarele atribuții:

a) coordonează activitatea Curții Constituționale și repartizează cauzele spre rezolvare;

b) convoacă și prezidează ședințele în plen ale Curții Constituționale;

c) reprezintă Curtea Constituțională în fața autorităților publice, a altor organizații, române sau străine;

d) constată cazurile de încetare a mandatului judecătorilor, prevăzute în prezenta lege, și sesizează autoritățile publice care i-au numit, pentru ocuparea postului devenit vacant;

e) îndeplinește alte atribuții prevăzute de lege sau de Regulamentul de organizare și funcționare a Curții Constituționale.

(2) Președintele supraveghează activitatea de ordonator de credite a secretarului general al Curții Constituționale.

Capitolul III
Competența Curții Constituționale

Secțiunea I. Dispoziții comune

Art. 12. (1) Curtea Constituțională poate fi sesizată pentru cazurile expres și limitativ prevăzute de art. 144 din Constituție și în condițiile stabilite potrivit prezentei legi.

(2) Sesizările trebuie făcute în formă scrisă și motivate.

Art. 13. (1) Curtea Constituțională, potrivit competenței stabilite în art. 144 din Constituție, pronunță decizii, hotărâri și emite avize, după cum urmează:

A. Decizii, în cazurile în care:

a) se pronunță asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Curții Supreme de Justiție, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori, precum și, din oficiu, asupra inițiativelor de revizuire a Constituției.

b) se pronunță asupra constituționalității regulamentelor Parlamentului, la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere, a unui grup parlamentar sau a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau cel puțin 25 de senatori;

c) hotărăște asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești privind neconstituționalitatea legilor și a ordonanțelor;

d) hotărăște asupra contestațiilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic.

B. Hotărâri, în cazurile în care:

a) veghează la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României și confirmă rezultatele sufragiului;

b) constată existența împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României și comunică cele constatate Parlamentului și Guvernului;

c) veghează la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului și confirmă rezultatele acestuia;

d) verifică îndeplinirea condițiilor pentru exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni.

C. Avize consultative pentru propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României.

(2) Deciziile și hotărârile se pronunță în numele legii.

Art. 14. (1) Ședințele de judecată sunt publice, în afară de cazul în care, din motive întemeiate, plenul hotărăște ședință secretă.

(2) Părțile au acces la lucrările dosarului.

(3) Actele și lucrările Curții Constituționale, pe baza cărora aceasta pronunță deciziile și hotărârile, ori emite avizele prevăzute la art. 13, nu sunt destinate publicității.

Art. 15. Cererile adresate Curții Constituționale sunt scutite de taxe de timbru.

Art. 16. Procedura jurisdicțională prevăzută de prezenta lege se completează cu regulile procedurii civile, în măsura în care ele sunt compatibile cu natura procedurii în fața Curții Constituționale. Compatibilitatea se hotărăşte exclusiv de Curte.

Secțiunea a II-a. **Procedura jurisdicțională**

1. Controlul constituționalității legilor înainte de promulgare

Art. 17. (1) Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Preşedintelui României, a unuia dintre preşedinții celor două Camere, a Guvernului, a Curții Supreme de Justiție, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori.

(2) în vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, cu 5 zile înainte de a fi trimisă spre promulgare, legea se comunică Guvernului şi Curții Supreme de Justiție şi se depune la secretarul general al Camerei Deputaților şi al Senatului. În cazul în care legea a fost adoptată cu procedură de urgență, termenul este de 2 zile.

(3) Data la care legea a fost depusă la secretarii generali ai Camerelor se aduce la cunoştință în plenul fiecărei Camere în termen de 24 de ore de la depunere. Depunerea şi comunicarea se fac numai în zilele în care Camerele Parlamentului lucrează în plen.

(4) Sesizarea făcută de parlamentari se trimite Curții Constituționale în ziua primirii ei, de către secretarul general al Camerei respective.

Art. 18. (1) În cazul sesizării Curții Constituționale de unul dintre preşedinții celor două Camere ale Parlamentului, de parlamentari, de Guvern sau de Curtea Supremă de Justiție, aceasta va comunica Preşedintelui României sesizarea primită, în ziua înregistrării.

(2) Dacă sesizarea s-a făcut de Preşedintele României, de parlamentari sau de Curtea Supremă de Justiție, Curtea Constituțională o va comunica, în termen de 24 de ore de la înregistrare, preşedinților celor două Camere ale Parlamentului şi Guvernului, precizând şi data când vor avea loc dezbaterile.

(3) Dacă sesizarea s-a făcut de Preşedintele unuia dintre Camerele Parlamentului, Curtea Constituțională o va comunica Preşedintelui celeilalte Camere, precum şi Guvernului, iar dacă sesizarea s-a făcut de către Guvern, Curtea o va comunica preşedinților celor două Camere ale Parlamentului, prevederile alin. (2) aplicându-se în mod corespunzător.

Art. 19. (1) Până la data dezbaterilor, preşedinții celor două Camere ale Parlamentului şi Guvernul pot prezenta, în scris, punctul lor de vedere.

(2) Punctul de vedere al Guvernului se prezintă numai sub semnătura primului-ministru.

Art. 20. (1) Dezbaterea are loc în plenul Curții Constituționale, cu participarea judecătorilor Curții, pe baza sesizării, a documentelor şi a punctelor de

vedere primite, atât asupra prevederilor menționate în sesizare cât și asupra celor de care, în mod necesar și evident, nu pot fi disociate.

(2) Decizia se pronunță, în urma deliberării, cu votul majorității judecătorilor și se comunică Președintelui României. Decizia prin care se constată neconstituționalitatea legii se comunică și președinților celor două Camere ale Parlamentului, în scopul deschiderii procedurii prevăzute de art. 145 alin. (1) din Constituție.

(3) Decizia se publică în Monitorul Oficial al României.

2. Controlul constituționalității regulamentelor Parlamentului

Art. 21. (1) Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității regulamentelor Parlamentului, la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere, a unui grup parlamentar sau a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori.

(2) În cazul în care sesizarea se face de parlamentari, ea se trimite Curții Constituționale de către secretarul general al Camerei din care aceștia fac parte, în ziua depunerii, iar Curtea Constituțională o va comunica, în termen de 24 de ore de la înregistrare, președinților celor două Camere, cu precizarea datei când va avea loc dezbaterea.

(3) Până la data dezbaterii, președinții Camerelor pot comunica punctul de vedere al birourilor permanente.

Art. 22. (1) Dezbaterea are loc în plenul Curții Constituționale, pe baza sesizării și a punctelor de vedere primite.

(2) Decizia se pronunță cu votul majorității judecătorilor Curții și se aduce la cunoștința Camerei al cărei regulament a fost dezbătut.

(3) Decizia se publică în Monitorul Oficial al României.

(4) Dacă prin decizie se constată neconstituționalitatea unor dispoziții ale regulamentului, Camera sesizată va reexamina aceste dispoziții, pentru punerea lor de acord cu prevederile Constituției.

3. Soluționarea excepției de neconstituționalitate

Art. 23. (1) Curtea Constituțională decide asupra excepțiilor ridicate în fața instanțelor judecătorești privind neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare, de care depinde soluționarea cauzei.

(2) Excepția poate fi ridicată la cererea uneia dintre părți sau, din oficiu, de către instanța de judecată.

(3) Nu pot face obiectul excepției prevederile legale a căror constituționalitate a fost stabilită potrivit art. 145 alin. (1) din Constituție sau prevederile constatate ca fiind neconstituționale printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale.

(4) Sesizarea Curții Constituționale se dispune de către instanța în fața căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate, printr-o încheiere care va cuprinde punctele de vedere ale părților, opinia instanței asupra excepției, și va fi însoțită de dovezile depuse de părți. Dacă excepția a fost ridicată din oficiu, încheierea trebuie motivată, cuprinzând și susținerile părților, precum și dovezile necesare.

(5) Pe perioada soluționării excepției de neconstituționalitate judecarea cauzei se suspendă.

(6) Dacă excepția este inadmisibilă, fiind contrară prevederilor alin. (1), (2) sau (3), instanța o respinge printr-o încheiere motivată, fără a mai sesiza Curtea Constituțională.

Art. 24. (1) Primind încheierea prevăzută la art. 23 alin. (4), Președintele Curții Constituționale va desemna pe unul dintre judecători ca raportor și va comunica încheierea prin care a fost sesizată Curtea Constituțională președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, indicându-le data până la care pot să trimită punctul lor de vedere. Prevederile art. 19 alineatul ultim se aplică în mod corespunzător.

(2) Judecătorul desemnat ca raportor, potrivit alin. (1), este obligat să ia măsurile necesare pentru administrarea probelor la data judecății.

(3) Termenul de judecată se stabilește de Președintele Curții, la data depunerii raportului.

(4) Judecata are loc pe baza raportului prezentat de judecătorul-raportor, a încheierii prin care a fost sesizată Curtea Constituțională, a punctelor de vedere prezentate potrivit alin. (1), a probelor administrate, a susținerilor părților, cu citarea acestora și a Ministerului Public.

(5) Părțile pot fi reprezentate prin avocați cu drept de a pleda la Curtea Supremă de Justiție.

Art. 25. (1) Decizia prin care se constată neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare este definitivă și obligatorie.

(2) În caz de admitere a excepției, Curtea se va pronunța și asupra constituționalității altor prevederi din actul atacat, de care, în mod necesar și evident, nu pot fi disociate prevederile menționate în sesizare.

(3) Deciziile sunt obligatorii de la data publicării lor în Monitorul Oficial al României și produc efecte numai pentru viitor.

(4) Deciziile pronunțate în condițiile alin. (1) se comunică celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

4. Respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României

Art. 26. Curtea Constituțională veghează la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României și confirmă rezultatele sufragiului în condițiile prevăzute de legea pentru alegerea Președintelui României.

Art. 27. Hotărârile Curții Constituționale se adoptă în plen, cu votul majorității judecătorilor Curții.

5. Judecarea contestațiilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic

Art. 28. (1) Curtea Constituțională decide asupra contestațiilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic.

(2) Contestația privind constituționalitatea unui partid politic poate fi formulată de Președintele uneia dintre Camerele Parlamentului sau de Guvern. Președintele Camerei poate formula contestația numai pe baza unei hotărâri adoptate de Cameră cu votul majorității membrilor săi.

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

(3) Contestația trebuie motivată şi va fi însoțită de dovezile pe care se întemeiază.

Art. 29. (1) Pentru soluționarea contestației, Președintele Curții Constituționale va desemna un judecător ca raportor, care este obligat să o comunice, împreună cu actele doveditoare, partidului politic la care se referă contestația, precizându-i data până la care poate depune un memoriu în apărare, însoțit de dovezile corespunzătoare.

(2) Contestația se judecă de plenul Curții Constituționale, cu citarea contestatorului, a partidului politic a cărui constituționalitate este contestată şi a Ministerului Public, pe baza raportului prezentat de judecătorul desemnat în acest scop şi a probelor administrate, iar decizia se pronunță cu votul majorității judecătorilor Curții.

(3) Camera Parlamentului care a depus contestația poate fi reprezentată de persoana desemnată de aceasta, iar Guvernul, de Ministerul Justiției. Partidul politic poate fi reprezentat şi prin avocat cu drept de a pleda în fața Curții Supreme de Justiție.

(4) Decizia Curții nu este supusă nici unei căi de atac şi se publică în Monitorul Oficial al României.

Art. 30. (1) Partidele politice pot fi declarate neconstituționale în cazurile prevăzute de art. 37 alin. (2) din Constituție.

(2) Decizia de admitere a contestației se comunică Tribunalului Bucureşti, pentru radierea partidului politic neconstituțional din evidența partidelor politice legal constituite.

6. Emiterea avizului pentru suspendarea din funcție a Președintelui României

Art. 31. (1) Curtea Constituțională dă aviz consultativ pentru propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României.

(2) Propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României împreună cu dovezile pe care se întemeiază se trimit în copie Curții Constituționale, de Președintele care a condus şedința comună a celor două Camere.

(3) Președintele Curții Constituționale, primind cererea, va desemna 3 judecători ca raportori, câte unul dintre judecătorii numiți de Camera Deputaților, Senat şi Președintele României, care vor efectua toate investigațiile necesare.

Art. 32. (1) Avizul cu privire la suspendarea din funcție a Președintelui României se emite de plenul Curții Constituționale, cu votul majorității judecătorilor Curții, pe baza dezbaterii raportului prezentat de cei 3 judecători desemnați în acest scop, a propunerii de suspendare, a dovezilor şi a investigațiilor făcute.

(2) Președintele României va fi încunoştințat asupra datei fixate pentru dezbatere şi poate da explicații cu privire la faptele ce i se impută.

(3) Avizul Curții Constituționale se comunică președinților celor două Camere şi Președintelui României.

7. Constatarea existenței împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României

Art. 33. (1) Curtea Constituțională constată existența împrejurărilor care justifică interimatul în exercitarea funcției de Președinte al României și comunică cele constatate Parlamentului și Guvernului.

(2) Vacanța funcției de Președinte al României se constată la cererea Președintelui uneia dintre Camerele Parlamentului sau a Președintelui interimar care exercită atribuțiile Președintelui României în perioada cât acesta este suspendat din funcție.

(3) În cazul în care Președintele României a fost suspendat din funcție, cererea pentru constatarea existenței împrejurărilor care justifică interimatul se face de Președintele care a condus lucrările ședinței comune a celor două Camere ale Parlamentului, pe baza hotărârii adoptate în ședință comună.

(4) Dacă interimatul funcției de Președinte al României se datorează imposibilității temporare de a-și exercita atribuțiile, cererea se face de Președintele României sau de Președintele uneia dintre Camerele Parlamentului.

Art. 34. Cererea pentru constatarea existenței împrejurărilor care justifică interimatul funcției de Președinte al României va fi însoțită de dovezile necesare, iar constatarea acestor împrejurări se face de plenul Curții Constituționale, cu votul majorității judecătorilor.

Secțiunea a III-a. **Alte dispoziții**

Art. 35. Procedura pentru verificarea îndeplinirii condițiilor de exercitare a inițiativei legislative de către cetățeni, pentru verificarea respectării regulilor de organizare și desfășurare a referendumului și de confirmare a rezultatului acestuia se stabilește prin legile privind reglementarea acestor activități.

Art. 36. (1) Înainte de sesizarea Parlamentului pentru inițierea procedurii legislative de revizuire a Constituției, proiectul de lege sau propunerea legislativă se depune la Curtea Constituțională, care este obligată ca, în termen de 10 zile, să se pronunțe asupra constituționalității sale.

(2) Decizia Curții Constituționale se pronunță în plen, cu votul a două treimi din numărul judecătorilor Curții, și se comunică celor care au inițiat proiectul de lege sau propunerea legislativă ori, după caz, reprezentantului acestora. Decizia se publică în Monitorul Oficial al României.

(3) Proiectul de lege sau, după caz, propunerea legislativă se depune la Curte, însoțită de avizul Consiliului Legislativ.

(4) Proiectul de lege sau propunerea legislativă poate fi prezentată Parlamentului numai împreună cu decizia Curții Constituționale comunicată potrivit alin. (2).

Capitolul IV
Judecătorii Curții Constituționale

Art. 37. (1) Judecătorii Curții Constituționale trebuie să aibă pregătire juridică superioară, înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 18 ani în activitatea juridică sau în învățământul juridic superior.

(2) Funcția de judecător este incompatibilă cu oricare altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul juridic superior.

Art. 38. Numirea judecătorilor, în condițiile prezentei legi, se poate face numai cu acordul prealabil, exprimat în scris, al candidatului. În cazul în care candidatul ocupă o funcție incompatibilă cu aceea de judecător al Curții Constituționale sau face parte dintr-un partid politic, acordul trebuie să cuprindă angajamentul candidatului de a demisiona, la data numirii, din funcție sau din partidul politic al cărui membru este.

Art. 39. (1) Judecătorii Curții Constituționale vor depune, în fața Președintelui României și a președinților celor două Camere ale Parlamentului, următorul jurământ: „Jur să respect și să apăr Constituția, îndeplinindu-mi cu bună-credință și fără părtinire obligațiile de judecător al Curții Constituționale. Așa să-mi ajute Dumnezeu!"

(2) Jurământul se depune individual. Judecătorii Curții își vor exercita funcția de la data depunerii jurământului.

Art. 40. Judecătorii Curții Constituționale sunt obligați:

a) să-și îndeplinească funcția încredințată cu imparțialitate și în respectul Constituției;

b) să păstreze secretul deliberărilor și al voturilor și să nu ia poziție publică sau să dea consultații în probleme de competența Curții Constituționale;

c) în adoptarea actelor Curții Constituționale să-și exprime votul afirmativ sau negativ, abținerea de la vot nefiind permisă;

d) să comunice Președintelui Curții Constituționale orice activitate care ar putea atrage incompatibilitatea cu mandatul pe care îl exercită;

e) să nu permită folosirea funcției pe care o îndeplinesc în scop de reclamă comercială sau propagandă de orice fel;

f) să se abțină de la orice activitate sau manifestări contrare independenței și demnității funcției lor.

Art. 41. Stabilirea abaterilor disciplinare ale judecătorilor, a sancțiunilor și a modului de aplicare a acestora este de competența exclusivă a plenului Curții Constituționale.

Art. 42. (1) Judecătorii Curții Constituționale nu pot fi arestați sau trimiși în judecată penală ori contravențională decât cu aprobarea Biroului permanent al Camerei Deputaților, al Senatului sau a Președintelui României, după caz, și la cererea procurorului general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție.

(2) Competența de judecată, pentru infracțiunile săvârșite de judecătorii Curții Constituționale, aparține Curții Supreme de Justiție, Secția penală.

(3) De la data trimiterii în judecată penală, judecătorul Curții Constituționale este suspendat de drept din funcția sa. În caz de condamnare definitivă, el este exclus de drept, iar în caz de achitare, suspendarea încetează.

Art. 43. (1) Mandatul de judecător al Curții Constituționale încetează:

a) la expirarea termenului pentru care a fost numit sau în caz de demisie, de pierdere a drepturilor electorale, de excludere de drept ori de deces;

b) în situațiile de incompatibilitate sau de imposibilitate a exercitării funcției de judecător mai mult de 6 luni;

c) în caz de încălcare a prevederilor art. 16 alin. (3) sau ale art. 37 alin. (3) din Constituție sau pentru încălcarea gravă a obligațiilor prevăzute la art. 40.

(2) Constatarea încetării mandatului, potrivit lit. a), se face de Președintele Curții Constituționale, iar în celelalte cazuri, încetarea mandatului se hotărăşte în plen, cu votul majorității judecătorilor Curții.

Art. 44. (1) Cu 3 luni înainte de expirarea mandatului fiecărui judecător, Președintele Curții sesizează pe Președintele Camerei Parlamentului care a numit judecătorul sau, după caz, pe Președintele României, solicitându-i să numească un altul în locul lui; numirea trebuie efectuată cu cel puțin o lună înainte de încetarea mandatului judecătorului predecesor.

(2) În cazul în care mandatul a încetat înainte de expirarea duratei pentru care judecătorul a fost numit, iar perioada rămasă depăşeşte 6 luni, Președintele va sesiza autoritatea publică prevăzută la alin. (1), în termen de cel mult 3 zile de la data încetării mandatului, în vederea numirii unui nou judecător. Mandatul judecătorului astfel numit încetează la expirarea duratei mandatului pe care l-a avut judecătorul înlocuit.

(3) În cazul în care perioada pentru care a fost numit noul judecător, potrivit alin. (2), este mai mică de 3 ani, acesta va putea fi numit, la reînnoirea Curții Constituționale, pentru un mandat complet de 9 ani.

Art. 45. (1) După încetarea mandatului ca urmare a expirării perioadei pentru care el a fost acordat, judecătorul are dreptul să revină în postul ocupat anterior, dacă numirea sa la Curtea Constituțională s-a făcut cu condiția rezervării acestuia.

(2) În cazul în care judecătorul ocupa un post de magistrat, rezervarea postului este obligatorie.

(3) În perioada cât este rezervat, postul prevăzut la alin. (1) şi (2) poate fi ocupat numai prin contract de muncă pe durată determinată.

Art. 46. Președintele Curții Constituționale este asimilat cu Președintele Curții Supreme de Justiție, iar judecătorii Curții Constituționale, cu vicepreşedintele Curții Supreme de Justiție.

Capitolul V
Personalul de specialitate şi administrativ

Abrogat în temeiul Legii nr. 124 din 13 iulie 2000 privind structura personalului Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 331 din 17 iulie 2000.

Capitolul VI
Sancțiuni, dispoziții finale şi tranzitorii

Art. 49. (1) Curtea Constituțională are un buget propriu, care face parte integrantă din bugetul de stat.

(2) Proiectul de buget se aprobă, cu avizul consultativ al Ministerului Finanțelor, de plenul Curții, şi se înaintează Guvernului pentru a fi inclus distinct în proiectul bugetului de stat supus legiferării. Eventualele obiecții ale Curții Constituționale la proiectul de buget al Guvernului se prezintă Parlamentului spre soluționare.

Art. 50. (1) Prima Curte Constituțională se constituie în cel mult 10 zile de la data publicării prezentei legi în Monitorul Oficial al României.

(2) În acest scop, fiecare Cameră a Parlamentului numeşte câte 3 judecători, pentru o perioadă de 3, 6 şi 9 ani, cu respectarea prevederilor art. 7 alin. (4). Judecătorii vor fi numiți în ordinea numărului de voturi exprimate pentru fiecare candidat. De asemenea, Preşedintele României numeşte 3 judecători pentru aceleaşi perioade.

(3) În termen de 3 zile de la constituire, Curtea îşi alege preşedintele, iar în termen de 10 zile adoptă regulamentul de organizare şi funcționare.

Art. 51. Când Curtea Constituțională constată că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată şi că a fost ridicată cu rea-credință pentru a întârzia rezolvarea procesului, ea poate sancționa partea care a invocat excepția cu o amendă de 10.000-100.000 lei.

Art. 52. Refuzul unei autorități publice sau al oricărei organizații, de a comunica informațiile, documentele şi actele pe care le deține, cerute de Curtea Constituțională, se sancționează cu o amendă de 10.000 lei pentru fiecare zi de întârziere.

Art. 53. Amenzile prevăzute la art. 51 şi art. 52 se aplică de Preşedintele Curții Constituționale sau de Preşedintele completului de judecată, prin încheiere motivată.

(2) Împotriva încheierii se poate face plângere în termen de 30 de zile de la comunicare şi se soluționează de organul care a aplicat amenda. Încheierea este definitivă şi executorie. Sumele de bani se fac venit la bugetul de stat.

Art. 54. Pentru anul 1992, sumele necesare funcționării Curții Constituționale se asigură de Guvern, din rezerva bugetară aflată la dispoziția acestuia.

Legea privind structura personalului Curții Constituționale[1]

Art. 1. Personalul Curții Constituționale este constituit din: corpul magistraților-asistenți, personalul auxiliar de specialitate, personalul economic, administrativ şi de serviciu.

Art. 2. (1) Corpul magistraților-asistenți îşi desfăşoară activitatea sub conducerea preşedintelui Curții Constituționale şi este compus din:

[1] Legea nr. 124/13.07.2000, publicată în M. Of., partea I, nr. 331/17.07.2000.

a) prim-magistratul-asistent;

b) 3 magistrați-asistenți șefi, dintre care unul este director al cabinetului președintelui Curții Constituționale;

c) 18 magistrați-asistenți care pot fi organizați în secții, potrivit Regulamentului de organizare și funcționare a Curții Constituționale.

(2) Poate fi numită ca magistrat-asistent persoana care îndeplinește condițiile prevăzute la alin. (1) lit. a)-e) și la alin. (2) ale art. 46 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(3) Pentru numirea ca prim magistrat-asistent sau ca magistrat-asistent șef este necesară îndeplinirea, după caz, a condițiilor de vechime prevăzute la art. 37 și 38 din Legea Curții Supreme de Justiție nr. 56/1993, republicată, cu modificările și completările ulterioare, sau deținerea titlului de doctor în drept.

(4) Pentru numirea ca magistrat-asistent este necesară o vechime în magistratură de cel puțin 6 ani sau o vechime în magistratură, în calitate de judecător sau procuror, de cel puțin 4 ani ori deținerea titlului de doctor în drept.

(5) Persoana care nu îndeplinește condițiile prevăzute la alin. (4) poate fi numită ca magistrat-asistent stagiar, în limita numărului de locuri de magistrat-asistent prevăzută la alin. (1) lit. c). Magistratul-asistent stagiar face parte din corpul magistraților-asistenți.

(6) Numirea membrilor corpului magistraților-asistenți se face de către președintele Curții Constituționale pe bază de concurs sau examen. Comisia de examinare se numește de președintele Curții Constituționale și este formată din 5 judecători ai Curții, în cazul prim-magistratului-asistent și al magistraților-asistenți șefi, și din 3 judecători ai Curții în celelalte cazuri. Rezultatele concursului sau ale examenului se validează de plenul Curții Constituționale.

(7) Directorul cabinetului președintelui Curții Constituționale se numește de către președintele Curții Constituționale, pe perioada exercitării mandatului acestuia. La propunerea președintelui Curții Constituționale plenul Curții poate aproba numirea în calitate de magistrat-asistent șef, cu atribuții de director al cabinetului președintelui, a unei persoane care se află în ipoteza prevăzută la alin. (5).

(8) Prim-magistratul-asistent, magistrații-asistenți șefi și magistrații-asistenți fac parte din Corpul magistraților, în sensul prevăzut prin titlul IV din Legea nr. 92/1992, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Aceștia sunt asimilați, ca rang și salarizare, cu magistrații de la Curtea Supremă de Justiție care ocupă funcțiile similare, beneficiind în mod corespunzător de drepturile acestora.

(9) Magistrații-asistenți stagiari sunt asimilați ca rang și salarizare, cu judecătorii stagiari de la instanțele judecătorești. Stagiul este de 2 ani. Pentru absolvenții Institutului Național al Magistraturii, precum și pentru directorul cabinetului președintelui Curții Constituționale, numit în condițiile prevăzute la

alin. (7) teza a doua, stagiul este de un an. La expirarea stagiului magistrat-asistent stagiar care a promovat examenul de capacitate devine magistrat-asistent. Examenul de capacitate se desfăşoară potrivit regulamentului aprobat de plenul Curții Constituționale.

(10) Prim-magistratul-asistent, magistrații-asistenți şefi, magistrații-asistenți şi magistrații-asistenți stagiari îndeplinesc, după caz, atribuțiile prevăzute prin Regulamentul de organizare şi funcționare a Curții Constituționale.

(11) Membrilor corpului magistraților-asistenți le revin obligațiile prevăzute la art. 40 lit. b) şi d)-f) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea şi funcționarea Curții Constituționale, republicată, care li se aplică în mod corespunzător.

Art. 3. (1) Personalul auxiliar de specialitate şi personalul economic, administrativ şi de serviciu fac parte din Secretariatul General al Curții Constituționale, care este condus de un secretar general, asimilat, ca rang şi salarizare, secretarilor generali ai Camerelor Parlamentului şi secretarului general al Guvernului. Secretarul general este numit şi eliberat din funcție de plenul Curții Constituționale dintre juriştii care îndeplinesc condițiile prevăzute la art. 2 alin. (2) şi (4).

(2) Structura organizatorică a Secretariatului General al Curții Constituționale, nomenclatorul funcțiilor acestuia şi atribuțiile personalului se aprobă de plenul Curții.

(3) Secretarul general îşi desfăşoară activitatea sub conducerea preşedintelui Curții Constituționale. Secretarul general asigură pregătirea, organizarea şi coordonarea activităților din cadrul Secretariatului General, ale cărui atribuții sunt stabilite prin Regulamentul de organizare şi funcționare a Curții Constituționale. Secretarul general este ordonator principal de credite, în condițiile art. 11 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, republicată.

Art. 4. Personalul auxiliar de specialitate, compus din salariații care funcționează la compartimentele: grefă, registratură şi arhivă din cadrul Curții Constituționale, este asimilat, ca rang şi salarizare, personalului auxiliar de specialitate de la Curtea Supremă de Justiție, beneficiind în mod corespunzător de drepturile acestuia.

Art. 5. (1) Personalul economic, administrativ şi de serviciu este asimilat, ca rang şi salarizare, personalului corespunzător din cadrul Parlamentului, beneficiind, în mod corespunzător, de drepturile acestuia.

(2) Personalul de specialitate juridică ce desfăşoară activitate de cercetare sau documentare, de protocol, în domeniul relațiilor externe ale Curții Constituționale sau în domeniul resurselor umane este asimilat, ca rang şi salarizare, magistraților-asistenți sau, după caz, magistraților-asistenți stagiari, beneficiind în mod corespunzător de drepturile acestora.

Art. 6. (1) În termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi plenul Curții Constituționale va stabili condițiile pentru asimilarea prevăzută la art. 5 alin. (2) în privința personalului cu pregătire juridică existent.

(2) Pe data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă prevederile art. 47 şi 48 din Legea nr. 47/1992, republicată, precum şi orice alte prevederi contrare.

Anexa I
Fişe ale deciziilor Curţii Constituţionale
Selecţie 1992-2002

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Decizia nr. 2/1992[1] referitoare la constituționalitatea art. 34, art. 66 alin. (1) şi art. 91 din Legea pentru alegerea Camerei Deputaților şi a Senatului

(principiul egalității; sistemul electoral; limitarea dreptului de a fi ales; noțiunea de prag electoral)

Autorul sesizării - un grup de 51 de deputați, în temeiul art. 144 lit. a) din Constituție pe calea unui control preventiv.

Obiectul sesizării - constituționalitatea art. 34, art. 66 alin. (1) şi art. 91 din Legea nr. 68/1992 pentru alegerea Camerei Deputaților şi a Senatului.

Motivarea sesizării

• contestarea constituționalității art. 34 şi a art. 91 din Legea nr. 68/1992 se face fără a se motiva;

• referitor la art. 66 alin. (1), contestatarii critică prevederile acestuia în sensul că, prin instituirea unui procent electoral de minim 3% din totalul voturilor exprimate pe întreaga țară, pentru orice partid sau formațiune politică, se încalcă principiul egalității votului.

Punctul de vedere al Senatului - obiecția de neconstituționalitate a art. 66 şi a art. 91 este nemotivată şi egalitatea votului nu are nici o legătură cu instituirea celor două praguri electorale de 3%, respectiv 8%.

Punctul de vedere al Guvernului - dispozițiile art. 66 şi 91 nu contravin prevederilor Constituției, deoarece nu încalcă principiul egalității votului.

Decizia Curții Constituționale - dispozițiile contestate sunt constituționale.

Motivarea Curții

• referitor la dispozițiile art. 34 care privesc interdicția depunerii candidaturii pentru prefecți, subprefecți şi conducătorii serviciilor publice, ale ministerelor şi ale celorlalte autorități guvernamentale descentralizate în unitățile administrativ-teritoriale în care şi-au exercitat funcția în ultimele 6 luni anterioare alegerilor, se susține că această restrângere este în conformitate cu art. 49 din Constituție deoarece:

a) participarea la alegeri a acestor persoane ar fi contrară moralei publice;

b) egalitatea de şanse a candidaților ar fi serios compromisă, întrucât persoanele respective se bucură de ascendentul funcției.

De altfel, persoanele respective pot candida în orice altă circumscripție electorală din țară, ceea ce corespunde prevederilor art. 49 din Constituție în

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 165/16.07.1992.

sensul că, restrângerea exercițiului unui drept trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o şi nu poate atinge însuşi existența dreptului vizat.

• în ceea ce priveşte art. 66 alin. (2) s-a reținut că dispozițiile legale sunt constituționale, ele neinstituind nici o discriminare care să aducă atingere egalității votului.

• cu referire la prevederile art. 91, Curtea a reținut caracterul derogator de la norma comună instituită prin art. 66, în sensul că pragul minim de reprezentare de 3% are valoare general egală, iar dispozițiile relative la pragul progresiv, cuprinse în art. 91 sunt reglementate exclusiv pentru alegerile din anul 1992.

Aprecierea întinderii şi caracteristicile pragului respectiv sunt de competența legiuitorului organic, în funcție de contextul politic existent la un anumit moment dat. Prin urmare, Curtea neavând atribuții privind controlul de oportunitate a legii, critica cu privire la dispozițiile art. 91 nu poate fi reținută.

Decizia nr. 2/1993[1] privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 9, art. 17 lit. a) şi a art. 41 alin. (2) lit. a) din Decretul nr. 367/1971 privind regimul armelor, munițiilor şi materialelor explozive, precum şi a prevederilor art. 10 alin. (3) din Legea nr. 26/1976 privind economia vânatului şi vânătoarei

(controlul actelor juridice anterioare Constituției din 1991; controlul actelor echivalente legii)

Autorul sesizării – G.G. şi A.I., în fața Tribunalului Bacău, ridică excepția de neconstituționalitate a prevederilor legii menționate pe calea excepției de neconstituționalitate [art. 144 lit. c) din Constituție].

Obiectul sesizării – dispozițiile art. 9, art. 17 lit. a) şi art. 41 alin. (2) din Decretul nr. 367/1971, precum şi pe cele ale art. 10 alin. (3) din Legea nr. 26/1976, contravin art. 37 din Constituție şi art. 20 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, *privitoare la dreptul la asociere.*

Motivarea sesizării – petenții susțin că reglementările care autorizează portul armei de vânătoare, numai membrilor fostei Asociații Generale a Vânătorilor şi Pescarilor Sportivi (A.G.V.P.S.) şi reglementările care prevăd că retragerea permisului de port-armă se poate face *numai* dacă titularul nu are calitatea de membru al acestei organizații contravin Constituției.

De asemenea, reglementările ce prevăd că, exercitarea comerțului cu arme de vânătoare este permis numai de către A.G.V.P.S. sau de către asociațiile județene ale acesteia sunt neconstituționale deoarece art. 37 alin. (1)

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 35/16.02.1993.

din Constituție spune că cetățenii se pot asocia liber în partide politice, sindicate şi alte forme de asociere iar prevederile art. 20 din Declarația Universală a Drepturilor Omului arată că orice persoană are dreptul la libertatea de reuniune şi de asociere paşnică; acest din urmă motiv întemeindu-se pe prioritatea recunoscută normelor internaționale în materia drepturilor omului (art. 20 din Constituție).

Punctul de vedere al instanței de judecată – dispozițiile articolelor menționate contravin Constituției.

Decizia Curții Constituționale – Curtea apreciază că *excepția* de neconstituționalitate *este vădit nefondată.*

Motivarea Curții - Curtea stabileşte că:

• instanța de judecată trebuie să constate ea dacă unele dispoziții legale anterioare intrării în vigoare a Constituției, contravin prevederilor acesteia. În situația când dispoziția legală contravine Constituției, ea este abrogată, în conformitate cu prevederile art. 150 alin. (1) din Constituție. Ca urmare, constatarea abrogării unei prevederi legale anterioară Constituției, în vederea stabilirii legii aplicabile litigiului, este de competența exclusivă a instanței.

• cu privire la neconstituționalitatea prevederilor privind libertatea comerțului cu arme de vânătoare se arată că, între dreptul la liberă asociere, prevăzut de art. 37 alin. (1) din Constituție şi comerțul cu arme de vânătoare nu există nici o legătură. Sub acest aspect, excepția este vădit nefondată, libertatea vânătorilor de a se asocia în organizații proprii neavând drept consecință, în mod necesar, liberalizarea comerțului cu arme de vânătoare în beneficiul asociației.

Decizia nr. 60/1993[1] privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor din Statutul disciplinar al personalului din unitățile de transporturi

(accesul liber la justiție; principiul egalității)

Autorul sesizării – C.I. persoană fizică pe cale de excepție de neconstituționalitate [art. 144 lit. c) din Constituție].

Obiectul sesizării – prevederile din Statutul disciplinar al personalului din unitățile de transporturi care dau în competența Consiliului disciplinar judecarea în primă instanță a contestațiilor angajaților împotriva deciziilor de desfacere a contractului de muncă.

Motivarea sesizării

• se încalcă prevederile art. 16 alin. (1) din Constituție prin faptul că o categorie de personal cunoaşte un regim juridic diferit de restul personalului;

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 12/19.01.1994.

• se încalcă prevederile art. 21 din Constituție prin faptul că petentul este lipsit de dreptul de a uza de toate gradele de jurisdicție.

Opinia instanței – prevederile contestate sunt expresia unei concepții limitate, care consideră că examinarea unui litigiu de către mai multe grade de jurisdicție ar fi o inutilitate şi nu o garanție împotriva abuzurilor.

Decizia Curții Constituționale

• admite excepția şi constată că prevederile prin care se limitează accesul la toate gradele de jurisdicție pentru o categorie de personal sunt abrogate în baza art. 150 alin. (1) din Constituție;

• respinge excepția de neconstituționalitate cu privire la existența Consiliului disciplinar.

Motivarea Curții

• pentru a aplica o dispoziție dintr-o lege anterioară intrării în vigoare a Constituției, instanța de judecată trebuie să stabilească dacă legea respectivă mai este sau nu în vigoare, conform art. 150 alin. (1) din Constituție;

• regulile de disciplină pot diferi în funcție de domeniul de activitate sau de categorii de demnitari sau funcționari. Prin urmare art. 16 alin. (1) din Constituție nu este încălcat prin simpla existență a unui organ jurisdicțional care, dimpotrivă, constituie o garanție în plus alături de procedurile legale prin care cetățenii îşi revendică drepturile şi solicită protecția lor.

Accesul liber la justiție înseamnă posibilitatea juridică de a avea acces la structurile prevăzute de art. 125 din Constituție şi de Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească. Prin urmare, constituie o discriminare a salariaților din siguranța căilor ferate față de ceilalți salariați ai căilor ferate privarea de căile de atac de care ceilalți beneficiază. Nici o dispoziție constituțională nu se opune ca, pentru anumite domenii de activitate sau categorii de demnități sau funcții publice, să se instituționalizeze şi proceduri (jurisdicții) administrative sau disciplinare prin care să se rezolve probleme specifice, implicit conflicte. Dar nici o lege nu poate interzice celor nemulțumiți de aceste proceduri (jurisdicții) să se adreseze justiției care, în sistemul juridic actual, este garantul drepturilor şi libertăților cetățenilor.

Decizia nr. 5/1994[1] referitoare la constituționalitatea H.G. nr. 33/1993

(controlul constituționalității actelor normative; controlul constituționalității Hotărârilor de Guvern efectuat de Curtea Constituțională)

Autorul sesizării - Direcția Generală a Vămilor - persoană juridică - pe cale de excepție de neconstituționalitate [art. 144 lit. c) din Constituție].

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 63/10.03.1994.

Obiectul sesizării - articolul unic al H.G. nr. 33/1993 care prelungeşte valabilitatea unei H.G. ieşite din vigoare din 1992.

Motivarea sesizării - articolul unic din H.G care prelungeşte termenul de valabilitate al H.G.nr. 158/1992 privind exceptarea şi reduceri de taxe vamale de import încalcă prevederile art. 1 C. civ. şi art. 15 alin. (2) din Constituţie, fiind retroactiv.

Opinia instanţei - apreciază că excepţia de neconstituţionalitate este neîntemeiată.

Decizia Curţii Constituţionale - respinge excepţia de neconstituţionalitate ca *vădit nefondată.*

Motivarea Curţii

• art. 144 lit. c) din Constituţie şi art. 23 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 prevăd: „Curtea Constituţională hotărăşte asupra excepţiilor de neconstituţionalitate ridicate în faţa instanţelor judecătoreşti privind neconstituţionalitatea legilor şi ordonanţelor";

• dispoziţiile menţionate fiind de strictă interpretare, nu intră în competenţa Curţii soluţionarea excepţiilor de neconstituţonalitate referitoare la Hotărârea Guvernului, asupra cărora urmează să se pronunţe instanţele judecătoreşti ordinare;

• termenul de lege folosit de textul constituţional trebuie înţeles în sensul strict de act legislativ adoptat de Parlament; a considera că Hotărârile Guvernului sunt supuse controlului de constituţionalitate înseamnă a adăuga la textul constituţional, ceea ce este interzis întrucât ne aflăm în faţa unei dispoziţii legale de strictă interpretare.

Decizia nr. 7/1994[1] referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a Legii nr. 30/1991 şi a Ordinului nr. 4/1991 al ministrului economiei şi finanţelor

(controlul constituţionalităţii actelor administraţiei centrale)

Autorul sesizării - persoane juridice pe cale de excepţie de neconstituţionalitate [art. 144 lit. c) din Constituţie].

Obiectul sesizării - Ordinului nr. 4/1991 al ministrului economiei şi finanţelor pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea şi funcţionarea Gărzii financiare.

Motivarea sesizării - se susţine că dispoziţiile menţionate îngrădesc accesul liber la justiţie, fiind contrare prevederilor art. 21 din Constituţie.

Opinia instanţei - încheierea nu cuprinde punctul de vedere al autorului care a ridicat excepţia şi nici opinia instanţei asupra acesteia.

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 73/22.03.1994.

Decizia Curții Constituționale - respinge ca *vădit nefondată* excepția de neconstituționalitate invocată.

Motivarea Curții

- măsurile dispuse ca urmare a unui control financiar pot fi contestate la Ministerul Finanțelor, iar decizia de soluționare a M.F. poate fi atacată în termen de 30 zile la organele judecătorești competente;
- în conformitate cu dispozițiile art. 144 lit. c) din Constituție și art. 23 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, Curtea se pronunță asupra excepțiilor de neconstituționalitate ridicate în fața instanțelor de judecată numai referitor la legi și ordonanțe;
- ordinele emise de miniștrii nu intră în competența de soluționare a Curții Constituționale, aceste acte pot fi atacate pe calea contenciosului administrativ, ocazie cu care se verifică și conformitatea lor cu legea în temeiul căreia au fost emise;
- a admite această teză înseamnă a adăuga la dispozițiile constituționale ceea ce este interzis, întrucât ne aflăm în fața unei dispoziții legale de strictă interpretare.

Decizia nr. 49/1994[1] referitoare la constituționalitatea Legii nr. 34/1994 privind impozitul pe venitul agricol

(intrarea în vigoare a legii; neretroactivitatea legii; decizii de interpretare ale Curții Constituționale; obligații fundamentale ale cetățenilor)

Autorii sesizării - 60 de deputați, 54 de deputați, Curtea Supremă de Justiție - pe calea controlului de constituționalitate [art. 144 lit. a), c) din Constituție].

Obiectul sesizării

- aplicarea legii pe întregul an 1994 (art. 22 din lege);
- exceptarea de la impozitul agricol a societăților comerciale rezultate din reorganizarea fostelor I.A.S;
- impozitarea terenurilor necultivate și instituirea răspunderii solidare pentru anumite categorii de plătitori [art. 2 alin. (2) din lege];
- contribuabilii din mediul rural au un număr mai redus de căi de contestare administrativă.

Motivarea sesizării

- dispozițiile menționate contravin art. 15 alin. (2) și art. 78 din Constituție, care prevăd că legea dispune numai pentru viitor și că ea intră în vigoare la

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 125/21.05.1994.

data publicării ei în Monitorul Oficial al României, sau la o altă dată prevăzută în textul ei;

• dispozițiile menționate aduc atingere principiului constituțional al egalității formelor de proprietate;

• dispozițiile menționate contravin art. 53 alin. (2) din Constituție.

Decizia Curții Constituționale

• constată că dispozițiile art. 1, art. 8 alin. (1) şi art. 16 din Legea privind impozitul pe venitul agricol sunt constituționale;

• constată că art. 2 alin. (2) din aceeaşi lege, în partea referitoare la terenurile necultivate *este constituțional* numai în măsura în care nu se aplică terenurilor, care prin natura lor sunt necultivabile;

• declară ca neconstituțional art. 22 din lege.

Motivarea Curții

• referitor la exceptarea de la plata impozitului pe venitul agricol a anumitor persoane juridice, Curtea a decis că aceste persoane plătesc impozitul pe profit conform Legii nr. 12/1991. Ca urmare exceptarea este justificată. Dacă pe lângă impozitul pe profit, persoanele juridice ar plăti un alt impozit suplimentar, acesta ar echivala cu o dublă impunere, ceea ce, din punct de vedere constituțional şi financiar este ilegal, pentru că, orice venit poate fi impozitat o singură dată;

• în situația în care, terenurile nu pot fi cultivate datorită naturii lor, nu există posibilitatea obținerii de venit, ceea ce presupune exonerarea de plată a oricărui impozit. Ca urmare, extinderea obligației de plată a impozitului în considerarea unor terenuri necultivabile este neconstituțional contravenind art. 53 alin. (2) din Constituție, în temeiul căruia nu se poate stabili un impozit pe venit imposibil de realizat;

• instituirea obligației de solidaritate nu încalcă prevederile art. 53 alin. (2) din Constituție, pentru că se are în vedere tripla calitate a debitorilor, de a locui, de a gospodări şi beneficia împreună cu contribuabilul de veniturile agricole obținute. Prin urmare, orice realizare de venit obligă la plata unui impozit;

• toți cetățenii beneficiază de accesul liber la justiție indiferent de mediul rural sau urban. Spre deosebire de contribuabilii din mediul rural, cei din mediul urban beneficiază de o cale de atac în plus, aceasta însă nu înseamnă privarea de un drept, prin discriminare, ci de o realitate de ordin financiar-organizatoric care nu contravine normelor constituționale;

• cât priveşte retroactivitatea legii, impozitul fiind anual calculat cu venitul realizat pe parcursul anului, intrarea în vigoare retroactiv, nu poate fi pusă la îndoială.

Calculul impozitului, conform anexei la lege, pentru o parte din venituri care sunt deja realizate în funcție de anotimp, inclusiv primăvara care prin natura lui este un anotimp productiv, are caracter retroactiv. Dispozițiile legale prevăd obligația pentru organele fiscale de a întocmi şi comunica instituțiilor de plată contribuția, cel mai târziu până la 15 aprilie inclusiv iar legea a

fost votată de Senat la 18 aprilie. Aceste dispoziții legale sunt contrare prevederilor art. 15 din Constituție.

Drept urmare, în cadrul procedurii de reexaminare prevăzute de art. 145 alin. (1) din Constituție, dacă se va considera că legea urmează să intre în vigoare în 1994, este necesară recorelarea termenelor în raport cu data intrării în vigoare.

Decizia nr. 64/1994[1] referitoare la neconstituționalitatea unor prevederi din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi

(organe jurisdicționale; sesizarea Curții Constituționale)

Autorul sesizării – persoane fizice pe calea excepției de neconstituționalitate în temeiul art. 144 lit. c) din Constituție.

Obiectul sesizării – neconstituționalitatea art. 1, art. 45, art. 46, și a Capitolului II din Legea nr. 94/1992 și a art. 52 din Legea nr. 15/1990.

Motivarea sesizării

a) expresia *organ suprem* de la art. 1 alin. (1) din Legea nr. 94/1992 este contrară prevederilor art. 139 din Constituție care definesc statutul constituțional al Curții de Conturi situând această instituție deasupra C.S.J., în contradicție cu prevederile art. 125 și ale art. 24 din Constituție;

b) Capitolul II din Legea nr. 94/1992 afectează ideea de justiție, posibilitatea de apărare și de aflare a adevărului;

c) art. 45 și art. 46 din Legea nr. 94/1992 sunt contrare principiului constituțional al liberului acces la justiție prevăzut de art. 21 din Constituție;

d) art. 52 din Legea nr. 15/1990 care reglementează sistemul de repartiții prin balanțe materiale, este contrar art. 134 alin. (1) din Constituție potrivit căruia economia României este o economie de piață;

Punctul de vedere al Colegiului jurisdicțional al Curții de Conturi

• noțiunea de organ suprem urmărește să asigure independența Curții de Conturi în exercitarea atribuțiilor sale deși funcționează pe lângă Parlament. Sensul noțiunii de organ suprem este cel al unicității prin dubla calitate a Curții de Conturi de organ de control financiar și de jurisdicție financiară;

• Art. 52 din Legea nr. 15/1990 nu contravine art. 134 din Constituție deoarece statul trebuie să asigure libertatea comerțului dar în condiții de concurență loială cu protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară, fără eludarea competiției.

Punctul de vedere al Guvernului – este același cu cel al Colegiului jurisdicțional.

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 177/12.07.1994.

Punctul de vedere al celor două Camere ale Parlamentului – nu a fost comunicat.

Decizia Curții Constituționale

• admite în parte excepția de neconstituționalitate declarând neconstituționalitatea noțiunii de organ suprem din art. 1 alin. (1) al Legii nr. 94/1992;

• respinge excepția de neconstituționalitate cu privire la art. 45, art. 46 şi Capitolul II din Legea nr. 94/1992 şi la art. 52 din Legea nr. 15/1990;

Motivarea Curții

a) caracterul de organ suprem al Curții de Conturi în domeniul controlului financiar nu este neconstituțional dar Curtea de Conturi exercită şi atribuții jurisdicționale şi, din acest punct de vedere, activitatea sa nu are un caracter suprem fiind contrară prevederilor art. 139 din Constituție. Activitatea jurisdicțională a Curții de Conturi nu este aceeaşi cu a unei instanțe judecătoreşti. Jurisdicția Curții de Conturi este de natură administrativă şi nu judiciară deoarece:

– Curtea de Conturi este analizată de Constituție nu la capitolul *Autorități judecătoreşti* ci la Titlul IV *Economia şi finanțele publice;*

– membrii secției jurisdicționale sunt numiți de Parlament iar judecătorii financiari de Preşedintele României la propunerea plenului Curții de Conturi – diferit față de numirea judecătorilor de la instanțele judecătoreşti;

– în activitatea de jurisdicție a Curții de Conturi, Codul de procedură civilă constituie dreptul comun numai în măsura în care Legea nr. 94/1992 nu se aplică;

– Curtea de Conturi funcționează pe lângă Parlament.

b) prevederile Capitolului II şi ale art. 45 şi art. 46 din Legea nr. 94/1992 sunt constituționale deoarece nu depăşesc limitele prevăzute de Constituție;

c) prevederile art. 52 din Legea nr. 15/1990 nu sunt contrare Constituției deoarece nu pot fi neconstituționale procedeele prin care se realizează trecerea treptată la economia de piață, inclusiv sistemele de balanțe şi repartiții pentru produsele deficitare şi de importanță strategică.

Decizia nr. 44/1995[1] cu privire la constituționalitatea art. 16 lit. b) şi g) din Legea notarilor publici şi a activității notariale

(principiul egalității)

Autorul sesizării - Secțiile unite ale Curții Supreme de Justiție consideră neconstituțional art. 16 lit. b) şi g) din Legea notarilor publici şi a activității notariale.

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 92/16.05.1995.

Motivarea sesizării - art. 16 exclude posibilitatea de a fi notar licențiaților specializați în „Drept economic şi administrativ" încălcând art. 1 alin. (3), art. 16 alin. (1) şi art. 38 alin. (1) din Constituție.

Punctul de vedere al Senatului

• prevederile art. 16 lit. b) şi g) sunt constituționale, cerința de a fi licențiat în drept-ştiințe juridice sau doctor în drept corespunde pregătirii necesare funcției de notar;

• absolvenții institutelor economico-administrative de 3 ani sau ai secțiilor administrative ale facultăților de drept nu au diplome de licență în „studii juridice" nu pot fi deci notar, aceasta fiind o măsură de protecție a cetățenilor.

Punctul de vedere al Guvernului

• art. 16 lit. b) şi g) din lege nu încalcă prevederile Constituției pentru că notarii publici îndeplinesc un serviciu de interes public, au nevoie de o pregătire generală corespunzătoare;

• formele de instruire şi perfecționare prevăzute în art. 32 alin. (1) din Constituție sunt modalități de exercitare a dreptului la învățătură şi sunt liber alese deci nu poate fi vorba de discriminare.

Punctul de vedere al Facultății de Drept din Sibiu

• textele criticate sunt neconstituționale - operează o discriminare între absolvenții celor 2 specializări din cadrul aceluiaşi profil.

Punctul de vedere al Facultății de Drept din Bucureşti

• textele sunt constituționale pentru că:

– principiul egalității nu înseamnă uniformitate;

– absolvenții secției „drept economic-administrativ" au avut posibilitatea să susțină examene de diferență pentru a dobândi alt statut.

Direcția Generală de Învățământ Superior şi Cercetare Ştiințifică Universitară din Ministerul Învățământului

• a comunicat situația specializării „Drept economic şi administrativ" din cadrul profilului „ştiințe juridice" - care se găseşte la 11 facultăți de stat.

Curtea Constituțională

• consideră că existența specializării în cadrul unui profil nu se poate întoarce împotriva profilului;

• din analiza programelor analitice rezultă că toate disciplinele fundamentale se regăsesc la ambele specializări mai mult chiar disciplina facultativă „activitate notarială" se regăseşte doar la specialitatea „drept economic şi administrativ";

• în cazul absolvirii unui singur profil absolvenții, indiferent de specializare, obțin aceeaşi licență. Deci prevederile art. 16 lit. b) se interpretează ca vizând profilul ştiințe juridice şi nu numai o specializare din cadrul acestuia;

• absolvenții specializării Drept economic şi administrativ au ocupat şi funcția de notar. S-ar crea o discriminare între absolvenții acestei specializări deoarece unii ar putea ocupa funcția de notar [cei prevăzuți la art. 16 lit. g)] iar alții nu, chiar din aceeaşi promoție fiind.

Dispozitiv

• constată că prevederile art. 16 lit. b) din lege sunt constituționale numai în măsura în care prin „licențiat în drept-științe juridice se înțelege absolvent al unei facultăți de drept indiferent de specializare".

Decizia nr. 72/1995[1] cu privire la constituționalitatea unor prevederi ale Legii învățământului

(utilizarea limbii materne în învățământ; autonomia universitară; dreptul de proprietate; libertatea conștiinței; libertatea religiei în învățământul public)

Obiectul sesizării - neconstituționalitatea Legii învățământului;

Se contestă:

• desfășurarea învățământului de toate gradele în limba română;

• organizarea de clase cu predare în limba minorităților (grupe, secții, școli);

• numărul minim de elevi (10) pentru o clasă;

• dreptul la instruire în limba lor, a minorităților, în condițiile legii;

• în unele tipuri de învățământ se predă doar în limba română;

• însușirea unor cunoștințe doar în limba română pentru unele forme de învățământ;

• se instituie o discriminare prin dispozițiile de mai sus în învățământ și prin: organizarea de examene doar în limba română, cu excepția școlilor în care predarea se face în limba maternă; istoria românilor și geografia României se predau în limba română; autonomia universitară este știrbită de lege; suspendarea rectorului de ministrul învățământului; baza materială a învățământului de stat care este cea a MEI.

Curtea Constituțională

I. Cu privire la neconstituționalitatea unor prevederi prin care se reglementează dreptul la învățătură al persoanelor aparținând minorităților naționale

• învățământ primar - fundament al educației, universalitate, gratuitate și obligativitate; se păstrează identitatea;

• se satisface prevederea art. 13 din Constituție (limba oficială) și ale art. 32 alin. (2) din Constituție (învățământul se desfășoară în limba română);

• legea garantează învățământul în limba maternă - lipsa discriminării; acces la învățământ tuturor cetățenilor români;

• numărul minim și maxim nu are legătură cu limba de instruire și nu are caracter discriminatoriu;

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 167/31.07.1995.

• calitatea reglementării nu constituie domeniu pentru controlul de constituționalitate;

• regula (art. 122-130 din lege) nu este în contradicție cu art. 5 din Pactul referitor la drepturile politice şi civile decât dacă acesta este interpretat greşit; Pactul complineşte sau suplineşte reglementările interne; legea internă realizează Pactul;

• nu se instituie un „privilegiu lingvistic";

• conform Convenției Europene şi jurisprudenței Curții Europene nu rezultă limba în care să se facă învățământul;

• „condiții" şi „modalități" sunt acelaşi lucru;

• se asigură egalitatea de tratament pentru că se înființează grupe, clase, şcoli cu predare în limba minorităților;

• prevedere rezonabilă cea referitoare la învățarea termenilor tehnici în limba română;

• examenele - susținute în limba maternă; regula de a le susține în limba română este conformă Convenției-cadru; şansele se asigură pentru că pregătirea în limba română este asigurată tuturor;

• viciu de metodă privind predarea istoriei şi geografiei;

II. Cu privire la neconstituționalitatea unor prevederi prin care se reglementează autonomia universitară

• stabilirea de criterii unitare pentru admitere; criterii diferite reprezentând discriminare;

• reglementarea autonomiei financiare conform Titlului VI din Constituție;

• egalitate - taxe în valută pentru toți studenții străini;

• alegerea rectorului este conformă autonomiei;

• la fel suspendarea rectorului (pentru luarea de măsuri corespunzătoare); rectorul se poate adresa instanței.

III. Cu privire la neconstituționalitatea unor prevederi prin care se reglementează baza materială a învățământului

• retroactivitate;

• supremația Constituției şi aprecierea unei legi drept constituțională sau nu;

• problemă de oportunitate legislativă.

IV. Cu privire la neconstituționalitatea prevederilor art. 9 din Legea învățământului

• includerea religiei în planurile de învățământ în mod obligatoriu;

• prevederile din Declarația Universală, din pacte şi convenții sunt reluate de art. 29 din Constituție, cu care se interpretează textul;

• dreptul părinților sau tutorelui de a alege pentru copil educația conformă propriilor convingeri, ca expresie a autorității părinteşti;

• nu este în contradicție cu obligativitatea religiei în cursul primar, religia urmând să fie aleasă sau nu din planul de învățământ unde s-au introdus obligatoriu.

Dispozitiv

• art. 9 este constituțional dacă se asigură dreptul reprezentanților legali de a asigura copiilor educație conform convingerilor proprii;

• restul sunt constituționale.

Decizia nr. 73/1995[1] cu privire la constituționalitatea unor prevederi ale Legii pentru reglementarea situației unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului

(protecția dreptului de proprietate; principiul egalității; neretroactivitatea legii; naționalizare; protecția specială a cetățenilor români)

Autorii sesizărilor

• un grup de 50 de deputați, sesizare care nu îndeplinea condițiile prevăzute de art. 144 lit. a) din Constituție (deoarece pe listă figura și un senator și prin eliminarea lui au mai rămas doar 49 deputați);

• un număr de 86 de deputați;

• un număr de 34 de senatori.

Obiectul și motivarea sesizărilor

• susținerea că soluțiile adoptate nu vizează protecția chiriașilor aflați în locuințele vizate de lege, protecție care s-ar fi putut realiza mai eficient prin prelungirea contractelor de închiriere sau prin redarea nudei proprietăți către proprietari și urmașii lor, cu păstrarea uzufructului viager pentru chiriași;

• unele prevederi ale legii [art. 1 alin. (1)] au caracter retroactiv și prin aceasta încalcă dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituție, deoarece ele ar stabili că statul și alte persoane fizice capătă un drept de proprietate la modul retroactiv;

• legea încalcă principiul separației puterilor în stat intrând în domeniul rezervat puterii judecătorești;

• legea încalcă prevederile art. 41 alin. (1)-(5.) și (7) și ale art. 135 alin. (6) din Constituție instituind o „expropriere individuală", fără dreaptă despăgubire și fără cauză de utilitate publică;

• pentru considerentele anterioare, legea încalcă și art. 42 din Constituție referitor la dreptul la moștenire;

• sunt încălcate și dispozițiile art. 49 din Constituție, referitor la cazurile în care, prin lege, poate fi restrâns exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți;

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 177/8.08.1995.

• legea încalcă art. 54 din Constituție care obligă la exercitarea cu bună-credință a drepturilor și libertăților constituționale, fără încălcarea drepturilor și libertăților celorlalți;

• legea încalcă art. 16 din Constituție, prin inegalitatea instituită între cetățenii români care domiciliază în țară față de cei care domiciliază în străinătate;

• legea încalcă și dispozițiile art. 18 din Constituție;

• legea încalcă art. 21 din Constituție, prevederile art. 24 alin. (1) din lege excluzând posibilitatea exercitării acțiunii în revendicare imobiliară, limitându-se astfel accesul liber la justiție;

• art. 24 alin. (2) din lege este neconstituțional deoarece încalcă art. 128 din Constituție, trimiterea făcută la dispozițiile art. 330 C. proc. civ. fiind neconstituțională și totodată chiar art. 330 este neconstituțional încălcând principiul egalității părților în folosirea căilor de atac;

• legea este neconformă cu prevederile unor pacte și tratate internaționale la care România este parte;

• legea a fost adoptată fără a fi respectate dispozițiile art. 74 din Constituție;

• prin modul de desfășurare a ședinței Senatului s-au încălcat dispozițiile art. 76 alin. (2) din Constituție și cele ale art. 54 din Regulamentul ședințelor comune ale celor două camere.

Punctele de vedere ale președintelui Camerei Deputaților, președintelui Senatului și Guvernului – au fost, în esență, asemănătoare, considerând că obiecțiile de neconstituționalitate nu sunt întemeiate.

Decizia Curții Constituționale

• constată că sesizarea grupului de 50 de deputați nu a fost făcută cu respectarea dispozițiilor art. 144 lit. a) din Constituție, prin urmare, nefiind legal sesizată nu se va pronunța asupra obiecțiilor cuprinse în sesizare;

• constată că Legea pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului a fost adoptată cu respectarea dispozițiilor art. 74 alin. (1) și ale art. 76 alin. (2) din Constituție;

• constată că art. 1 - cu excepția prevederilor alin. (1) referitoare la locuințele trecute fără titlu în proprietatea statului, art. 2 alin. (1), art. 9 alin. (1), art. 13 alin. (2) și art. 24 din aceeași lege sunt constituționale;

• constată că precizarea „fără titlu" din art. 1 alin. (1), precum și condiția stabilirii domiciliului în țară, prevăzută de art. 4 din lege sunt neconstituționale.

Motivarea Curții Constituționale

• obiecția referitoare la existența unor metode mai eficiente de protecție a chiriașilor nu se bazează pe invocarea unor prevederi constituționale încălcate, iar Parlamentul poate prefera o anumită soluție legislativă atât timp cât nu contravine normelor și principiilor Constituției;

• susținerea că legea ar avea caracter retroactiv nu este întemeiată, deoarece legea doar recunoaște existența, între anii 1945 și 1989, a unor

dispoziții legale privind trecerea în proprietatea statului a unor imobile cu destinația de locuințe. Chiar dacă naționalizarea ori alte moduri în care, sub imperiul unor legi anterioare, a luat naștere dreptul de proprietate al statului, nu sunt corespunzătoare prevederilor Constituției, acest drept al statului nu este stins ca efect al intrării în vigoare a Constituției din 1991, ea neavând efect retroactiv. Art. 1 al legii nu se referă la momentul trecerii imobilelor în proprietatea statului, ci face doar o determinare a sferei locuințelor cu privire la care se aplică legea. Obiecția de neconstituționalitate a acestei părți a art. 1 alin. (1) care se referă la imobilele trecute în proprietatea statului sau a altor persoane juridice, fără titlu, va fi primită. Curtea consideră de altfel că ar fi echitabil ca proprietarii unor astfel de imobile sau moștenitorii lor să poată beneficia de prevederile acestei legi;

• referitor la încălcarea de către Parlament a principiului separației puterilor în stat și art. 21 din Constituție, Curtea a reținut că în prezența unui drept de proprietate, incontestabil din punct de vedere juridic, întemeiat pe reglementări anterioare Constituției, singura modalitate de restituire a imobilelor și, după caz, de dezdăunare a foștilor proprietari este adoptarea unei legi speciale. În lipsa unei astfel de legi instanțele s-ar substitui ele puterii legiuitoare;

• legea nu realizează o „expropriere individuală" a locuințelor aflate în proprietatea statului. Mai mult chiar, ea înfăptuiește cu mijloace specifice și ținând seama de realitățile economice și sociale din prezent, o reparație în folosul foștilor proprietari, persoane fizice. Posibilitatea vânzării de către chiriași a locuințelor care nu se restituie în natură foștilor proprietari reprezintă o formă prin care statul, în calitate de proprietar, statornicește regimul juridic al bunurilor sale. Astfel, se elimină și discriminarea actuală între chiriașii din locuințele construite de stat și cei care ocupă locuințe dobândite în proprietate, în alte moduri de către acesta. Se asigură astfel și o parte din fondurile necesare pentru despăgubirea foștilor proprietari;

• legea nu încalcă dispozițiile art. 42 din Constituție referitoare la dreptul la moștenire, recunoscând nelimitat drepturile moștenitorilor, acestea fiind identice cu cele ale fostului proprietar;

• susținerea că art. 2 alin. (1) din lege încalcă dispozițiile art. 49 din Constituție nu poate fi primită, deoarece pentru a se putea vorbi de restrângerea exercițiului unui drept este necesar ca acesta să existe ceea ce în raport cu prevederile legii nu este cazul, dreptul foștilor proprietari urmând să ia naștere în viitor prin aplicarea prevederilor legii, imobilele făcând obiectul dreptului de proprietate a statului. De asemenea, revine legiuitorului atribuția de a stabili modalitățile și condițiile de realizare a măsurilor reparatorii, ca și limitele acestora. Limitarea întinderii reparațiilor au în vedere posibilitățile economice și financiare existente în raport cu alte necesități și priorități economice și sociale fiind de altfel și în concordanță cu practica Curții Europene a Drepturilor Omului;

• între actualii chiriași și foștii proprietari nu există nici un fel de raporturi juridice și nici nu se vor stabili prin aplicarea prevederilor legii, deci nu există o obligație juridică pe care să o aibă de îndeplinit cu bună-credință. De ase-

menea, chiriașii dobândesc dreptul de a cumpăra locuințele de la stat nu de la foștii proprietari, iar exercitarea dreptului recunoscut de lege nu poate justifica o prezumție a relei-credințe. Astfel, urmează să fie respinsă obiecția referitoare la încălcarea art. 54 din Constituție;

• condiționarea prin lege a acordării reparației pentru locuințele trecute în proprietatea statului de obligația de a locui în țară reprezintă o măsură care înfrânge egalitatea cetățenilor;

• excluderea străinilor și apatrizilor de la beneficiul legii nu încalcă art. 18 alin. (1) din Constituție, deoarece în lumina textului constituțional se au în vedere, ca obiect al protecției, averile existente, iar nu și drepturile conferite de lege pentru viitor peste limitele acestei averi. Măsurile instituite de lege exced cadrul protecției generale a averilor aparținând străinilor și apatrizilor și legiuitorul nu este obligat să-i includă în regimul de favoare pe care îl instituie pentru cetățenii români într-un anumit domeniu al relațiilor sociale;

• existența în cadrul art. 24 alin. (2) din lege a trimiterii la norme deja existente nu constituie o reglementare nouă și este un procedeu obișnuit în tehnica legislativă în concordanță cu prevederile Constituției. Constituționalitatea prevederilor la care se face trimitere este o chestiune care depășește limitele competenței Curții;

• obiecțiile privind încălcarea de către unele dispoziții ale legii a art. 20 din Constituție nu pot fi acceptate deoarece prevederile art. 20 nu pot avea caracter retroactiv și deci nu pot servi pentru aprecierea unor dispoziții legislative anterioare legii fundamentale;

• sesizarea referitoare la nerespectarea prevederilor art. 74 din Constituție privind numărul de voturi necesar pentru adoptarea legii nu poate face obiectul controlului de constituționalitate din partea Curții Constituționale;

• sesizarea referitoare la încălcarea prevederilor art. 76 alin. (2) din Constituție și art. 54 din Regulamentul ședințelor comune al celor două Camere urmează să fie respinsă deoarece în urma faptului că raportul de mediere - cu excepția unui singur articol - a fost aprobat de către Camera Deputaților supunerea dezbaterii plenului doar a prevederilor articolului respectiv nu reprezintă o încălcare a Constituției. Atâta vreme cât propunerile comisiei de mediere au fost acceptate de Camera Deputaților, deși nu cu majoritatea absolută, nu mai era necesară o dezbatere în plen decât a articolelor asupra cărora persistau divergențe.

Hotărârea nr. 1/1996[1] referitoare la soluționarea contestațiilor privind înregistrarea unei candidaturi pentru funcția de Președinte al României

(alegeri prezidențiale; nr. mandate)

Autorii sesizării - persoane fizice și Alianța Civică în temeiul art. 144 lit. d) din Constituție.

Obiectul sesizării - înregistrarea candidaturii unei persoane la funcția de Președinte al României.

Motivarea sesizării

• candidatul nu poate participa la alegerile pentru funcția de Președinte al României întrucât a îndeplinit de mai multe ori această funcție fapt care încalcă prevederile art. 84 alin. (1), art. 81 alin. (4), art. 15 din Constituție și art. 10 din Legea nr. 69/1992.

Decizia Curții Constituționale - *respinge contestațiile* formulate.

Motivarea Curții

• semnificația și implicațiile textelor constituționale, inclusiv cele care privesc instituția Președintelui, se analizează și se interpretează începând cu situațiile care apar după intrarea Constituției în vigoare;

• regula celor două mandate de Președinte al României sunt aplicabile doar pentru viitor, nu retroactiv;

• în normele legale anterioare Constituției, (Decretul-lege nr. 2/1989) nu se reglementează sau indică funcția de șef al statului sau mandat prezidențial;

• în Decretul-lege nr. 92/1990 s-a instituit funcția de Președinte al României, ca șef de stat; elementele sale de conținut sunt diferite față de cele din Constituție; nu s-a stabilit durata mandatului;

• nici un act preconstituțional nu consacră instituția mandatului președintelui; mandatul apare pentru prima dată consacrat în Constituția din 1991;

• cea de-a doua componentă a art. 81 din Constituție, alături de *funcție*, este cea de *mandat* care are determinări constituționale diferite față de legislația anterioară. De aceea, mandatul constituțional nu poate fi așezat în prelungirea îndeplinirii funcției de Președinte, anterior intrării în vigoare a Constituției.

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 213/9.09.1996.

Decizia nr. 8/1996[1] cu privire la deducerea din textul constituțional a unui drept fundamental la replică[2]

(drepturi fundamentale; dreptul la replică)

Reclamantul

• contestă constituționalitatea dispozițiilor art. 74 alin. (2) şi art. 75 alin. (2) din Legea presei nr. 73/1974 ce nu ar mai fi în vigoare nefiind adecvate actualelor condiții social-politice;

• arată că termenul şi condiția de refuz al publicării dreptului la replică sunt vag determinate în textul legii, fapt ce atribuie instanței de judecată o putere discreționară.

Curtea Constituțională

• deşi este vorba de o lege anterioară Constituției, Curtea Constituțională constată că este competentă să se pronunțe întrucât pe baza ei s-au stabilit raporturi juridice după intrarea în vigoare a Constituției;

• deşi nu este expres consacrat în nici un text al Constituției, dreptul la replică are valoare de drept fundamental, el putând fi dedus prin interpretarea sistematică a mai multor articole ale legii fundamentale;

• art. 1 alin. (3) din Constituție face referire la demnitatea umană printre valorile ce trebuie ocrotite, art. 15 precizează că cetățenii români se bucură de totalitatea drepturilor stabilite prin Constituție şi alte legi, art. 30 arată că dreptul la liberă exprimare nu poate duce la prejudicierea demnității, onoarei şi vieții particulare a persoanei, iar art. 31 obligă mijloacele de informare în masă să asigure o informare corectă a opiniei publice;

• dreptul la replică are valoarea unui drept constituțional corelativ dreptului la liberă exprimare, deci reglementarea din legea presei corespunde actualelor exigențe de ordin constituțional;

• cu acest regim juridic dreptul la replică nu trebuie considerat însă ca un drept absolut, el este supus exigențelor art. 49 din Constituție, exercitarea sa abuzivă sau eronată putând fi limitată prin intermediul legii, eventualul conflict ce ar putea apărea în această situație fiind, în mod evident, de competența instanțelor judecătoreşti şi în virtutea art. 21 din Constituție;

• stabilirea criteriilor ce ar putea conduce instanța judecătorească la concluzia refuzării publicării dreptului la replică este o problemă de aplicare a legii la cazul concret dedus judecății şi nu una de constituționalitate, acesta este şi motivul pentru care legea a lăsat această individualizare la latitudinea instanței şi nu a stabilit ea, în detaliu, care sunt aceste criterii;

• actuala reglementare nu reprezintă o restrângere a drepturilor legitime ale cetățenilor contrară art. 49 din Constituție.

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 129/21.07.1996.

[2] A se vedea, Decizia Curții Constituționale nr. 55/1996.

Dispozitiv

Se respinge excepția de neconstituționalitate a art. 74 alin. (2) şi art. 75 alin. (2) din Legea presei nr. 73/1974.

Decizia nr. 35/1996[1] privind constituționalitatea unor prevederi ale Legii nr. 27/1996 privind partidele politice

(scopul partidelor politice; libertatea de asociere; libertatea de exprimare; limitele revizuirii Constituției)

Autorul sesizării – un grup de 53 de deputați şi 25 de senatori, în temeiul art. 144 lit. a) din Constituție pe calea unui control preventiv.

Obiectul sesizării – constituționalitatea art. 1, art. 5 alin. (3), art. 48 precum şi art. 3, art. 17 lit. b), şi art. 46 din Legea nr. 27/1996.

Motivarea sesizării

• art. 1 din lege, conform cu care „partidele îndeplinesc o misiune publică garantată de Constituție" contravine prevederilor art. 8 şi 37 din Constituție deoarece îndeplinirea unei misiuni este un act de executare iar partidele nu primesc ordine de la vreo autoritate; pe de altă parte, referirea la garanția constituțională înseamnă că orice fel de activitate desfăşurată de un partid politic este garantată de Constituție;

• art. 1 din lege, ce defineşte *statutul partidului* contravine art. 8 şi art. 37 din Constituție pentru că nu se referă la relația dintre partid şi societate, ci doar la relația *cetățeni asociați în partid;*

• art. 5 alin. (3) din lege care interzice membrilor asociațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale să facă parte din partide politice este neconstituțional pentru că aceste organizații sunt asimilate prin art. 48 din lege, partidelor politice şi se încalcă astfel art. 16 din Constituție;

• prevederile art. 5 alin. (3) dau posibilitatea constituirii de partide politice pe diverse criterii, ceea ce ar contraveni principiilor constituționale de stat național şi unitar al României;

• art. 17 lit. b) din lege, care instituie un număr de semnături pentru înscrierea unui partid este contrar art. 8 alin. (1) şi art. 37 alin. (2) din Constituție deoarece instituie un prag prea ridicat;

• art. 46 din Constituție care prevede că în 6 luni de la intrarea în vigoare a legii, partidele politice sunt obligate să se conformeze prevederilor noii reglementări, încalcă art. 15 alin. (2) din Constituție referitor la neretroactivitatea legii;

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 75/11.04.1996.

• art. 3 din lege ce instituie obligația partidelor politice de a respecta art. 30 alin. (7) şi art. 148 alin. (1) sau (2) din Constituție, contravine art. 8, art. 37 alin. (2) şi art. 20 din Constituție.

Punctul de vedere al Camerei Deputaților – obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

Punctul de vedere al Guvernului – obiecția de neconstituționalitate este nefondată.

Punctul de vedere al Senatului – nu a fost comunicat.

Punctul de vedere al Comisiei juridice, de numiri, disciplină, imunități şi validări a Senatului

• art. 1 şi art. 5 alin. (3) din lege, sunt neconstituționale deoarece garanția constituțională nu trebuie să privească orice activitate a partidului ci numai acele activități ce respectă Constituția şi legile iar cetățenii etnici nu pot face parte în acelaşi timp şi dintr-o organizație aparținând minorităților şi dintr-un partid politic;

• art. 17 lit. b), art. 46 şi art. 3 din lege sunt constituționale.

Decizia Curții Constituționale

• art. 1, art. 3 alin. (2) privind trimiterea la art. 30 alin. (7) din Constituție, art. 5 alin. (3), art. 17 lit. b), art. 46 şi art. 48 sunt constituționale;

• art. 3 alin. (2) privind trimiterea la art. 148 din Constituție este neconstituțional.

Motivarea Curții

• art. 1 din lege este constituțional pentru că misiunea publică a partidului înseamnă una statală ce urmăreşte formarea unei voințe politice generale iar garanția constituțională se referă doar la activitatea desfăşurată de partide în limitele impuse prin Constituție;

• faptul că în definirea partidului legea nu se referă la relația *partide–societate* este o problemă de oportunitate asupra căreia Curtea nu se pronunță;

• art. 3 alin. (2) referitor la respectarea art. 30 alin. (7) din Constituție este constituțional deoarece partidele politice nu pot fi exonerate de obligația de a respecta interdicțiile impuse de Constituție, libertății de exprimare;

• art. 3 alin. (2) referitor la respectarea art. 148 din Constituție este neconstituțional deoarece art. 148 instituie limitele obiectului revizuirii numai pentru anumite subiecte nu şi pentru partide;

• art. 5 alin. (3) este constituțional deoarece nu instituie dublă vocație electorală pentru cetățenii etnici pentru că art. 59 alin. (2) din Constituție prevede *„Cetățenii unei minorități naționale pot fi reprezentați numai de o singură organizație"* ceea ce exclude posibilitatea dublei reprezentări;

• art. 17 lit. b) se referă la un anumit prag de reprezentativitate iar aprecierea oportunității unui astfel de prag, ceea ce i s-a cerut Curții, nu este de competența sa;

• art. 46 instituie o dispoziție tranzitorie care nu are caracter retroactiv şi, deci, este constituțională.

Decizia nr. 40/1996[1] privind neconstituționalitatea unor prevederi din Legea pentru modificarea și completarea Legii administrației publice locale nr. 69/1991

(autorități ale administrației publice; Prefectul - prefectura)

Autorul sesizării - un grup de 27 de senatori pe calea controlului preventiv, în baza art. 144 lit. a) din Constituție.

Obiectul sesizării - neconstituționalitatea prevederilor art. I pct. 112 al Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 69/1991, precum și a prevederilor alin. (3) al art. 54 al Legii nr. 69/1991.

Motivarea sesizării

• crearea unei noi instituții, Prefectura, este contrară art. 122 din Constituție, ce a avut în vedere numai instituția *prefectului, ca reprezentant al Guvernului pe plan local, cu atribuția de a conduce serviciile publice descentralizate*, ale ministerelor și celorlalte organe centrale; de asemenea, Prefectura *dobândește același rang cu cel al consiliului județean*, ceea ce este contrar statutului legal al consiliului județean;

• precizarea că Palatul administrativ în care își au sediul prefectura și consiliul județean constituie *„proprietate publică de interes național"* este contrară art. 135 din Constituție, potrivit căruia proprietatea este publică sau privată, iar proprietatea publică poate să aparțină numai statului sau unităților administrativ-teritoriale;

Punctul de vedere al Președintelui Camerei Deputaților

• obiecția de neconstituționalitate este nefondată, deoarece, cu referire la art. I pct. 112 din lege, scopul urmărit a fost de a se defini sediul, în care prefectul, subprefectul și aparatul propriu își desfășoară activitatea, iar mențiunea *„consiliul județean și aparatul propriu al acestuia își au sediul în Palatul administrativ"* nu are sensul de a situa la același nivel prefectura și consiliul județean, ci numai de a se preciza *„că acestea pot sălășlui, dacă este cazul, sub același acoperământ; în Palatul administrativ"*;

• în ce privește expresia *„proprietate publică de interes național"* aceasta nu constituie *un atentat la principiul autonomiei locale*, cum susțin autorii sesizării, ci numai consacrarea proprietății publice a statului asupra clădirii Palatului administrativ, ceea ce este conform prevederilor art. 135 din Constituție, care permite legiuitorului *să stabilească bunurile proprietate publică aparținătoare statului sau unităților administrativ-teritoriale.*

Punctul de vedere al Președintelui Senatului - sesizarea este neîntemeiată, întrucât instituirea prefecturii ca instituție nu este contrară Constituției, fiind tradițională în administrația românească, uzitată și în alte state și folosită în limbajul curent de către populație. Prefectura reprezintă *unitatea serviciilor și a întregului aparat propriu al acestei instituții.*

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 76/13.04.1996.

Punctul de vedere al Guvernului - textele legale ce fac obiectul sesizării sunt constituționale. Folosirea la art. I pct. 112 din lege a noțiunii de prefectură nu are o semnificație instituțională, întrucât, prin lege, nu i se stabilesc competențe şi nici nu i se atribuie personalitate juridică, ceea ce corespunde tradiției din perioada interbelică pentru definirea locului în care aparatul propriu al prefectului îşi desfăşoară activitatea. O situație asemănătoare este şi în cazul Preşedinției care defineşte, potrivit Legii nr. 1/1990, aparatul de lucru al Preşedintelui României. De aceea faptul că Prefectura are, de regulă, acelaşi sediu cu consiliul județean nu poate însemna, în nici un caz, punerea semnului egalității între acestea.

Decizia Curții Constituționale - prevederile contestate *sunt constituționale.*

Motivarea Curții

• prin art. I pct. 112 din legea modificatoare s-au introdus două alineate la art. 105 din Legea nr. 69/1991, în care se prevăd următoarele: *„Prefectul, subprefectul şi aparatul propriu îşi desfăşoară activitatea în prefectură. Prefectura şi, după caz, consiliul județean şi aparatul propriu al acestuia îşi au sediul în Palatul administrativ, proprietate publică de interes național, care este situat în municipiul reşedință de județ.*

Persoanele din aparatul propriu al prefecturii şi, respectiv, al consiliului județean, se supun reglementărilor din statutul funcționarilor publici".

Potrivit prevederii legale sus-menționate, prefectura nu se substituie prefectului ca reprezentant al Guvernului pe plan local, ceea ce ar fi neconstituțional. Această prevedere asigură numai consacrarea unei structuri administrative fără de care prefectul nu şi-ar putea aduce la îndeplinire prerogativele ce îi revin potrivit Constituției şi legii. De altfel, nici o dispoziție constituțională nu interzice posibilitatea înființării unei autorități autonome. De asemenea, nu rezultă din nici o dispoziție a legii criticate că prin înființarea prefecturii aceasta ar dobândi un rang egal cu cel al consiliului județean.

• în sesizare se mai susține că precizarea, în sensul că *„Palatul administrativ este proprietate publică de interes național"*, ar fi neconstituțională, deoarece o asemenea caracterizare pentru proprietatea publică nu se regăseşte în prevederile art. 135 din Constituție, potrivit cărora proprietatea este publică sau privată, iar proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale. Nici acest motiv de neconstituționalitate nu este întemeiat. Caracterizarea proprietății publice, cu referire la un anumit bun, ca fiind de interes național, nu schimbă natura acestei proprietăți şi nici nu modifică caracteristicile sale constituționale, astfel încât nu poate fi contrară prevederilor constituționale invocate în sesizare. Această caracterizare este în concordanță cu prevederile art. 72 din Legea nr. 69/1991 - astfel cum a fost modificată prin legea ce face obiectul sesizării.

Decizia nr. 55/1996[1] privind soluționarea recursului împotriva Deciziei nr. 8/1996

(drepturi fundamentale; dreptul la replică)

Obiectul sesizării - B.V. şi B.M. au declarat recurs împotriva Deciziei nr. 8 din 31 ianuarie 1996, prin care Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 74 alin. (2) şi ale art. 75 alin. (2) din Legea nr. 3/1974.

Motivarea

- soluționarea cauzei s-a făcut deşi cele două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere;
- motivarea soluției este imprecisă şi contradictorie;
- nu s-a analizat încălcarea art. 16 alin. (1) şi art. 24 alin. (1) din Constituție, deşi au fost invocate în motivarea excepției.

Curtea Constituțională

1. Cu privire la primul motiv se arată: Curtea Constituțională este obligată, conform art. 24 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, să solicite punctele de vedere ale celor două Camere ale Parlamentului, iar necomunicarea lor nu poate împiedica judecarea cauzei.

De altfel, chiar dacă punctele de vedere ale autorităților publice ar fi exprimate, la fel ca şi probele, nu sunt obligatorii pentru judecători, ei hotărând conform intimei lor convingeri.

2. Referitor la al doilea motiv de recurs, Curtea a decis că, refuzul instanței de a dispune publicarea sau difuzarea replicii nu este în contradicție cu soluția pronunțată ci o justifică, iar în combaterea argumentelor, recurentul nu a invocat nici un motiv de natură să le infirme.

3. Cu privire la al treilea motiv de recurs, Curtea a hotărât că, prin raportarea la prevederile art. 16 alin. (1) şi ale art. 24 alin. (1) din Constituție, care reglementează egalitatea cetățenilor în fața legilor şi a autorităților publice, dreptul la apărare nu implică în nici un fel caracterul absolut al dreptului la replică.

De altfel, Curtea prin Decizia nr. 8/1996 a reținut caracterul constituțional al dreptului la replică, în temeiul libertății de exprimare, prevăzut de art. 30 din Constituție. Aceasta nu înseamnă că dreptul la replică poate fi exercitat abuziv sau eronat sau că instanța judecătorească nu este competentă să soluționeze litigiul rezultat din refuzul organului de presă de a publica replica solicitată.

Soluția Curții Constituționale - având în vedere că, potrivit art. 54 din Constituție, drepturile şi libertățile constituționale se exercită cu bună-credință fără a încălca drepturile şi libertățile altora, nici egalitatea cetățenilor în fața

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 129/21.07.1996.

legii şi nici dreptul la apărare nu justifică caracterul absolut al dreptului la replică.

Din aceste considerente, Curtea Constituțională respinge recursul declarat de B.V. şi B.M. împotriva Deciziei nr. 8/1996.

Decizia nr. 96/1996[1] referitoare la constituționalitatea art. 330, art. 330[1], art. 330[2], art. 330[3] şi art. 330[4] C. proc. civ.

(principiul egalității; căi extraordinare de atac în procesul civil; rolul Ministerului public)

Autorii sesizărilor – Ministerul Public şi 6 persoane fizice, pe calea recursului declarat împotriva Deciziei Curții Constituționale nr. 73 din 4 iunie 1996.

Obiectul sesizării

• respingerea excepției de neconstituționalitate a art. 330[1] alin. (1) C. proc. civ. (cerută de către Ministerul Public);

• admiterea excepției de neconstituționalitate a art. 330[1] alin. (1) C. proc. civ. (cerută de către cele 6 persoane fizice).

Motivarea sesizării

a) Ministerul Public consideră că art. 330[1] alin. (1) C. proc. civ. este constituțional pentru că, în conformitate cu dispozițiile art. 130 din Constituție *„Ministerul public reprezintă interesele generale ale societății şi apără ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertățile cetățenilor"* şi, prin urmare, suspendarea executării unei hotărâri judecătoreşti de către procurorul general nu poate fi privită ca o încălcare a principiului separației puterilor în stat. În plus, această măsură este cenzurată de Curtea Supremă de Justiție [potrivit art. 330[1] alin. (2) C. proc. civ.].

b) Cele 6 persoane fizice, prin avocat, au susținut următoarele:

• neconstituționalitatea textului vizat priveşte faptul că nu este stabilit un interval de timp în care procurorul poate declara recursul în anulare;

• nu se poate asimila soluția din art. 330[2] C. proc. civ. cu posibilitatea de a invoca oricând nulitatea absolută;

• inexistența unui termen în care să se poată declara recurs în anulare încalcă principiul neretroactivității;

• diferența de reglementare a folosirii căii de atac duce la inegalități între Ministerul Public şi părți, la inegalitatea şanselor;

• dispozițiile art. 330[2] C. proc. civ. încalcă principiul egalității prevăzut de art. 16 alin. (1) din Constituție;

• existența unui termen în care să se exercite o cale de atac răspunde şi cerinței ca procesul să fie soluționat într-un termen rezonabil;

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 251/17.10.1996.

• art. 1 alin. (3) din Constituție impune şi respectarea principiilor puterii lucrului judecat şi al stabilității hotărârilor judecătoreşti;

• de esența căilor de atac este stabilirea unui termen de exercitare.

Decizia Curții Constituționale

• respinge recursul declarat de Ministerul Public împotriva Deciziei Curții Constituționale nr. 73 din 4 iunie 1996;

• admite în parte recursul declarat de cele 6 persoane fizice şi modifică pct. 2 al Deciziei Curții Constituționale nr. 73 din 4 iunie 1996 după cum urmează: admite în parte excepțiile de neconstituționalitate privind art. 330^2 C. proc. civ. şi constată că dispozițiile sale sunt neconstituționale în măsura în care se aplică hotărârilor pronunțate înainte de 26 iulie 1993, data intrării în vigoare a Legii nr. 59/1993.

Motivarea Curții

a) Referitor la recursul declarat de Ministerul Public:

Suspendarea executării unei hotărâri judecătoreşti se dispune în condițiile legii numai la cererea părții interesate şi de către instanța judecătorească competentă, singura situație în care procurorului general îi stă în putere să suspende executarea unei hotărâri fiind cea a recursului în anulare.

Din interpretarea art. 125 alin. (1) din Constituție rezultă că se recunoaşte doar judecătorului *iurisdictio* şi *imperium*, iar pe cale de consecință rezultă că doar instanța de judecată poate dispune în legătură cu toate incidentele care apar ulterior momentului începerii executării silite. Această soluție de principiu este în acord cu principiul separației puterilor în stat. Situarea dispozițiilor din Constituție referitoare la Ministerul Public în capitolul referitor la „Autoritatea judecătorească" nu transformă Ministerul Public şi unitățile sale în instanțe judecătoreşti.

Motivul de oportunitate invocat în recurs de către Ministerul Public conform căruia art. 330 alin. (1) C. proc. civ. ar fi o modalitate de amânare a efectelor grave şi de netolerat pe care le poate avea o hotărâre judecătorească pronunțată în disprețul organizării constituționale a statului va fi respins deoarece încalcă principiul separației puterilor în stat şi, pe de altă parte, Curtea Supremă de Justiție poate suspenda executarea hotărârii după ce a fost sesizată, astfel că printr-o introducere promptă a recursului se poate evita pericolul evidențiat anterior.

b) Referitor la recursul declarat de către cele şase persoane fizice:

Curtea precizează că din analiza art. 25 alin. (3) şi art. 128 din Constituție rezultă că existența unor căi extraordinare de atac nu contravine dispozițiilor constituționale chiar dacă exercitarea lor este recunoscută doar procurorului general, acesta apărând interesele generale ale societății, conform art. 130 alin. (1) din Constituție.

Față de susținerea că recursul în anulare nu ar trebui să se poată exercita oricând, argumentându-se că în legislația anterioară anului 1948 (care prevede o dispoziție similară) era vorba despre o cerere de anulare şi nu de un recurs, Curtea a motivat că deşi legea nu folosea noțiunea de recurs, doctrina şi jurisprudența îi conferea această calificare.

Față de susținerea că art. 330 C. proc. civ. încalcă principiul egalității [art. 16 alin. (1) din Constituție] și cerința unui proces echitabil (înscrisă în convențiile și pactele internaționale) deoarece ar favoriza partea care profită de pe urma admiterii recursului, Curtea a motivat că prin efectul admiterii căii de atac a recursului în anulare părțile sunt repuse în situația anterioară deci în situația de egalitate.

Curtea a motivat că simpla posibilitate de a exercita oricând recursul în anulare nu contravine cerinței de a examina cauza într-un termen rezonabil, examinarea respectării ei făcându-se la o speță determinată, înlăturând astfel susținerea că s-ar încălca cerința prevăzută de art. 6 pct. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Referitor la susținerea că art. 330 C. proc. civ. încalcă principiul constituțional al puterii lucrului judecat și pe cel al stabilității hotărârilor judecătorești, Curtea a arătat că acestea nu sunt prevăzute expres în Constituție și, chiar în situația în care ar fi desprinse din art. 1 alin. (3), există și căi de atac la îndemâna părților care aduc atingere acestor principii.

Susținerea referitoare la nerespectarea neretroactivității legii este reținută de Curte în sensul că dreptul la o cale de atac este reglementat de legea în vigoare la momentul pronunțării, iar art. 330 este constituțional în măsura în care recursul în anulare se exercită împotriva hotărârilor pronunțate după intrarea lui în vigoare.

Decizia nr. 122/1996[1] asupra constituționalității Legii privind statutul deputaților și senatorilor

(adoptarea unei legi; raport de mediere)

Autorul sesizării - un grup de 25 de senatori pe calea controlului preventiv, în baza art. 144 lit. a) din Constituție.

Obiectul sesizării - încălcarea prevederilor art. 76 alin. (2) din Constituție în cadrul procedurii de adoptare a Legii privind statutul deputaților și senatorilor.

Motivarea sesizării - motivele obiecției de neconstituționalitate sunt de ordin procedural și privesc modul cum s-a desfășurat ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului din 11 septembrie 1996. Modul în care s-a desfășurat dezbaterea încalcă prevederile art. 76 alin. (2) din Constituție și ale art. 54 din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului, deoarece, în situația în care raportul comisiei de mediere, în ansamblul său, nu a întrunit cvorumul prevăzut de lege într-una dintre Camere, ar fi trebuit ca, în ședința comună a Parlamentului, să fie supus votului întregul raport al Comisiei de mediere și nu numai textele aflate în divergență.

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 265/28.10.1996.

Punctul de vedere al Preşedintelui Camerei Deputaţilor - obiecţia de neconstituţionalitate nu este întemeiată deoarece în şedinţa comună divergenţele *au fost eliminate punct cu punct, cu votul majorităţii cerute de lege pentru o lege organică, ceea ce a făcut inutilă supunerea raportului Comisiei de mediere unui vot în plenul Camerei Deputaţilor şi Senatului.*

Punctul de vedere al Preşedintelui Senatului - potrivit practicii parlamentare, *validată de hotărârile Curţii Constituţionale*, ar fi fost necesară *supunerea la vot a raportului de mediere în cadrul unei şedinţe comune a Parlamentului.*

Decizia Curţii Constituţionale - legea privind statutul deputaţilor şi senatorilor este neconstituţională.

Motivarea Curţii

Camerele Parlamentului nu dezbat şi nu hotărăsc asupra raportului Comisiei de mediere, ci doar asupra textelor din acest raport rămase încă în divergenţă. Camerele, în şedinţa lor comună, ar urma să se pronunţe asupra întregului raport, numai dacă una dintre ele, respingând raportul, nu a admis nici una dintre propunerile Comisiei de mediere, dar nu şi când unele dintre aceste propuneri au fost însuşite prin votul exprimat asupra lor, în condiţiile prevăzute de dispoziţiile constituţionale.

Textele din raport, însuşite prin vot şi în condiţiile prevăzute de legea fundamentală de către fiecare Cameră trebuie considerate ca fiind dobândite, exprimând voinţa Camerelor de a rezolva unele dintre divergenţele existente între acestea, procesul medierii continuând numai asupra a ceea ce încă a rămas în divergenţă.

Întrucât art. 54 din Regulamentul şedinţelor comune ale Camerei Deputaţilor şi Senatului are în esenţă o redactare identică cu aceea a art. 76 alin. (2) din Constituţie, examinarea prevederilor regulamentului nu poate conduce la o altă concluzie decât aceea la care s-a ajuns prin examinarea dispoziţiilor art. 76 alin. (2) din Constituţie.

În situaţia invocată, unele dintre textele propuse prin raportul Comisiei de mediere au fost adoptate numai cu majoritate simplă, iar art. 42 alin. (1) din lege nu a fost adoptat nici măcar cu majoritate simplă. Raportul Comisiei de mediere fiind în final respins în întregime, textele respective au rămas, evident, în divergenţă. Ori, trebuia să se supună dezbaterii şi votului toate textele care, efectiv, au rămas în divergenţă, prin neadoptarea lor în şedinţa Senatului potrivit procedurilor constituţionale şi ca urmare a respingerii în întregime a raportului Comisiei de mediere. În aceste condiţii, obiecţia de neconstituţionalitate este întemeiată întrucât nu s-au respectat procedurile constituţionale de adoptare a legii.

Decizia nr. 63/1997[1] referitoare la constituționalitatea Hotărârii Senatului nr. 11 din 13 martie 1997 pentru adoptarea excepției invocate de domnul senator Nistor Bădiceanu cu privire la imunitatea parlamentară a domnului senator Corneliu Vadim Tudor

(noțiunea de imunitate parlamentară; aplicarea legii în timp)

Autorul sesizării - un grup de 43 de senatori pe calea controlului prevăzut de art. 144 lit. b) din Constituție.

Obiectul sesizării - neconstituționalitatea procedurii de adoptare a Hotărârii Senatului nr. 11 din 13 martie 1997 şi a conținutului acestei hotărâri.

Motivarea sesizării

• procedura de adoptare a hotărârii ce face obiectul sesizării încalcă prevederile art. 67 şi 69 din Constituție, precum şi pe cele ale art. 145 din Regulamentul Senatului;

• Hotărârea Senatului din 24 aprilie 1996 încalcă prevederile art. 60 din Constituție şi ale art. 160 din Regulamentul Senatului deoarece măsura ridicării imunității parlamentare luată prin această hotărâre se aplică în ceea ce priveşte mandatul actual;

• s-au încălcat prevederile art. 149 din Regulamentul Senatului potrivit cărora ridicarea imunității se adoptă cu o majoritate de 2/3 din numărul senatorilor prezenți;

• prin adoptarea hotărârii contestate s-a modificat implicit Regulamentul Senatului în ce priveşte ridicarea imunității parlamentare.

Punctul de vedere al Biroului permanent al Senatului

• Hotărârea Senatului nr. 11/1997 nu a avut ca obiect ridicarea imunității parlamentare a domnului senator Corneliu Vadim Tudor, ci excepția invocată de domnul senator Nistor Bădiceanu, astfel încât sunt adoptate dispozițiile constituționale cu privire la adoptarea hotărârilor Senatului şi nu cele referitoare la ridicarea imunității parlamentare;

• controlul constituționalității Hotărârii Senatului nr. 11/1997 excede competențele Curții Constituționale având în vedere dispozițiile art. 144 lit. b) din Constituție potrivit cărora competența Curții este strict limitată doar la controlul constituționalității regulamentelor parlamentare.

Decizia Curții Constituționale - soluționarea sesizării formulate *nu este de competența Curții Constituționale.*

Motivarea Curții

• imunitatea parlamentară este o garanție constituțională a mandatului reprezentativ, ea are caracter imperativ, încetează o dată cu încetarea mandatului; unui nou mandat îi corespunde o nouă imunitate;

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 60/2.04.1997.

• privitor la constituționalitatea sau neconstituționalitatea prevederilor şi a procedurii contestate, Curtea nu poate decide deoarece potrivit art. 144 lit. b) din Constituție, competența sa are în mod exclusiv ca obiect controlul constituționalității regulamentelor parlamentare;

• Hotărârea Senatului nr. 11/1997 nu modifică Regulamentul Senatului pentru că niciodată printr-un act de aplicare nu poate fi modificat actul normativ supraordonat în care actul de aplicare îşi are temeiul juridic.

Decizia nr. 81/1997[1] referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 330 şi ale art. 330[4] din Codul de procedură civilă, precum şi ale art. 25 lit. d) şi ale art. 31 din Legea Curții Supreme de Justiție nr. 56/1993

(schimbarea jurisprudenței Curții Supreme de Justiție)

Autorul sesizării - persoane fizice pe calea excepției de neconstituționalitate prevăzută de art. 144 lit. c) din Constituție.

Obiectul sesizării - excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 330 şi ale art. 330[4] C. proc. civ. deoarece dispozițiile menționate încalcă prevederile art. 128 şi ale art. 20 alin. (1) din Constituție.

Motivarea sesizării - prin aceste dispoziții se încalcă art. 123 din Constituție care statorniceşte pe de o parte, că justiția se înfăptuieşte în numele legii [alin. (1)], iar pe de altă parte că judecătorii sunt independenți şi se supun numai legii [alin. (2)]. Prin Hotărârea nr. 1 din 2 februarie 1995, Secțiile Unite ale Curții Supreme de Justiție au schimbat jurisprudența Secției civile, cu privire la restituirea imobilelor naționalizate prin Decretul nr. 92/1950, obligând astfel pe judecători să respecte această hotărâre, chiar dacă au altă convingere.

Punctul de vedere al Preşedintelui Senatului - apreciază că excepția invocată este nefondată.

Punctul de vedere al Guvernului - excepția privind art. 330 şi art. 330[4] C. proc. civ. nu este întemeiată deoarece Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Decizia nr. 73/4.06.1996, definitivă, statuând că ele sunt constituționale.

Decizia Curții Constituționale - respinge ca vădit nefondată excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 330 şi ale art. 330[4] C. proc. civ., precum şi ale art. 25 lit. d) şi ale art. 31 din Legea nr. 56/1993.

Motivarea Curții

• asupra constituționalității art. 330 şi art. 330[4] C. proc. civ., Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Decizia nr. 73/4.06.1996, definitivă, pu-

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 77/18.02.1998.

blicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 255 din 22 octombrie 1996, statuând că ele sunt constituționale. Întrucât nu au intervenit elemente noi care să determine schimbarea soluției, excepția de neconstituționalitate privind aceste prevederi legale urmează, potrivit practicii jurisdicționale a Curții Constituționale, să fie respinsă ca vădit nefondată;

• schimbarea jurisprudenței C.S.J. este propusă de judecătorii unei secții, fără nici o ingerință din exterior. Dar, date fiind consecințele importante ale schimbării practicii Curții Supreme de Justiție, o asemenea decizie este supusă, prin art. 31 din Legea nr. 56/1993, ratificării de către Secțiile Unite ale Curții, compuse și ele, bineînțeles, din judecătorii Curții, la care participă și judecătorii secției a căror propunere se cere a fi aprobată. Soluția reglementată prin Legea nr. 56/1993 corespunde pe deplin art. 125 alin. (1) din Constituție, potrivit căruia „justiția se realizează prin Curtea Supremă de Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege". O asemenea reglementare corespunde necesității de unificare a jurisprudenței, dând, pentru Curtea Supremă de Justiție, expresie rolului său înscris la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 56/1993, de a urmări aplicarea corectă și unitară a legii.

Decizia nr. 97/1997[1] cu privire la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor referitoare la „autorități administrative" din Legea contenciosului administrativ nr. 29/1990

(controlul actelor anterioare Constituției; noțiunea constituțională de „autorități administrative"; contenciosul administrativ)

Autorii sesizării – B.V persoană fizică pe calea recursului împotriva Deciziei Curții Constituționale nr. 141 din 20 noiembrie 1996.

Obiectul sesizării – dispozițiile Legii nr. 29/1990 referitoare la *autorități administrative*.

Motivarea sesizării

• prin soluția pronunțată de instanța de fond se exclud de la control și de la repararea prejudiciilor actele administrative ale altor autorități publice decât cele administrative și astfel se încalcă art. 1 alin. (3), art. 15 alin. (1), art. 16 alin. (2), art. 24 alin. (1), art. 31 alin. (2), art. 47 alin. (4), art. 49 alin. (1), art. 51 și art. 150 alin. (1) din Constituție;

• prin soluția ca o lege viitoare să reglementeze controlul judecătoresc al actelor administrative emise de celelalte autorități publice se refuză armonizarea Legii nr. 29/1990 cu prevederile Constituției și astfel aceste acte sunt

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 210/30.04.1997.

în continuare excluse de la control şi de la posibilitatea de reparare a prejudiciilor;

• prin prevederile legii se încalcă liberul acces la justiție;

• adoptarea legii cu majoritate de voturi nu duce la excluderea ei de la controlul de constituționalitate; Legea nr. 53/1993 care modifică Legea nr. 29/1990 nu este o lege de modificare a Constituției;

• practica Curții Constituționale nu este izvor de drept.

Decizia Curții Constituționale – admite recursul, desființează decizia nr. 141 din 20 noiembrie 1996, iar pe fond, admite excepția de neconstituționalitate şi constată că art. 1 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 29/1990 este abrogat în ceea ce priveşte referirea la autorități administrative, urmând să-şi găsească aplicarea directă prevederea art. 48 alin. (1) din Constituție care se referă la autorități publice.

Motivarea Curții Constituționale – textul art. 1 alin. (1) din Legea nr. 29/1990 este anterior Constituției. Legea foloseşte noțiunea de autorități administrative iar Constituția, în art. 48 alin. (1) foloseşte noțiunea de autorități publice. Noțiunea constituțională este mai largă decât cea folosită de lege. Potrivit art. 150 alin. (1) din Constituție textul legii trebuie modificat în sensul că expresia *autorități administrative* este abrogată, fiind înlocuită cu cea de *autorități publice*.

Decizia nr. 106/1997[1] privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor referitoare la atribuțiile Ministerului Public din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească

(obligațiile cetățenilor; atribuțiile Ministerului Public)

Autorul sesizării – persoană fizică pe calea unei excepții de neconstituționalitate în baza art. 144 lit. c) din Constituție.

Obiectul sesizării – constituționalitatea dispozițiilor art. 31 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 92/1992 referitoare la participarea procurorului la proces.

Decizia Curții Constituționale – respinge excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, în ceea ce priveşte atribuțiile Ministerului Public.

Motivarea Curții Constituționale

În fapt, se constată că Administrația Financiară a pus în întârziere, în repetate rânduri, pe G.F. pentru plata sumei de 15.000 lei, reprezentând cheltuieli de judecată stabilite în sarcina sus-numitei prin sentință judecătorească definitivă. În urma somațiilor şi punerilor în întârziere ale organelor financiare pentru plata celor 15.000 lei datorați bugetului de stat persoana în

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 87/24.02.1998.

cauză a arătat că nu s-a luat nici o măsură de executare silită împotriva ei, „amenințarea" constând doar în faptul că va fi trimisă în judecată în caz de neplată a debitului. Într-adevăr, potrivit art. 315 C. proc. pen., participarea procurorului este obligatorie la ședințele de judecată ale judecătoriilor în cauzele în care legea pedepsește cu închisoarea mai mare de 2 ani. Or, amenințarea, prevăzută și pedepsită de art. 193 C. pen., se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă. Așadar, nici sub raportul urmăririi penale, nici sub cel al judecății, cauza de față nu poate implica în nici un mod activitatea Ministerului Public.

Așadar, doar în cazul în care, făcându-se aplicarea unor norme legale considerate de parte ca neconstituționale și în urma cărora s-ar naște un proces, pe acest termen s-ar justifica, eventual, sesizarea instanței și, respectiv, a Curții Constituționale. Simpla posibilitate de aplicare a unei anumite norme legale denotă faptul că dispoziția legală criticată, negăsindu-și aplicarea concretă în cauză, nu poate constitui obiectul unei critici pe motiv de neconstituționalitate, de soluționarea ei, evident, neavând cum să depindă judecarea cauzei.

Decizia nr. 124/1997[1] referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 220 din Codul penal

(tulburarea de posesie; protecția egală a dreptului de proprietate)

Obiectul sesizării – dispozițiile art. 220 C. pen.

Motivarea sesizării – s-a susținut că textul contravine art. 16 alin. (2), respectiv art. 51 din Constituție, fără să se precizeze în ce constă contrarietatea.

Decizia Curții Constituționale – respinge excepția de neconstituționalitate a art. 220 C. pen. ca vădit nefondată[2].

Motivarea Curții

Legiuitorul român a incriminat în dispozițiile art. 220 C. pen., fapta de tulburare de posesie. Aceasta constă în ocuparea în întregime sau în parte, a unui imobil aflat în posesia altuia [art. 220 alin. (1)]. Fapta prezintă o gravitate

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 105/6.03.1998.

[2] Prin Decizia nr. 165/1999, publicată în M. Of., partea I, nr. 624/1999, Curtea a declarat neconstituțională dispoziția *„cu excepția cazului când acesta este în întregime sau în parte al statului"* conținută în art. 220 alin. (4) C. pen. În motivarea soluției Curtea a arătat că punerea în mișcare din oficiu a acțiunii penale atunci când imobilul a cărui posesie a fost tulburată, aparține în tot sau în parte statului, diferențiind apărarea prin mijloace de drept penal a unei valori sociale (posesia pașnică și netulburată a imobilului) în funcție de titularul dreptului de proprietate, încalcă, atunci când nu este vorba de bunuri proprietate publică, regula constituțională din art. 41 alin. (2).

sporită când acțiunea prevăzută la alin. (1) se săvârşeşte prin violență sau amenințare ori prin desființarea sau strămutarea semnelor de hotar [art. 220 alin. (2)]. Fapta este şi mai gravă când acțiunea prevăzută în alin. (2) a fost săvârşită de două sau mai multe persoane împreună [art. 220 alin. (3)]. Potrivit art. 220 alin. (4), dacă imobilul se află în posesia unei persoane private, cu excepția cazului când acesta este în întregime sau în parte al statului, acțiunea penală se pune în mişcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, iar împăcarea părților înlătură răspunderea penală.

Din analiza acestor dispoziții nu rezultă vreo contradicție cu prevederile constituționale invocate. Dimpotrivă, reglementarea infracțiunii de tulburare de posesie, ca infracțiune contra patrimoniului, este expresia voinței legiuitorului de a apăra, prin mijloace de drept penal, dreptul constituțional de proprietate privată.

Decizia nr. 148/1997[1] cu privire la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței Guvernului nr. 1/1992 privind registrul agricol şi ale Legii nr. 68/1991 privind registrul agricol

(controlul actelor anterioare Constituției; neretroactivitatea legii; controlul constituționalității actelor Guvernului)

Autorii sesizării – persoană fizică pe calea recursului împotriva Deciziei Curții Constituționale nr. 12 din 23 ianuarie 1997.

Obiectul sesizării – dispozițiile O.G. nr. 1/1992 şi ale Legii nr. 68/1991 privind registrul agricol.

Motivarea sesizării

• adoptarea Legii nr. 68/1991 este rezultatul unei operațiuni de delegare legislativă care este neconstituțională în raport cu prevederile Constituției din 1965, rămasă în vigoare până la aprobarea prin referendum a Constituției din 1991;

• Legea nr. 68/1991 a fost emisă cu încălcarea principiului neretroactivității legilor, principiu prevăzut de art. 1 C. civ. şi de noua Constituție din 1991;

• Legea nr. 68/1991, în baza căreia s-a emis O.G. nr. 1/1992, contravine prevederilor Constituției din 1991 şi, în temeiul art. 150 alin. (1) este abrogată, şi astfel nu mai poate fi temei pentru emiterea de ordonanțe;

• O.G. nr. 1/1992 a fost adoptată cu încălcarea Constituției, fiind emisă în baza unei legi contrare acesteia şi conținând norme cu caracter retroactiv;

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 252/26.08.1997.

• s-au încălcat dispozițiile art. 24 alin. (2), (3) şi (4) ale Legii nr. 47/1992 prin necitarea apelantului.

Decizia Curții Constituționale – respinge recursul declarat împotriva deciziei Curții Constituționale nr. 12 din 23 ianuarie 1997.

Motivarea Curții Constituționale

• Constituția din 1965 nu şi-a produs efectele până în 1991 deoarece încă din 22 decembrie 1989 structurile de putere ale fostului regim au fost abolite. Decretul-lege nr. 2/1989 şi Decretul-lege nr. 92/1990 au fost acte cu valoare constituțională care au prevăzut că Parlamentul îşi va desfăşura activitatea ca adunare legiuitoare până la intrarea în vigoare a noii Constituții. Adoptarea Legii nr. 68/1991 prin care se abilita Guvernul să emită ordonanțe nu încalcă nici o prevedere constituțională de la acea oră;

• nici o dispoziție cu caracter constituțional nu reglementa retroactivitatea;

• referitor la aplicarea sau nu a dispozițiilor art. 150 alin. (1) din Constituție, Curtea reține că întrucât Legea nr. 68/1991 corespunde condițiilor cerute de art. 107 şi 114 din Constituție (provine de la Parlament, nu conține dispoziții speciale cu privire la termen sau la depunerea spre aprobare) art. 150 alin. (1) nu se aplică. Termenul de intrare în vigoare a legii, anterior aprobării ei, nu atrage în mod automat consecința neconstituționalității legii. Pentru aceleaşi motive nu se consideră ca neconstituțională O.G. nr. 1/1992, care va intra în vigoare pe data publicării ei în Monitorul Oficial;

• în ceea ce priveşte categoria juridică a actului este vorba de o ordonanță şi nu de o hotărâre, ținând cont de noile texte constituționale în vigoare;

• trecerea la soluționarea cauzei fără citarea părților după ce la judecarea fondului s-au solicitat relații de la autorități publice nu înseamnă că nu se poate considera excepția ca fiind vădit nefondată.

Decizia nr. 207/1997[1] privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 346 alin. (2), ale art. 4 şi, în bloc, ale art. 200-278 din Codul de procedură penală

(principiul rolului activ al judecătorului în proces)

Autorul sesizării - persoană fizică pe calea excepției de neconstituționalitate în baza art. 144 lit. c) din Constituție.

Obiectul sesizării - neconstituționalitatea dispozițiilor art. 346 alin. (2), ale art. 4 şi, în bloc, ale art. 200-278 din Codul de procedură penală.

Motivarea sesizării

• dispozițiile art. 346 alin. (2) C. proc. pen. încalcă prevederile constituționale ale art. 21 privind accesul liber la justiție şi ale art. 23 privind libertatea

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 77/18.02.1998.

individuală, deoarece, cu toate că a fost achitat pentru lipsă de vinovăție, inculpatul a fost obligat să plătească despăgubiri civile în favoarea părții vătămate, în solidar cu partea responsabilă civilmente;

• art. 4 C. proc. pen., care consacră principiul rolului activ al organelor judiciare, este neconstituțional, deoarece „duce, în realitate, la transformarea judecătorului în parte, implicându-l în mod nepermis în direcționarea procesului spre soluția dorită, în unele cazuri, de putere sau interese materiale";

• dispozițiile art. 200-278 C. proc. pen. sunt neconstituționale, în bloc, pentru că „reglementează urmărirea penală în lipsa judecătorului de instrucție" fără de care nu poate exista urmărire penală corectă. De asemenea, așezarea procurorului în sala de ședință „la masa prezidiului instanței", într-o poziție care nu marchează suficient de clar deosebirea lui față de instanță, face ca publicul să confunde procurorul cu instanța, în defavoarea apărării.

Decizia Curții Constituționale – respinge excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 346 alin. (2), ale art. 4 și, în bloc, ale art. 200-278 C. proc. pen.

Motivarea Curții

• argumentele autorului excepției nu pot fi primite, deoarece, în toate cazurile de achitare la care se referă textul în discuție, fapta prevăzută de legea penală, săvârșită de inculpatul achitat, poate constitui temei pentru o răspundere juridică nepenală: civilă, administrativă sau disciplinară. În cazul prevăzut la art. 10 lit. b^1) C. proc. pen., respectiv la art. 18^1 C. pen., deși fapta nu constituie infracțiune, însăși legea prevede că aceasta constituie temei pentru răspunderea care atrage aplicarea unei sancțiuni cu caracter administrativ, prevăzută de legea penală; și chiar obligă procurorul sau instanța să aplice făptuitorului una dintre sancțiunile prevăzute la art. 91 C. pen. Evident că o astfel de faptă poate constitui temei pentru răspunderea civilă delictuală, întrunind toate elementele acesteia;

• în ceea ce privește critica adusă dispozițiilor art. 4 din Codul de procedură penală, privitoare la rolul activ al organelor judiciare, la așezarea procurorului în sala de ședințe și la insuficienta separare a acestuia de instanța de judecată, menționăm că asupra acestor critici de neconstituționalitate Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Decizia nr. 143 din 21 noiembrie 1996, definitivă prin nerecurare și publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 21 martie 1997. Prin această decizie, Curtea a respins excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 4 C. proc. pen., arătând că aceste dispoziții sunt în concordanță cu prevederile constituționale și cu regulile de bază ale procesului penal. Poziția procurorului în sala de judecată nu poate constitui o problemă de contencios constituțional;

• cu referire la neconstituționalitatea dispozițiilor art. 200-278 din Codul de procedură penală, sub motiv că reglementează urmărirea penală în lipsa instituției judecătorului de instrucție, aceasta nu este întemeiată. Pe lângă faptul că dispozițiile criticate nu sunt dintre cele de care depinde judecarea cauzei, acestea nu pot fi considerate în nici un caz contrare Constituției.

Decizia nr. 252/1997[1] referitoare la excepția de neconstituționalitate a Hotărârii Guvernului nr. 865 din 27 octombrie 1995 privind stabilirea și sancționarea contravențiilor la regimul comercializării carburanților în zona de frontieră din județele Mehedinți, Caraș-Severin și Timiș

(controlul actelor administrației publice centrale)

Autorul sesizării - persoană juridică pe calea unei excepții de neconstituționalitate în baza art. 144 lit. c) din Constituție.

Obiectul sesizării - H.G. nr. 865/27.10.1995 privind stabilirea și sancționarea contravențiilor la regimul comercializării carburanților în zona de frontieră din județele Mehedinți, Caraș-Severin și Timiș.

Decizia Curții Constituționale - respinge ca vădit nefondată excepția de neconstituționalitate a hotărârii Guvernului contestată.

Motivarea Curții - jurisprudența Curții Constituționale este constantă în ceea ce privește verificarea constituționalității Hotărârilor Guvernului. Astfel, Curtea statuează că nu intră în competența sa această verificare, ci instanțele judecătorești sunt competente, deoarece:

- atribuțiile Curții Constituționale sunt expres și limitativ menționate în art. 144 lit. c) din Constituție, care se referă doar la excepțiile privind neconstituționalitatea „legilor și a ordonanțelor", dispoziție preluată și în art. 23 alin. (1) din Legea nr. 47/1992;
- Hotărârile Guvernului pot fi atacate doar în fața instanțelor judecătorești, pe calea contenciosului administrativ.

Decizia nr. 339/1997[2] referitoare la constituționalitatea Legii privind modificarea și completarea Legii nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească

(autoritate judecătorească; Minister Public; independența autorităților judecătorești; rolul Misterului Justiției)

Autorul sesizării - 36 senatori și 71 de deputați pe calea unui control preventiv [art. 144 lit. a) din Constituție].

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 282/17.10.1997.
[2] Publicată în M. Of., partea I, nr. 170/25.07.1997.

Obiectul sesizării - se consideră că prin modificările aduse Legii pentru organizarea judecătorească au fost încălcate mai multe principii şi texte exprese ale Constituţiei.

Motivarea sesizării - se contestă, în general, o vădită încercare de diminuare a rolului procurorului în România, şi în concret:

• art. 1 prin care se face distincţie între autoritatea judecătorească şi puterea judecătorească, excluzându-se Ministerul Public din puterea judecătorească;

• art. 37 care a fost modificat în sensul că ministrul justiţiei poate da procurorilor dispoziţii în mod direct, nu numai prin intermediul procurorului general;

• art. 38 alin. (2) care permite detaşarea procurorilor în cadrul Ministerului Public;

• art. 38 prin care se permite controlul ministrului justiţiei asupra activităţii procurorilor.

Decizia Curţii Constituţionale - se resping obiecţiile de neconstituţionalitate formulate împotriva dispoziţiilor legii de modificare a Legii de organizare judecătorească nr. 92/1992.

Motivarea Curţii

• critica generală privind diminuarea rolului procurorului în România nu este fundamentată. Constituţia reglementează instituţia Ministerului Public tocmai pentru a sublinia importanţa acesteia, dar lasă reglementarea de amănunt a acestei instituţii la latitudinea legiuitorului organic, care nu poate însă restrânge sau lărgi cadrul constituţional existent. Constituţia tratează însă, sub unele aspecte, în mod diferit poziţia şi rolul instanţelor şi judecătorilor faţă de Ministerul Public şi faţă de procurori; pe cale de consecinţă, este normal ca aceste diferenţieri să se regăsească şi în textul legii, întrucât este o ilustrare a faptului că rolul distinct şi diferit al celor două categorii de instituţii trebuie să fie diferit reglementat;

• art. 1 din legea modificată nu contravine art. 125 alin. (1) din Constituţie, în conformitate cu care justiţia se înfăptuieşte prin Curtea Supremă de Justiţie şi prin celelalte organe judecătoreşti. Legea fundamentală recunoaşte numai judecătorilor *iurisdictio* şi *imperium,* iar plasarea dispoziţiilor din Constituţie referitoare la Ministerul Public în cadrul capitolului consacrat „Autorităţii judecătoreşti" nu îi conferă acestuia caracter de instanţă judecătorească. Din textul constituţional (art. 130) rezultă legătura Ministerului Public cu puterea executivă, precum şi faptul, deja stabilit prin jurisprudenţa anterioară a Curţii că Ministerul Public reprezintă o magistratură specială care nu îndeplineşte atribuţii jurisdicţionale. De altfel, nici Consiliul Superior al Magistraturii nu face parte din puterea judecătorească, deoarece nu înfăptuieşte justiţia, ci constituie un organism care se interpune între puterea judecătorească şi puterea executivă pentru asigurarea unei cât mai depline independenţe a justiţiei;

• art. 37 este constituţional, căci art. 131 din Constituţie stabileşte regula conform căreia procurorii îşi desfăşoară activitatea sub autoritatea ministrului

justiției, ceea ce presupune o subordonare a tuturor procurorilor față de ministru. Legea poate concretiza formele sub care se manifestă această subordonare inclusiv prin posibilitatea de a da ordine în mod direct;

• acelaşi lucru este valabil şi în ceea ce priveşte controlul exercitat de ministrul justiției cu privire la activitatea procurorilor care nu constituie o imixtiune a puterii executive în activitatea celei judecătoreşti din moment ce Ministerul Public nu face parte din puterea judecătorească;

• critica referitoare la posibilitatea detaşării unor procurori la Ministerul Justiției nu poate fi primită, deoarece procurorii nu fac parte din puterea judecătorească şi îşi păstrează statutul avut anterior, aflându-se sub autoritatea ministrului justiției, detaşarea făcându-se cu acordul lor.

Decizia nr. 546/1997[1] referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 149 alin. (3) şi ale art. 300 alin. (3) din Codul de procedură penală

(libertatea individuală; prelungirea arestării preventive de către instanța de judecată)

Autorul sesizării – Tribunalul Militar Bucureşti, din oficiu într-un dosar aflat pe rolul acestei instanțe.

Obiectul sesizării – neconstituționalitatea dispozițiilor art. 149 alin. (3) şi ale art. 300 alin. (3) C. proc. pen.

Motivarea sesizării

• referitor la dispozițiile art. 149 alin. (3) C. proc. pen., pornind de la cele două interpretări existente în practica judiciară, instanța consideră că este necesară pronunțarea Curții Constituționale încă o dată asupra acestuia în sensul precizării dacă instanța are obligația constituțională de a dispune prelungirea duratei arestării preventive când măsura a fost luată de procuror, iar instanța este sesizată înainte de expirarea duratei mandatului sau a prelungirii duratei arestării în condițiile art. 155 şi urm. C. proc. pen.;

• a) referitor la dispozițiile art. 300 alin. (3) C. proc. pen. instanța arată că legea nu prevede procedura prelungirii duratei arestării în faza de judecată, astfel încât s-ar impune aplicarea, prin analogie, a procedurii prelungirii arestării din faza de urmărire penală dar ținând cont de prevederile art. 23 alin. (4) din Constituție care consacră în materia arestării preventive instituțiile „mandatului" şi „prelungirii" apare problema constituționalității art. 300 alin. (3) C. proc. pen. teza finală care se referă la menținerea acestei măsuri.

b) alte considerente avute în vedere de instanță ar fi acelea că menținerea stării de arest în maniera în care este reglementată poate funcționa *sine*

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 98/2.03.1998.

die sau faptul că în marea majoritate a cazurilor primul termen de judecată, când instanța efectuează operațiunile prevăzute la art. 300 C. proc. pen. se situează după expirarea duratei arestării preventive așa încât verificarea regularității luării și menținerii acestei măsuri nu poate echivala cu luarea acesteia de către instanță, dispărând continuitatea măsurii.

Opinia Guvernului și a președinților celor două Camere ale Parlamentului

• *Guvernul apreciază* că excepția este întemeiată considerând că dispozițiile art. 149 alin. (3) și art. 300 alin. (3) C. proc. pen. contravin prevederilor art. 23 alin. (4) din Constituție care statuează că arestarea, indiferent când se produce în faza urmăririi penale sau în cursul judecării cauzei, poate dura cel mult 30 de zile.

Președinții celor două Camere nu au comunicat punctele lor de vedere.

Decizia Curții Constituționale

• admite excepția de neconstituționalitate a art. 149 alin. (3) C. proc. pen. și constată că prevederea potrivit căreia „Arestarea inculpatului în cursul judecății durează până la soluționarea definitivă a cauzei" este neconstituțională, urmând, în legătură cu durata arestării, să se facă aplicarea directă a art. 23 alin. (4) din Constituție;

• respinge excepția de neconstituționalitate a art. 300 alin. (3) C. proc. pen.

Motivarea Curții Constituționale

• art. 149 alin. (3) C. proc. pen. a mai făcut obiectul controlului de constituționalitate când s-a constatat că dispozițiile sale sunt constituționale în măsura în care se interpretează în sensul că durata arestării, dispusă de instanță în cursul judecății poate depăși 30 de zile, fără a fi necesară prelungirea în condițiile art. 123 din Constituție;

• sensul deciziei anterioare a Curții este acela că arestarea preventivă, fără distincție, după cum s-a făcut în cursul urmării penale sau în cursul judecății este conformă cu art. 23 alin. (4) din Constituție dacă nu depășește 30 de zile, și că orice prelungire a arestării se poate face doar pentru o durată ce nu poate depăși, de asemenea, 30 de zile;

• dispozițiile art. 300 alin. (3) C. proc. pen. nu contravin art. 23 alin. (4) din Constituție, mai mult, obligația instanței de a verifica din oficiu, la prima înfățișare, regularitatea luării și menținerii stării de arest a inculpatului este în concordanță cu Constituția, verificarea făcându-se în raport cu prevederile constituționale, fiind o garanție a respectării principiului libertății individuale, prevăzut la art. 23 din Constituție, mai ales a alin. 6 al acestui articol, potrivit căruia eliberarea celui arestat este obligatorie, dacă motivele arestării au dispărut.

Decizia nr. 718/1997[1] referitoare la constituționalitatea unor prevederi ale Legii privind abilitarea Guvernului de a emite ordonanțe

(abilitarea Guvernului de a emite ordonanțe)

Autorul sesizării - un grup de senatori şi deputați pe calea controlului preventiv, în baza art. 144 lit. a) din Constituție.

Obiectul sesizării - imposibilitatea Parlamentului de a abilita Guvernul să emită ordonanțe în domeniul legilor organice.

Motivele sesizării

• la art. 1 lit. a) din lege este prevăzută posibilitatea aprobării prin ordonanță a statutului personalului vamal; această competență este contrară art. 72 alin. (3) lit. i) din Constituție, potrivit căruia statutul funcționarilor publici se reglementează prin lege organică;

• la art. 1 lit. t) se prevede abilitarea Guvernului de a completa şi modifica Codul de procedură civilă şi de a stabili măsuri privind acordarea despăgubirilor civile; întrucât legile anterioare de modificare a acestui cod au fost adoptate cu majoritatea prevăzută de Constituție pentru legile organice, delegarea este neconstituțională;

• prin art. 1 lit. a) din lege Guvernul a fost abilitat să reglementeze competențele autorităților vamale pentru asigurarea respectării dreptului de proprietate intelectuală. Orice reglementare referitoare la dreptul de proprietate este de domeniul legii organice, conform art. 72 alin. (3) lit. k) din Constituție, care se referă la regimul general al proprietății;

• prin art. 1 lit. a) din lege Guvernul este împuternicit să ratifice acorduri internaționale, menționate în cuprinsul acestei prevederi; prevederea este neconstituțională, întrucât ratificarea acestor acorduri este de competența exclusivă a Parlamentului şi nu poate fi delegată;

• prin art. 1 lit. b) din lege Guvernul a fost abilitat să înființeze Serviciul Național de Extensie şi Consultanță, să restructureze persoanele juridice din domeniul agricol şi să reorganizeze structurile sanitar-veterinare. Serviciile naționale fac parte din structurile naționale administrative, care nu pot fi reglementate decât prin lege organică, în temeiul art. 72 alin. (3) lit. d) din Constituție;

• prin art. 1 lit. h) Guvernul a fost abilitat pentru a edicta reglementări în domeniul sponsorizării, ceea ce este neconstituțional, pentru că „sponsorizarea este o formă modernă de donație" şi deci, face parte din regimul general al dreptului de proprietate [art. 72 alin. (3) lit. k) din Constituție];

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 396/31.12.1997.

• prin art. 1 lit. i) din lege Guvernul este abilitat să adopte ordonanțe în domeniul nuclear şi privind cabinetul demnitarului; datorită importanței domeniului nuclear, acesta este de resortul reglementării prin lege organică;

• prin art. 1 lit. m) Guvernul a fost împuternicit să ia măsuri pentru aplicarea programului de reformă în domeniul educației naționale, care este de domeniul legii organice, în temeiul art. 72 alin. (3) lit. m) din Constituție, care se referă la organizarea generală a învățământului;

• prin art. 1 lit. p) din lege Guvernul este abilitat să ia, prin ordonanță, măsuri privind regimul străinilor în România; delegarea legislativă nu este suficient conturată şi, din această cauză, s-ar putea adopta dispoziții ce țin de domeniul legii organice, îndeosebi în materia drepturilor omului.

Decizia Curții Constituționale - constată că prevederile Legii privind abilitarea Guvernului de a emite ordonanțe sunt constituționale.

Motivarea Curții

• dispoziția constituțională referitoare la funcționarii publici privește doar aprobarea unui statut-cadru, aplicabil tuturor funcționarilor publici, indiferent de diversitatea firească a specificului fiecărei categorii de funcționari. Evident că dispoziția criticată din legea de abilitare are în vedere însă particularitățile regimului juridic al funcționarilor vamali, derivând din specificul activității lor, şi nicidecum reguli comune tuturor categoriilor de funcționari publici, care nu pot fi adoptate decât prin lege organică, potrivit art. 72 alin. (3) lit. i) din Constituție;

• din cuprinsul prevederilor art. 72 alin. (3) din Constituție şi al celorlalte dispoziții constituționale nu rezultă că reglementările relative la procedura civilă, în ansamblul lor, fac parte din domeniul legilor organice; fără îndoială, în conținutul unor asemenea reglementări pot exista şi norme de domeniul legii organice, care atrag deci adoptarea lor cu majoritatea prevăzută de Constituție pentru astfel de legi. Aceasta însă nu înseamnă transformarea tuturor dispozițiilor Codului de procedură civilă în prevederi de natura legii organice, deoarece astfel s-ar ajunge, practic, la completarea Constituției, care reglementează expres şi limitativ domeniile rezervate acestei categorii de legi, între care nu figurează dispoziții legale privind procedura civilă;

• din însuşi conținutul normei constituționale, rezultă că domeniul rezervat legii organice se referă exclusiv la regimul general al proprietății, nu şi la aspecte de ordin particular, legate de respectarea acestui drept de către autoritățile vamale;

• potrivit art. 114 alin. (3) din Constituție, dacă legea de abilitare o cere, ordonanțele se supun aprobării Parlamentului; or, potrivit art. 2 din legea de abilitare criticată, toate ordonanțele emise de Guvern în temeiul acestei legi se supun aprobării Parlamentului până la reluarea lucrărilor acestuia în prima sesiune ordinară din anul 1998;

• nu rezultă însă că Serviciul Național de Extensie şi Consultanță ar face parte din structurile naționale administrative prevăzute în dispozițiile constituționale, iar reglementarea înființării acestui serviciu nu este un domeniu rezervat legii organice, potrivit Constituției;

• referitor la contractul de sponsorizare, se are în vedere numai regimul general al proprietății, nu şi unele modalități de realizare a acestui drept, cum este şi contractul de sponsorizare;

• constituirea unor structuri administrative interne - cum sunt aceste cabinete - nu este un domeniu rezervat legii organice, astfel încât obiecția nu poate fi reținută, din textul criticat nereieşind şi faptul că obiectivul viitoarei reglementări prin ordonanță ar privi şi condiția juridică a salariaților încadrați la aceste cabinete;

• reforma în domeniul educației naționale nu se identifică, în toate componentele sale, cu organizarea generală a învățământului, ea urmărind, prin scopurile şi modalitățile în care se va efectua, ameliorarea procesului educațional național, în cadrul regimului general al învățământului şi în conformitate cu prevederile cuprinse în legislația în vigoare;

• având în vedere limitele constituționale ale abilitării, indiferent dacă acestea au fost sau nu prevăzute în legea de delegare, Guvernul, în exercitarea competenței legislative atribuite, nu poate depăşi aceste limite. De aceea, nu se poate reține obiecția de neconstituționalitate, din însuşi conținutul legii de abilitare nereieşind că Parlamentul ar fi învestit Guvernul cu competența de a emite reglementări ce țin de domeniul legii organice, textul criticat referindu-se doar la unele măsuri privind regimul străinilor în România.

Decizia nr. 34/1998[1] cu privire la constituționalitatea Legii pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 88/1997 privind privatizarea societăților comerciale

(regimul juridic al Ordonanței de Urgență; angajarea răspunderii guvernamentale; privatizare)

Autorul sesizării – 42 de senatori pe calea controlului preventiv [art. 144 lit. a) din Constituție].

Obiectul sesizării – neconstituționalitatea Legii pentru aprobarea O.U.G. nr. 88/1997 privind privatizarea societăților comerciale.

Motivarea sesizării

• inadmisibilitatea aprobării unei ordonanțe de urgență prin angajarea răspunderii Guvernului, în condițiile art. 113 din Constituție, deoarece ordonanța de urgență este o măsură extremă, ea neintrând în categoria actelor juridice ale Guvernului la care se referă art. 107 din Constituție. Ordonanțele *„sunt excepții de la procesul de legiferare şi, ca orice excepție, ele au un regim special, limitativ"*. Angajarea răspunderii este, de asemenea, o excepție;

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 88/25.02.1998.

• neconstituționalitatea reglementării din O.U.G. nr. 88/1997 deoarece domeniul reglementării aparține legilor organice, care nu pot fi modificate şi nici unificate sau abrogate de către Guvern şi un minister nu poate să funcționeze decât potrivit legii. Se consideră că dispozițiile art. 114 alin. (4) din Constituție au fost încălcate, deoarece nu sunt îndeplinite condițiile cerute de Constituție pentru a se putea adopta ordonanțe de urgență în această materie. Astfel, Ordonanța nr. 88/1997 este un act de gravă încălcare a ordinii constituționale în stat.

Punctul de vedere al preşedintelui Camerei Deputaților: obiecțiile de neconstituționalitate formulate în sesizare sunt neîntemeiate. Legile adoptate de Parlament pot urma fie calea prevăzută de art. 72-78 din Constituție, fie calea angajării răspunderii Guvernului asupra unui proiect de lege. Prin ordonanță de urgență se pot reglementa, în situații excepționale, probleme care țin de domeniul legilor, indiferent dacă acestea sunt ordinare sau organice. Interdicția constituțională de a se reglementa prin ordonanțe domeniul legilor organice priveşte numai ordonanțele emise pe baza unei legi de abilitare.

Punctul de vedere al Senatului: sesizarea este neîntemeiată, deoarece, până la data angajării răspunderii Guvernului, nu a început procedura de adoptare a legii de aprobare a ordonanței pe calea prevăzută de art. 72 şi următoarele din Constituție.

Punctul de vedere al Guvernului: obiecția de neconstituționalitate formulată prin sesizare este vădit nefondată deoarece:

• în temeiul art. 114 din Constituție, există două categorii de ordonanțe: *ordonanțe emise pe baza unei legi de abilitare* ce pot fi date doar în domenii ce fac obiectul legii de abilitare şi care se supun aprobării Parlamentului şi *ordonanțe de urgență* ce se pot adopta în cazuri excepționale şi intră în vigoare după depunerea lor la Parlament.

Decizia Curții Constituționale:

• *constată că adoptarea Legii de aprobare a O.U. nr. 88/1997 este constituțională;*

• *constată că celelalte prevederi ale ordonanței, care au făcut obiectul sesizării, sunt constituționale.*

Motivarea Curții

• art. 113 alin. (1) nu distinge cu privire la natura proiectului de lege pentru care Guvernul îşi poate angaja răspunderea politică. De aceea, el poate fi de natura legilor organice sau ordinare. Dacă Guvernul îşi angajează răspunderea în cadrul procedurii prevăzute de art. 113 din Constituție, atunci această angajare poate antrena demiterea Guvernului; dacă Guvernul îşi angajează răspunderea ca autor al ordonanței, respingerea ordonanței nu antrenează demiterea Guvernului. Potrivit art. 114 din Constituție aprobarea sau respingerea ordonanțelor se face prin lege. Procedura constituțională a art. 113 din Constituție permite exercitarea controlului parlamentar prin inițierea unei moțiuni de cenzură care să privească nemijlocit ordonanța propusă de Guvern spre a fi aprobată prin proiectul de lege în legătură cu care şi-a angajat răspunderea. Regimul celor două categorii de ordonanțe este diferit:

Ordonanțe emise pe baza unei legi de abilitare	Ordonanțe de urgență
- se supun aprobării Parlamentului doar dacă legea de abilitare prevede aceasta	- nu intră în vigoare decât dacă, în prealabil, au fost supuse Parlamentului spre aprobare
- se pot emite până la împlinirea termenului de abilitare	- se pot emite numai în cazuri excepționale
- se pot emite numai în domeniile prevăzute în legea de abilitare	- se pot emite în orice domenii, mai puțin în domeniul legilor constituționale, deoarece Constituția nu prevede nimic în acest sens.

• Ministerul Privatizării este în subordinea Guvernului şi el *funcționează potrivit legii.* Textul constituțional prevede în mod expres că ministerele se organizează şi funcționează *potrivit legii* nu *prin lege,* deci cu respectarea reglementărilor legale din domeniul de activitate a fiecărui minister şi cu respectarea componenței pe funcții a Guvernului.

Decizia nr. 45/1998[1] privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 504 alin. (1) din Codul de procedură penală

(erori judiciare)

Autorul sesizării – B.A. - persoană fizică pe cale de excepție [art. 144 lit. c) din Constituție].

Obiectul sesizării – neconstituționalitatea dispozițiilor art. 504 alin. (1) din Codul de procedură penală.

Motivarea sesizării – dispozițiile art. 504 alin. (1) C. proc. pen. contravin dispozițiilor art. 48 alin. (3) din Constituție deoarece restrâng la două situații posibilitatea acordării de despăgubiri victimelor unor erori judiciare, şi anume:

• persoana condamnată nu a săvârşit fapta imputată;

• fapta nu există;

iar art. 48 alin. (3) din Constituție, în concordanță cu art. 3 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului instituie răspunderea patrimonială a statului pentru prejudiciile cauzate prin orice eroare judiciară săvârşită în procesele penale;

• expresia *„potrivit legii"* din art. 48 alin. (3) se referă la întinderea răspunderii patrimoniale a statului şi nu la înlăturarea răspunderii statului în ipoteza unor cazuri ce constituie erori judiciare.

Opinia instanței de judecată – apreciază că excepția ridicată este fondată.

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 182/18.05.1998.

Punctul de vedere al Guvernului – excepția ridicată este neîntemeiată deoarece:

• Constituția transferă legii de procedură penală dreptul de a reglementa şi determina cazurile de erori judiciare ce atrag răspunderea patrimonială a statului;

• în selectarea cazurilor de acordare a despăgubirilor de către stat, art. 504 C. proc. pen. a avut în vedere inexistența faptei nu şi alte situații în care fapta nu intră sub incidența legii penale, dar poate atrage o răspundere de altă natură.

Decizia Curții Constituționale – admite excepția şi constată că dispozițiile art. 504 alin. (1) C. proc. pen. sunt constituționale numai în măsura în care nu limitează la ipotezele menționate în text, cazurile în care statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare săvârşite în procesele penale, potrivit art. 48 alin. (3) din Constituție.

Motivarea Curții

• principiul responsabilității statului față de persoanele ce au suferit din cauza unei erori judiciare săvârşite în procesele penale trebuie aplicat tuturor victimelor unor asemenea erori;

• prevederile art. 504 alin. (1) C. proc. pen. limitează la două cazuri angajarea răspunderii statului pentru erori judiciare ce nu ar fi imputabile victimei, ceea ce este contrar prevederilor art. 48 alin. (3) din Constituție care instituie doar competența legiuitorului de a reglementa despăgubirile şi nu de a alege erorile judiciare pentru care statul trebuie să răspundă.

Opinie separată

- prof. univ. dr. Costică Bulai -

Excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 504 C. proc. pen. trebuie respinsă pentru următoarele motive:

• art. 48 alin. (3) din Constituție şi art. 14 pct. 6 din Pactul Internațional privitor la drepturile civile şi politice sau art. 3 din Protocolul nr. 7 adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului prevăd răspunderea patrimonială a statului pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare în procesele penale doar în conformitate cu legea sau uzanța în vigoare în statul respectiv. Legea internă va stabili condițiile şi limitele dreptului la despăgubiri precum şi cazurile în care statul este exonerat de răspundere;

• în dreptul penal, dreptul persoanei de a fi despăgubită de stat pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare săvârşite în procesele penale are o vechime anterioară față de prevederea constituțională, dar regimul său juridic a cunoscut variații în timp;

• Codul de procedură penală a cunoscut modificări succesive chiar şi după intrarea în vigoare a Constituției dar acest articol nu a fost schimbat pentru a fi pus în acord cu dispozițiile constituționale;

• în concepția legiuitorului numai persoana absolut nevinovată, care nu a săvârşit nici o faptă ilicită care să îi atragă răspunderea penală sau extrapenală, are dreptul la despăgubire din partea statului. În cazul în care este

vorba de o apreciere diferită a gravității faptei, legiuitorul poare restrânge dreptul la despăgubire, așa cum face art. 504 C. proc. pen.

Decizia nr. 66/1998[1] privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 41 raportat la art. 39 din Decretul nr. 210/1960 privind regimul mijloacelor de plată străine, metalelor și pietrelor prețioase

(principiul egalității; controlul constituționalității actelor anterioare Constituției; protecția juridică a străinilor și apatrizilor)

Autorul sesizării – J.I., S.Z.K. și A.K.M. - persoane fizice.

Obiectul sesizării – neconstituționalitatea dispozițiilor art. 41 din Decretul nr. 210/1960 pe cale de excepție [art. 144 lit. c) din Constituție].

Motivarea sesizării

• dispozițiile art. 41, raportat la art. 39 din Decretul nr. 210/1960 sunt neconstituționale, ele fiind abrogate potrivit art. 150 alin. (1) raportat la art. 134 alin. (1) din Constituție;

• dispozițiile în discuție dacă ar fi considerate ca fiind în vigoare ar încălca principiul egalității în drepturi a cetățenilor, consacrat în art. 16 din Constituție;

• dispozițiile menționate sunt neconstituționale pentru că mențin în sfera ilicitului penal fapte ce au caracter contravențional;

• dispozițiile în discuție prevăd o inegalitate de tratament juridic între cetățenii români și cetățenii străini rezidenți pe teritoriul României din punct de vedere valutar.

Opinia instanței de judecată – dispozițiile art. 41, raportat la art. 39 din Decretul nr. 210/1960 nu încalcă prevederile art. 16 alin. (1) din Constituție deoarece principiul egalității în drepturi vizează numai cetățenii români. Cetățenii străini rezidenți pe teritoriul României se bucură de protecția persoanelor și a averilor prevăzută de art. 18 din Constituție, dar beneficiază de o sferă mai restrânsă a drepturilor pe care le pot exercita.

Punctul de vedere al Guvernului – dispozițiile art. 41, raportat la art. 39 din Decretul nr. 210/1960 nu contravin prevederilor Constituției. Ele sunt aplicabile deopotrivă cetățenilor români și străinilor.

Decizia Curții Constituționale – constată că dispozițiile art. 39 și 41 din Decretul nr. 210/1960 sunt abrogate, potrivit art. 150 alin. (1) din Constituție.

Motivarea Curții

• principiul egalității în fața legii și a autorităților publice se aplică tuturor drepturilor și libertăților consacrate prin Constituție sau prin legi, prin urmare

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 187/20.05.1998.

şi drepturile recunoscute prin art. 18 din Constituţie referitoare la protecţia generală asigurată cetăţenilor străini şi apatrizilor în ceea ce priveşte persoana şi averea lor;

• dispoziţiile art. 41 raportat la art. 39 din Decretul nr. 210/1960 sancţionează penal numai pe străinii care nu au domiciliul în România, creând astfel o discriminare pe criteriul domiciliului faţă de străinii şi apatrizii care au domiciliul în România şi pe criteriul cetăţeniei faţă de cetăţenii români. Aceste dispoziţii contravin art. 16 alin. (1) din Constituţie şi art. 14 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului.

Decizia nr. 96/1998[1] cu privire la constituţionalitatea votului exprimat la adoptarea Legii privind acordarea tichetelor de masă

(adoptare legi; cvorumul de şedinţă; majoritate necesară pentru adoptarea unei legi)

Autorul sesizării – un grup de 26 de senatori pe calea unui control preventiv [art. 144 lit. a) din Constituţie].

Obiectul sesizării

• neconstituţionalitatea dispoziţiilor art. 87 din Regulamentul şedinţelor comune ale Camerei Deputaţilor şi Senatului, potrivit cărora în numărul regulamentar de senatori şi deputaţi cerut la stabilirea cvorumului nu se socotesc deputaţii şi senatorii care nu participă la lucrări deoarece au primit de la Parlament o altă însărcinare sau sunt membri ai Guvernului;

• neconstituţionalitatea votului dat la adoptarea Legii privind acordarea tichetelor de masă.

Motivarea sesizării – dispoziţiile art. 87 din Regulament contravin dispoziţiilor art. 64 din Constituţie, potrivit cărora: „Camera Deputaţilor şi Senatul adoptă legi, hotărâri şi moţiuni în prezenţa majorităţii membrilor".

Punctul de vedere al Guvernului – prevederile art. 87 din Regulament contravin dispoziţiilor art. 64 din Constituţie. Adoptarea în mod valabil a legilor se face în prezenţa efectivă a majorităţii membrilor Parlamentului iar diminuarea cvorumului stabilit în Constituţie printr-o dispoziţie regulamentară este nejustificată. Aşadar, Legea privind acordarea tichetelor de masă trebuie supusă reexaminării Parlamentului.

Decizia Curţii Constituţionale – *obiecţia de neconstituţionalitate este neîntemeiată, legea fiind adoptată cu respectarea prevederilor constituţionale.*

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 260/13.07.1998.

Motivarea Curții

• obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 87 din Regulament este nesemnificativă deoarece cvorumul necesar adoptării legilor se stabileşte conform art. 39 din Regulamentul şedințelor comune;

• cvorumul reprezintă condiția pentru întrunirea legală a Parlamentului în şedință. Nu trebuie confundat cvorumul legal de şedință (care este o condiție de prezență imediată înaintea votării) cu votul însuşi;

• prin *„prezența majorității parlamentare"* nu se înțelege numărul parlamentarilor care au participat la vot, ci numărul parlamentarilor efectiv prezenți.

Decizia nr. 106/1998[1] referitoare la excepția de neconstituționalitate a art. 146 şi 149 din Codul de procedură penală

(libertatea individuală; durata arestării preventive; prelungirea mandatului de arestare preventivă)

Autorul sesizării – C.N. persoană fizică ridică excepția de neconstituționalitate a articolelor amintite mai sus în fața Curții Militare de Apel.

Obiectul sesizării – neconstituționalitatea art. 146 şi 149 C. proc. pen. deoarece contravin dispozițiilor art. 23 din Constituție care spun că: „prelungirea arestării se acordă numai de instanța de judecată", nu şi de procuror.

Motivarea sesizării – dispozițiile art. 146 C. proc. pen. sunt contrare art. 23 din Constituție deoarece procurorul nu poate să dea cu privire la aceeaşi persoană un mandat de arestare a inculpatului cu durata de 30 de zile în prelungirea mandatului de reținere a învinuitului de 5 zile.

Opinia instanței de judecată – excepția ridicată este neîntemeiată deoarece procurorul a emis două ordonanțe diferite; una de arestare a învinuitului şi alta de arestare a inculpatului fără ca durata cumulată a acestora să depăşească 30 de zile aşa cum prevede Constituția în art. 23.

Punctul de vedere al Guvernului: critica de neconstituționalitate adusă art. 146 C. proc. pen. nu poate fi primită deoarece arestarea învinuitului şi arestarea inculpatului sunt măsuri procesuale distincte, care primesc, în mod firesc, reglementări diferite în raport cu calitatea procesuală pe care o are persoana arestată în cursul urmăririi penale. A interpreta ordonanța de arestare a inculpatului ca fiind o ordonanță de prelungire a arestării învinuitului înseamnă a adăuga la lege.

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 287/5.08.1998.

Decizia Curții Constituționale

• dispozițiile art. 146 C. proc. pen. sunt constituționale doar dacă asigură învinuitului aceleași drepturi procesuale ca și inculpatului conform art. 23 și 24 din Constituție;

• respinge excepția de neconstituționalitate privind dispozițiile art. 149 alin. (1) și (2) C. proc. pen.;

• respinge ca inadmisibilă excepția de neconstituționalitate privind dispozițiile art. 149 alin. (3) C. proc. pen.

Motivarea Curții

• *prevederile art. 146 C. proc. pen. sunt constituționale* deoarece arestarea inculpatului, atunci când intervine după arestarea învinuitului, luată tot de procuror, nu poate fi privită ca o prelungire a acesteia, deoarece cele două măsuri, deși luate de procuror cu privire la aceeași persoană, sunt diferite ca natură juridică; însă garanțiile juridice oferite învinuitului sunt diferite față de cele oferite inculpatului, măsura arestării inculpatului neputând fi luată decât după ascultarea acestuia, condiție care lipsește în cazul arestării învinuitului;

• *prevederile art. 149 alin. (1) și (2) ale aceluiași cod sunt constituționale*, acest text prevăzând în mod expres că durata arestării inculpatului nu poate depăși 30 de zile, fiind deci conform cu art. 23 alin. (4) din Constituție;

• privitor la constituționalitatea art. 149 alin. (3) C. proc. pen., Curtea s-a mai pronunțat în Decizia nr. 20/1995 și Decizia nr. 60/1994, statuând că aceste dispoziții sunt neconstituționale doar în măsura în care se interpretează că durata arestării dispusă de instanță în cursul judecății, poate depăși 30 de zile fără a fi necesară prelungirea în condițiile art. 23 din Constituție.

Decizia nr. 178/1998[1] referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 145, art. 147, art. 248 și art. 248[1] din Codul penal

(autorități publice; servicii publice)

Autorul sesizării - persoană fizică pe calea unei excepții de neconstituționalitate în baza art. 144 lit. c) din Constituție.

Obiectul sesizării - constituționalitatea dispozițiilor art. 145, art. 147, art. 248 și art. 248[1] C. pen.

Motivarea sesizării - dispozițiile art. 248 și art. 248[1] raportate la art. 145 din Codul penal sunt neconstituționale în raport cu prevederile art. 41 alin. (2) și cu prevederile art. 135 din legea fundamentală. Se susține că noțiunea

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 77/24.02.1999.

public, așa cum este explicată în art. 145 C. pen., reprezintă o noțiune generală și abstractă cu privire la o proprietate publică, fără să se concretizeze sau să se exemplifice care sunt acele instituții publice și care sunt bunurile proprietate publică sau serviciile de interes public. De aceea, această dispoziție este în contradicție cu dispozițiile art. 135 alin. (2) din Constituția României. Cu privire la art. 147 alin. (1) C. pen., raportat la art. 248 și art. 248[1] din același cod, autorul excepției constată că acestea sunt în contradicție cu prevederile art. 16, 20 și 21 din Constituție.

Punctul de vedere al instanței judecătorești - dispozițiile art. 145 din Codul penal, în actuala redactare, sunt neconstituționale în măsura în care noțiunea *public* excede prevederilor art. 135 alin. (4) din Constituție. În ceea ce privește excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 147 alin. (1), ale art. 248 și art. 248[1] C. pen., raportate la prevederile art. 16 și art. 20 din Constituție, instanța de judecată arată că, întrucât art. 248 C. pen. face referire la art. 147 alin. (1), acest din urmă text, care se referă la art. 145 C. pen., este neconstituțional în măsura în care și art. 145 din același cod este neconstituțional. Cu aceste observații, față de raportarea la art. 16 și art. 20 din Constituție, instanța de judecată apreciază că textele legale criticate sunt constituționale.

Punctul de vedere al Guvernului - numai proprietatea privată - indiferent că titularul este statul, o persoană juridică sau o persoană fizică - este ocrotită în mod egal de lege. Aceasta înseamnă că legiuitorul poate stabili o protecție specială mai riguroasă a bunurilor care formează obiectul proprietății publice, situație ce nu încalcă prevederile constituționale.

Decizia Curții Constituționale - respinge excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 145, art. 147, art. 248 și art. 248[1] C. pen.

Motivarea Curții Constituționale

Infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor publice, prevăzută la art. 248 C. pen. (cu precizarea că în art. 248[1] se prevede o variantă agravantă a aceleiași infracțiuni, caracterizată prin producerea de consecințe deosebit de grave), este o infracțiune de serviciu și nu una contra patrimoniului, așa cum pare a rezulta din argumentele prezentate de autorul excepției de neconstituționalitate, cât și din opinia instanței de judecată. Valoarea socială apărată, în principal, prin incriminarea și sancționarea abuzului în serviciu contra intereselor publice este bunul mers al activității persoanelor juridice de drept public, indicate în art. 145 C. pen., dar și bunul mers al activității altor persoane juridice decât acestea. Din examinarea de ansamblu a excepției de neconstituționalitate se constată că dispozițiile art. 248 și art. 248[1] C. pen. nu contravin vreunei dispoziții constituționale, iar dispozițiile art. 145 din același cod nu constituie o piedică în aplicarea corectă a sus-menționatelor dispoziții privitoare la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor publice. De asemenea, critica adusă dispozițiilor art. 145 C. pen. este neîntemeiată. Prin aceste dispoziții legiuitorul nu și-a propus să explice noțiunea *proprietate publică*, ci să explice înțelesul noțiunii *public*, raportată nu nu-

mai la proprietate, dar şi la noţiunile: *autorităţi, instituţii, servicii de interes public* şi altele.

Opinie separată

- judecători: Nicolae Popa, Kozsokar Gabor -

Excepţia de neconstituţionalitate ridicată este întemeiată în parte, şi anume, în ceea ce priveşte neconstituţionalitatea dispoziţiilor art. 248 C. pen., raportat la art. 41 alin. (2) teza întâi din Constituţie potrivit căreia „Proprietatea privată este ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular". Infracţiunea de abuz în serviciu contra intereselor publice, pe lângă faptul că este o infracţiune de serviciu, este şi o infracţiune de rezultat. Ca atare, existenţa acestei infracţiuni în raport cu latura ei obiectivă presupune producerea uneia dintre cele două categorii de consecinţe, definite prin text, şi anume: cauzarea unei tulburări însemnate bunului mers al unui organ sau al unei instituţii de stat ori al unei alte unităţi din cele la care se referă art. 145 şi cauzarea de pagube în patrimoniul unei alte unităţi.

Partea finală a textului art. 248 C. pen. nu face nici o distincţie între proprietatea publică şi cea privată, supunând aceleiaşi ocrotiri speciale atât partea din patrimoniu care constituie proprietate publică, cât şi cea care constituie proprietate privată. De aici rezultă consecinţa directă de a incrimina deosebit fapta de abuz în serviciu care a produs pagubă în patrimoniu, chiar constituind proprietate privată, în funcţie de categoria din care face parte unitatea lezată.

În concluzie: sintagma *„o pagubă patrimoniului"* este neconstituţională, întrucât se referă în general la patrimoniu, compus integral sau în parte din bunuri şi valori proprietate privată, şi nu numai la proprietatea publică.

Decizia nr. 13/1999[1] referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a art. 2 pct. 11 din Legea nr. 61/1991 pentru sancţionarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii şi liniştii publice, republicată

(dreptul la grevă; restrângerea drepturilor)

Autorul sesizării – un grup de persoane fizice pe calea excepţiei de neconstituţionalitate în baza art. 144 lit. c) din Constituţie.

Obiectul sesizării – soluţionarea excepţiei de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 2 pct. 11 din Legea nr. 61/1991 pentru sancţionarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii şi liniştii publice.

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 178/26.04.1999.

Motivarea sesizării

• neconstituționalitatea dispozițiilor art. 2 pct. 11, „în special" teza finală - „ori refuzul de a le părăsi la cererea organelor de ordine" - din Legea nr. 61/1991 deoarece textul este specific „regimurilor autocratice" şi nu poate fi acceptat într-o țară democratică, fiind contrar prevederilor Constituției, reglementărilor internaționale şi jurisdicției Curții Europene a Drepturilor Omului;

• art. 2 pct. 11 din Legea nr. 61/1991 contravine Constituției României şi reglementărilor internaționale şi anume:

- principiului statului de drept şi al democrației;
- principiului proporționalității.

Punctul de vedere al instanței de judecată – instanța consideră că, deşi Legea nr. 61/1991 este anterioară Constituției, modificarea acesteia prin Legea nr. 132/1996 echivalează cu receptarea sa expresă de către noul regim constituțional şi deci nu se pune problema aplicării prevederilor art. 150 alin. (1) din legea fundamentală. Apreciază că în speță nu sunt cauze de inadmisibilitate în sensul art. 23 alin. (1) şi (2) din Legea nr. 47/1992. Pe fond, instanța arată că întreaga argumentare a excepției de neconstituționalitate este construită în jurul dreptului la greva foamei ca drept impus pe cale cutumiară. În concluzie, opinia instanței este în sensul respingerii excepției de neconstituționalitate.

Punctul de vedere al Guvernului – apreciază că prevederile art. 2 pct. 11 din Legea nr. 61/1991 sunt constituționale, deoarece atât dispozițiile din Constituție cât şi reglementările internaționale recunosc şi garantează drepturi şi libertăți „în anumite limite" şi cu posibilitatea restrângerii exercițiului lor, iar conform art. 49 din Constituție restrângerea exercițiului trebuie să fie legală, proporțională şi să nu afecteze existența dreptului. Se consideră că şi în cazul în care pătrunderea într-o instituție s-a făcut în mod legal, refuzul de a o părăsi, la cererea organelor de ordine, constituie contravenție. Cu referire la dreptul la greva foamei ca formă de protest, se arată că declararea acesteia nu trebuie să aducă atingere drepturilor şi libertăților fundamentale ale altor persoane şi nici normelor care vizează ordinea publică.

Decizia Curții Constituționale – respinge excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 2 pct. 11 teza finală (*ori refuzul de a le părăsi la cererea organelor de ordine*) din Legea nr. 61/1991, republicată.

Motivarea Curții

I. Examinând critica potrivit căreia teza finală a art. 2 pct. 11 din Legea nr. 61/1991 - „ori refuzul de a le părăsi la cererea organelor de ordine" - este neconstituțional, deoarece redactarea corectă a textului ar fi „refuzul fără drept" sau „refuzul nejustificat", cu reglementarea unei căi de atac în ceea ce priveşte aprecierea acestui refuz de către organul de ordine, Curtea Constituțională constată că aceasta este neîntemeiată şi urmează a fi respinsă.

Conform art. 2 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, republicată, în exercitarea controlului Curtea Constituțională se pronunță numai asupra problemelor de drept, fără a putea modifica sau completa prevederea legală supusă controlului. În speță, se solicită Curții Constituționale să constate că textul criticat

este neconstituțional datorită unei omisiuni de reglementare. Controlul de constituționalitate nu poate privi omisiuni de reglementare, deoarece, altminteri, Curtea Constituțională s-ar transforma în legiuitor.

II. Din analiza criticii referitoare la neconstituționalitatea restrângerii exercitării dreptului la greva foamei, Curtea Constituțională constată, de asemenea, că aceasta este neîntemeiată şi urmează a fi respinsă.

Dreptul la greva foamei nu este un drept constituțional nominalizat ca atare printre drepturile şi libertățile fundamentale reglementate de Constituție. Art. 40 din Constituție reglementează dreptul la grevă ca un drept care aparține salariaților, pentru apărarea intereselor profesionale, economice şi sociale, drept ce poate fi exercitat în condițiile şi în limitele stabilite de lege. Nici reglementările internaționale invocate - Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale şi Pactul internațional cu privire la drepturile civile şi politice - nu prevăd dreptul la greva foamei. De altfel, însuşi autorul excepției de neconstituționalitate recunoaşte că dreptul la greva foamei s-a impus ca drept fundamental al omului prin cutumă, invocând în acest sens art. 5 alin. (2) din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale, potrivit căruia: „Nu se poate admite nici o restricție sau derogare de la drepturile fundamentale ale omului, recunoscute sau la vigoare în orice țară în virtutea unor legi, convenții, regulamente sau cutume, sub pretextul că prezentul pact nu recunoaşte aceste drepturi sau le recunoaşte într-o măsură mai mică".

III. Curtea Constituțională constată, de asemenea, că în speță nu este aplicabil principiul proporționalității prevăzut la art. 49 din Constituție, de vreme ce dreptul la greva foamei nu este un drept constituțional.

Decizia nr. 34/1999[1] referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 174 lit. a) din Codul de procedură penală

(rolul apărătorului în procesul penal în exercitarea excepției de neconstituționalitate)

Autorul sesizării - persoană fizică, pe calea excepției de neconstituționalitate [art. 144 lit. c) din Constituție].

Obiectul sesizării - neconstituționalitatea art. 174 lit. a) C. proc. pen.

Motivarea sesizării - Prevederile art. 174 lit. a) C. proc. pen. potrivit cărora *inculpatul poate fi reprezentat în cursul judecății în primă instanță ori*

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 317/2.07.1999.

la rejudecarea cauzei ... numai dacă pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta supusă judecății este amenda sau închisoarea de cel mult un an, contravin dispozițiilor art. 21 alin. (2) şi dispozițiilor art. 24 din Constituție.

Punctul de vedere al instanței - prevederile art. 174 lit. a) C. proc. pen. sunt constituționale.

Punctul de vedere al Preşedintelui Camerei Deputaților - excepția ridicată este neîntemeiată.

Punctul de vedere al Preşedintelui Senatului - nu a fost comunicat.

Punctul de vedere al Guvernului - prevederile contestate nu contravin Constituției.

Decizia Curții Constituționale - respinge ca inadmisibilă excepția de neconstituționalitate a art. 174 lit. a) C. proc. pen.

Motivarea Curții

• apărătorul inculpatului nu poate să ridice excepția de neconstituționalitate în numele inculpatului, neavând calitatea de parte în proces;

• conform art. 23 şi 24 C. proc. pen., părțile în proces sunt: inculpatul, partea vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente;

• conform art. 23 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 republicată, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanțelor judecătoreşti *„la cererea uneia din părți sau, din oficiu, de către instanța de judecată"* sub sancțiunea respingerii sale ca inadmisibilă;

• Curtea Constituțională a analizat şi posibilitatea ridicării excepției de neconstituționalitate de către procuror. Conform Deciziei Curții Constituționale nr. 59/1999, Curtea Constituțională a stabilit că acest drept îi revine şi procurorului în temeiul art. 130 din Constituție.

Opinie separată a judecătorilor: prof. univ. dr. Ioan Muraru, prof. univ. dr. Lucian Stângu, Kozsokar Gabor

Soluția Curții Constituționale de respingere a excepției de neconstituționalitate este corectă deoarece prevederile art. 174 lit. a) C. proc. pen. sunt constituționale. Se consideră însă, că temeiul respingerii nu este inadmisibilitatea ci *netemeinicia* motivelor invocate.

În ceea ce priveşte prevederile art. 23 din Legea nr. 47/1992, acestea trebuie interpretate în mod sistematic şi teleologic şi nu literal. În mod corect trebuie să se dea posibilitatea avocatului părții de a ridica o astfel de excepție deoarece acesta reprezintă interesele clientului său. Nu ar putea face acest lucru, apărătorul, dacă partea şi-ar exprima expres dorința de a nu ridica o astfel de excepție. Mai mult, rigorile şi formalitățile procesului penal nu trebuie aplicate şi în ceea ce priveşte verificarea constituționalității unui act normativ.

Decizia nr. 93/1999[1] privind obiecţiile de neconstituţionalitate a Legii responsabilităţii ministeriale

(noţiunea de lege specială; principiul egalităţii; aplicarea legii în timp; responsabilitatea ministerială)

Autorul sesizării - un grup de 83 de senatori şi 62 de deputaţi pe calea unui control preventiv [art. 144 lit. a) din Constituţie].

Obiectul sesizării - neconstituţionalitatea Legii privind responsabilitatea ministerială. Contestatarii susţin că prevederile acestei legi nu sunt conforme cu dispoziţiile art. 108 alin. (3) din Constituţie.

Motivarea sesizării

• Legea se rezumă la stabilirea răspunderii politice a membrilor Guvernului care constă în demiterea lor ca urmare a retragerii încrederii acordate de Parlament prin adoptarea unei moţiuni de cenzură;

• Legea nu prevede nimic în legătură cu cazurile speciale pentru care pot răspunde membrii Guvernului, ori această lege, conform Constituţiei, este o lege specială care ar trebui să prevadă cazurile de răspundere a membrilor Guvernului şi faptele pentru care ei trebuie să răspundă;

• obiectul principal al acestei legi speciale trebuie să îl constituie infracţiunile specifice săvârşite de un ministru în exerciţiul funcţiei sale ceea ce legea nu o face ci trimite la faptele prevăzute de legea penală;

• prevederea conform căreia *„punerea sub urmărire penală a foştilor membri ai Guvernului pentru infracţiunile săvârşite în exerciţiul funcţiei lor, se face potrivit normelor de procedură stabilite în prezenta lege"* încalcă prevederile art. 16 din Constituţie referitoare la egalitatea cetăţenilor în faţa legii.

Punctul de vedere al Preşedintelui Camerei Deputaţilor

• critica este neîntemeiată deoarece Parlamentul poate stabili prin lege specială modalitatea de răspundere a membrilor Guvernului. Aceste modalităţi pot fi:

– incriminarea prin lege a unor fapte şi stabilirea de pedepse pentru acestea;

– identificarea prin legea penală a faptelor ce pot fi săvârşite de membrii Guvernului şi sancţionarea acestora;

– asimilarea răspunderii membrilor Guvernului cu răspunderea funcţionarilor publici.

• răspunderea civilă a membrilor Guvernului se face conform regulilor dreptului comun;

• imunitatea parlamentară diferă de imunitatea guvernamentală astfel că dacă un membru al Guvernului a săvârşit o infracţiune în timpul exerciţiului funcţiei, chiar dacă fapta este descoperită ulterior, acesta va fi judecat după regulile procedurale aplicabile unui ministru aflat în timpul exercitării funcţiei.

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 300/28.07.1999.

Punctul de vedere al Președintelui Senatului

Legea privind responsabilitatea ministerială este neconstituțională deoarece:

• Legea prevede răspunderea politică a membrilor Guvernului deşi alin. (3) al art. 108 din Constituție se referă la răspunderea individuală a acestora fiindcă răspunderea colectivă este prevăzută de Constituție în art. 108 alin. (1);

• Legea trebuie să conțină reglementări cu privire la obiectul impus de art. 108 alin. (3) din Constituție ceea ce nu face;

Prevederea conform căreia şi faptele săvârşite de membrii Guvernului şi cercetate după ce aceştia nu mai sunt în funcție conform regulilor prevăzute de legea răspunderii ministeriale, este constituțională.

Punctul de vedere al Guvernului

Sesizările din partea deputaților şi a senatorilor sunt neîntemeiate şi reglementările Legii responsabilității ministeriale sunt constituționale deoarece:

• art. 108 alin. (3) din Constituție nu se referă la cazurile de răspundere şi pedepsele specifice ci se referă în general la răspunderea membrilor Guvernului;

• Legea prevede şi răspunderea individuală a membrilor Guvernului nu numai răspunderea colectivă a acestora.

Decizia Curții Constituționale - prevederile Legii privind responsabilitatea ministerială sunt constituționale.

Motivarea Curții

• dispozițiile art. 108 alin. (3) din Constituție referitoare la obligația legiuitorului de a reglementa responsabilitatea ministerială nu au caracter imperativ în sensul de a stabili prin lege cazuri speciale de răspundere şi prevedere a unor pedepse aplicabile membrilor Guvernului. Parlamentul este singurul în drept să opteze pentru instituirea unor infracțiuni specifice şi o răspundere specifică pentru faptele miniştrilor;

• Legea prevede o procedură specială doar pentru faptele săvârşite de miniştri în timpul funcției nu şi pentru faptele săvârşite în afara exercițiului funcției. Nu se încalcă astfel principiul egalității.

Decizia nr. 113/1999[1] referitoare la constituționalitatea unor prevederi ale Legii privind abilitarea Guvernului de a emite ordonanțe

(verificarea constituționalității Ordonanțelor Guvernului; ratificarea tratatelor internaționale pe calea Ordonanței Guvernului; domeniul Ordonanțelor Guvernului; delegarea atribuțiilor Parlamentului)

Autorul sesizării - un grup de 26 de senatori şi 61 de deputați pe calea controlului preventiv [art. 144 lit. a) din Constituție].

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 362/29.07.1999.

Obiectul sesizării - neconstituționalitatea prevederilor art. 1 lit. f) pct. 2 și 8 din Legea de abilitare a Guvernului de a emite ordonanțe, referitoare la înființarea Agenției Domeniilor Statului și a Fondului de dezvoltare a agriculturii precum și ale art. 1 lit. c) pct. 16 din aceeași Lege referitoare la ratificarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare.

Motivarea sesizării

• art. 1 lit. f) pct. 2 încalcă dispozițiile art. 114 alin. (1) din Constituție deoarece înființarea unei Agenții a Domeniilor Statului și a Fondului de dezvoltare a agriculturii nu se poate face decât reglementându-se regimul domeniului vizat. Acest domeniu, potrivit Constituției, este rezervat legilor organice fiindcă se referă la regimul proprietății. Mai mult, în Parlament există două proiecte de lege referitoare la înființarea unei astfel de Agenții, astfel că acest articol este în contradicție și cu art. 3 din aceeași lege care prevede că *„în domeniile de abilitare prevăzute de prezenta lege, dacă au fost adoptate proiecte de lege sau propuneri legislative de către una dintre Camerele Parlamentului ori au fost elaborate și depuse rapoarte ale comisiilor permanente sesizate în fond, acestea vor fi avute în vedere de către Guvern la emiterea ordonanțelor";*

• dispozițiile art. 1 lit. c) pct. 16 din lege încalcă prevederile constituționale ale art. 1, art. 6 alin. (2), art. 13, 114, 148 deoarece:

– Carta menționată ignoră conceptul de *„stat național și unitar"* contavenind unor valori supreme înscrise în Constituție în art. 6 alin. (2), art. 13, art. 148 alin. (1);

– ratificarea Cartei nu poate fi inclusă în categoria legilor ordinare pentru care a fost prevăzută instituția delegării legislative menționată la art. 114 alin. (1) din Constituție astfel că ratificarea ei este doar de competența Parlamentului;

– dispozițiile Cartei intră în conflict și cu prevederile Tratatului româno-ungar de înțelegere, cooperare și bună vecinătate care prevede că *„Recomandarea 1201 a Consiliului Europei nu obligă părțile să acorde persoanelor care fac parte din minorități dreptul la un statut special de autonomie teritorială pe criterii etnice".*

Punctul de vedere al Președintelui Camerei Deputaților

• Legea de abilitare nu stabilește regimul juridic general al proprietății care este de domeniul legii organice ci doar reglementează anumite sectoare de activitate, astfel că prevederile ei sunt constituționale;

• nu se poate vorbi de un control al constituționalității ordonanțelor pe cale preventivă deoarece acest lucru se poate face numai cu privire la legi. Un astfel de control se va putea face atunci când ordonanța de ratificare a Cartei va fi aprobată prin lege;

Punctul de vedere al Președintelui Senatului

• înființarea unei astfel de agenții nu contravine prevederilor constituționale deoarece nu vizează regimul general al proprietății ci doar aspecte particulare referitoare la proprietate;

• dispozițiile Cartei nu contravin prevederilor constituționale deoarece Carta prevede în art. 8 că prin folosirea limbilor minoritare *„să nu se aducă atingere limbii oficiale a statului"* iar în art. 5 Carta prevede că nici o prevedere din Cartă nu poate fi interpretată în contra *„principiului suveranității şi integrității teritoriale a statelor"*.

Punctul de vedere al Guvernului

• critica referitoare la neconstituționalitatea art. 1 lit. f) pct. 2 şi 8 din legea de abilitare este nefondată deoarece organizarea şi funcționarea cooperației rurale şi a unor organisme din domeniul agriculturii nu fac parte din domeniile rezervate legilor organice prin art. 72 din Constituție;

• Guvernul poate emite ordonanțe în domeniul legilor ordinare iar Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare nu prevede dispoziții de domeniul legilor organice. Aşadar, dispozițiile contestate sunt constituționale.

Decizia Curții Constituționale - dispozițiile contestate sunt *constituționale.*

Motivarea Curții

• critica referitoare la neconstituționalitatea art. 1 lit. f) pct. 2 şi 8 din legea de abilitare este neîntemeiată deoarece caracterul organic al unei legi *„rezultă din conținutul reglementărilor, precum şi din procedurile de adoptare sau, eventual, din calificarea constituțională"*. Acest lucru a fost statuat de către Curtea Constituțională încă din 1995 prin Decizia nr. 2/1995. Referitor la eventuale necorelări între diferitele texte din cuprinsul legii de abilitare, Curtea a stabilit că nu este de competența ei acest lucru;

• art. 72 din Constituție nu prevede că legile de ratificare intră în categoria legilor organice. Referitor la faptul că dispozițiile Cartei contravin unor valori supreme înscrise în Constituție, Curtea a statuat că aceste dispoziții ale Cartei nu contravin prevederilor constituționale deoarece Carta prevede în art. 8 că prin folosirea limbilor minoritare *„să nu se aducă atingere limbii oficiale a statului"* iar în art. 5 Carta prevede că nici o prevedere din Cartă nu poate fi interpretată în contra *„principiului suveranității şi integrității teritoriale a statelor"*. Mai mult, prevederile Cartei se regăsesc în mare măsură în legislația internă iar părțile nu sunt obligate să aplice toate textele Cartei, putând face rezerve.

Opinie separată - prof. univ. dr. Ioan Muraru -

Dispozițiile art. 1 lit. c) pct. 16 sunt neconstituționale deoarece:

• prin interpretarea art. 11 şi 91 din Constituție, ratificarea tratatelor revine doar Parlamentului. O asemenea atribuție nu poate fi delegată. Trebuie făcută distincția între ratificare şi legiferare. Dacă legiferarea poate fi delegată în condițiile art. 114 din Constituție, delegarea altor atribuții ale Parlamentului este contrară dispozițiilor constituționale;

• examinarea conținutului normativ al Cartei învederează existența unor măsuri de domeniul legilor constituționale sau care pun în discuție valori garantate de Constituție. De aceea, trebuie avute în vedere categoriile de legi stabilite de Constituție în art. 72. Pentru aceasta se pot aduce ca argumente şi documente din alte țări, cum ar fi: Decizia Consiliului Constituțional francez

(nr. 99-412 DC din 15 iunie 1999) care a decis că prevederile Cartei în discuție cuprind clauze contrare Constituției franceze.

Decizia nr. 114/1999[1] referitoare la constituționalitatea Legii privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 36/1997 pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr. 84/1995

(emiterea ordonanțelor de urgență; folosirea limbii materne în învățământ)

Autorul sesizării – un grup de 86 de deputați în temeiul dispozițiilor art. 144 lit. a) din Constituție.

Obiectul sesizării – constituționalitatea legii privind aprobarea O.U.G. nr. 36/1997 pentru modificarea și completarea Legii învățământului nr. 84/1995 și, în subsidiar, constituționalitatea dispozițiilor art. 123 din aceeași lege.

Motivarea sesizării

I. Prin emiterea O.U.G. nr. 36/1997 au fost încălcate prevederile art. 114 alin. (4) din Constituție care impun ca un astfel de act normativ să fie emis numai în cazuri excepționale. În acest context, din nota de fundamentare care a însoțit proiectul, nu pot fi reținute „nici existența unei situații excepționale, nici necesitatea instituirii de urgență a măsurilor prevăzute în ordonanță, astfel încât să se pună în discuție evitarea unei grave atingeri aduse interesului public".

II. Dispozițiile art. 123 sunt neconstituționale, întrucât ele încalcă prevederile art. 6 și 13 din Constituție deoarece: *a)* se oferă posibilitatea să se înființeze la cerere și prin lege instituții de învățământ superior multiculturale în care limbile de predare vor fi stabilite în cadrul legii de înființare, ceea ce poate exclude și folosirea limbii române. *b)* prevederile legale criticate sunt în contradicție și cu recomandările Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare și ale Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale, care recomandă să se asigure posibilitatea de instruire și de educație în limba maternă, fără a se aduce atingere învățării sau predării în limba oficială.

Punctul de vedere al Președintelui Camerei Deputaților – sesizarea este neîntemeiată deoarece, pe de o parte, necesitatea implementării cât mai urgent a măsurilor de reformă școlară conduc la determinarea caracterului excepțional și de urgență al acestui act normativ, iar pe de altă parte, textele art. 123 nu exclud folosirea acesteia în instituțiile de învățământ superior multiculturale. Dimpotrivă, art. 122 și alin. (1) al art. 123 subliniază obligativitatea însușirii terminologiei de specialitate în limba română, iar cu privire la limbile

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 370/3.08.1999.

de predare în astfel de instituții, acestea se vor stabili prin legile de înființare care se vor adopta având în vedere şi oportunitatea unor astfel de cereri.

Punctul de vedere al Preşedintelui Senatului – sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată fiindcă aprecierea necesității şi urgenței reglementării unei situații care, datorită circumstanțelor sale excepționale, impune adoptarea de soluții imediate în vederea evitării unei grave atingeri aduse interesului public, aparține, în exclusivitate, inițiatorului ordonanței de urgență, iar argumentul potrivit căruia art. 123 dă posibilitatea înființării de instituții de învățământ superior multiculturale nu este întemeiat deoarece legea nu precizează expres nicăieri în conținutul său că acest lucru ar exclude folosirea şi a limbii române ca limbă de predare într-o astfel de instituție de învățământ superior.

Punctul de vedere al Guvernului

Dispozițiile art. 114 alin. (4) din Constituție nu au nici o incidență în cauza ce formează obiectul acestei sesizări, iar dispozițiile art. 123 nu numai că sunt în deplină concordanță cu cele ale art. 6 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora „statul recunoaşte şi garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea şi la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase", dar ele oferă şi garanția că dispozițiile constituționale sus-menționate îşi găsesc aplicabilitatea în mod concret şi eficient.

Punctul de vedere al Ministerului Educației Naționale – există o neconcordanță între obiectul sesizării formulate şi argumentele de neconstituționalitate: sesizarea are ca obiect Legea privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului, în timp ce argumentul de neconstituționalitate adus la pct. 1 din sesizare are ca obiect Ordonanța de urgență a Guvernului. Cât priveşte art. 123, acesta nu este în contradicție cu art. 6 alin. (1) din Constituție, ci, dimpotrivă, contribuie la exprimarea acestui drept întrucât nu instituie discriminări în raport cu alți cetățeni români.

Decizia Curții Constituționale

- constată că Legea privind aprobarea O.U.G. nr. 36/1997 pentru modificarea şi completarea Legii învățământului nr. 84/1995 a fost adoptată cu respectarea dispozițiilor art. 114 alin. (4) şi (5) din Constituție;
- constată că dispozițiile art. 123, cuprinse în art. I pct. 48 din Legea privind aprobarea O.U.G. nr. 36/1997 pentru modificarea şi completarea Legii învățământului nr. 84/1995, sunt constituționale.

Motivarea Curții

- cu ocazia dezbaterilor în Plenul celor două Camere ale Parlamentului a proiectului de lege privind Legea pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului s-a arătat că circumstanțele excepționale ce vizează interesul public sunt reprezentate de reformele de structură angajate, care cuprind: a) necesitatea introducerii unui nou curriculum național pentru învățământul preuniversitar; b) necesitatea trecerii la un nou tip de finanțare în învățământul superior; c) necesitatea introducerii unui management performant în unitățile şcolare şi de învățământ superior; d) descentralizarea sistemului de învăță-

mânt, creşterea autonomiei instituţiilor; e) inserţia sistemului de învăţământ în viaţa comunităţilor locale şi construirea parteneriatului social;

f) prelungirea duratei învăţământului obligatoriu în acord cu tendinţele pe plan internaţional şi cu necesitatea ridicării gradului de educaţie a populaţiei. Acest ansamblu de motive este suficient spre a reţine că împrejurările concrete avute în vedere de iniţiatorul Ordonanţei de urgenţă a Guvernului reprezentau un caz excepţional şi impuneau măsuri cu caracter de urgenţă, în scopul adoptării cât mai rapide a reformei învăţământului.

• examinând art. 123 din Legea învăţământului, se constată că textul de lege este în concordanţă cu dispoziţiile art. 6 şi 13 din Constituţie. Art. 123, se află în concordanţă şi cu pactele internaţionale la care România este parte. Textul legal extinde accesul minorităţilor naţionale la diferite forme şi niveluri de învăţământ. Art. 123 alin. (1) utilizează conceptul de „limbi de predare", concept diferit faţă de acela de „limbă oficială" la care se referă art. 13 din Constituţie. În ceea ce priveşte concordanţa art. 123 cu „reglementările în materie pe plan european", se observă că aceasta este o problemă care intră în domeniul controlului de constituţionalitate numai în măsura în care sunt incidente prevederile art. 20 din Constituţie.

Decizia nr. 233/1999[1] asupra obiecţiei de neconstituţionalitate referitoare la Legea privind Statutul funcţionarilor publici

(controlul constituţionalităţii legilor)

Autorul sesizării – un grup de 51 de deputaţi, în temeiul art. 144 lit. a) din Constituţie pe calea unui control preventiv.

Obiectul sesizării – verificarea constituţionalităţii prevederilor legii privind statutul funcţionarilor publici.

Punctul de vedere al Preşedintelui Senatului – sunt neîntemeiate criticile de neconstituţionalitate formulate în sesizarea grupului de 51 de deputaţi.

Punctul de vedere al Guvernului: obiecţia de neconstituţionalitate înregistrată la Secretariatul general al Camerei Deputaţilor este tardivă, urmând să fie respinsă.

De asemenea, apreciază că pe fond sunt neîntemeiate criticile de neconstituţionalitate formulate în sesizare.

Decizia Curţii Constituţionale – constată că sesizarea de neconstituţionalitate este inadmisibilă.

Motivarea Curţii

În cauza de faţă nu sunt întrunite condiţiile prevăzute la art. 144 lit. a) din Constituţie şi la art. 17 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată, pentru exercitarea controlului de constituţionalitate înainte de promulgarea legii, mo-

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 638/28.12.1999.

tiv pentru care Curtea Constituțională nu poate proceda la examinarea pe fond a sesizării.

În prezenta cauză, Legea privind Statutul funcționarilor publici a fost promulgată de Președintele României prin Decretul nr. 418 din 8 decembrie 1999 și, primind numărul 188, a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 600 din 8 decembrie 1999, dată la care s-a depus și sesizarea pentru controlul constituționalității ce face obiectul prezentei decizii. Concluzia este că termenul s-a împlinit la sfârșitul zilei de 7 decembrie 1999.

Decizia nr. 208/2000[1] privind excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 105/1997 pentru soluționarea obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor asupra sumelor constatate și aplicate prin actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor, modificată prin Ordonanța Guvernului nr. 13/1999

(dreptul la un proces echitabil; procedura administrativ-jurisdicțională)

Autorul sesizării – persoană juridică pe calea unei excepții de neconstituționalitate în baza art. 144 lit. c) din Constituție. Referitoare la ce?

Obiectul sesizării – constituționalitatea Legii nr. 105/1997 pentru soluționarea obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor asupra sumelor constatate și aplicate prin actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor.

Motivarea sesizării – se susține că procedura administrativă instituită prin Legea nr. 105/1997 pentru soluționarea obiecțiunilor, contestațiilor și a plângerilor asupra sumelor constatate și aplicate prin actele de control sau de impunere ale organelor Ministerului Finanțelor, încalcă prevederile constituționale ale art. 48 alin. (1) și (2), ale art. 24, art. 21, ale art. 16 alin. (2), ale art. 49 și ale art. 11, precum și prevederile art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Astfel, cu privire la încălcarea prevederilor art. 48 din Constituție se arată că vătămarea dreptului persoanei se produce prin actul administrativ de control sau de impunere ce se întocmește de către organele Ministerului Finanțelor, act care nu poate fi contestat în justiție. Potrivit art. 9 din legea criticată, persoana al cărei drept a fost vătămat poate sesiza instanța de judecată doar cu privire la decizia Ministerului Finanțelor pronunțată în soluționarea căilor administrative de atac, așa încât obligația stabilită prin actul administrativ de control sau de impune-

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 695/27.12.2000.

re îşi păstrează valabilitatea, menţinându-se deci vătămarea dreptului persoanei. Se consideră că Legea nr. 105/1997 a fost adoptată ca lege ordinară, încălcându-se în felul acesta dispoziţiile art. 48 alin. (2) din Constituţie, care prevăd că limitele şi condiţiile exercitării dreptului persoanei vătămate se stabilesc prin lege organică. Se mai arată că dispoziţiile acestei legi contravin dispoziţiilor art. 21 din Constituţie, prin aceea că instituie taxa de timbru pentru soluţionarea căilor administrative de atac, taxă care uneori este mai mare decât taxa judiciară de timbru, fiind deci de natură să îngrădească accesul liber la justiţie. De asemenea, se susţine că legea criticată contravine şi dreptului la apărare consacrat de art. 24 din Constituţie, deoarece soluţionarea căilor administrative de atac se realizează fără participarea petenţilor. În ceea ce priveşte încălcarea prevederilor constituţionale ale art. 16, se susţine că prin instituirea căilor administrative de atac Ministerul Finanţelor capătă o poziţie privilegiată în raport cu petenţii, prin faptul că termenele stabilite de lege pentru depunerea obiecţiunilor, contestaţiilor şi plângerilor sunt termene de prescripţie, iar termenele de soluţionare a acestora de către organele Ministerului Finanţelor sunt termene de recomandare, a căror depăşire nu este sancţionată. Absenţa unei asemenea sancţiuni contravine, în opinia autorului excepţiei de neconstituţionalitate, art. 6 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, întrucât nu se asigură un termen rezonabil pentru judecarea cauzelor. Se apreciază că prevederile art. 6 din convenţie prevalează în raport cu dreptul intern şi, în consecinţă, legea criticată încalcă şi dispoziţiile art. 11 din Constituţie. În sfârşit, se mai susţine că prin conţinutul său Legea nr. 105/1997 împiedică repararea dreptului vătămat în timp util, ceea ce are ca efect încălcarea art. 49 din Constituţie privind restrângerea exerciţiului unor drepturi sau al unor libertăţi.

Decizia Curţii Constituţionale – admite în parte excepţia de neconstituţionalitate a prevederilor Legii nr. 105/1997 şi constată neconstituţionalitatea unor prevederi ale acestei legi.

Motivarea Curţii – Curtea Constituţională reţine că existenţa unei proceduri prealabile administrativ-jurisdicţionale este acceptată şi în jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului, jurisprudenţă prin care, în legătură cu aplicarea art. 6 paragraful 1 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, s-a subliniat că *„Raţiuni de flexibilitate şi eficienţă, care sunt pe deplin compatibile cu protecţia drepturilor omului, pot justifica intervenţia anterioară a unor organe administrative sau profesionale [...] ce nu satisfac sub fiecare aspect în parte exigenţele menţionatelor prevederi; un asemenea sistem poate fi reclamat de tradiţia juridică a mai multor state membre ale Consiliului Europei"*

În ceea ce priveşte însă susţinerea potrivit căreia procedura administrativ-jurisdicţională instituită prin Legea nr. 105/1997 nu asigură un termen rezonabil pentru judecarea cauzelor, Curtea Constituţională constată că sub acest aspect excepţia de neconstituţionalitate este întemeiată, urmând să fie admisă.

Decizia nr. 281/2001[1] referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. IV alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 179/1999 privind modificarea și completarea Legii nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească

(ordonanță de urgență; independența și imparțialitatea justiției)

Autorul sesizării – instanța de judecată din oficiu pe calea unei excepții de neconstituționalitate în baza art. 144 lit. c) din Constituție.

Obiectul sesizării – neconstituționalitatea dispozițiilor art. IV alin. (3) din O.U.G. nr. 179/1999 privind modificarea și completarea Legii nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească.

Motivarea sesizării – dispozițiile ordonanței criticate sunt contrare prevederilor constituționale ale art. 114, deoarece prin acestea nu se puteau modifica dispozițiile unei legi organice cum este Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească. În ceea ce privește art. IV alin. (3) din aceeași ordonanță care prevede că *„Recursurile declarate sau aflate în curs de judecată vor fi trecute la secțiile care judecă conflicte de muncă și litigii de muncă din cadrul tribunalelor"*, dispozițiile acestuia încalcă art. 49 din Constituție, întrucât restrâng drepturile procesuale ale părților, în sensul că acestea nu vor avea o judecată echitabilă la care au dreptul potrivit art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Decizia Curții Constituționale – respinge excepția constatând constituționalitatea prevederilor contestate.

Motivarea Curții – este nejustificată susținerea potrivit căreia ordonanța de urgență criticată contravine prevederilor constituționale ale art. 114, întrucât ar modifica dispozițiile unei legi organice, și anume Legea nr. 92/1992. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că dispozițiile art. 114 din Constituție nu prevăd interdicția de a se emite ordonanțe de urgență în domeniul legilor organice, limitarea prevăzută pentru ordonanțele emise în baza legii de abilitare nefiind aplicabilă în cazul ordonanțelor de urgență.

De asemenea, nu poate fi primită nici critica potrivit căreia art. IV alin. (3) din O.U.G. nr. 179/1999 contravine art. 49 din Constituție, în sensul că este restrâns exercițiul drepturilor procesuale ale părților. Acest text de lege stabilește instanța competentă să soluționeze recursurile în materia conflictelor de muncă după data înființării completelor specializate create prin această ordonanță de urgență.

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 16/14.01.2002.

Decizia nr. 322/2001[1] referitoare la excepţiile de neconstituţionalitate a prevederilor art. 17 alin. (1)[1] din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească

(noţiunea de magistrat; independenţa şi imparţialitatea justiţiei)

Autorul sesizării – persoane juridice pe calea unei excepţii de neconstituţionalitate în baza art. 144 lit. c) din Constituţie.

Obiectul sesizării – neconstituţionalitatea prevederilor art. 17 alin. (1)[1]-(1)[3] din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească.

Motivarea sesizării – se susţine că dispoziţiile legale menţionate, prin care s-au instituit asistenţi judiciari cu competenţa de a judeca în primă instanţă, împreună cu un judecător, cauzele privind conflictele şi litigiile de muncă sunt contrare prevederilor art. 1 alin. (3), ale art. 51, art. 123, art. 124 şi art. 125 din Constituţie, din care rezultă că numai judecătorului i se atribuie competenţa de a judeca şi de a impune executarea silită a hotărârilor. Prin instituirea asistenţilor judiciari, în calitate de membri cu vot deliberativ în completul de judecată, se nesocoteşte principiul independenţei judecătorilor, deoarece asistenţii judiciari - unul reprezentând sindicatele, celălalt reprezentând asociaţiile patronale - au anumite interese în judecarea cauzelor şi nu se poate afirma că pot fi independenţi şi imparţiali.

Decizia Curţii Constituţionale – admite excepţia şi constată că dispoziţiile art. 17 alin. (1)[1] prin care se stabileşte că *„hotărârile în cauzele privind conflictele şi litigiile de muncă, judecate în primă instanţă, se iau cu majoritatea membrilor completului de judecată"*, sunt neconstituţionale.

Motivarea Curţii – Potrivit art. 1 alin. (3) din Constituţie *„România este stat de drept [...]"*, ceea ce implică, între altele, exercitarea funcţiei de jurisdicţie a statului - constând în soluţionarea litigiilor dintre subiectele de drept, persoane fizice sau persoane juridice, cu privire la drepturile lor subiective - prin judecători imparţiali şi independenţi care se supun numai legii.

Aceste principii sunt consacrate atât prin Declaraţia Universală a Drepturilor Omului şi alte tratate internaţionale la care România este parte, cât şi prin legea fundamentală a ţării.

Pe baza textelor constituţionale, Curtea reţine că justiţia este în exclusivitate o funcţie a statului, care, potrivit art. 125 alin. (1) din Constituţie, se realizează prin Curtea Supremă de Justiţie şi prin celelalte instanţe judecătoreşti stabilite de lege, fiind exclusă posibilitatea desfăşurării activităţii de jurisdicţie de către alte structuri sau de către persoane ori instituţii private. Curtea reţine, de asemenea, că activitatea de judecată se înfăptuieşte, în numele legii, exclusiv de către membrii acestor instanţe, adică de judecători, întrucât doar cu privire la aceştia se proclamă prin art. 123 alin. (2) din Constituţie că sunt independenţi şi se supun numai legii. În consecinţă, este exclusă posibilitatea

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 66/30.01.2002.

de a se atribui puterea de judecată, adică împuternicirea *de a spune dreptul* şi altor persoane decât judecătorilor.

Astfel, dispoziţiile art. 17 alin. (1)[1] din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, prin care s-a stabilit că în cauzele privind conflictele de muncă şi litigiile de muncă hotărârile se iau cu majoritatea membrilor completului format dintr-un judecător şi doi asistenţi judiciari, contravin art. 1 alin. (3), art. 51, art. 123, art. 124 şi art. 125 din Constituţia României.

Decizia nr. 7/2002[1] referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 87 din Legea nr. 164/2001 privind pensiile militare de stat

(momentul intrării legii în vigoare)

Autorul sesizării – persoană fizică pe calea unei excepţii de neconstituţionalitate în baza art. 144 lit. c) din Constituţie.

Obiectul sesizării – neconstituţionalitatea prevederilor art. 87 din Legea nr. 164/2001 privind pensiile militare de stat.

Motivarea sesizării: autorul susţine că art. 87 din Legea nr. 164/2001 prevede pentru intrarea în vigoare a legii o dată anterioară publicării ei, producând astfel efecte retroactive, contrar dispoziţiilor art. 15 alin. (2) şi ale art. 78 din Constituţie.

Decizia Curţii Constituţionale – admite excepţia şi constată că dispoziţiile art. 87 sunt neconstituţionale.

Motivarea Curţii – Legea nr. 164/2001 a fost adoptată de Camera Deputaţilor la data de 27 martie 2001, iar de Senat la data de 28 martie 2001. Legiuitorul a voit ca legea să intre în vigoare la aceeaşi dată la care intra în vigoare Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii şi alte drepturi de asigurări sociale, respectiv la data de 1 aprilie 2001, fără a cunoaşte, la data adoptării legii, data la care aceasta va fi promulgată de Preşedintele României şi când va fi publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Legea nr. 164/2001, conform comunicării primite de la secretarul general al Senatului, a fost adoptată cu procedură obişnuită şi a fost trimisă Preşedintelui României spre promulgare la data de 2 aprilie 2001. Aşadar, Curtea constată că dispoziţiile art. 87 din Legea nr. 164/2001 sunt neconstituţionale, iar excepţia ridicată urmează să fie admisă. Aşa fiind, întrucât data intrării în vigoare a legii nu poate fi decât 10 aprilie 2001, data publicării ei în Monitorul Oficial al României, Partea I, nici dispoziţiile art. 88 din aceeaşi lege nu pot avea efecte pentru perioada anterioară acestei date.

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 220/2.04.2002.

Decizia nr. 70/2002[1] referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 34 alin. (1) din Legea nr. 68/1992 pentru alegerea Camerei Deputaţilor şi a Senatului

(dreptul persoanelor cu dublă cetăţenie de a candida la funcţii publice)

Autorul sesizării – persoană fizică pe calea unei excepţii de neconstituţionalitate în baza art. 144 lit. c) din Constituţie.

Obiectul sesizării – neconstituţionalitatea prevederilor art. 34 alin. (1) din Legea nr. 68/1992 pentru alegerea Camerei Deputaţilor şi a Senatului.

Motivarea sesizării – autorul acesteia arată că dispoziţiile art. 34 alin. (1) din Legea nr. 68/1992, cu modificările şi completările ulterioare, care prevăd pentru candidaţii la alegerile parlamentare condiţia de a avea numai cetăţenia română şi domiciliul în ţară, sunt neconstituţionale faţă de prevederile art. 16 alin. (3) din Constituţie. Textul constituţional impune această condiţie numai pentru persoanele care ocupă deja funcţii sau demnităţi publice, iar nu şi pentru candidaţi, aceştia având posibilitatea, până la data validării mandatului, de a renunţa la cetăţenia străină. Chiar dacă s-ar accepta că prevederile art. 35 din Constituţie extind cerinţa cetăţeniei române exclusive şi pentru candidaţii la alegerile parlamentare, autorul excepţiei apreciază că dispoziţiile legale criticate, restrângând dreptul fundamental de a fi ales, încalcă prevederile constituţionale ale art. 20 şi, implicit, numeroase acte internaţionale. Se invocă, în acest sens, prevederile art. 21 din Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, ale art. 2 pct. 1 şi 2 şi ale art. 5 pct. 2 din Pactul internaţional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale, ale art. 5 pct. 2 din Pactul internaţional cu privire la drepturile civile şi politice, prevederile art. 3 alin. (1) din Statutul Consiliului Europei, ale pct. 12 şi ale pct. 13.1 şi 13.7 din Documentul final al Reuniunii de la Viena, precum şi ale pct. 5.7 şi 5.9, ale pct. 6 tezele 1 şi 2 şi ale pct. 7.5 din Documentul Reuniunii de la Copenhaga a Conferinţei asupra dimensiunii umane a C.S.C.E. Autorul excepţiei afirmă că prin aceste dispoziţii, ulterioare adoptării Constituţiei, prevederile art. 16 alin. (3) din Constituţie au fost implicit modificate, în sensul eliminării interdicţiei pentru persoanele cu dublă cetăţenie de a candida şi de a ocupa funcţii sau demnităţi publice.

Decizia Curţii Constituţionale – respinge excepţia şi constată că dispoziţiile contestate sunt constituţionale.

Motivarea Curţii – Curtea constată, în primul rând, că prevederile art. 2 pct. 1 din Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, ale art. 2 pct. 1 şi ale art. 25 lit. c) din Pactul internaţional cu privire la drepturile civile şi politice,

---

[1] Publicată în M. Of., partea I, nr. 234/8.04.2002.

precum şi argumentul conform căruia Documentul Reuniunii de la Copenhaga este un document juridic, datorită includerii sale în cuprinsul tratatelor bilaterale încheiate de România cu Republica Federală Germania, Republica Ungară şi Ucraina, au fost invocate de către autorul excepției pentru prima dată în timpul şedinței de judecată şi, ulterior, în concluziile scrise. Având în vedere că aceste motive nu sunt unele noi, ci reprezintă o dezvoltare a celor invocate în fața instanței de judecată, Curtea a analizat şi aceste susțineri ale autorului excepției.

Pe fond, autorul excepției de neconstituționalitate invocă, pe de o parte, neconstituționalitatea dispozițiilor art. 34 alin. (1) din Legea nr. 68/1992 față de prevederile art. 16 alin. (3) din Constituție, pe motivul că textul constituțional prevede condiția cetățeniei române exclusive pentru persoanele care ocupă funcții sau demnități publice, în timp ce dispozițiile legale extind această cerință şi pentru candidați, iar pe de altă parte, contrarietatea dintre dispozițiile criticate şi art. 20 din Constituție, raportat la anumite prevederi din actele internaționale, pe motivul că acestea din urmă nu interzic persoanelor cu dublă cetățenie să ocupe funcții sau demnități publice.

I. În ceea ce priveşte primul motiv de neconstituționalitate, Curtea constată că este neîntemeiat. Potrivit prevederilor art. 35 alin. (1) din Constituție, *„au dreptul de a fi aleşi cetățenii cu drept de vot care îndeplinesc condițiile prevăzute în art. 16 alin. (3), dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit art. 37 alin. (3)"*. Din formularea acestui text constituțional rezultă că aceste condiții, ce privesc cetățenia română exclusivă şi domiciliul în țară, sunt condiții de eligibilitate a unei persoane într-o anumită funcție sau demnitate publică, iar nu condiții de compatibilitate. În cadrul procedurii electorale verificarea respectării acestor condiții se face la momentul depunerii candidaturilor. Declarația de acceptare a candidaturii reprezintă manifestarea de voință a persoanei de a-şi exercita dreptul de a fi ales şi, de aceea, la acest moment trebuie verificată îndeplinirea acestor condiții. De asemenea, este necesară o perioadă până la data alegerilor şi pentru a da posibilitatea instanțelor de a se pronunța asupra contestațiilor privind candidații care se consideră că nu îndeplinesc condițiile constituționale şi legale pentru a fi aleşi. De altfel, când legiuitorul constituant a dorit să stabilească o altă dată la care să fie îndeplinite anumite condiții, a prevăzut prin alin. (2) al art. 35 ca data alegerilor să fie momentul când trebuie îndeplinită condiția de vârstă din partea unei persoane pentru a putea fi aleasă.

II. În ceea ce priveşte cea de-a doua categorie de susțineri ale autorului excepției de neconstituționalitate, Curtea a reținut că Declarația Universală a Drepturilor Omului şi Pactul internațional cu privire la drepturile civile şi politice reglementează drepturile electorale, ținând seama de apartenența persoanei la un anumit stat. Astfel, Declarația Universală a Drepturilor Omului, atunci când are în vedere accesul unei persoane la funcțiile publice, la art. 21 pct. 2, stabileşte că este vorba de funcțiile publice ale țării sale. La fel, Pactul internațional cu privire la drepturile civile şi politice la art. 25 lit. c) prevede că este vorba de dreptul persoanei de a avea acces la funcțiile publice din țara

sa. Pe de altă parte, deşi art. 2 pct. 1 din Declaraţia Universală a Drepturilor Omului stabileşte că exerciţiul drepturilor este apărat împotriva oricărei discriminări, totuşi art. 29 pct. 2 prevede că, *„în exerciţiul drepturilor şi libertăţilor sale, fiecare persoană este supusă numai îngrădirilor stabilite de lege, în scopul exclusiv al asigurării recunoaşterii şi respectului drepturilor şi libertăţilor celorlalţi, precum şi în vederea satisfacerii cerinţelor juste ale moralei, ordinii publice şi bunăstării generale într-o societate democratică".* De asemenea, Pactul internaţional cu privire la drepturile civile şi politice la art. 19 pct. 3 stabileşte că exerciţiul drepturilor şi libertăţilor poate fi supus unor limitări stabilite prin lege, care sunt necesare apărării securităţii naţionale şi ordinii publice. Mai mult, prevederile art. 25 din acelaşi pact, referindu-se în mod expres la dreptul de a alege şi de a fi ales, precizează că aceste drepturi trebuie să fie exercitate fără restricţii nerezonabile, fapt ce implică posibilitatea unor restricţii privind exercitarea acestor drepturi.

Rezultă de aici că, pe de o parte, fiecare cetăţean are dreptul de a fi ales în organele de conducere ale ţării sale, iar, pe de altă parte, acest drept poate fi supus anumitor restricţii rezonabile. Legiuitorul român, având în vedere aceste prevederi, a stabilit că doar persoanele care deţin numai cetăţenia română şi domiciliul în ţară pot ocupa funcţii sau demnităţi publice. Curtea a mai constatat că dispoziţiile art. 34 alin. (1) din Legea nr. 68/1992 dau astfel expresie principiului constituţional al fidelităţii faţă de ţară, consacrat la art. 50 din Constituţie, fidelitate ce nu poate fi asigurată în cazul persoanelor cu dublă cetăţenie, fiind, de asemenea, justificate de prevederile art. 49 alin. (1) din Constituţie privind apărarea siguranţei naţionale.

În ceea ce priveşte susţinerea autorului excepţiei că prevederile art. 16 alin. (3) din Constituţie ar fi fost modificate implicit prin ratificarea Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului, a Pactului internaţional cu privire la drepturile civile şi politice şi a Pactului internaţional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale, Curtea a constatat că este neîntemeiată.

În ceea ce priveşte susţinerea ulterioară a autorului excepţiei, conform căreia ar fi inadmisibil ca prin adoptarea Constituţiei să se restrângă exerciţiul unor drepturi garantate anterior prin acte internaţionale, şi aceasta este neîntemeiată, întrucât actele internaţionale invocate nu recunosc dreptul de a fi ales în mod absolut, permiţând anumite restricţii.

În altă ordine de idei Curtea reţine că susţinerea potrivit căreia un act normativ internaţional ar putea modifica implicit prevederile constituţionale este neîntemeiată. Modificarea prevederilor constituţionale se realizează doar prin procedura revizuirii Constituţiei, reglementată de dispoziţiile art. 146 şi următoarele. Prevederile art. 20 alin. (1) din Constituţie stabilesc o modalitate de interpretare a dispoziţiilor constituţionale privind drepturile şi libertăţile cetăţenilor în acord cu actele internaţionale, iar nu preeminenţa dreptului internaţional asupra prevederilor constituţionale, în cazul contrarietăţii acestora. Pe de altă parte, referirea din art. 20 alin. (2) la *legile interne* trebuie înţeleasă ca excluzând Constituţia. Aceasta deoarece tratatele internaţionale sunt ratificate prin legi organice sau ordinare, în funcţie de obiectul

acestora, legile de ratificare a tratatelor internaționale prevalând asupra celorlalte legi interne de aceeaşi natură. Ar fi inadmisibil ca o lege de ratificare a unui tratat, adoptată în conformitate cu regulile procedurale privind adoptarea legilor ordinare sau organice, să prevaleze asupra Constituției, supremația acesteia în cadrul sistemului juridic național fiind asigurată prin prevederile art. 51. De asemenea, pentru revizuirea Constituției se prevede o procedură specială, menită să asigure o mai mare stabilitate normelor constituționale şi o mai mare siguranță în sistemul legislativ al țării.

În final, Curtea constată că Documentul final al Reuniunii de la Viena şi Documentul Reuniunii de la Copenhaga a Conferinței asupra dimensiunii umane a C.S.C.E. nu sunt acte internaționale ratificate de România şi deci nu pot fi luate în considerare în examinarea excepției de neconstituționalitate.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Anexa II

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LIBERTĂȚILE PUBLICE
– STUDIU COMPARATIV –

Dreptul sau libertatea fundamentală	Constituția României	Declarația Universală a Drepturilor Omului	Pactul Internațional cu privire la drepturile civile şi politice	Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale	Convenția Europeană a Drepturilor Omului
Dreptul la viața şi la integritatea fizică şi psihică	**Art. 22** (1) Dreptul la viața, precum şi dreptul la integritate fizică şi psihică ale persoanei sunt garantate. (2) Nimeni nu poate fi supus torturii şi nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant. (3) Pedeapsa cu moartea este interzisă.	**Art. 3** Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate şi la securitatea persoanei sale. **Art. 5** Nimeni nu va fi supus torturii şi nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante.	**Art. 6** (1) Dreptul la viață este inerent persoanei umane. Acest drept trebuie ocrotit prin lege. Nimeni nu poate fi privat de viața sa în mod arbitrar. **Art. 7** Nimeni nu va fi supus torturii şi nici unor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante. În special, este interzis ca o persoană să fie supusă fără consimțământul său, unei experiențe medicale sau ştiințifice.	–	**Art. 2** Dreptul oricărei persoane la viață este protejat de lege... **Art. 3** Nimeni nu poate fi supus torturii şi nici la pedepse sau tratamente inumane sau degradante. (**Art. 1 Protocolul nr. 6 la Convenție:** Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o astfel de pedeapsă, nici executat).
Libertatea individuală	**Art. 23** (1) Libertatea individuală şi siguranța persoanei sunt inviolabile.	**Art. 3** Orice ființă umană are dreptul la securitatea persoanei sale.	**Art. 9** (1) Orice om are dreptul la libertate şi la securitatea persoanei sale. Nimeni	–	**Art. 5** (1) Orice persoană are dreptul la libertate şi la siguranță. Nimeni

	(2) Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile şi cu procedura prevăzute de lege. (3) Reținerea nu poate depăşi 24 de ore. (4) Arestarea se face în temeiul unui mandat emis de magistrat, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului, arestatul se poate plânge judecătorului, care este obligat să se pronunțe prin hotărâre motivată. Prelungirea arestării se aproba numai de instanța de judecată. (5) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoştință, în limba pe care o înțelege, motivele reținerii sau ale arestării, iar învinui-	**Art. 9** Nimeni nu trebuie să fie arestat, deținut sau exilat în mod arbitrar. **Art. 11** (1) Orice persoană acuzată de comiterea unui act cu caracter penal are dreptul să fie presupusă nevinovată până când vinovăția sa va fi stabilită în mod legal în cursul unui proces public în care i-au fost asigurate toate garanțiile necesare apărării sale.	nu poate fi arestat sau deținut în mod arbitrar. Nimeni nu poate fi privat de libertatea sa decât pentru motive legale şi în conformitate cu procedura prevăzută de lege. (2) Orice individ arestat va fi informat, în momentul arestării sale, despre motivele acestei arestări şi va fi înştiințat în cel mai scurt timp, de orice învinuire care i se aduce. (3) Orice individ arestat sau deținut pentru comiterea unei infracțiuni penale, va fi adus, în termenul cel mai scurt, în fața unui judecător sau a unei alte autorități împuternicite prin lege să exercite funcțiuni judiciare şi va trebui să fie judecat într-un interval rezonabil sau să fie eliberat.		nu poate fi privat de libertate decât în cazurile următoare şi potrivit căilor legale: a. dacă este deținut legal după o condamnare pronunțată de un tribunal competent; b. dacă a făcut obiectul unei arestări sau al unei dețineri legale pentru nesupunerea la o hotărâre pronunțată conform legii, de către un tribunal, ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege; c. dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motivări verosimile de a bănui că a săvârşit o infracțiune

	rea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoştinţă numai în prezenţa unui avocat, ales sau numit din oficiu. (6) Eliberarea celui reţinut sau arestat este obligatorie, dacă motivele acestor măsuri au dispărut. (7) Persoana arestată preventiv are dreptul să ceară punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cauţiune. (8) Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătoreşti de condamnare, persoana este considerată nevinovată. (9) Nici o pedeapsa nu poate fi stabilită sau aplicată decât în condiţiile şi în temeiul legii.		Denunțarea persoanelor care urmează a fi trimise în judecată nu trebuie să constituie regula, dar punerea în libertate poate fi subordonată unor garanţii asigurând înfăţişarea lor la şedinţele de judecată, pentru toate celelalte acte de procedură şi dacă este cazul, pentru executarea hotărârii. (4) Oricine a fost privat de libertate prin arestare sau detenţiune are dreptul de a introduce un recurs în faţa unui tribunal pentru ca acesta să hotărască neîntârziat asupra legalităţii detenţiunii sale şi să ordone libertatea sa dacă detenţiunea este ilegală. (5) Orice individ care a fost victima unei arestări sau detenţiuni ilegale are drept la o reparaţie.		sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a împiedica să săvârşească o infracţiune sau să fugă după săvârşirea acesteia; d. dacă este vorba de detenţie legală a unui minor hotărâtă pentru educaţia sa sub supraveghere sau despre detenţia sa legală în scopul aducerii sale în faţa autorităţii competente; e. dacă este vorba despre detenţia legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond; f. dacă este vorba despre arestarea

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

			Art. 14 (2) Orice persoană acuzată de comiterea unei infracţiuni penale este prezumată a fi nevinovată cât timp vinovăţia sa nu a fost stabilită în mod legal. (3) Orice persoană acuzată de comiterea unei infracţiuni penale are dreptul: a. să fie informată în cel mai scurt termen, într-o limbă pe care o înţelege şi în mod detaliat despre natura şi motivele acuzaţiei ce i se aduc; f. să beneficieze de asistenţa gratuită a unui interpret, dacă nu înţelege sau nu vorbeşte limba folosită la şedinţa de judecată.		sau detenţia legală a unei persoane pentru a o împiedica să pătrundă în mod ilegal pe teritoriu, sau împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare sau extrădare. (2) Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în termenul cel mai scurt şi într-o limbă pe care o înţelege, asupra motivelor arestării sale şi asupra oricărei acuzaţii aduse împotriva sa. (3) Orice persoană arestată sau deţinută, în condiţiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a unui magistrat împuternicit prin

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

					lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere. (4) Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală. (5) Orice persoană care este victima unei arestări sau a

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

					unei deţineri în condiţiile contrare dispoziţiilor acestui articol are dreptul la reparaţii. **Art. 6** (2) Orice persoană acuzată de o infracţiune este prezumată nevinovată până ce vinovăţia sa va fi legal stabilită. (3) Orice acuzat are dreptul: a. să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înţelege şi în mod amănunţit asupra naturii şi cauzei acuzaţiei aduse împotriva sa; b. să dispună de timpul şi de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale; c. să se apere el însuşi sau să fie asistat de un apărător ales de el şi

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

					dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu atunci când interesele justiției o cer; d. să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării şi să obțină citarea şi audierea martorilor apărării în aceleaşi condiții ca şi martorii acuzării; e. să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbeşte limba folosită la audiere.
Dreptul la apărare	**Art. 24** (1) Dreptul la apărare este garantat. (2) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.	**Art. 11** (1) Orice persoană acuzată de comiterea unui act cu caracter penal are dreptul să fie presupusă nevinovată până când vinovăția sa	**Art. 14** (3) Orice persoană acuzată de comiterea unei infracțiuni penale are dreptul: b. să dispună de timpul şi de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale şi să	–	**Art. 6** (3) Orice acuzat are dreptul: b. să dispună de timpul şi de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale; c. să se apere el însuşi sau să fie

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

		va fi stabilită în mod legal în cursul unui proces public în care i-au fost asigurate toate garanțiile necesare apărării sale.	comunice cu apărătorul pe care şi-l alege; d. să fie prezentă la proces şi să se apere ea însăşi sau să aibă asistența unui apărător ales de ea. Dacă nu are apărător, să fie informată despre dreptul de a-l avea şi, ori de câte ori interesul justiției o cere să i le atribuie un apărător din oficiu fără plată, dacă ea nu are mijloace pentru a-l remunera.		asistat de un apărător ales de el şi dacă dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu atunci când interesele justiției o cer.
Libera circulație	**Art. 25** (1) Dreptul la libera circulație, în țară şi în străinătate, este garantat. Legea stabileşte condițiile exercitării acestui drept. (2) Fiecărui cetățean îi este asigurat dreptul de a-şi stabili domiciliul sau reşedința în orice localitate din țară, de a emigra, precum şi de a reveni în țară.	**Art. 13** (1) Orice persoană are dreptul de a circula în mod liber şi de a-şi alege reşedința în interiorul granițelor unui stat. (2) Orice persoană are dreptul de a părăsi orice țară, inclusiv a sa, şi de a reveni în țara sa.	**Art. 12** (1) Orice persoană care se află în mod legal pe teritoriul unui stat are dreptul de a circula liber şi de a-şi alege singur reşedința. (2) Orice persoană este liberă să părăsească orice țară inclusiv propria sa țară. (3) Drepturile sus menționate nu pot face obiectul unor restricții decât dacă acestea	–	(**Protocolul nr. 4 la Convenție art. 2** (1) Oricine se găseşte în mod legal pe teritoriul unui stat are dreptul să circule în mod liber şi să-şi aleagă în mod liber reşedința sa. (2) Orice persoană este liberă să părăsească orice țară, inclusiv pe a sa.

			sunt prevăzute prin lege, necesare pentru a ocroti securitatea națională, ordinea publică, sănătatea ori moralitatea publică sau drepturile sau libertățile altora şi sunt compatibile cu celelalte drepturi recunoscute în prezentul pact. (4) Nimeni nu poate fi privat în mod arbitrar de dreptul de a intra în propria sa țară.		**Art. 3** (2) Nimeni nu poate fi privat de dreptul de a intra pe teritoriul statului al cărui cetățean este).
Viața intimă, familială şi privată	**Art. 26** (1) Autoritățile publice respectă şi ocrotesc viața intimă, familială şi privată. (2) Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăşi, dacă nu încalcă drepturile şi libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri.	**Art. 12** Nimeni nu va fi supus la imixtiuni arbitrare în viața sa personală, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondență, nici la atingeri aduse onoarei şi reputației sale. Orice persoană are dreptul la protecția legii împotriva unor asemenea imixtiuni sau atingeri.	**Art. 17** (1) Nimeni nu va putea fi supus vreunor imixtiuni arbitrare sau ilegale în viața particulară în familia sa, nici la atingeri ilegale aduse onoarei şi reputației sale. (2) Orice persoană are dreptul la protecția legii împotriva unor asemenea imixtiuni sau atingeri.	–	**Art. 8** (1) Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private şi de familie a domiciliului său şi a corespondenței sale.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Inviolabilitatea domiciliului	**Art. 27** (1) Domiciliul şi reşedinţa sunt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul ori în reşedinţa unei persoane fără învoirea acesteia. (2) De la prevederile alin. (1) se poate deroga prin lege în următoarele situaţii: a. pentru executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărâri judecătoreşti; b. pentru înlăturarea unei primejdii privind viaţa, integritatea fizică sau bunurile unei persoane; c. pentru apărarea siguranţei naţionale sau a ordinii publice; d. pentru prevenirea răspândirii unei epidemii. (3) Percheziţiile pot fi ordonate exclusiv de magistrat şi pot fi efectuate numai în	**Art. 12** Nimeni nu va fi supus la imixtiuni arbitrare în viaţa sa personală, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondenţă, nici la atingeri aduse onoarei şi reputaţiei sale. Orice persoană are dreptul la protecţia legii împotriva unor asemenea imixtiuni sau atingeri.	**Art. 17** (1) Nimeni nu va putea fi supus vreunor imixtiuni arbitrare sau ilegale în viaţa particulară în familia sa, nici la atingeri ilegale aduse onoarei şi reputaţiei sale. (2) Orice persoană are dreptul la protecţia legii împotriva unor asemenea imixtiuni sau atingeri.	–	**Art. 8** (1) Orice persoană are dreptul la respectarea vieţii sale private şi de familie a domiciliului său şi a corespondenţei sale. (2) Nu este admis amestecul unei autorităţi publice în exercitarea acestui drept în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege şi dacă constituie o măsură care într-o societate democratică este necesară pentru securitatea naţională, siguranţa publică, bunăstarea economică a ţării, apărarea ordinii şi prevenirea faptelor penale, protejarea sănătăţii sau a moralei ori protejarea drepturilor şi libertăţilor altora.

	formele prevăzute de lege. (4) Percheziţiile în timpul nopţii sunt interzise, afara de cazul delictului flagrant.				
Secretul corespondenţei	**Art. 28** Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poştale, al convorbirilor telefonice şi al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil.	**Art. 12** Nimeni nu va fi supus la imixtiuni arbitrare în viaţa sa personală, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondenţă, nici la atingeri aduse onoarei şi reputaţiei sale. Orice persoană are dreptul la protecţia legii împotriva unor asemenea imixtiuni sau atingeri.	**Art. 17** (1) Nimeni nu va putea fi supus vreunor imixtiuni arbitrare sau ilegale în viaţa particulară în familia sa, nici la atingeri ilegale aduse onoarei şi reputaţiei sale. (2) Orice persoană are dreptul la protecţia legii împotriva unor asemenea imixtiuni sau atingeri.	–	**Art. 8** (1) Orice persoană are dreptul la respectarea vieţii sale private şi de familie a domiciliului său şi a corespondenţei sale.
Libertatea conştiinţei	**Art. 29** (1) Libertatea gândirii şi a opiniilor, precum şi libertatea credinţelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o forma. Nimeni nu poate fi constrâns să	**Art. 18** Orice om are dreptul la libertatea gândirii de conştiinţă şi religie. Acest drept include libertatea de a-şi schimba religia	**Art. 18** (1) Orice persoană are dreptul la libertatea gândirii, conştiinţei şi religiei. Acest drept implică libertatea de a avea sau de a adopta o religie sau convingere	–	**Art. 9** (1) Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conştiinţă şi de religie. Acest drept include libertatea de a-şi schimba

	adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale. (2) Libertatea conştiinţei este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță şi de respect reciproc. (3) Cultele religioase sunt libere şi se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii. (4) În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă. (5) Cultele religioase sunt autonome față de stat şi se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistentei religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile şi în orfelinate.	sau convingerea, precum şi libertatea de a-şi manifesta religia sau convingerea, singur sau împreună cu alții, atât în mod public cât şi privat, prin învățătură, practici religioase, cult şi îndeplinirea riturilor.	la alegerea sa, precum şi libertatea de a-şi manifesta religia sau convingerea, individual sau în comun, atât în public cât şi în particular, prin cult şi îndeplinirea riturilor, prin practici şi prin învățământ. (2) Nimeni nu va fi supus vreunei constrângeri putând aduce atingere libertății sale de a avea sau de a adopta o religie sau o convingere la alegerea sa. (3) Libertatea manifestării religiei sau convingerilor nu poate fi supusă decât restricțiilor prevăzute de lege şi necesare pentru ocrotirea securității, ordinii şi sănătății publice, ori a moralei sau a libertăților şi drepturilor fundamentale ale altora.		religia sau convingerea, precum şi libertatea de a-şi manifesta religia sau convingerea în mod individual sau în colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ, practici şi îndeplinirea ritualurilor. (2) Libertatea de a-şi manifesta religia sau convingerile nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare într-o societate democratică, pentru siguranța publică, protecția ordinii, a sănătății sau a moralei publice ori pentru protejarea drepturilor şi libertăților altora.

	(6) Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine.		(4) Statele părți la prezentul pact se angajează să respecte libertatea părinților, şi atunci când este cazul, a tutorilor legali, de a asigura educația religioasă şi morală a copiilor lor în conformitate cu propriile convingeri.		
Libertatea de exprimare	**Art. 30** (1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor şi libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile. (2) Cenzura de orice fel este interzisă. (3) Libertatea presei implică şi libertatea de a înființa publicații. (4) Nici o publicație nu poate fi suprimată.	**Art. 19** Orice om are dreptul la libertatea opiniilor şi exprimării. Acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiuni din afară, precum şi libertatea de a căuta, de a primi şi de a răspândi informații şi idei prin orice mijloace şi independent de frontierele de stat.	**Art. 19** (1) Nimeni nu trebuie să aibă de suferit din cauza opiniilor sale. (2) Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde: libertatea de a căuta, de a primi şi de a răspândi informații şi idei de orice fel, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică sau prin orice alt mijloc, la alegerea sa. (3) Exercitarea libertăților prevăzute la paragraful 2 al	–	**Art. 10** (1) Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie... Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare. (2) Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri şi responsabilități poate fi supusă

B.C.U. „M. EMINESCU" IAŞI

	(5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării. (6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei şi nici dreptul la propria imagine. (7) Sunt interzise de lege defăimarea țării şi a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum şi manifestările obscene, contrare bunelor moravuri. (8) Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoştința publică		prezentului articol presupune obligații şi răspunderi speciale. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege şi care sunt necesare: a. respectării drepturilor sau reputației altora; b. apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice. **Art. 20** (1) Orice propagandă în favoarea războiului este interzisă prin lege. (2) Orice îndemn la ură națională, rasială sau religioasă care constituie o incitare la discriminare, la ostilitate sau la violență este interzis prin lege.		unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii şi prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea şi imparțialitatea puterii judecătoreşti.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condiţiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege.				
Dreptul la informaţie	**Art. 31** (1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informaţie de interes public nu poate fi îngrădit. (2) Autorităţile publice, potrivit competenţelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corecta a cetăţenilor asupra treburilor publice şi asupra problemelor de interes personal. (3) Dreptul la informaţie nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecţie a	**Art. 19** Orice om are dreptul la libertatea opiniilor şi exprimării. Acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiuni din afară, precum şi libertatea de a căuta, de a primi şi de a răspândi informaţii şi idei prin orice mijloace şi independent de frontierele de stat.	**Art. 19** (2) Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de a primi şi de a răspândi informaţii şi idei de orice fel, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică sau prin orice alt mijloc, la alegerea sa. (3) Exercitarea libertăţilor prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol presupune obligaţii şi răspunderi speciale. În consecinţă, ea	–	**Art. 10** (1) Dreptul la libertatea de exprimare cuprinde libertatea de a primi sau de a comunica informaţii ori idei fără amestecul autorităţilor publice şi fără a ţine seama de frontiere. (2) Exercitarea acestor libertăţi ce comportă îndatoriri şi responsabilităţi poate fi supusă unor formalităţi, condiţii, restrângeri sau sancţiuni prevăzute de lege, care constituie

	tinerilor sau siguranța națională. (4) Mijloacele de informare în masă, publice şi private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice. (5) Serviciile publice de radio şi de televiziune sunt autonome. Ele trebuie să garanteze grupurilor sociale şi politice importante exercitarea dreptului la antenă. Organizarea acestor servicii şi controlul parlamentar asupra activității lor se reglementează prin lege organică.		poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege şi care sunt necesare: a. respectării drepturilor sau reputației altora; b. apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice.		măsuri necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii şi prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea şi imparțialitatea puterii judecătoreşti.
Dreptul la învățătură	**Art. 32** (1) Dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal şi prin cel profesional, prin învățământul superior, precum şi prin alte forme de	**Art. 26** (1) Orice persoană are dreptul la învățătură. Învățământul trebuie să fie gratuit, cel puțin în ceea ce priveşte învățământul elementar şi	–	**Art. 13** (1) Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la educație. Ele sunt de acord că educația trebuie să urmărească deplina dezvoltare a personalității	**(Protocolul nr. 1 la Convenție, art. 2** Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul în exercitarea funcțiilor pe care şi le va asuma în domeniul educației şi al

	instrucție şi de perfecționare. (2) Învățământul de toate gradele se desfăşoară în limba română. În condițiile legii, învățământul se poate desfăşura şi într-o limbă de circulație internațională. (3) Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă şi dreptul de a putea fi instruite în această limbă sunt garantate; modalitățile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege. (4) Învățământul de stat este gratuit, potrivit legii. (5) Instituțiile de învățământ, inclusiv cele particulare, se înființează şi îşi desfăşoară activitatea în condițiile legii.	general. Învățământul tehnic şi profesional trebuie să fie la îndemâna tuturor, iar învățământul superior trebuie să fie, de asemenea, egal, accesibil tuturor, pe bază de merit. (2) Învățământul trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane şi întărirea respectului față de drepturile omului şi libertățile fundamentale. El trebuie să promoveze înțelegerea, toleranța, prietenia între toate popoarele şi toate grupurile rasiale sau religioase, precum şi dezvoltarea activității ONU pentru menținerea păcii.		umane şi a simțului demnității sale şi să întărească respectarea drepturilor omului şi libertăților fundamentale. Pe lângă aceasta, ele sunt de acord că prin educație orice persoană trebuie să devină capabilă de a juca un rol util într-o societate liberă, că educația trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța şi prietenia între toate națiunile şi toate grupurile rasiale, etnice sau religioase şi să încurajeze dezvoltarea activităților Națiunilor Unite pentru menținerea păcii. (2) Statele părți la prezentul Pact recunosc că în vederea asigurării deplinei exercitări a acestui drept: a. învățământul primar trebuie să fie	învățământului va respecta dreptul părinților de a asigura această educație şi acest învățământ conform convingerilor lor religioase şi filozofice.)

	(6) Autonomia universitară este garantată. (7) Statul asigură libertatea învățământului religios, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În şcolile de stat, învățământul religios este organizat şi garantat prin lege.	(3) Părinții au dreptul de prioritate în alegerea felului de învățământ pentru copiii lor minori.		obligatoriu şi accesibil tuturor în mod gratuit; b. învățământul secundar sub diferitele sale forme, inclusiv învățământul secundar tehnic şi profesional trebuie să fie generalizat şi să devină accesibil tuturor prin toate mijloacele potrivite şi în special prin instaurarea în mod progresiv a gratuității lui; c. învățământul superior să devină accesibil tuturor în deplină egalitate, în funcție de capacitatea fiecăruia, prin toate mijloacele potrivite şi în special prin introducerea treptată a gratuității; d. educația de bază trebuie încurajată sau intensificată cât mai mult posibil, pentru persoanele care au primit	

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

				instrucție primară sau care n-au primit-o până la capăt; e. trebuie să se urmărească activ dezvoltarea unei rețele şcolare la toate nivelurile, să se stabilească un sistem adecvat de burse şi să se amelioreze în mod continuu condițiile materiale ale personalului didactic. (3) Statele părți la prezentul Pact se angajează să respecte libertatea părinților şi, atunci când este cazul, a tutorilor legali, de a alege pentru copiii lor instituții de învățământ, altele decât cele ale autorităților publice, dar conforme cu normele minimale pe care le poate prescrie sau aproba statul în materie de educație şi	

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

				de a asigura educația religioasă şi morală a copiilor lor în conformitate cu propriile lor convingeri. (4) Nici o dispoziție din prezentul articol nu trebuie interpretată ca aducând atingere libertății indivizilor şi persoanelor juridice de a înființa şi de a conduce instituții de învățământ cu condiția ca principiile enunțate la paragraful 1 al prezentului articol să fie respectate, iar educația dată în aceste instituții să fie conformă cu normele minimale pe care le poate prescrie statul.	
Dreptul la ocrotirea sănătății	**Art. 33** (1) Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat. (2) Statul este obligat să ia măsuri pentru asigurarea	**Art. 25** (1) Orice om are dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea şi bunăstarea lui şi	–	**Art. 12** (1) Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de cea	–

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	igienei şi a sănătăţii publice. (3) Organizarea asistenţei medicale şi a sistemului de asigurări sociale pentru boală, accidente, maternitate şi recuperare, controlul exercitării profesiilor medicale şi a activităţilor paramedicale, precum şi alte măsuri de protecţie a sănătăţii fizice şi mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii.	a familiei sale, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuinţa, îngrijirea medicală precum şi serviciile sociale necesare. El are dreptul la asigurare în caz de şomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrâneţe sau celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistenţă, în urma unor împrejurări independente de voinţa sa.		mai bună sănătate fizică şi mintală pe care o poate atinge. (2) Măsurile pe care statele părţi la prezentul Pact le vor adopta în vederea asigurării exercitării depline a acestui drept vor cuprinde măsurile necesare pentru a asigura: a. scăderea mortalităţii noilor născuţi şi a mortalităţii infantile, precum şi dezvoltarea sănătoasă a copilului; b. îmbunătăţirea tuturor aspectelor igienei mediului şi ale igienei industriale; c. profilaxia şi tratamentul maladiilor epidemice, endemice, profesionale şi ale altora, precum şi lupta împotriva acestor maladii; d. crearea de condiţii care să	

				asigure tuturor servicii medicale şi un ajutor medical în caz de boală.	
Dreptul de vot	**Art. 34** (1) Cetăţenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniţi până în ziua alegerilor inclusiv. (2) Nu au drept de vot debilii sau alienaţii mintal, puşi sub interdicţie, şi nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale.	**Art. 21** (3) Voinţa poporului trebuie să constituie baza puterii de stat. Această voinţă trebuie să fie exprimată prin alegeri nefalsificate care să aibă loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal şi exprimat prin vot secret sau urmând o procedură echivalentă care să asigure libertatea votului.	**Art. 25** Orice cetăţean are dreptul şi posibilitatea fără nici una din discriminările la care se referă art. 2 şi fără restricţii nerezonabile: b. de a alege şi de a fi ales în cadrul unor alegeri periodice, oneste, cu sufragiu universal şi egal şi cu scrutin secret, asigurând exprimarea liberă a voinţei alegătorilor.	–	**(Protocolul nr. 1 la Convenţie, art. 3** Înaltele părţi contractante se angajează să organizeze la intervale rezonabile alegeri libere cu vot secret, în condiţiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.)
Dreptul de a fi ales	**Art. 35** (1) Au dreptul de a fi aleşi cetăţenii cu drept de vot care îndeplinesc condiţiile prevăzute în art. 16 alin. (3), dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit art. 37 alin. (3).	–	**Art. 25** Orice cetăţean are dreptul şi posibilitatea fără nici una din discriminările la care se referă art. 2 şi fără restricţii nerezonabile: a. de a lua parte la conducerea treburilor publice, fie direct, fie prin intermediul unor	–	–

BCU IAŞI ... UNIVERSITY LIBRARY

	(2) Candidaţii trebuie să fi împlinit, până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puţin 23 de ani, pentru a fi aleşi în Camera Deputaţilor sau în organele locale, şi vârsta de cel puţin 35 de ani, pentru a fi aleşi în Senat sau în funcţia de Preşedinte al României.		reprezentanţi liber aleşi; b. de a alege şi de a fi ales în cadrul unor alegeri periodice, oneste, cu sufragiu universal şi egal şi cu scrutin secret, asigurând exprimarea liberă a voinţei alegătorilor. c. de a avea acces, în condiţiile generale de egalitate, la funcţiile publice din ţara sa.		
Libertatea întrunirilor	**Art. 36** Mitingurile, demonstraţiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere şi se pot organiza şi desfăşura numai în mod paşnic, fără nici un fel de arme.	**Art. 20** (1) Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire şi de asociere paşnică.	**Art. 21** Dreptul la întrunire paşnică este recunoscut. Exercitarea acestui drept nu poate fi supusă decât restricţiilor conforme cu legea şi necesare într-o societate democratică, în interesul securităţii naţionale, al securităţii publice ori pentru a ocroti sănătatea sau moralitatea publică sau drepturile şi libertăţile altora.	–	**Art. 11** (1) Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire paşnică. .. (2) Exercitarea acestui drept nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care prevăzute de lege constituie măsuri necesare într-o societate democratică pentru securitatea naţională, siguranţa publică, apărarea ordinii şi prevenirea infrac-

					ţiunilor, protejarea sănătăţii sau a moralei ori pentru protecţia drepturilor şi libertăţilor altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestui drept de către membrii forţelor armate, ai poliţiei sau ai administraţiei de stat.
Dreptul de asociere	**Art. 37** (1) Cetăţenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate şi în alte forme de asociere. (2) Partidele sau organizaţiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranităţii, a integrităţii sau a independenţei României sunt neconstituţionale.	**Art. 20** (1) Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire şi de asociere paşnică. (2) Nimeni nu poate fi silit să facă parte dintr-o asociaţie.	**Art. 22** (1) Orice persoană are dreptul de a se asocia în mod liber cu altele, inclusiv dreptul de a constitui sindicate şi de a adera la ele, pentru ocrotirea intereselor sale. (2) Exercitarea acestui drept nu poate fi supusă decât restricţiilor prevăzute de lege şi care sunt necesare într-o societate democratică pentru securitatea naţională, siguranţa publică,		**Art. 11** (1) Orice persoană are dreptul la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alţii sindicate şi de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale. (2) Exercitarea acestui drept nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care prevăzute de lege constituie măsuri

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	(3) Nu pot face parte din partide politice judecătorii Curții Constituționale, avocații poporului, magistrații, membrii activi ai armatei, polițiștii și alte categorii de funcționari publici stabilite prin lege organică. (4) Asociațiile cu caracter secret sunt interzise.		apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu se opune ca exercitarea acestui drept de către membrii forțelor armate să fie supusă unor restricții legale. (3) Nici o dispoziție din prezentul articol nu permite statelor părți la Convenția din 1948 a Organizației Internaționale a Muncii privind libertatea sindicală și ocrotirea dreptului sindical să ia măsuri legislative aducând atingere sau să aplice legea într-un mod care să aducă atingere garanțiilor prevăzute în acea Convenție.		necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestui drept de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.
Munca și protecția socială a muncii	**Art. 38** (1) Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea	**Art. 23** (1) Orice persoană are dreptul la muncă,	–	**Art. 6** (1) Statele părți la prezentul pact recunosc	–

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	profesiei şi alegerea locului de muncă sunt libere. (2) Salariaţii au dreptul la protecţia socială a muncii. Măsurile de protecţie privesc securitatea şi igiena muncii, regimul de muncă al femeilor şi al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiţii grele, precum şi alte situaţii specifice. (3) Durata normală a zilei de lucru este, în medie, de cel mult 8 ore. (4) La muncă egală, femeile au salariu egal cu bărbaţii. (5) Dreptul la negocieri colective în materie de muncă şi caracterul obligatoriu al convenţiilor colective sunt garantate.	la libera alegere a muncii sale, la condiţii echitabile şi satisfăcătoare de muncă, precum şi la ocrotirea împotriva şomajului. (2) Toţi oamenii, fără nici o discriminare, au dreptul la salariu egal pentru muncă egală. (3) Orice om care munceşte are dreptul la o retribuţie echitabilă şi satisfăcătoare care să-i asigure atât lui cât şi familiei sale o existenţă conformă cu demnitatea umană şi completată, la nevoie, prin alte mijloace de protecţie socială. **Art. 24** Orice persoană are dreptul la odihnă		dreptul la muncă ce cuprinde dreptul pe care îl are orice persoană de a obţine posibilitatea să-şi câştige existenţa printr-o muncă liber aleasă sau acceptată şi vor lua măsuri potrivite pentru garantarea acestui drept. (2) Măsurile pe care fiecare stat parte la prezentul pact le va lua pentru a asigura deplina exercitare a acestui drept trebuie să includă orientarea şi pregătirea tehnică şi profesională, elaborarea de programe, de măsuri şi tehnici potrivite pentru o dezvoltare economică, socială şi culturală constantă şi o deplină întrebuinţare productivă a forţelor de muncă în condiţii care garantează indivizilor	

		şi recreaţie, inclusiv la o limitare rezonabilă a zilei de muncă şi la concedii periodice plătite.		folosinţa libertăţilor politice şi economice fundamentale. **Art. 7** Statele părţi la prezentul pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de condiţii de muncă juste şi prielnice care să asigure îndeosebi: a. remuneraţia care asigură tuturor muncitorilor cel puţin: I. un salariu echitabil şi o remuneraţie egală pentru o muncă de valoare egală, fără nici o distincţie, în special femeile trebuie să aibă garanţia că condiţiile de muncă ce li se acordă nu sunt inferioare acelora de care beneficiază bărbaţii şi să primească o aceeaşi remuneraţie pentru aceeaşi muncă; II. o existenţă decentă pentru ei	

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

				şi familia lor, în conformitate cu dispoziţiile prezentului pact; b. securitatea şi igiena muncii; c. posibilitatea egală pentru toţi de a fi promovaţi în munca lor la o categorie superioară adecvată, luându-se în considerare numai durata serviciilor îndeplinite şi aptitudinile. d. odihna, timpul liber, limitarea raţională a duratei muncii şi concediile periodice plătite, precum şi remuneraţia zilelor de sărbătoare. **Art. 9** Statele părţi la prezentul pact recunosc dreptul oricărei persoane la securitatea socială inclusiv la asigurări sociale.	
Interzicerea muncii forţate	**Art. 39** (1) Munca forţată este interzisă. (2) Nu constituie muncă forţată:	–	**Art. 8** (3) a. Nimeni nu va putea fi constrâns să execute o muncă forţată sau obligatorie;	–	**Art. 4** (2) Nimeni nu poate fi constrâns să execute o muncă

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	a. serviciul cu caracter militar sau activitățile desfăşurate în locul acestuia de cei care, potrivit legii, nu prestează serviciul militar obligatoriu din motive religioase; b. munca unei persoane condamnate, prestată în condiții normale, în perioada de detenție sau de libertate condiționată; c. prestațiile impuse în situația creată de calamități ori de alt pericol, precum şi cele care fac parte din obligațiile civile normale stabilite de lege.		b. alin. a. al prezentului paragraf nu poate fi interpretat ca interzicând în țările în care anumite infracțiuni pot fi pedepsite cu detențiunea însoțită de muncă forțată, executarea unei pedepse de muncă forțată pronunțată de un tribunal competent; c. nu se consideră muncă forțată sau obligatorie în sensul prezentului paragraf: 1. Orice muncă sau serviciu, neindicate în alin. b. cerute în mod normal unui individ deținut în virtutea unei decizii legale a justiției sau eliberate condiționat în urma unei asemenea decizii; 2. orice serviciu cu caracter militar şi în țările în care obiecția de conştiință este admisă, orice serviciu național cerut în virtutea legii celor care ridică obiecții		forțată sau obligatorie. (3) Nu este considerată muncă forțată sau obligatorie în sensul prezentului articol: a. orice muncă cerută în mod normal unei persoane supuse unei detenții în condițiile prevăzute de art. 5 din prezenta Convenție sau în timpul în care se află în libertate condiționată; b. orice serviciu cu caracter militar, sau în cazul celor care refuză pe motive de conştiință să satisfacă serviciul militar în țările în care acest lucru este recunoscut ca legitim, un alt serviciu în locul celui militar obligatoriu; c. orice serviciu impus în situații de

			de conştiinţă; 3. orice serviciu cerut în cazurile de forţă majoră sau de sinistre care ameninţă viaţa sau bunăstarea comunităţii; 4. orice muncă sau orice serviciu care fac parte din obligaţiile cetăţeneşti normale.		criză sau de calamităţi care ameninţă viaţa sau bunăstarea comunităţii; d. orice muncă sau serviciu care face parte din obligaţiile civile normale.
Dreptul la grevă	**Art. 40** (1) Salariaţii au dreptul la greva pentru apărarea intereselor profesionale, economice şi sociale. (2) Legea stabileşte condiţiile şi limitele exercitării acestui drept, precum şi garanţiile necesare asigurării serviciilor esenţiale pentru societate.	–	–	–	–
Protecţia proprietăţii private	**Art. 41** (1) Dreptul de proprietate, precum şi creanţele asupra statului, sunt garantate. Conţinutul şi limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege.	**Art. 17** (1) Orice persoană are dreptul la proprietate atât singură cât şi în asociere cu alţii. (2) Nimeni nu poate fi lipsit în	–	–	**(Protocolul nr. 1 la Convenţie, art. 1** Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	(2) Proprietatea privată este ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular. Cetățenii străini şi apatrizii nu pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor. (3) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă şi prealabilă despăgubire. (4) Pentru lucrări de interes general, autoritatea publică poate folosi subsolul oricărei proprietăți imobiliare, cu obligația de a despăgubi proprietarul pentru daunele aduse solului, plantațiilor sau construcțiilor, precum şi pentru alte daune imputabile autorității. (5) Despăgubirile prevăzute în alin. (3)	mod arbitrar de proprietatea sa.			proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică şi în condițiile prevăzute de lege şi de principiile generale ale dreptului internațional. Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții sau a amenzilor.)

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	şi (4) se stabilesc de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergență, prin justiție. (6) Dreptul de proprietate obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului şi asigurarea bunei vecinătăți, precum şi la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii sau obiceiului, revin proprietarului. (7) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă. (8) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.				
Dreptul la moştenire	**Art. 42** Dreptul la moştenire este garantat.	–	–	–	–

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Nivelul de trai	**Art. 43** (1) Statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică şi de protecţie socială, de natură să asigure cetăţenilor un nivel de trai decent. (2) Cetăţenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistenţa medicală în unităţile sanitare de stat, la ajutor de şomaj şi la alte forme de asistenţă socială prevăzute de lege.	**Art. 25** (1) Orice om are dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea şi bunăstarea lui şi a familiei sale, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuinţa, îngrijirea medicală precum şi serviciile sociale necesare. El are dreptul la asigurare în caz de şomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrâneţe sau celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistenţă, în urma unor împrejurări independente de voinţa sa.	–	**Art. 11** (1) Statele părţi la prezentul Pact recunosc dreptul oricărei persoane pentru ea însăşi şi familia sa, inclusiv hrană, îmbrăcăminte şi locuinţă suficiente, precum şi la o îmbunătăţire continuă a condiţiilor sale de existenţă. Statele părţi vor lua măsuri potrivite pentru a asigura realizarea acestui drept şi recunosc în acest scop importanţa esenţială a unei cooperări internaţionale liber consimţite. (2) Statele părţi la prezentul Pact recunoscând dreptul fundamental pe care îl are orice persoană de a fi la adăpost de foame, vor adopta individual şi prin cooperare internaţională măsurile necesare, inclusiv programe concrete:	–

				a. pentru a îmbunătăți metodele de producție, de conservare şi de distribuire a produselor alimentare prin deplina utilizare a cunoştinţelor tehnice şi ştiinţifice, prin difuzarea principiilor de educaţie în ceea ce priveşte nutriţia şi prin dezvoltarea sau reforma regiunilor agrare, în aşa fel încât să asigure cât mai bine punerea în valoare şi utilizarea resurselor naturale; b. pentru a asigura o repartiţie echitabilă a resurselor alimentare mondiale în raport cu nevoile, ţinând seama de problemele care se pun atât ţărilor importatoare cât şi ţărilor exportatoare de produse alimentare; **Art. 9** Statele părţi la prezentul Pact	

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

				recunosc dreptul fiecărei persoane la securitatea socială inclusiv la asigurări sociale.	
Familia	**Art. 44** (1) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimţită între soţi, pe egalitatea acestora şi pe dreptul şi îndatorirea părinţilor de a asigura creşterea, educaţia şi instruirea copiilor. (2) Condiţiile de încheiere, de desfacere şi de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege. Căsătoria religioasă poate fi celebrată numai după căsătoria civilă. (3) Copiii din afara căsătoriei sunt egali în faţa legii cu cei din căsătorie.	**Art. 16** (1) Cu începere de la împlinirea vârstei legale, bărbatul şi femeia, fără nici o restricţie în ceea ce priveşte rasa, naţionalitatea sau religia, au dreptul de a se căsători şi de a întemeia o familie. Ei au drepturi egale la contractarea căsătoriei, în decursul căsătoriei şi la desfacerea ei. (2) Căsătoria nu poate fi încheiată decât cu consimţământul liber şi deplin al viitorilor soţi. (3) Familia constituie elementul natural şi funda-	**Art. 23** (1) Familia este elementul natural şi fundamental al societăţii şi al statului. (2) Dreptul de a se căsători şi de a întemeia o familie este recunoscut bărbatului şi femeii, începând cu vârsta nubilă. (3) Nici o căsătorie nu va putea fi încheiată fără consimţământul liber şi deplin al viitorilor soţi. (4) Statele părţi la prezentul Pact vor lua toate măsurile potrivite pentru a asigura egalitatea în drepturi şi răspunderi a soţilor în privinţa căsătoriei, în timpul căsătoriei şi atunci când ea se desface. În cazul desfacerii, se vor lua măsuri pentru a asigura	–	**Art. 12** Începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul şi femeia au dreptul de a se căsători şi de a întemeia o familie conform legislaţiei naţionale ce reglementează exercitarea acestui drept. (**Protocolul nr. 7 la Convenţie, art. 5** Soţii se bucură de egalitatea în drepturi şi în responsabilităţi cu caracter civil, între ei şi în relaţiile cu copiii lor în ceea ce priveşte căsătoria, pe durata căsătoriei şi cu prilejul desfacerii acesteia. Prezentul articol nu împiedică statele să ia măsurile ne-

		mental al societăţii şi are dreptul la ocrotire din partea societăţii şi a statului. **Art. 25** (2) Mama şi copilul au dreptul la ajutor şi ocrotire deosebite. Toţi copiii, fie că sunt născuţi în cadrul unei căsătorii sau în afara acesteia, se bucură de aceeaşi protecţie socială.	copiilor ocrotirea necesară. **Art. 24** (1) Orice copil, fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, origine naţională sau socială, avere sau naştere are dreptul din partea familiei sale, a societăţii şi a statului la măsurile de ocrotire pe care le cere condiţia de minor.		cesare, în interesul copiilor.)
Protecţia copiilor şi a tinerilor	**Art. 45** (1) Copiii şi tinerii se bucură de un regim special de protecţie şi de asistenţă în realizarea drepturilor lor. (2) Statul acordă alocaţii de stat pentru copii şi ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori handicapat. Alte forme de protecţie socială a copiilor şi a tinerilor se stabilesc prin lege.	**Art. 25** (2) Mama şi copilul au dreptul la ajutor şi ocrotire deosebite. Toţi copiii, fie că sunt născuţi în cadrul unei căsătorii sau în afara acesteia, se bucură de aceeaşi protecţie socială.	**Art. 24** (1) Orice copil, fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, origine naţională sau socială, avere sau naştere are dreptul din partea familiei sale, a societăţii şi a statului la măsurile de ocrotire pe care le cere condiţia de minor.	**Art. 10** (3) Măsurile speciale de ocrotire şi de asistenţă trebuie luate în favoarea tuturor copiilor şi adolescenţilor, fără nici o discriminare din motive de filiaţiune sau din alte motive. Copiii şi adolescenţii trebuie ocrotiţi împotriva exploatării economice şi sociale. Folosirea lor la lucrări de natură a le dăuna	–

BCU IASI/CENTRUL DE DOCUMENTARE EUROPEANA/LIBRARY

	(3) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activităţi care le-ar dăuna sănătăţii, moralităţii sau care le-ar pune în primejdie viaţa ori dezvoltarea normală sunt interzise. (4) Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajaţi ca salariaţi. (5) Autorităţile publice au obligaţia să contribuie la asigurarea condiţiilor pentru participarea libera a tinerilor la viaţa politică, socială, economică, culturală şi sportivă a ţării.			moralitatea sau sănătatea, de a le pune viaţa în primejdie sau de a dăuna dezvoltării lor normale trebuie sancţionată prin lege. Statele trebuie, de asemenea, să stabilească limite de vârstă sub care folosirea muncii salariate a copiilor va fi interzisă şi sancţionate prin lege.	
Protecţia persoanelor handicapate	**Art. 46.** Persoanele handicapate se bucură de protecţie specială. Statul asigură realizarea unei politici naţionale de prevenire, de tratament, de readaptare, de învăţământ, de	–	–	–	–

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	instruire şi de integrare socială a handicapaţilor, respectând drepturile şi îndatoririle ce revin părinţilor şi tutorilor.				
Dreptul de petiţionare	**Art. 47** (1) Cetăţenii au dreptul să se adreseze autorităţilor publice prin petiţii formulate numai în numele semnatarilor. (2) Organizaţiile legal constituite au dreptul să adreseze petiţii exclusiv în numele colectivelor pe care le reprezintă. (3) Exercitarea dreptului de petiţionare este scutită de taxă. (4) Autorităţile publice au obligaţia să răspundă la petiţii în termenele şi în condiţiile stabilite potrivit legii.	–	–	–	–
Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică	**Art. 48** (1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act admi-	–	–	–	–

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	nistrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoaşterea dreptului pretins, anularea actului şi repararea pagubei. (2) Condițiile şi limitele exercitării acestui drept se stabilesc prin lege organică. (3) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare săvârşite în procesele penale.				
Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți	**Art. 49** (1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege şi numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea siguranței naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a	**Art. 29** (2) În exercitarea drepturilor şi libertăților sale, fiecare om nu este supus decât numai îngrădirilor stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaş-	–	–	**Art. 15** În caz de război sau alt pericol public ce amenință viața națiunii orice înaltă parte contractantă poate lua măsuri care derogă de la obligațiile prevăzute de prezenta Convenție, în

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

	drepturilor şi a libertăţilor cetăţenilor; desfăşurarea instrucţiei penale; prevenirea consecinţelor unei calamităţi naturale ori ale unui sinistru deosebit de grav. (2) Restrângerea trebuie să fie proporţională cu situaţia care a determinat-o şi nu poate atinge existenţa dreptului sau a libertăţii.	tere a drepturilor şi libertăţilor altora şi ca să fie satisfăcute justele cerinţe ale moralei, ordinii publice şi bunăstării generale într-o societate democratică. (3) Aceste drepturi şi libertăţi nu vor putea fi în nici un caz exercitate contrar scopurilor şi principiilor ONU.			măsura strictă în care situaţia o cere şi cu condiţia ca aceste măsuri să nu fie în contradicţie cu alte obligaţii care decurg din dreptul internaţional.

BCU IAŞI "MIHAI EMINESCU" UNIVERSITY LIBRARY

CUPRINS

Introducere
Prezentarea disciplinei de studiu şi a metodei de lucru V

Partea I. Drept constituțional
Capitolul I. Izvoarele formale şi raporturile juridice ale dreptului constituțional român 3
Exerciții 4
Legea privind încheierea şi ratificarea tratatelor 7
Legea privind regimul străinilor în România 10
Capitolul II. Teoria constituției 23
Exerciții 24
Capitolul III. Controlul constituționalității legilor 28
Exerciții 28
Capitolul IV. Cetățenia română 30
Exerciții 30
Legea cetățeniei române 34
Capitolul V. Drepturile, libertățile şi îndatoririle fundamentale 42
Exerciții 43
Legea privind organizarea şi funcționarea instituției Avocatului Poporului 50

Partea a II-a. Instituții politice
Capitolul VI. Separația puterilor în stat 59
Exerciții 59
Capitolul VII. Partidele politice 63
Exerciții 65
Legea partidelor politice 67
Capitolul VIII. Teoria statului 76
Exerciții 76
Capitolul IX. Sistemul electoral 86
Exerciții 86
Legea pentru alegerea Camerei Deputaților şi a Senatului (extrase) 100
Legea pentru alegerea Preşedintelui României 115
Capitolul X. Autoritatea legiuitoare 123
Exerciții 124
Legea privind exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni 133
Legea privind organizarea şi desfăşurarea referendumului 137
Capitolul XI. Autoritatea executivă 153
Exerciții 154

Legea privind responsabilitatea ministerială 157
Legea privind organizarea şi funcționarea Guvernului României şi a ministerelor 161
Capitolul XII. Autoritatea judecătorească 173
Exerciții 173
Legea pentru organizarea judecătorească (extrase) 177
Capitolul XIII. Curtea Constituțională 185
Exerciții 186
Legea privind organizarea şi funcționarea Curții Constituționale 194
Legea privind structura personalului Curții Constituționale 204

Anexa I. Fişe ale deciziilor Curții Constituționale
Selecție 1992-2002
Decizia nr. 2/1992 209
Decizia nr. 2/1993 210
Decizia nr. 60/1993 211
Decizia nr. 5/1994 212
Decizia nr. 7/1994 213
Decizia nr. 49/1994 214
Decizia nr. 64/1994 216
Decizia nr. 44/1995 217
Decizia nr. 72/1995 219
Decizia nr. 73/1995 221
Hotărârea nr. 1/1996 225
Decizia nr. 8/1996 226
Decizia nr. 35/1996 227
Decizia nr. 40/1996 229
Decizia nr. 55/1996 231
Decizia nr. 96/1996 232
Decizia nr. 122/1996 234
Decizia nr. 63/1997 236
Decizia nr. 81/1997 237
Decizia nr. 97/1997 238
Decizia nr. 106/1997 239
Decizia nr. 124/1997 240
Decizia nr. 148/1997 241
Decizia nr. 207/1997 242
Decizia nr. 252/1997 244
Decizia nr. 339/1997 244
Decizia nr. 546/1997 246
Decizia nr. 718/1997 248
Decizia nr. 34/1998 250
Decizia nr. 45/1998 252
Decizia nr. 66/1998 254
Decizia nr. 96/1998 255
Decizia nr. 106/1998 256
Decizia nr. 178/1998 257

Decizia nr. 13/1999 259
Decizia nr. 34/1999 261
Decizia nr. 93/1999 263
Decizia nr. 113/1999 264
Decizia nr. 114/1999 267
Decizia nr. 233/1999 269
Decizia nr. 208/2000 270
Decizia nr. 72/2001 272
Decizia nr. 281/2001 274
Decizia nr. 322/2001 275
Decizia nr. 7/2002 276
Decizia nr. 70/2002 277

Anexa II
Libertățile publice – Studiu comparativ 283

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Noutăți editoriale
ALL BECK

- ***Constituția Statelor Unite ale Americii***

*Constituțiile Statelor Lumii, ***, 104 pag., 89.000 lei*

- ***Drept comercial român, ed. a IV-a***

Curs Universitar, St.D. Cărpenaru, 672 pag., 419.000 lei

- ***Revista de Drept Public nr. 1/2002 (editată în colaborare cu Institutul de Ştiințe Administrative al României "Paul Negulescu")***

*Periodice, ***, 240 pag., 99.000 lei*

- ***Legislația privind organizarea şi exercitarea profesiei de avocat***

*Leges, ***, 144 pag., 79.000 lei*

- ***Legea Poliției şi Statutul Polițistului în România***

Leges, I. Sultănescu, V. Galiceanu, 56 pag., 35.000 lei

- ***Revista Curierul Judiciar nr. 8/2002 (august)***

*Periodice, ***, 96 pag., 100.000 lei*

- ***Contravenții. Ghid practic pentru agentul de ordine publică***

Leges, I. Sultănescu, V. Galiceanu, 408 pag., 130.000 lei

- ***Tratatul de la Nisa de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a Tratatelor ce instituie Comunitățile Europene şi a unor Acte conexe***

*Leges, ***, 120 pag., 119.000 lei*

- ***Drept comercial român, vol. II***

Restitutio, I.L. Georgescu, 728 pag., 699.000 lei

- ***Executarea creanțelor bugetare. Aspecte teoretice. Jurisprudență. Legislație***

Praxis, 440 pag., 239.000 lei
Th. Mrejeru, D. Florescu, D. Safta, Marieta Safta

- ***Drept comercial român, vol. I***

Restitutio, I.L. Georgescu, 608 pag., 649.000 lei

- ***Filosofia dreptului. Marile curente***

Curs Universitar, 616 pag., 425.000 lei
N. Popa, I. Dogaru, Gh. Dănişor, D.C. Dănişor

- ***Drept civil. Idei producătoare de efecte juridice***

Studii Juridice, coord. I. Dogaru, 896 pag., 399.000 lei

Cărți în curs de apariție la
Editura ALL BECK

- ***Constituția României. Culegere de texte***
Codices, Simina Tănăsescu, 224 pagini

- ***Lupta pentru drept***
Studii Juridice, Rudolf von Ihering, 96 pagini

- ***Codul de procedură civilă, ed. a II-a***
*Codices, ***, 320 pagini*

- ***Codul muncii***
*Codices, ***, 224 pagini*

- ***Drept penal. Partea generală***
Curs Universitar, Gh. Nistoreanu, Al. Boroi, 344 pagini

- ***Revista Curierul Judiciar nr. 9/2002 (septembrie)***
*Periodice, ***, 144 pagini*

- ***Drept penal. Partea specială, ed. a II-a***
Curs Universitar, Gh. Nistoreanu, Al. Boroi, 592 pagini

- ***Drept civil. Teoria generală a obligațiilor, ed. a VIII-a***
Curs Universitar, C. Stătescu, C. Bîrsan, 504 pagini

- ***Constituția Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord***
Constituțiile Statelor Lumii, Simina Tănăsescu, 96 pagini

- ***Filiația***
Studii Juridice, A.I. Filipescu, 224 pagini

- ***Curs de drept civil. Drepturi reale principale***
Curs Universitar, E. Chelaru, 248 pagini

- ***Drept penal. Culegere de spețe pentru uzul studenților***
Sinteze și Teste, Al. Boroi, N. Neagu, V.R. Sultănescu, 272 pagini

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Sinteze și Teste

Elena Simina Tănăsescu este licențiată a Facultății de Drept din București (1991) și a absolvit cursurile postuniversitare organizate de *International Summer School of Oslo, University of Oslo* (august 1990) și *Faculté de Droit et de Science Politique, Université d'Aix-Marseille* (1991-1992). Doctor în drept la *Faculté de Droit et de Science Politique, Université d'Aix-Marseille*, co-îndrumare cu Facultatea de Drept, Universitatea din București.

În prezent activează în cadrul Delegației Comisiei Europene la București și, totodată, este lector la Facultatea de Drept din București, unde predă Dreptul constituțional.

Este autoare și coautoare a mai multor lucrări și studii publicate în reviste de specialitate, printre care: *Principiul egalității în dreptul românesc*, Editura ALL BECK, București, 1999 și cursul de *Drept constituțional și instituții politice*, Editura Lumina Lex, București, 2001 (în colaborare cu prof. univ. dr. Ioan Muraru).

Ștefan Deaconu este licențiat al Facultății de Drept din București (1998) și absolvent al cursului de master în științe politice la *Școala Națională de Științe Politice și Administrative.*

Activează ca expert parlamentar în cadrul Senatului României (Departamentul Legislativ) și este membru corespondent al Centrului Sud-Est European de Drept Constituțional cu sediul la Atena (Grecia).

Conduce seminarii la disciplinele Drept constituțional și Instituții politice în cadrul Facultății de Drept a Universității din București.

Este autor al lucrării *Tratatele României cu vecinii*, Editura Lumina Lex, București, 2001 și a publicat mai multe articole și recenzii în reviste de specialitate.

ISBN 973-655-189-X
9789736 551895